

|| ДОКУМЕНТИ
|| АРХІВНО-КРИМІНАЛЬНИХ
|| СПРАВ

99 **Архівно-кримінальна справа
Г.С. Козюберди й інших жителів
Мостівського району Старобільського
округу.**

29 січня 1929 р.

Спр. 67650, тт. 1-3

Протоколи обшуків, протоколи допитів обвинувачуваних і свідків, постанов Старобільського окружного відділу ДПУ від 29 січня 1929 р., обвинувальний висновок Старобільського окружного відділу ДПУ від 10 березня 1930 р., витяг із протоколу судової трійки при колегії ДПУ від 12 березня 1930 р.

АНТОНЕНКО Борис Устимович, АНТОНЕНКО Іван Федотович, БАБАК Микола Дмитрович, ВАКУЛЕНКО Григорій Афанасійович, ВАКУЛЕНКО Іван Григорович, ВАКУЛЕНКО Петро Афанасійович, ВАКУЛЕНКО Федір Афанасійович, ВОЛОХ Іван Максимович, ВОЛОХ Федір Васильович, ГЕРАСИМЕНКО Іван Григорович, ГЛУЩЕНКО Сидір Григорович, ГОРОБЕЦЬ Іван Дмитрович, ГРЕБЕННИК Микита Гаврилович, ГРЕБЕННИК Устим Ілліч, ЗАВАДА Іван Іванович, ЗАВАДА Іван Федорович, ЗАВАДА Кузьма Федорович, ЗАВАДА Степан Стратонович, ЗАВАДА Яків Костянтинович, ЗАВЕРТЕЛЕНКО Кирило Йосипович, ЗІНЬКІВСЬКИЙ Олександр Михайлович, КАРАКАЙ Григорій Мойсейович, КАРАКАЙ Іван Зіновійович, КАРПЕНКО Сава Романович, КЛИМЕНКО Олексій Миколайович, КНИГІН Яків Федорович, КОВАЛЕНКО Гнат Венедиктович, КОВАЛЕНКО Онисим Ілліч, КОВГАН Федір Силович, КОЗЮБЕРДА Борис Семенович, КОЗЮБЕРДА Гнат Самсонович, КОЗЮБЕРДА Іван Стефанович, КОЗЮБЕРДА Костянтин Якович, КОЗЮБЕРДА Марія Гнатівна, КОЗЮБЕРДА Михайло Іванович, КОЗЮБЕРДА Наум Семенович, КОЗЮБЕРДА Олексій Наумович, КОЗЮБЕРДА Олексій Харитонович, КОЗЮБЕРДА Павло Петрович, КОЗЮБЕРДА Павло Феодосійович, КОЗЮБЕРДА Петро Гнатович, КОЗЮБЕРДА Петро Феодосійович, КОЗЮБЕРДА Прокіп Степанович, КОЗЮБЕРДА Стефан Матвійович, КОЗЮБЕРДА Феодосій Семенович, КОЗЮБЕРДА Яків Іванович, КОЗЮБЕРДА Яків Наумович, КОРОБЕЙНИК Володимир Харитонович, КОРОБЕЙНИК Олексій Володимирович, КОРОБЕЙНИК Семен Лаврентійович, КОТЕЛЕВСЬКИЙ Семен Григорович, КУЗЬМЕНКО Микола Іванович, КУЛИК Микита Семенович, КУЛІБАБА Афанасій Антонович, КУЛІБАБА Євдокія Григорівна, ЛАВРЕНТЕНКО Павло Гаврилович, ЛУБЕНЕЦЬ Андрій Пилипович, ПЕНЬКОВ Захар Єлисейович, ПЕРЕПЕЛИЦЯ Іван Олександрович, ПЕРЕПЕЛИЦЯ Меланія Пилипівна, ПЕРЕПЕЛИЦЯ Олександр Огіївич, ПІДРІЗ Костянтин Семенович, ПІДРІЗ Митрофан Семенович, ПІДРІЗ Семен Миколайович, ПОЛТАВСЬКА Мотрона Федорівна, ПОЛТАВСЬКА Олена Пилипівна, ПОЛТАВСЬКИЙ Павло Пантелеймонович, ПОЛТАВСЬКИЙ Тихін Пантелеймонович, РЕШЕТНЯК Андрій Костянтинович, СКОМОРОХОВА Єфросинія Тимофіївна, СМАЛІЙ Данило Прокопович, СОХА Никанор Сергійович, ФЕДОРЕНКО Василь Тихонович, ЧУМАК Стефан Прохорович, ШЕПІЛОВ Федот Федорович, ЯКОВЕНКО Макар Дмитрович обвинувачувалися за статтями 54-10 і 56-16 КК УСРР за опір усім заходам радянської влади на селі із хлібоздачі та колективізації.

12 лютого 1930 р. в с. Мостки почалася жіноча «волинка» з вимогою повернути відібране у селян зерно, призначене для посіву.

«Волинка» перекинулась на інші села. Озброєна група селян чисельністю близько 200 осіб із с. Мар'янівка розправлялась із радянськими активістами.

Обвинувач – Старобільський окружний відділ ДПУ УСРР (уповноважений відділу ЛЕВИЦЬКИЙ, уповноважений відділу ВЕБРАС, начальник окрвідділу ЄГОРОВ, уповноважений окрвідділу ДПУ ІВАНОВ, старший уповноважений УРБАН, в. о. начальника окрвідділу КЛОЧКО, уповноважений окрвідділу АВДЄЄВ, уповноважений окрвідділу ШУЛЬМАН, уповноважений окрвідділу НОВІКОВ, уповноважений окрвідділу СТЕПУХІН, старший уповноважений інформаційного відділу ДПУ УСРР ФРОЛОВ, начальник 1-го відділення інформаційного відділу ДПУ МІРОШНИЧЕНКО, помічник начальника інформаційного відділу СОКОЛИНСЬКИЙ).

За рішенням судової трійки при колегії ДПУ УСРР від 12 березня 1930 р. 11 осіб було засуджено до розстрілу, інших – ув'язнено в концтабори строком на 5–10 років та вислано в Північний край.

Постановою президії Луганського обласного суду від 8 вересня 1997 р. 12 осіб, які проходять у цій справі, реабілітовано, решту визнано засудженими обґрунтовано.

Населені пункти та регіони: хут. Баглаєв, хут. Грицаївка, хут. Миколаївка, хут. Нова Караванівка;

с. Гайдуківка, с. Дем'янівка, с. Іванчині, с. Калмиківка, с. Коноплянівка, с. Кругле, с. Маньківка, с. Мар'янівка, с. Мостки, с. Ново-Борове, с. Ново-Миколаївка, с. Олександрівка, с. Підрізанівка, с. Рудівка, с. Шовкунівка;

м. Круглянськ, м. Старобільськ,
Мостівський район, Білокуракинський район;
Валуйський округ, Полтавський округ.

100 **Архівно-кримінальна справа**
П.М. Шевченка, хлібороба, жителя
с. Семенівка Старовірівського району
Харківської області.

31 травня 1929 р.

Спр. 75407-фп

Постанова про прийняття справи в провадження від 31 травня 1929 р., протоколи допитів свідків, постанова про обрання запобіжних заходів, витяг з протоколу загальних зборів громадян с. Семенівка Старовірівського району про оголошення бойкоту, обвинувальний висновок від 5 червня 1929 р., постанова помічника прокурора про залясання від 11 червня 1929 р.

ШЕВЧЕНКО Петро Митрофанович обвинувачувався в агітації жінок за відмову здавати хліб, у протидії комісії з вилучення хліба, невжитті заходів щодо ліквідації «волинки».

За відмову здавати державним хлібозаготівельним організаціям хліб майно П.М. ШЕВЧЕНКА описано і згідно з постановою комісії мало бути вилучене і продане. Під час вилучення майна він учинив

опір представникам сільради, загрожуючи сокирою і гирею: «Радянська влада є не що інше, як грабіжниця, вона не дає життя тим, хто трудиться, а грабує їх». Дружина обвинуваченого – ШЕВЧЕНКО Юхимія Сидорівна була ватажком протестуючих проти хлібозаготівлі жінок.

Обвинувач – Економічне відділення Харківського окружного відділу ДПУ УСРР (уповноважений відділення РЕЙТБЛАТ, начальник відділу БЛАТТ).

Постановою Харківського окружного відділу ДПУ УСРР кримінальне переслідування П.М. ШЕВЧЕНКА провадженням було припинено. Постановою помічника Харківського окружного прокурора прийнято рішення про вислання П.М. ШЕВЧЕНКА за межі УСРР.

Населені пункти та регіони: с. Дячківка, с. Семенівка;
м. Коротич;
Старовірівський район;
Харківська область.

**101 Архівно-кримінальна справа
Ф.К. Вакулєнка, хлібороба, жителя
с. Цибулів Єлисаветградського
району Зінов'євського округу.**

3 червня 1929 р.

Спр. 67523

Ордер на проведення обшуку й арешт від 3 червня 1929 р., анкета заарештованого та постанова про обрання запобіжних заходів від 5 червня 1929 р., постанова про прийняття справи в провадження від 6 червня 1929 р., протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, довідка сільської ради від 2 липня 1929 р., постанова секретно-оперативного відділення Зінов'євського окружного відділу ДПУ УСРР від 12 серпня 1929 р., постанова т.в.о. прокурора Зінов'євського округу від 27 серпня 1929 р., обвинувальний висновок контррозвідувального відділу ДПУ УСРР, постанова заступника прокурора ДПУ УСРР, витяг із протоколу засідання колегії ОДПУ від 14 грудня 1929 р., довідка про виконання вироку 3 січня 1930 р.

ВАКУЛЕНКО Федір Карпович обвинувачувався за статтями 54-2 і 54-10 КК УСРР у збройній боротьбі проти радянської влади й антирадянській агітації.

У 1920 р. Ф.К. ВАКУЛЕНКО мобілізований в Червону армію, проте втік до загону отамана ХМАРИ. Брав активну участь в антирадянському повстанні в с. Цибулів. За показаннями свідків – співучасник розстрілів червоних партизанів, червоноармійців, комуністів. Активно виступав проти заходів радянської влади, хлібозаготівлі, колективізації. У розмовах із селянами стверджував, що незабаром почнеться війна і комуністів проженуть з України. На засіданні активу сільської ради заявив: «Влада витискує із селян останні соки, швидше б почалася війна й можна було поквитатись з усіма більшовиками-комуністами, але вже не так, як в 1920 році, а краще».

Обвинувач – секретно-оперативне відділення Зінов'євського окружного відділу ДПУ УСРР (помічник уповноваженого відділу СУПОНІЦЬКИЙ, начальник відділення ТЕЙТЕЛЬ, в.о. начальника відділення МЦУЛ, начальник відділу ІОДКО), т.в.о. окружного прокурора АГРОНСЬКИЙ, контррозвідувальний відділ ДПУ УСРР (уповноважений ЄВГЕНЬЄВ, начальник 3-го відділення КРВ ТОЛСТОВ, начальник відділу ДОБРОДИЦЬКИЙ), заступник прокурора ДПУ УСРР КРАЙНІЙ.

За рішенням колегії ОДПУ розстріляний 3 січня 1930 р.

Не реабілітований.

Населені пункти та регіони: с. Хирівка, с. Цибулів;

Єлисаветградський район;

Зінов'євський округ.

**102 Архівно-кримінальна справа
М.І. Шаповаленка й інших жителів
с. Байдівка Старобільського округу.**

8 червня 1929 р.

Спр. 67496

Постанова про прийняття справи в провадження від 8 червня 1929 р., протоколи допитів обвинувачених та свідків, витяг з протоколу засідання зборів виборців с. Байдівка від 8 червня 1929 р., протоколи пред'явлення слідчих матеріалів від 28–29 червня 1929 р., постанова про обрання запобіжних заходів, обвинувальний висновок від 7 червня 1929 р., протокол судового засідання та вирок надзвичайної сесії Старобільського окружного суду від 15 жовтня 1929 р.

БУДКОВА Марія Іванівна, ГЕЄНКО Роман Максимович, КОРОЧИНСЬКИЙ Іван Антонович, КУЛАЧКА Ганна Пантелеймонівна, СОРОКА Василь Микитович, ХАМЧИЧ Акулина Антонівна, ХАМЧИЧ Антон Іванович, ХАМЧИЧ Іван Михайлович, ХАМЧИЧ Михайло Антонович, ШАПОВАЛЕНКО Михайло Іванович обвинувачувалися за ч. 2 ст. 56-16 КК УСРР у тому, що перешкождали місцевим органам влади вилучати майно у «злісних нездатчиків державі залишків хліба», брали участь у масовому безладді та підбурюванні односельчан до непокорі владі.

Обвинувач – Старобільський окружний відділ ДПУ УСРР (уповноважений відділу ЛЕВИЦЬКИЙ, т.в.о. начальника окружного відділу ЛАТУН, заступник окружного прокурора БІЛИЙ, окружний прокурор ФЕДІН).

За постановою окружного прокурора від 10 липня 1929 р. обвинувальний висновок Старобільського окружного відділу ДПУ було затверджено.

15–16 жовтня 1929 р. надзвичайною сесією Старобільського окружного суду М.А. ХАМЧИЧ та М.І. ШАПОВАЛЕНКО засуджені до позбавлення волі на 1 рік кожний із виселенням за межі Старобільського округу строком на 3 роки кожний, М.І. БУРКОВА, Р.М. ГЕЄНКО, І.А. КОРОЧИНСЬКИЙ, В.М. СОРОКА, А.А. ХАМЧИЧ, А.І. ХАМЧИЧ, І.М. ХАМЧИЧ засуджені до позбавлення волі на 1 рік кожний, Г.П. КУЛАЧКА – до 6 місяців позбавлення волі.

Не реабілітовані.

Населені пункти та регіони: с. Байдівка;
м. Старобільськ;
Старобільський район.

103 Архівно-кримінальна справа
Л.У. Лівого, хлібороба, жителя
с. Глодоси Злинського району
Зінов'євського округу.

9 червня 1929 р.

Спр. 67522

Постанова про початок слідства від 9 червня 1929 р., протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, заключна постанова від 24 липня 1929 р., постанова старшого помічника прокурора Зінов'євського округу від 6 серпня 1929 р., обвинувальний висновок.

ЛІВІЙ Леонтій Улянович обвинувачувався в організації «вільного козацтва» в с. Глодоси Злинського району Зінов'євського округу та в контрреволюційній агітації серед колгоспників.

Обвинувач – секретно-оперативне відділення Зінов'євського окружного відділу ДПУ УСРР (уповноважений КАЗАРІНОВ, в.о. начальника відділення МІЦУЛ, в.о. начальника відділення ТЕЙТЕЛЬ, начальник відділу ІОДКО, т.в.о. старшого помічника прокурора ДЕМЕНТЬЄВ, уповноважений 3 відділення КРВ ЄВГЕНЬЄВ, в.о. начальника 3 відділення КРВ ШЕМЕНА, начальник КРВ ДПУ УСРР ДОБРОДИЦЬКИЙ, заступник прокурора КРАЙНІЙ).

Колегією ОДПУ СРСР від 14 грудня 1929 р. за статтями 58-2 і 58-10 КК СРСР прийнято рішення про розстріл Л.У. ЛІВОГО. Вирок виконано 3 січня 1930 р. Не реабілітований.

Населені пункти та регіони: с. Глодоси, с. Попівка;
м. Зінов'євськ;
Злинський район;
Зінов'євський округ.

104 Архівно-кримінальна справа
І.Г. Колпака та Г.С. Шида, жителів
Олександрійського району
Кременчуцького округу.

1 липня 1929 р.

Спр. 67520

Постанова про початок слідства від 1 липня 1929 р., протоколи допитів свідків та обвинувачуваних, обвинувальний висновок від 9 листопада 1929 р., протокол засідання Кременчуцької окружної розпорядчої наради від 19 листопада 1929 р., протокол судового засідання та вирок надзвичайної сесії Кременчуцького окружного суду від 7 грудня 1929 р.

КОЛПАК Іван Гордійович обвинувачувався в тому, що навесні 1929 р. під час хлібозаготівельної кампанії ходив по селах Олександрійщини та проводив агітацію серед селянської молоді проти заходів радянської влади, доводив необхідність об'єднання для боротьби за «Самостійну Україну».

І.Г. КОЛПАК стверджував, що радянська влада грабує селян, вивозить хліб у Росію, а українці залишаються голодними, закликав знищувати сільських активістів. Під впливом цієї агітації ШИЛО Григорій Семенович разом з І.Г. КОЛПАКОМ здійснив збройне пограбування квиткової каси на ст. Королівка.

Обвинувач – 1 відділення Кременчуцького окружного відділу ДПУ УСРР (уповноважений відділення ЛЯЛЮШКО, начальник Кременчуцького окружного відділу ЛЕЯ, в.о. начальника 1 відділення РЕЗНІЧЕНКО, начальник 1 відділення ФЛЕЙШМАН, окружний прокурор КОШЕЛЬНИЙ, старший помічник окружного прокурора ДОЛНЕР).

За вироком надзвичайної сесії Кременчуцького окружного суду від 7 грудня 1929 р. І.Г. КОЛПАК був засуджений за статтями 54-11 і 54-17 КК УСРР до позбавлення волі з суворою ізоляцією на 10 років з обмеженням у правах на 5 років та конфіскацією майна, Г.С. ШИЛО засуджений за ст. 54-17 КК УСРР до позбавлення волі з суворою ізоляцією на 3 роки з конфіскацією майна.

Населені пункти та регіони: хут. Кременецький;

с. Андріївка, с. Байдівка, с. Измайлівка, с. Звенигородка, с. Зелена, с. Знам'янка, с. Куклівка, с. Ново-Стародуб, с. Сніча, с. Соніно, с. Степанівка, с. Червона Миколаївка, с. Трудівка, с. Червона Кам'янка, с. Ракитське, с. Павлиш, с. Павло-Іванівка, с. Піщаний Брід, с. П'ятниківка;

м. Кременчук, м. Олександрія; м. Сніча;

Олександрійський район, Онуфріївський район, Петрівський район;

Кременчуцький округ, Криворізький округ;

Полтавська губернія.

**105 Архівно-кримінальна справа
Л.Ф. Рагулі, хлібороба, та
В.Ф. Зеленського, міліціонера,
жителів с. Новгородківка
Зінов'євського округу.**

23 вересня 1929 р.

Спр. 67527

Постанова про початок слідства від 23 вересня 1929 р., протоколи допитів свідків та обвинувачуваних, обвинувальний акт від 26 вересня 1929 р., протокол судового засідання надзвичайної сесії Зінов'євського окружного суду від 28 вересня 1929 р., вирок надзвичайної сесії Зінов'євського окружного суду від 28 вересня 1929 р., касаційна скарга.

Справа містить 2 вирізки з газети щодо виконання плану хлібозаготівлі.

РАГУЛЯ Лаврентій Фролович обвинувачувався у злісному ухилянні від сплати єдиного сільськогосподарського податку. Озброївшись сокирою, він

погрожував комісії з опису його майна, а під час затримання поранив міліціонера М. НЕДОПАСЕНКА сокирою.

Міліціонер В.Ф. ЗЕЛЕНСЬКИЙ обвинувачувався в тому, що не вжив жодних заходів для затримання Л.Ф. РАГУЛІ.

Обвинувач – Зінов'євський окружний відділ ДПУ УСРР (старший уповноважений відділу ВЕЙС, уповноважений БУРКОВСЬКИЙ, уповноважений обліково-інформаційного відділу ІЛЬЗІТ, начальник обліково-інформаційного відділу ПЕТРОВСЬКИЙ, т.в.о. старшого помічника прокурора Зінов'євського округу Д'ЯКОВСЬКИЙ, окружний прокурор БЛЯЄВ).

За вироком надзвичайної сесії Зінов'євського окружного суду від 29 вересня 1929 р. Л.Ф. РАГУЛЯ засуджений за ст. 54-8 КК УСРР до вищої міри покарання – розстрілу з конфіскацією всього належного йому майна. В.Ф. ЗЕЛЕНСЬКИЙ засуджений за ст. 99 КК УСРР до позбавлення волі з суворою ізоляцією строком на 3 роки та обмеженням у правах на 3 роки.

Постановою Зінов'євського окружного прокурора від 30 вересня 1929 р. касаційна скарга Л.Ф. РАГУЛІ до розгляду в Верховному суді УСРР не була допущена і справа в касаційному порядку не розглядалась.

Не реабілітовані.

Населені пункти та регіони: с. Новгородківка, с. Велика Кам'янка, с. Олександрівка;

м. Кузьмин;

Маловисківський район;

Зінов'євський округ, Проскурівський округ.

106 **Архівно-кримінальна справа**
В.С. Облата й Я.Й. Волкова,
жителів с. Ново-Ульянівка
Бобринецького району.

27 жовтня 1929 р.

Спр. 67521

Постанова про початок слідства від 27 жовтня 1929 р., протоколи допитів свідків та обвинувачуваних, обвинувальний висновок від 5 листопада 1929 р., протокол судового засідання кримінального відділу Зінов'євського окружного суду від 23 грудня 1929 р., вирок виїзної сесії окружного суду м. Бобринець від 23 грудня 1929 р., касаційна скарга, ухвала Верховного суду УСРР від 12 лютого 1930 р.

ОБЛАТ Василь Семенович та ВОЛКОВ Яків Йосипович обвинувачувались у невиконанні плану хлібозаготівлі та в замаху на життя голови комісії сприяння хлібозаготівлі Й.С. ЮРИСА.

Обвинувач – народний слідчий Бобринецького району ГОЛЬДШТЕЙН, окружний прокурор БЛЯЄВ, т.в.о. старшого помічника прокурора ДЕМЕНТЬЄВ.

За вироком виїзної сесії Зінов'євського окружного суду від 23 грудня 1929 р. Я.Й. ВОЛКОВ засуджений за ст. 54-8 КК УСРР до позбавлення волі із суворою

ізоляцією на 5 років, обмеження у правах на 5 років та конфіскації майна; В.С. ОБЛАТ засуджений за ст. 72 КК УСРР до примусових робіт на 1 рік.

Касаційні скарги Я.Й. ВОЛКОВА та В.С. ОБЛАТА були розглянуті Верховним судом УСРР 12 лютого 1930 р. Касаційну скаргу Я.Й. ВОЛКОВА залишено без наслідків, а вирок без змін. В.С. ОБЛАТУ було змінено вирок і засуджено на 6 місяців примусових робіт.

Не реабілітовані.

Населені пункти та регіони: с. Іванівка, с. Ново-Ульянівка;

м. Бобринець, м. Єланець, м. Зінов'євськ;

Бобринецький район;

Миколаївський округ.

**107 Архівно-кримінальна справа
А.Я. Тарасенко, хлібороба, жительки
с. Кирнасівка Тростянецького району
Вінницької області.**

30 жовтня 1929 р.

Спр. 75468-фп

Постанова про початок слідства від 30 жовтня 1929 р., протоколи допитів свідків та обвинуваченої, постанова про обрання запобіжних заходів від 31 жовтня 1929 р., обвинувальний висновок від 31 жовтня 1929 р., протокол судового засідання та вирок надзвичайної сесії Тульчинського окружного суду від 19 листопада 1929 р., постанова т.в.о. Тульчинського окружного прокурора від 23 листопада 1929 р.

ТАРАСЕНКО Афія Яківна обвинувачувалась у спротиві вилученню її майна для подальшого розпродажу за невиконання плану хлібозаготівель.

Обвинувач – Обліково-інформаційний відділ Тульчинського окружного відділу ДПУ УСРР (уповноважений відділу ГОРБАЧ, начальник відділу ГРИШКО, начальник окружного відділу ПЕТЕРС, т.в.о. Тульчинського окружного прокурора ЛІВШИЦЬ).

За вирок надзвичайної сесії Тульчинського окружного суду від 19 листопада 1929 р. А.Я. ТАРАСЕНКО на підставі ст. 16, 54-8 КК УСРР засуджена до позбавлення волі терміном на 10 років із суворою ізоляцією з поразкою в правах на 5 років та конфіскацією всього належного їй майна.

Постановою т.в.о. Тульчинського окружного прокурора ЛІВШИЦЯ від 23 листопада 1929 р. касаційну скаргу А.Я. ТАРАСЕНКО на вирок надзвичайної сесії Тульчинського окружного суду від 19 листопада 1929 р. відхилено.

Реабілітована 25 листопада 1992 р.

Населені пункти та регіони: с. Кирнасівка;

м. Тульчин;

Тростянецький район;

Вінницька область.

108 Архівно-кримінальна справа
І.Ф. Клочка й інших жителів
с. Черкасо-Карабутськ Кегичівського
району Полтавського округу,
хліборобів.

2 листопада 1929 р.

Спр. 75405-фп

Постанова про прийняття справи в провадження від 2 листопада 1929 р., протокол пред'явлення слідчих матеріалів, протоколи допитів обвинувачених і свідків, постанова про передачу справи Полтавському окружному прокурору, обвинувальний висновок від 15 листопада 1929 р., постанова прокурора про направлення справи до надзвичайної сесії Полтавського окружного суду, постанова надзвичайної сесії окружного суду про утримання під вартою, протокол судового засідання надзвичайної сесії окружного суду, вирок надзвичайної сесії Полтавського окружного суду.

ДІДЕНКО Михайло Никифорович, КЛОЧКО Іван Федорович, МОСКАЛИК Степан Дмитрович, ПЕСИГОЛОВЕЦЬ Микола Савелійович, ПШИКУН Степан Трохимович, ШЕПЕЛЬ Кирило Федорович та ШПИГУН Іван Платонович обвинувачувалися в тому, що систематично займалися антирадянською агітацією, спрямованою на зрив хлібозаготівельної кампанії, маючи тісні зв'язки між собою, організовано ухилялись від виконання хлібозаготівельного плану, одночасно тероризуючи населення. Влаштували «волинки», використовуючи для цього «несвідому частину» населення і жінок.

Відкрито висловлювались серед селянства: «Радянська влада своїми хлібозаготівельними планами обдирає селянство», «Навіщо комуністів годувати, посіяв для себе й хвате», «Доки вони будуть знущатися з нас», «Понадівали кожні тужурки та й знущаються над народом, забирають останній кусок хліба, оце так радянська влада».

Обвинувач – Полтавський економічний відділ ДПУ УСРР та особливий відділ 25 дивізії (помічник уповноваженого МЕДВІДЬ, старший уповноважений НІКЕЛЬБЕРГ, начальник відділу БРЖЕЗОВСЬКИЙ, старший помічник окружного прокурора ЛІСНИЙ, окружний прокурор ОЛЕКСАНДРОВА).

Рішенням Надзвичайної сесії Полтавського окружного суду від 6 грудня 1929 р., винесено вирок за статтями 54-8, ч. 1 ст. 54-10, 57 КК УСРР: І.Ф. КЛОЧКА, С.Д. МОСКАЛИКА, М.С. ПЕСИГОЛОВЦЯ, І.П. ШПИГУНА позбавлення волі із суворою ізоляцією терміном на 10 років кожний із конфіскацією майна, з поразкою прав і висланням на 5 років, М.Н. ДІДЕНКА, С.Т. ПШИКУНА та К.Ф. ШЕПЕЛЯ – позбавлення волі із суворою ізоляцією терміном на 5 років з конфіскацією майна та поразкою прав на 3 роки.

Реабілітовані 16 жовтня 1964 р.

Населені пункти та регіони: хут. Клочки;

с. Андріївка, с. Карабушанськ, с. Черкасо-Карабутськ;

м. Лозова;

Кегичівський район;

Саратовська область, Харківська область.

109 Архівно-кримінальна справа
**О.Д. Гамори, П.Д. Гамори,
А.Е. Єремченка, В.Т. Шевченка,
М.Л. Шевченка, хліборобів, жителів
с. Михайлівка Лозівського району
Харківської області.**

3 грудня 1929 р.

Спр. 75401-фп

Постанова про обрання запобіжних заходів від 3 грудня 1929 р., постанова про прийняття справи в провадження, протоколи допитів обвинувачених і свідків, постанова про припинення справи та передачу окружному прокуророві від 24 травня 1930 р.

ГАМОРА Олександр Денисович, ГАМОРА Павло Денисович, ЄРЕМЧЕНКО Андрій Еммануїлович, ШЕВЧЕНКО Василь Трохимович та ШЕВЧЕНКО Микола Лазарович обвинувачувалися за ст. 54-10 УК УСРР за виготовлення і поширення контрреволюційних прокламацій.

Обвинувач – Харківський окружний відділ ДПУ УСРР (уповноважений 1 відділення ГІНЕСІН, начальник 1 відділення БАЖАНОВ, начальник окружного відділу ДВИНЯНІНОВ).

У справі є написані фіолетовим чорнилом листівки: «Хлібо здирство заставе селян голудувать. Хай жеє вільній селянин. Селяни голодовка не мене нас»; «Під час хлібо здирства загибне багато [на] с[е]лен[н]я. Хлібо здирство наробе багато сирот дітей»; «Селяни доке вас будуть грабувать? Селяни робить демонстрацію проти хлібо здирства».

Постановою Харківського окружного відділу ДПУ УСРР за недоведеністю обвинувачення і в зв'язку з тим, що частина обвинувачених неповнолітні, справу припинено.

Населені пункти та регіони: с. Білодовка, с. Михайлівка, с. Харківці;
м. Білки;
Галицький повіт;
Лозівський район, Пирятинський район;
Харківська область, Полтавська область.

110 Архівно-кримінальна справа
**Ф.С. Кінаша, хлібороба, та інших
жителів Сахновцанського району
Полтавського округу.**

24 лютого 1930 р.

Спр. 75399-фп

Постанова про прийняття справи в провадження від 24 лютого 1930 р., протоколи допитів свідків і обвинувачених, протоколи очної ставки, обвинувальний вирок, витяг із протоколу засідання судової трійки при колегії ДПУ УСРР

від 19 травня 1930 р., витяг із протоколу засідання партійної колегії Полтавської Об'єднаної контрольної комісії від 1 лютого 1930 р., витяг із протоколу судової трійки при колегії ДПУ УССР від 21 червня 1930 р.

У справі є агітаційна листівка, написана фіолетовим чорнилом.

БУТКО Омелян Михайлович, ЗЕРКАЛІЙ Яким Леонтійович, КІНАШ Федот Степанович, КОЛОМІЄЦЬ Яків Пантелеймонович, МОРГУН Олексій Акафійович, РУЩЕНКО Дмитро Петрович обвинувачувались у систематичній антирадянській агітації, спрямованій на зрив хлібозаготівель, та у виготовленні антирадянських листівок.

Ф.С. КІНАШ серед селян говорив: «Радянська влада – це все одно, що банда, грабує, оббирає й дере останню шкуру, скоріш би війна або яка-небудь банда прийшла, сам записався б, ех, дожити б до літа, а там би я показав, у мене є добрі хлопці, вони б показали, як грабувати».

Д.П. РУЩЕНКО обурювався: «До якого часу ми будемо терпіти знущання над селянами з боку радвлади, ограбили селян, кидають в в'язниці, чого ви мовчите, нам слід організуватись і повстати проти радвлади...». За відмову виконувати завдання партії, особливо в період хлібозаготівельної кампанії, виключений з партії.

Я.П. КОЛОМІЄЦЬ звертався до представників місцевої влади: «Ви бандити, мучите, обдираєте селян, навіщо нам радянська влада, навіщо нам збори»; «Нехай мене кинуть у ДОПР на 5 років, але поки я буду на свободі – колективізації не буде».

О.А. МОРГУН закликав селян не йти в колективи, бо колективи це та ж сама панщина, куди зганяють людей, аби їх можна було краще експлуатувати.

Я.Л. ЗЕРКАЛІЙ під час проведення хлібозаготівлі підбурював селян не здавати хліб, бо радянська влада вивезе його з України, відкупиться від війни, а українських селян залишить голодувати.

Обвинувач – Полтавський відділ ОДПУ УСРР і особливий відділ при 25 дивізії (помічник уповноваженого 1 відділення ДОНДИШ, старший уповноважений 1 відділення ЩИТВИНОВ, начальник 1 відділення ШУМОВ, начальник відділу БРЖЕЗОВСЬКИЙ).

19 травня 1930 р. судовою трійкою при колегії ДПУ УСРР за ст. 54-11 КК УСРР Ф.С. КІНАША засуджено на 5 років концтаборів, Я.П. КОЛОМІЄЦЯ – на 5 років концтаборів умовно, О.М. БУТКА і Я.Л. ЗЕРКАЛІЯ – на 3 роки концтаборів кожного умовно, О.А. МОРГУНА – вислати в Північний край на 5 років.

Рішенням судової трійки при колегії ДПУ УССР від 21 квітня 1930 р. за ст. 54-11 КК УСРР Д.П. РУЩЕНКА засуджено на 3 роки в концтабір умовно.

Реабілітовані 7 липня 1989 р.

Населені пункти та регіони: Сахновщанський район;

Полтавський округ;

Північний край.

**111 Архівно-кримінальна справа
повстанців на території
Дніпропетровського округу.**

5 квітня 1930 р.

Спр. 67505, тт. 1-5, 8-9.

Спеціальне повідомлення ДПУ УСРР про повстанців на території Дніпропетровського округу від 5 квітня 1930 р., доповідні записки, телефонограми, листування органів ДПУ, повідомлення про хід операції з ліквідації повстання, постанови про обрання запобіжних заходів, протокол оперативної наради слідчої групи в м. Павлограді, повідомлення Дніпропетровського окружного відділу ДПУ УСРР про арешти учасників повстання від 8 квітня 1930 р., протоколи допитів заарештованих, довідки про вилучену у повстанців зброю та про загиблих радянських активістів, статистичні дані про керівників та учасників повстання від 14 квітня 1930 р., обвинувальний висновок та вирок надзвичайної сесії Дніпропетровського окружного суду у справі учасників повстання від 19 травня 1930 р., припис сесії про негайну конфіскацію майна засуджених, протоколи примусового стягнення податків шляхом опису й продажу майна, довідки про виконання вироків (1930 р.), листування, довідки та висновки з питань установлення долі й реабілітації учасників повстання (1960-ті роки, 1997 р., 2002-2003 рр.).

Повстання тривало 5-6 квітня 1930 р. і охопило села й хутори Павлоградського, Петропавлівського, Близнюківського, Васильківського та інших районів Дніпропетровщини. Після придушення повстання органами ДПУ було заарештовано понад 360 осіб, до відповідальності за ст. 54-2 КК УСРР притягнуто 210. Їм інкримінували створення контрреволюційної організації, що ставила за мету повалення радянської влади, розробку та впровадження планів фізичного знищення комуністів і активістів сіл і хуторів, розгром СОЗів, комун та інших колективних господарств, здійснення збройного виступу.

Обвинувач – Дніпропетровський окружний відділ ДПУ УСРР (начальник окружного відділу Х. ЛЕОНЮК, старший уповноважений слідчої групи МАРКІЯНОВИЧ, начальник секретно-оперативної частини З. ГАЛИЦЬКИЙ).

7-19 травня 1930 р. у м. Павлограді відбувся закритий судовий процес над учасниками повстання. Надзвичайна сесія Дніпропетровського окружного суду (голова – Х. ЛЕОНЮК, члени – БЕЛІКОВ, ВЕЛІГОДСЬКИЙ, секретар ІВАНОВСЬКА, прокурор ПІДЛУЖНИЙ) винесла вирок: 19 заарештованих у справі осіб виправдати, 27 повстанців розстріляти, решту засудити до тривалих термінів ув'язнення.

Учасники повстання не реабілітовані.

Населені пункти і регіони: хут. Богдано-Вербки, хут. Водяний, хут. Добренька, хут. Криниці, хут. Нова Дача, хут. Осадчий, хут. Путятине, хут. Сонцеве;

с. Богданівка, с. Богуслав, с. Далеке, с. Дмитрівка, с. Іванівка, с. Кохівка, с. Мар'ївка, с. Петропавлівка, с. Семенівка, с. Сомівка, с. Тернівка, с. Юр'ївка;
м. Артемівськ, м. Дніпропетровськ, м. Павлоград, м. Харків;

Близнюківський район, Васильківський район, Великопетиський район, Високопільський район, Зачепилівський район, Кам'янський район, Магдали-

нівський район, Межівський район, Павлоградський район, Петропавлівський район, Сахновщанський район, Солонянський район, Якимівський район;
 Дніпропетровський округ, Полтавський округ;
 Харківська область.

**112 Архівно-кримінальна справа
 Ф.П. Волокіткіна й інших жителів
 хут. Середньо-Теплого Лугансько-
 Станичного району Луганського
 округу.**

14 травня 1930 р.

Спр. 67585

Постанови про обрання запобіжних заходів від 22 січня 1930 р., протоколи допитів свідків та обвинувачуваних, обвинувальний висновок від 14 травня 1930 р., витяг із протоколу засідання судової трійки при колегії ДПУ УСРР від 17 травня 1930 р.

ВОЛОКІТКІН Аврам Наумович, ВОЛОКІТКІН Григорій Іванович, ВОЛОКІТКІН Никифор Федорович, ВОЛОКІТКІН Максим Федорович, ВОЛОКІТКІН Федір Петрович, ЗЕНЦЕВ Гнат Петрович, ЗЕНЦЕВ Юхим Семенович, МИРОНОВ Самуїл Йосипович, МИРОНОВ Тихін Йосипович, МИРОНОВ Яків Пимонович, СУХАРЕВСЬКИЙ Іван Кирейович обвинувачувались у систематичній антирадянській агітації проти заходів радянської влади на селі.

На загальних зборах обвинувачувані виступали проти кампаній на селі: «Не здавайте надлишків хліба, краще закопаємо в землю, ніж віддамо їм, вони (комуністи) забрали хліб і гроші з тим, щоб втекти за кордон»; «Не йдіть до колгоспів, бо вам доведеться працювати на радянських панів, як раніше працювали на поміщиків, у колгоспі будете голі й босі»; «Життя стало незносним, скоро через грабіжництво доведеться залишитись в одній сорочці, цьому грабіжництву не буде кінця, радянська влада хліб відправляє за кордон, аби на неї не напали, один вихід позбутися від цих грабєжів, якби одразу кілька хуторів відмовились здавати хліб»; «Якщо вам потрібен хліб, забирайте його насильно, а добровільно я не дам, деруть шкуру, час уже брати вила в руки й гнати їх, клятих комуністів».

Обвинувач – секретний відділ Луганського окружного відділу ДПУ УСРР (уповноважений ТУРЕНКО, старший уповноважений ГОВБЕРГ, начальник секретно-освідомчого відділу БАША, помічник уповноваженого 2 відділення Луганського окружного відділу ІВАШКО, начальник 2 відділення Луганського окружного відділу ВАКСМАН, начальник Луганського окружного відділу ПОТАЖЕВИЧ, начальник окружного відділу БЕЛКІН, помічник прокурора КІШКАН).

За обвинувальним висновком секретного відділу Луганського окружного відділу ДПУ УСРР від 14 травня 1930 р. справа надсилалась до судової трійки при колегії ДПУ УСРР.

Судовою трійкою при колегії ДПУ УСРР від 17 травня 1930 р. за ст. 54-10 та 54-13 КК УСРР засуджені: Н.Ф. ВОЛОКІТКІН і Т.Й. МИРОНОВ – до розстрілу; І.П. ЗЕНЦЕВ – до 8 років концтаборів; І.К. СУХАРЕВСЬКИЙ – до 7 років концтаборів; Г.І. ВОЛОКІТКІН, Ю.С. ЗЕНЦЕВ і С.Й. МИРОНОВ – до 5 років концтаборів кожний; А.Н. ВОЛОКІТКІН – до 5 років концтаборів умовно; Я.П. МИРОНОВ – до 4 років концтаборів умовно; М.Ф. ВОЛОКІТКІН та Ф.П. ВОЛОКІТКІН – заслання в Північний край на 5 років кожного.

Не реабілітовані.

Населені пункти: хут. Верхньо-Теплий, хут. Сатки, хут. Середньо-Теплий; м. Луганськ, м. Новочеркаськ; Лугансько-Станичний район.

113 Обвинувальний висновок ЕКУ ДПУ УСРР у справі «контрреволюційної шкідницької організації в сільському господарстві України» та матеріали судового засідання.

21 травня 1930 р.

Ф. 13. – Спр. 134. – 175 с.
Друкарський примірник.

Книжкове видання ДПУ УСРР під грифом «Совершенно секретно».

Обвинувальний висновок від 21 травня 1930 р., який підписали начальник Економічного управління ДПУ УСРР БЛАТ та начальник 2 відділу ЕКУ БРОНЕВОЙ, затвердив голова ДПУ УСРР В.А. БАЛИЦЬКИЙ, постанова помічника генерального прокурора УСРР Г.А. ЖЕЛІЗНОГОРСЬКОГО від 22 травня 1930 р., витяги з показань підсудних, декларація підсудних, подана ними надзвичайній сесії Верховного суду УСРР 1 червня 1930 р.

У справі обвинувачувались: професори АБДУЛА-ОБДУЛЕВСЬКИЙ Георгій Федорович, БАТИРЕНКО Василь Григорович, КОНОНЕНКО Костянтин Семенович, КОРОТКОВ Іван Павлович, МАНЬКОВСЬКИЙ Костянтин Григорович, МОГИЛЯНСЬКИЙ Микола Кирилович, СОЛОВЕЙЧИК Володимир Мойсейович, ФІЛІПОВСЬКИЙ Олександр Костянтинович, ШЕЛЕКЕТА Володимир Петрович, агрономи ДІБОЛЬД Густав Густавович, ДОЛЕНКО Ілля Ілліч, ЄМАЛАКІ Михайло Дмитрович, ЄМЕЛЬЯНЕНКО Олександр Дмитрович, ЗАСЛАВСЬКИЙ Еміль Йосипович, КУМОВ Петро Михайлович, МАЦКЕВИЧ Йосип Гнатович, ОВСЯННИКОВ Борис Олександрович, ПОДОЛЬСЬКИЙ Віктор Костянтинович, СТЕПАНЕНКО Олександр Дмитрович, СЯБРО Михайло Абрамович, УМАН Йосип Захарович, ЦЕНТИЛОВИЧ Костянтин Федорович – загалом 29 фахівців сільського господарства, які обіймали відповідальні посади у народному комісаріаті землеробства УСРР, Держплані УСРР, керували дослідницькими установами, викладали у ВНЗ.

Підсудним інкримінували створення «контрреволюційної організації», яка ставила завданням реставрувати капіталістичний лад шляхом спотворення політики ВКП(б) у галузі сільського господар-

ства, спрямувати його розвиток через індивідуальний сектор, шкідництва, підтримку куркулів, підготовку «антирадянських» кадрів агрономів. Фахівців змусили виступити із заявою, в якій вони, зокрема, визнали помилкою свою прихильність до школи видатних економістів МАКАРОВА, КОНДРАТЬЄВА, СТУДЕНСЬКОГО, ЧАЯНОВА, ЧЕЛПІЦЕВА.

Населені пункти та регіони: м. Дніпропетровськ, м. Житомир, м. Київ, м. Одеса, м. Харків, м. Херсон.

**114 Архівно-кримінальна справа
про масовий виступ жителів
хуторів Новоселівка й Денисівка
Березівського району Одеського
округу.**

12 жовтня 1930 р.

Спр. 75577-фп

Протокол затримання й обшуку від 12 жовтня 1930 р., список заарештованих, протоколи допитів обвинувачуваних, свідчення жителів хуторів, характеристики на заарештованих селян, видані сільськими радами, медичні довідки про нанесення тілесних пошкоджень представникам влади, меморандум у справі масового виступу селян хуторів Новоселівка та Денисівка, постанова про пред'явлення обвинувачення від 5 листопада 1930 р., обвинувальний висновок у справі від 7 листопада 1930 р., витяги із протоколу засідання судової трійки при колегії ДПУ УСРР від 27 грудня 1930 р., постанова помічника прокурора за наглядом над слідством у органах держбезпеки від 26 листопада 1958 р., висновки про реабілітацію.

Заарештованих жителів хуторів обвинувачували за п. «б» ст. 56-16 у масових заворушеннях і збройному опорі представникам влади в період колективізації.

Від початку колективізації жителі хуторів Новоселівка та Денисівка не визнавали органів радянської влади, чинили впертий опір колективізації, хлібозаготівлі, стягненню податків. Коли представники влади з'являлись на хуторах, місцеві жителі об'єднувались, озброювались вилами, сапами, камінням і проганяли прибульців. Особливу активність виявляли жінки. 11–12 жовтня 1930 р. для приборкання селян було задіяно, крім міліції, війська цивільної оборони.

Обвинувач – 5-й сектор ДПУ УСРР по Березівському району Одеського округу (уповноважений – СТЕПУРА).

Судовою трійкою при колегії ДПУ УСРР засуджені до розстрілу М.М. ВЕДМЕДЄВ, А.П. ПИЖЕНКО, П.Ф. П'ЯСЕЦЬКИЙ; 15 учасників опору – П.П. БОЖОК, Г.О. ВЕДМЕДЄВА, Д.К. ДЕНИСЕНКО, Т.У. ДЕНИСЕНКО, В.О. ДИМОВ, Д.І. ДИМОВА, О.І. ДОБРИЦЬКА, М.Г. ДОБРИЦЬКИЙ, П.Г. ДОБРИЦЬКИЙ, М.П. ДОВГИЙ, Є.К. ДОРОШЕНКО, М.Г. ДОРОШЕНКО, П.Г. ДОРОШЕНКО, Н.Г. ПИЖЕНКО, А.М. ХИЛЬКО засуджені від 3 до 10 років концтаборів або до заслання в Північний край на 5 років.

Реабілітовані 16 грудня 1989 р.
Населені пункти та регіони: хут. Денисівка, хут. Новоселівка;
Березівський район;
Одеський округ.

**115 Архівно-кримінальна справа
Є.І. Котишевського й інших жителів
с. Макарятине Осинівського району
Донецької області.**

19 листопада 1930 р.

Спр. 67495

Постанова про прийняття справи в провадження від 19 листопада 1930 р., постанови про початок слідства, обрання запобіжних заходів і пред'явлення обвинувачення від 20 листопада 1930 р., протоколи допитів свідків та обвинувачуваних, протоколи обшуків, обвинувальний висновок від 27 березня 1931 р., витяг з протоколу судової трійки при колегії ДПУ УСРР від 7 травня 1931 р., висновок секретного відділу Донецького оперативного сектору ДПУ УСРР від 26 березня 1931 р., постанова секретно-політичного відділу Донецького оперативного сектору ДПУ УСРР від 20 березня 1932 р.

У справі збереглися як речові докази 2 саморобні кулі, а також 31 фотокартка.

БУШЛЯ Антон Юхимович, БУШЛЯ Роман Юхимович, БУШЛЯ Юхим Мойсейович, ВЕСНЯНЦЕВ Афіноген Єремійович, ВЕСНЯНЦЕВ Іван Афіногенович, ВЕСНЯНЦЕВ Тимофій Єремійович, ГРИГОРЕНКО Федір Григорович, ДОНЦОВ Влас Митрофанович, КОТИШЕВСЬКИЙ Данило Євграфович, КОТИШЕВСЬКИЙ Євграф Іудович, КОТИШЕВСЬКИЙ Микола Федорович, КОТИШЕВСЬКИЙ Стефан Євграфович, КОТИШЕВСЬКИЙ Яків Євграфович, КОТИШЕВСЬКИЙ Яків Федорович, КРУПА Костянтин Федорович, КРУПА Федір Михайлович, КРУПА Яків Федорович, КУЧЕРОВ Феодосій Іванович, ЛАТИШЕВ Григорій Леонтійович, ЛАТИШЕВ Іван Григорович, ЛАТИШЕВ Костянтин Григорович, ЛАТИШЕВ Федір Григорович, МАТВІЄНКО Іван Дем'янович, ОГІЄНКО Свирид Якович, ОГІЄНКО Харитина Андріївна, ОДАРЧЕНКО Іван Пилипович, ПУГАЧОВ Григорій Прохорович, ТАТАРЧУК Петро Назарович, ТУРПИТКО Олексій Петрович обвинувачувалися за ст. 54-8 КК УСРР як учасники «контрреволюційного куркульського угруповання», яке здійснювало терористичні акти над сільськими активістами.

Обвинувач – Осинівське районне відділення Донецького обласного відділу ДПУ УСРР (районний уповноважений ДПУ РАФАЛЬСЬКИЙ, помічник уповноваженого СПВ Донецького оперативного сектору ДПУ ЮХІН, начальник СПВ САВІН, заступник начальника Донецького оперативного сектору ДПУ ТИМОФЄЄВ, прокурор Донецького обласного суду РАЙХЕНШТЕЙН, уповноважений СПВ Донецького оперативного відділу ДПУ П'ЯТЕЦЬКИЙ, начальник СПВ ЗАСЛАВСЬКИЙ, начальник Донецького оперативного відділу ДПУ УСРР СОКОЛОВ).

7 травня 1931 р. судовою трійкою при колегії ДПУ УСРР Я.Ф. КРУПА та І.П. ОДАРЧЕНКО на підставі ст. 54-8 КК УСРР були засуджені до розстрілу.

С.Є. КОТИШЕВСЬКИЙ, К.Г. ЛАТИШЕВ, П.Н. ТАТАРЧУК на підставі ст. 54-8 КК УСРР засуджені на 10 років заслання в концтабори кожний. І.А. ВЕСНЯН-ЦЕВ на підставі ст. 54-8 КК УСРР засуджений на 8 років заслання в концтабір. Ф.Г. ГРИГОРЕНКО, Ф.Г. ЛАТИШЕВ на підставі ст. 54-8 КК УСРР засуджені на 5 років концтаборів кожний. Г.Л. ЛАТИШЕВ, І.Г. ЛАТИШЕВ на підставі ст. 54-8 КК УСРР засуджені до 3 років заслання в концтабори кожний. К.Ф. КРУПА на підставі ст. 54-8 КК УСРР засуджений на 3 роки концтаборів. Є.І. КОТИШЕВСЬКИЙ, Я.Є. КОТИШЕВСЬКИЙ, О.П. ТУРПИТКО на підставі ст. 54-8 КК УСРР вислані в Північний край на 5 років кожний. Ф.М. КРУПА на підставі ст. 54-8 КК УСРР засуджений у концтабір на 3 роки умовно. Із 16 обвинувачуваних був виправданий Д.Є. КОТИШЕВСЬКИЙ.

Всі засуджені не реабілітовані.

Населені пункти та регіони: хут. Довгий, хут. Статівкино;

с. Макарятине, с. Морозів, с. Ново-Псков, с. Павлівка, с. Писарівка, с. Рудакowo;

м. Архангельськ, м. Великий Устюг, м. Осиново, м. Сталіно, м. Харків;
Осинівський район, Білокуракинський район.

116 **Архівно-кримінальна справа**
З.Г. Гармаша, хлібороба, жителя
хут. Гармаші Опішнянського району.

13 січня 1931 р.

Спр. 75300-фп

Постанова про початок слідства від 13 січня 1931 р., постанова від 13 лютого 1931 р., обвинувальний висновок від 16 березня 1931 р.

Справа містить 2 стінгазети, виготовлені З.Г. ГАРМАШЕМ.

ГАРМАШ Захарій Григорович обвинувачувався в систематичній антирадянській агітації.

Виготовляв та поширював серед селян листівки (стінгазети), зміст яких був спрямований проти дій радянської влади. Неодноразово звертався до односельчан: «Вас збираються загнати в колективи, де буде панщина, а ви будете рабами».

Обвинувач – Опішнянський райвідділ Полтавського оперсектору ДПУ УСРР (уповноважений ХАСЛАВСЬКИЙ, районний уповноважений КАНІВСЬКИЙ, уповноважений Полтавського оперативного сектору ВАСИЛЕНКО, начальник оперативно-слідчої групи БАТУРІН, помічник начальника Полтавського оперативного сектору ОКРУЙ).

6 квітня 1931 р. Особливою нарадою при колегії ДПУ УСРР засуджений за ст. 54-10 КК УСРР до висилки в Північний край строком на 3 роки.

Реабілітований 16 травня 1995 р.

Населені пункти: хут. Гармаші;

с. Глинське;

м. Опішня, м. Полтава;

Опішнянський район.

**117 Архівно-кримінальна справа
П.Я. Ньюпи, хлібороба, жителя
с. Защита Ново-Миргородського
району Одеської області.**

4 березня 1931 р.

Спр. 75307-фп

Постанови про початок слідства, пред'явлення обвинувачення й обрання запобіжних заходів від 4 березня 1931 р., протокол допиту обвинувачуваного та свідків, обвинувальний висновок від 18 березня 1931 р., постанова про припинення справи від 24 травня 1931 р.

НЮПА Пимон Якович обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР у проведенні антирадянської агітації проти заходів радянської влади на селі, а також у зв'язках з куркулями, говорив, що «скільки в артілі не працію все дарма, нічого не дають, ходимо роздіті та голодні, а хліб і скот давай».

Обвинувач – Ново-Миргородський районний апарат Одеського оперативного сектору ДПУ УСРР (районний уповноважений БОГУЧАРОВ, слідчі АБРАМОВ та ШЕВЧЕНКО).

Постановою районного уповноваженого Ново-Миргородського районного апарату Одеського оперативного сектору ДПУ УСРР від 24 травня 1931 р. слідчу справу на П.Я. Ньюпу припинено, обвинувачуваного включено до категорії осіб, які підлягали виселенню.

Населені пункти: хут. Петрівський, хут. Тимофіївка;
с. Василівка, с. Защита, с. Кам'янка, с. Лементарівка, с. Панчеве;
м. Ново-Миргород, м. Одеса;
Златопільський район, Ново-Миргородський район;
Шевченківський округ.

**118 Архівно-кримінальна справа
Н.Г. Плачинди, хлібороба,
жителя с. Каніж
Ново-Миргородського району.**

4 березня 1931 р.

Спр. 67533

Постанова про початок слідства від 4 березня 1931 р., протоколи допитів свідків та обвинувачуваного, обвинувальний висновок, постанова про передачу справи до судової трійки при колегії ДПУ УСРР від 19 травня 1931 р.

Справа містить фото Н.Г. ПЛАЧИНДИ.

ПЛАЧИНДА Нестор Григорович обвинувачувався у проведенні антирадянської агітації серед селян проти заходів радянської влади, зокрема, висловлюваннях, що «радянська влада все забирає та відправляє разом з хлібом за кордон, а самим їсти немає чого».

Згідно з постановою секретно-політичного відділу від 19 травня 1931 р. Н.Г. ПЛАЧИНДА обвинувачувався у скоєнні злочину за ст. 54-10 КК УСРР і

справа надсилалась до судової трійки при колегії ДПУ УСРР з клопотанням про його ув'язнення в концтабір строком на 5 років.

Обвинувач – Ново-Миргородський районний апарат Одеського оперативного сектору ДПУ УСРР (районний уповноважений БОГУЧАРОВ, слідчий районного апарату ШЕВЧЕНКО, співробітник СПВ ЛАДИЖЕНСЬКИЙ, начальник СПВ БЛЮМАН, начальник Одеського оперативного сектору ПЕРЦОВ, прокурор Одеського оперативного сектору ДПУ БУМАН).

Відомостей про засудження та подальшу долю Н.Г. ПЛАЧИНДИ немає. Не реабілітований.

Населені пункти: с. Каніж, с. Софіївка;

м. Ново-Миргород;

Ново-Миргородський район.

**119 Архівно-кримінальна справа
В.А. Чуйка, жителя с. Глодоси
Хмельвського району
Одеської області.**

5 березня 1931 р.

Спр. 75487-фп

Постанова про початок слідства від 5 березня 1931 р., протокол обшуку, протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, обвинувальний висновок від 25 травня 1931 р., постанова прокурора Хмельвського району про передачу справи до народного суду Хмельвського району від 25 травня 1931 р.

ЧУЙКО Василь Андрійович обвинувачувався за ч. 1 ст. 54-10 КК УСРР в систематичній агітації проти радянської влади та заходів на селі.

Виступаючи на зборах, закликав селян не записуватися до колгоспів, казав: «Ніхто не пишється в колгосп, тому що це комуністи нам хочуть нав'язати панщину»; «Хліб забрали, а народ залишився голодний, босий і голий. Просто радянська влада довела людей до шибениці».

Обвинувач – Хмельвське районне відділення Одеського обласного відділу ДПУ УСРР (дільничний Хмельвської районної міліції ЧУХРІЙ, уповноважений відділення ЄФІМЧУК, слідчий оперативної групи ДПУ ОКОПСЬКИЙ).

Відомостей про засудження, звільнення та подальшу долю В.А. ЧУЙКА немає.

10 вересня 1997 р. справу припинено за відсутністю складу злочину.

Населені пункти: с. Глодоси;

м. Українка;

Хмельвський район;

Одеська область.

120 **Архівно-кримінальна справа селян
В.Ф. Данилюка, Т.Г. Долинського,
Я.К. Красноштана та М.С. Пікуна,
жителів с. Купчинці Іллінецького
району Вінницької області.**

11 березня 1931 р.

Спр. 75463-фп

Постанова про початок слідства від 11 березня 1931 р., протоколи допитів обвинувачених та свідків, протоколи обшуку, протокол очної ставки, постанова про передачу справи районному уповноваженому ДПУ для подальшого провадження від 20 жовтня 1930 р., обвинувальний висновок від 21 березня 1931 р., висновок дільничного прокурора про затвердження обвинувального висновку та утримання обвинувачених під вартою від 20 квітня 1931 р.

ДАНИЛЮК Василь Феодосійович, ДОЛИНСЬКИЙ Терентій Григорович, КРАСНОШТАН Яків Карпович та ПІКУН Матвій Сидорович обвинувачувалися за статтями 54-9 і 54-10 КК УСРР у проведенні серед односельців антирадянської агітації та підпали 5 скирт колгоспної соломи.

Обвинувачені виступали проти всіх кампаній радянської влади на селі, зокрема, колективізації та хлібозаготівлі, брали активну участь у розвалі колгоспу, закликали селян не виходити в поле та до повстання проти радянської влади. В результаті «волинки» жінок-селянок (приблизно 500 осіб) в с. Купчинці селяни повернули усупільнену худобу та сільськогосподарський реманент, побито членів активу колгоспу.

Заарештовані селяни висловлювалися: «Радянська влада хоче забрати весь хліб, нам потрібно не давати ні фунта»; «Хліба не дамо і ви у нас візьмете [його], хіба що зі зброєю»; «Дурні ті, хто ідуть в колгосп»; «Радянська влада веде нас не до кращого, а до загибелі, гірше, ніж панщина».

Обвинувач – Іллінецьке районне відділення Вінницького обласного відділу ДПУ УСРР (дозорчий Дашівської районної міліції КОБЕРНИК, інспектор Дашівської районної міліції КЛИМОВ, районні уповноважені Іллінецького району ЦУКАНОВ та АЛЕКСАНДРОВ, начальник секретного відділу Вінницького обласного відділу ДПУ УСРР КАЛИНА, начальник Вінницького обласного відділу ДПУ УСРР ГРОЗНИЙ, дільничний прокурор М. ГНИЛИЦЯ).

За обвинувальним висновком Іллінецького районного відділення ДПУ від 21 березня 1931 р. справа передавалася на розгляд судової трійки при колегії ДПУ УСРР з клопотанням про застосування до обвинувачених таких мір покарання: Я.К. КРАСНОШТАНА позбавити волі на 10 років; В.Ф. ДАНИЛЮКА, Т.Г. ДОЛИНСЬКОГО та М.С. ПІКУНА – на 5 років. У справі відсутні відомості про розгляд справи у судовому або позасудовому порядку. Подальша доля обвинувачених невідома.

Реабілітовані 25 грудня 1999 р.

Населені пункти: с. Кантелина, с. Кошлани, с. Купчинці;

м. Алчевськ, м. Вінниця, м. Іллінець, м. Київ;

Дашівський район;

Вінницька область.

121 Архівно-кримінальна справа селян
Ф.С. Біленького, С.Я. Ляшенка
і М.А. Палюри, жителів с. Старий
Животів Оратівського району
Вінницької області.

13 березня 1931 р.

Спр. 75478-фп

Постанови про початок слідства від 13 березня 1931 р., протоколи обшуків, протоколи допитів обвинувачених та свідків, постанова про обрання запобіжних заходів від 16 жовтня 1931 р., постанова про припинення справи стосовно обвинувачених С.Я. ЛЯШЕНКА та М.А. ПАЛЮРИ від 13 листопада 1931 р., протокол пред'явлення слідчих матеріалів від 13 листопада 1931 р., обвинувальний висновок, постанова Липовецького дільничного прокурора від 15 листопада 1931 р.

БІЛЕНЬКИЙ Федот Степанович, ЛЯШЕНКО Семен Якович і ПАЛЮРА Мефодій Авакумович обвинувачувалися за статтями 54-10 і 58 КК УСРР у проведеної систематичної агітації з метою зриву всіх кампаній радянської влади на селі та злісному ухилянні від виконання плану хлібозаготівлі.

Обвинувачені активно проводили серед селян агітацію проти колективізації та хлібозаготівлі, не сплачували податки і не здавали хліб за планом хлібозаготівлі. Висловлювалися: «Дурні селяни, які здають хліб комуністам... Селян грабують, останніх корів забирають»; «В колгоспі працюють, тобто відбувають панщину».

Так, Ф.С. БІЛЕНЬКИЙ активно виступав проти колективізації в селах Старий Животів та Новий Животів Оратівського району Вінницької області. У жовтні 1931 р. комісією із хлібозаготівлі у нього було вилучено 18 пудів зерна, яке він закопав.

Обвинувач – Оратівське районне відділення Вінницького сектору ДПУ УСРР (районний уповноважений відділення ПЬОРИШКО).

За постановою районного уповноваженого Оратівського районного відділення від 13 листопада 1931 р. справу стосовно С.Я. ЛЯШЕНКА та М.А. ПАЛЮРИ припинено у зв'язку з недоведеністю в їх діях складу злочину та звільнено їх з-під варті.

За вироком Оратівського народного суду від 27 листопада 1931 р. Ф.С. БІЛЕНЬКИЙ засуджений за ч. 1 ст. 54-10 і ч. 2 ст. 54-8 КК УСРР до позбавлення волі у виправно-трудовах таборах строком на 4 роки з конфіскацією майна на 1000 карбованців і поразкою у правах на 3 роки та висилкою за межі України на 5 років.

Реабілітований 11 листопада 1993 р.

Населені пункти та регіони: с. Велика Ростівка, с. Новоживотів, с. Осичне, с. Старий Животів, с. Шевченкове;

м. Вінниця, м. Оратів;

Оратівський район, Іллінецький район;

Вінницька область.

**122 Архівно-кримінальна справа
Г.Х. Козубського, хлібороба-
одноосібника, жителя с. Вербівці
Муравано-Куриловецького району
Вінницької області.**

24 березня 1931 р.

Спр. 75476-фп

Постанова про початок слідства від 24 березня 1931 р., ордер на обшук та арешт, протокол обшуку, протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, протоколи очної ставки, обвинувальний вирок, постанова про притягнення до відповідальності обвинуваченого, постанова про обрання запобіжних заходів від 2 березня 1931 р., постанова про направлення справи за підсудністю від 4 березня 1931 р., протокол судового засідання народного суду Муравано-Куриловецького району від 7 грудня 1931 р., вирок народного суду Муравано-Куриловецького району від 7 грудня 1931 р., касаційна скарга, ухвала Вінницького міжрайонного суду від 29 грудня 1931 р..

КОЗУБСЬКИЙ Григорій Хомич обвинувачувався в контрреволюційній антирадянській агітації проти політичних кампаній, що проводились партією і радянською владою на селі.

На загальних зборах селян, де розглядалось питання про самообкладання, казав: «Доволі грабувати, вас ніхто не нагодує». Неодноразово агітував проти колективізації в березні 1930 р.: «Колгосп – це нова панщина, тобто нове рабство». Агітував проти хлібозаготівлі, кажучи, «хліб забирають для комуністів», «не треба засівати поля, тому що все одно більшовики заберуть», «радянська влада забирає у селян хліб для того, щоб ми подохли з голоду, а вони цей хліб гноять на станціях, а інше відправляють за кордон, щоб не було війни». Виказував незадоволення радянською владою, кажучи: «Це не влада, а банда грабіжників».

Обвинувач – Муравано-Куриловецьке районне відділення ДПУ 24 Прикордонного загону Вінницького ДПУ УСРР (помічник уповноваженого особливого відділення МОРОЗ, т.в.о. начальника районного відділення БОГАЧ).

7 грудня 1931 р. Г.Х. КОЗУБСЬКОМУ винесено вирок за ч. 1 ст. 58 та ст. 67 КК УСРР – позбавлення волі у виправно-трудовах таборах на 4 роки з поразкою в правах на 3 роки після відбуття покарання, а також заборона проживати в прикордонній смузі протягом 3 років.

Реабілітований 15 липня 1993 р.

Населені пункти та регіони: с. Вербовець, с. Дурняки, с. Золотогірка, с. Струга;

м. Миньківці, м. Нова-Ушиця, м. Оринів, м. Проскурів;

Муравано-Куриловецький район, Новоушицький район, Радівський район; Вінницька область.

**123 Обвинувальний висновок
Дніпропетровського
оперативного сектору ДПУ
УСРР у справі діяльності
«Трудової селянської партії» на
території Дніпропетровського,
Запорізького, Кіровоградського та
Мелітопольського округів.**

10 квітня 1931 р.

Ф. 13. – Спр. 105. – 101 с.
Оригінал. Машинопис.

Обвинувальний висновок адресований судовій трійці при колегії ДПУ УСРР.

Дніпропетровський оперативний сектор ДПУ УСРР повідомив про викриття організації, мета якої була направлена на зрив будівництва великих радянських господарств, машино-тракторних станцій, організації колгоспів та інших заходів радянської влади, спрямованих на вирішення зернових і тваринницьких проблем. У документі зазначено 95 осіб, яких звинувачували у «контрреволюційній організації у тваринництві та сільському господарстві».

Обвинувач – помічник начальника оперативного сектору КАМІНСЬКИЙ, начальник секретного відділу оперативного сектору ІЛЮШИН, старший оперуповноважений секретного відділу оперативного сектору ТОНКОНОГИЙ.

Населені пункти, регіони та країни: хут. Вільний, хут. Гладкий, хут. Перше Травня;

с. Арсенівка, с. Асканія Нова, с. Балки, с. Бармашове, с. Біленьке, с. Біляєве, с. Благоженське, с. Василівка, с. Воронівка, с. Ганнівка, с. Гучин, с. Жадів, с. Жеребець, с. Зелене, с. Зінов'євка, с. Іванівка, с. Іллінці, с. Казанка, с. Калужине, с. Кам'янка, с. Карачекрак, с. Коломійцеве, с. Кулебівка, с. Лунівка, с. Михайлівка, с. Ново-Миколаївка, с. Новосілки, с. Ногайськ, с. Олександрівка, с. Осовниці, с. Перещепій, с. Петриківка, с. Піщанка, с. Покровське, с. Скельки, с. Софіївка, с. Спаське, с. Старий Салтів, с. Тарасівка, с. Томашівка, с. Федорівка, с. Хортиця, с. Царекостянтинівка, с. Царицин Кут, с. Цибулівка, с. Чистопіль, с. Юрківка, с. Якимівка;

м. Берислав, м. Великий Колодязь, м. Горіхове, м. Дніпропетровськ, м. Запоріжжя, м. Ллек, с. Іллінці, м. Київ, м. Кишинів, м. Комишівка, м. Красний, м. Кривий Ріг, м. Мелітополь, м. Мензевінськ, м. Москва, м. Ніжин, м. Нікополь, м. Одеса, м. Орхів, м. Павлівськ, м. Севастополь, м. Сосниця, м. Судж, м. Харків;

Апостолівський район, Василівський район, Васильківський район, Жеребецький район, Запорізький район, Ізюмський район, Кам'янський район, Межівський район, Миколаївський район, Михайлівський район, Нікопольський район, Ново-Московський район, Орхівський район, П'ятихатський район, Покровський район, Ріпкинський район, Ростовський район, Софіївський район, Томаківський район, Чубарівський район;

Уральська область, Вольно-Попинська волость, Успенська волость, Бердянський повіт, Дмитрівський повіт;

Білгородський округ, Дніпропетровський округ, Запорізький округ, Зінов'євський округ, Київський округ, Конотопський округ, Криворізький округ, Курський округ, Маріупольський округ, Мелітопольський округ, Миколаївський округ, Харківський округ, Херсонський округ, Чернігівський округ;

Бессарабська губернія, Гродненська губернія, Катеринославська губернія, Курська губернія, Мінська губернія, Орловська губернія, Смоленська губернія, Уфимська губернія, Чернігівська губернія, Ярославська губернія;

Польща, Румунія.

**124 Обвинувальний висновок у справі
Подільської «контрреволюційної
шкідницької організації» в сільському
господарстві («Трудова селянська
партія»).**

12 квітня 1931 р.

Ф. 13. – Спр. 107. – 53 с.

Засвідчена копія. Ротапринт.

16 фахівців сільського господарства обвинувачувалися в участі в діяльності на Поділлі «Трудової селянської партії», прагненні зміцнити приватний сектор села, чинити опір колективізації, щоб в кінцевому підсумку створити «буржуазно-демократичну республіку». Кілька осіб було притягнуто до відповідальності за іншими обвинуваченнями. Речових доказів не було.

Обвинувач – Вінницький оперативний сектор ДПУ УСРР (начальник сектору ГРОЗНИЙ, помічник начальника сектору і начальник слідчої групи БРЖЕЗОВ-СЬКИЙ, начальник секретного відділення КАЛИНА, старший уповноважений секретного відділення СПЕКТОР).

Населені пункти та регіони: м. Харків;

Вінницький округ, Кам'янець-Подільський округ, Проскурівський округ, Тульчинський округ;

Поділля.

**125 Архівно-кримінальна справа
Я.Г. Рябченка й інших учасників
повстанської організації на території
Чернігівщини.**

3 серпня 1931 р.

Спр. 67508, тт. 1–3.

Постанови про початок слідства, обрання запобіжних заходів і пред'явлення обвинувачення від 3 серпня 1931 р., анкети обвинувачуваних, довідки сільських рад про майновий стан та оподаткування обвинувачуваних, протоколи допитів обвинувачуваних і свідків, обвинувальний висновок Київського оперативного сектору ДПУ УСРР від 1 грудня 1931 р., витяг із протоколу засідання судової

трійки при колегії ДПУ УСРР від 13 березня 1932 р., витяги з протоколу засідання колегії ОДПУ від 22 квітня 1932 р. та супровідні листи до них, витяги з протоколу засідання колегії ОДПУ від 28 січня 1934 р., постанова помічника прокурора Чернігівської області про припинення судочинства в порядку нагляду за слідством у органах державної безпеки від 25 лютого 1960 р., висновки прокуратури Чернігівської області від 11 вересня 1989 р., постанова прокурора Чернігівської області від 12 березня 1991 р.

До відповідальності за цією справою було притягнуто 174 жителі сіл Чернігівщини, які обвинувачувались за статтями 54 і 5-11 КК УСРР в участі в «контрреволюційній повстанській організації», що ставила своїм завданням повалення радянської влади збройним шляхом. Керівником організації став РЯБЧЕНКО Яким Гнатович, уродженець і житель с. Тупичів Чернігівської області.

Незгодний з політикою колективізації, РЯБЧЕНКО Я.Г. об'єднав колишніх червоних партизанів та петлюрівців у підпільну організацію. До загального виступу селяни старанно готувались. Вони намагалися чітко організуватися за військовим принципом, розбившись на три роти по 80 осіб у кожній і взводи та окремих кавалерійський загін (35 осіб). Повстанці проводили підпільні сходки й наради, а 14 травня 1931 р. напали на міліціонерів. У результаті нападу 16–17 червня на місцеві заводи, лісництво, торфорозробки повстанці добули зброю та коней і вирішили захопити тюрму в м. Городні. В Писарівському лісі основну частину учасників повстання оточив загін міліції, озброєний кулеметами. Після двогодинного бою селяни почали розбігатись. У заарештованих було вилучено 25 гвинтівок різних систем, 20 обрізів, 17 мисливських рушниць, 8 револьверів, патрони.

Обвинувач – секретно-політичний відділ Київського оперативного сектору ДПУ УСРР (помічник уповноваженого СПВ БЕЙ-БЕСПАЛЬКО, начальник СПВ ЧЕРДАК, начальник сектору ІВАНОВ).

За постановою колегії ОДПУ на підставі статей 58-2 і 59-3 КК РРСФР засуджено 54 особи: РЯБЧЕНКО Яким Гнатович – до розстрілу, БУГРИМ Яків Дмитрович, ДРОБНОХОД Іов Устимович, ЗУБ Мирон Васильович, МУРАЧ Єгор Леонтійович, СТУПАК Яків Андрійович, СУЩИК Василь Іванович, ТИМОШЕНКО Кіндрат Степанович, ЧУГАЙ Олексій Савелійович, ШАШ Мусій Парамонович – до розстрілу із заміною ув'язненням у концтаборах терміном на 10 років кожний; решта обвинувачених – до ув'язнення в таборах на 3–10 років і заслання в Північний край на 3 роки.

25 лютого 1960 р. прокуратурою Чернігівської області винесено постанову про те, що учасники контрреволюційної повстанської організації засуджені обґрунтовано. 11 вересня 1989 р. представники управління КДБ УРСР по Чернігівській області та прокуратури прийняли рішення про реабілітацію засуджених, проте 12 березня 1991 р. прокурор області ухвалив скасувати цей висновок, як помилковий.

Населені пункти: с. Аткильня, с. Бурівка, с. Великий Листвин, с. Вербівка, с. Вихвостів, с. Гніздище, с. Картовецьке, с. Моложава, с. Невкля, с. Нова Папірня, с. Нові Яриловичі, с. Півнівщина, с. Пекурівка, с. Перерост, с. Тупичів.

м. Городня, м. Добрянка.

**126 Архівно-кримінальна справа
Т.В. Киша, хлібороба-одноосібника,
жителя с. Феліціанівка
Бабчинецького району
Вінницької області.**

17 серпня 1931 р.

Спр. 75471-фп

Постанова про початок слідства від 17 серпня 1931 р., анкета обвинуваченого, протоколи допиту обвинуваченого, свідків та очних ставок, обвинувальний вирок, постанова про передачу справи до суду, протокол засідання та вирок народного суду Бабчинецького району від 12 вересня 1931 р., ухвала Верховного суду від 11 лютого 1932 р.

КИШ Тимофій Васильович обвинувачувався в агітації проти вступу селян у колгосп та здачі хліба державі, погрозах голові сільської ради, в оцінці дій членів виконавчого комітету сільської ради як грабіжницьких.

Т.В. КИШ казав селянам: «До колгоспу ніколи не вступлю, тому що колгосп є не що інше як панщина». На сільських зборах під час хлібозаготівлі, штовхнувши члена сільської ради, вигукував: «Ви, активісти, своїми хлібозаготівлями змушуєте нас голодувати»; «Влада тільки те й знає, що тягне шкуру з селян, видумує колективи – погибель людей»; «Радянська влада лише грабує селян, досить уже терпіти, незабаром цьому настане край, тоді ми заживемо».

Обвинувач – секретно-політичний відділ Бабчинецького районного відділення 24-го Прикордонного загону ДПУ УСРР (уповноважений інформаційного відділу БОЙКО, начальник районного відділення НОВОСЬОЛОВ).

12 вересня 1931 р. народним судом Барчинецького району КИШУ Т.В. винесено вирок за ч. 1 ст. 54-10 КК УСРР: позбавити волі у виправно-трудовах таборах терміном на 4 роки з поразкою у правах на 5 років і на 5 років висилки за межі УСРР після відбуття покарання.

Реабілітований 24 червня 1992 р.

Населені пункти та регіони: с. Бабчинці, с. Вербівка, с. Феліціанівка, с. Шулести;

м. Могилів, м. Шаргород, м. Ямпільськ;

Бабчинецький район;

Вінницька область;

Бессарабія.

127 **Архівно-кримінальна справа**
Ф.П. Ключала, жителя с. Варварівка
Рубіжанського району
Донецької області.

7 вересня 1931 р.

Спр. 67499.

Постанова про початок слідства від 7 вересня 1931 р., протокол допиту потерпілого, постанова про обрання запобіжних заходів від 3 вересня 1931 р., протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, висновок секретно-політичного відділу Донецького оперативного сектору ДПУ УСРР від 16 лютого 1932 р., постанова про передачу справи Харківському обласному прокурору від 10 червня 1932 р., обвинувальний висновок Рубіжанського районного відділення від 19 липня 1932 р., постанова Рубіжанського дільничного прокурора від 22 липня 1932 р., протокол судового засідання обласного суду м. Рубіжне від 20 вересня 1932 р., вирок виїзної сесії Донецького обласного суду в м. Рубіжному від 20 вересня 1932 р., касаційна скарга Ф.П. КЛЮКАЛА, витяг із протоколу особливої наради при МВС СРСР від 4 січня 1947 р.

У справі міститься фото Ф.П. КЛЮКАЛА.

КЛЮКАЛО Федір Павлович обвинувачувався за ст. 54-8 КК УСРР у терористичній діяльності: він смертельно поранив пострілом із рушниці секретаря комсомольського осередку з метою помсти за конфіскацію майна через невиконання твердого завдання з хлібоздачі.

Обвинувач – Рубіжанське районне відділення Донецького оперативного сектору ДПУ УСРР (уповноважений районного відділення ОСТРОВСЬКИЙ, уповноважений районного відділення СЛЮСАРЄВ, начальник районного відділення МАТВЄЄВ, уповноважений районної міліції СМІЛЯКОВ, дільничний інспектор районної міліції СВИТЛИЧНИЙ, уповноважений СПВ СКІРСЬКИЙ, в.о. начальника СПВ ГЕРЗОН, начальник Донецького оперативного сектору ДПУ УСРР ТИМОФЄЄВ, помічник уповноваженого СПВ Харківського обласного відділу ДПУ УСРР БОРЗЕЛЕНКО, помічник начальника СПВ Харківського обласного відділу ДПУ УСРР ЯКУШЕВ, начальник Харківського обласного відділу ДПУ УСРР МУЛЯВКО, прокурор Донецького обласного суду РАЙХЕНШТЕЙН).

За висновком СПВ Донецького оперативного сектору ДПУ УСРР від 16 лютого 1932 р. слідча справа стосовно Ф.П. КЛЮКАЛА надсилалась у судову трійку при колегії ДПУ УСРР із клопотанням про висилку в концтабір терміном на 10 років.

За вирокком виїзної сесії Донецького обласного суду в м. Рубіжному від 20 вересня 1932 р. Ф.Д. КЛЮКАЛО засуджений за ст. 54-8 КК УСРР до позбавлення волі у виправно-трудовах таборах на 10 років з обмеженням у правах на 5 років та конфіскацією належного йому майна. Винним себе не визнав.

Ухвалою Верховного суду УСРР від 22 грудня 1932 р. касаційну скаргу Ф.П. КЛЮКАЛА залишено без наслідків, а вирок Донецького обласного суду в силі.

Після відбуття терміну покарання 4 січня 1947 р. за рішенням особливої наради при МВС СРСР Ф.П. КЛЮКАЛА вислано на 3 роки в Новосибірську область.

У 1969 р. Ф.П. КЛЮКАЛО звернувся зі скаргою про незаконне засудження та просив переглянути справу. За постановою прокурора Луганської області від 18 вересня 1969 р. скаргу залишено без змін.

Не реабілітований.

Населені пункти: хут. Кучай;

с. Варварівка, с. Попівка, с. Рубіжне;

м. Москва, м. Новосибірськ, м. Сталіно, м. Харків,

128 **Архівно-кримінальна справа**
М.В. Литвинова, завідуючого магазином
шахти № 9 Сніжнянського закритого
робітничого кооперативу, жителя
с. Водяне Шполянського району.

16 вересня 1931 р.

Спр. 75224-фп

Протоколи допитів свідків від 16 вересня 1931 р., протокол про прийняття справи в провадження від 17 жовтня 1931 р., постанови про обрання запобіжних заходів та про розшук обвинувачуваного від 4 листопада 1931 р., протоколи допитів свідків, постанова про початок слідства від 27 серпня 1932 р., протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, протокол обшуку, висновок прокурора від 16 січня 1933 р., заключна постанова (без дати), постанова про звільнення з-під варті від 19 березня 1933 р.

ЛИТВИНОВ Мойсей Васильович обвинувачувався в участі в бандитизмі, антирадянській агітації, спрямованій на підрив господарської політики партії, розкраданні продуктів та проведенні незаконних націнок на товари.

М.В. ЛИТВИНОВ висловлювався влітку 1931 р., що «радянська влада не уміє керувати країною, народ веде п'ятирічку до голодної смерті, розорення та злиднів», «червоні заберуть хліб, треба хоронити, вивозити у степ і закопувати», «живеться нам дуже погано, позабирали корів і майно за невиконання проклятих податків. В селі людей розоряють, хліб забирають повністю, з хат виганяють».

Обвинувач – Чистяківське міське відділення Донецького обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважені особливого відділу ВАРФОЛОМЄЄВ та ГАЛЬПЕРН, начальник Чистяківського міського відділення ДПУ ЗАЧЕПА, прокурор Чистяківської дільниці ЖМАКІН).

Постановою особливого відділу Чистяківського міського відділення від 19 березня 1933 р. М.В. ЛИТВИНОВА звільнено під підписку про невиїзд із Чистяківського району.

Реабілітований 30 серпня 1996 р.

Населені пункти та регіони: с. Водяне, с. Кавунівка, с. Маринівка, с. Ольховчик, с. Толмач;

м. Катик, м. Сніжне, м. Сталіно, м. Чистякове, м. Шпола;

Чистяківський район, Шполянський район;

Донецька область, Київська область.

129 Архівно-кримінальна справа
**М.П. Адамчика й інших жителів
Корюківського району
Чернігівської області.**

15 грудня 1931 р.

Спр. 67514

Постанова про початок слідства від 15 грудня 1931 р., анкети обвинувачуваних, протоколи допитів обвинувачуваних і свідків, обвинувальний висновок Сумського оперативного сектору ДПУ УСРР від 28 січня 1932 р., витяг із протоколу засідання судової трійки при колегії ДПУ УСРР від 5 лютого 1932 р., витяг із протоколу засідання колегії ОДПУ (судового) від 3 квітня 1932 р., акти про розстріли 1937 р., висновки про реабілітацію.

У справі є фотографія зброї, вилученої у повстанців, а також оригінали їхніх відозв.

Заарештовані 70 осіб обвинувачувались за статтями 54-2, 54-11, 54-12 КК УСРР у скоєнні збройних нападів на радянські установи та тероризуванні активістів.

У серпні 1931 р. в селах Корюківського та Менського районів Чернігівської області виникла повстанська організація селян під керівництвом МОСОЛА Степана Івановича. Селяни кількох сіл і хуторів підпільно збиралися і домовлялися про боротьбу проти заходів більшовиків на селі, готували повстання. Пропонувалось відкрито заявити представникам влади про свої вимоги: не вилучати хліб у селян, не відбирати останніх корів, не розпродувати майно, не висилати куркулів, припинити забирати в селян землю для колгоспів. На підпільних зборах селяни планували нападати на радянські установи й місцевих керівників, добувати зброю і з її допомогою добиватися поставлених завдань.

23 вересня 1931 р. на засіданні Сахутівської сільської ради С.М. СКРИПКА за дорученням керівників організації повстанців назвав себе представником від тисячі вільних козаків і закликав боротися проти господарсько-політичних кампаній на селі. Він заявив, що на боротьбу з більшовиками вже організовано мільйони людей.

Повстанці мали на озброєнні 7 гвинтівок, 5 обрізів, 5 револьверів, одну гранату і 200 патронів.

Учасники організації поширювали відозви від імені «Партії Вільного Козацтва», яка «розбиває кайдани неправди» і владу, що прирікає людей на голодну смерть. Повсталі розгромили Олександрівську сільську раду, колгоспні майстерні, здійснили напади на окремих радянських активістів.

Обвинувач – особливе відділення Сумського оперативного сектору ДПУ УСРР (уповноважений відділення КОВАЛЬОВ, т.в.о. начальника відділення БАША, начальник відділення САГАН, помічник начальника сектору САМОВСЬКИЙ, начальник сектору ЛЕВОЦЬКИЙ).

Справу повстанців розглядала трійка при колегії ДПУ УСРР 5 лютого 1932 р. і колегія ОДПУ – 3 квітня 1932 р. За ст. 59-3 КК РРСФР із звинуваченням у

скоєнні збройних нападів на радянські установи та тероризуванні активістів засуджено 67 осіб, у тому числі 9 – до вищої міри покарання – розстрілу із заміною ув'язненням у концтабір на десять років.

НЕВШУПА Яків Андріанович, ЖЕЛУДОВСЬКИЙ Пилип Онуфрійович і ПЕТРИК Сергій Іванович реабілітовані 9 вересня 1967 р.; 40 осіб реабілітовано 4 вересня 1989 р., решта 7 червня 1990 р. визнані ув'язненими за постановою трійок обгрунтовано.

Населені пункти та регіони: с. Буда Товстолісова, с. Верховісся, с. Забарівка, с. Киселівка, с. Олександрівка, с. Самсонівка, с. Сахутівка, с. Тютюнниця; Корюківський район, Менський район.

130 **Архівно-кримінальна справа**
А.С. Гнатченка та В.Т. Олійника,
жителів с. Куклівка
Олександрійського району
Дніпропетровської області.

10 січня 1932 р.

Спр. 67518

Постанова про початок слідства від 10 січня 1932 р., протоколи допитів свідків та обвинувачуваних, обвинувальний висновок, постанова прокурора від 25 березня 1932 р., протокол судового засідання виїзної сесії Дніпропетровського обласного суду від 27 квітня 1932 р., вирок судового засідання виїзної сесії Дніпропетровського обласного суду від 27 квітня 1932 р., касаційна скарга, ухвала Верховного суду від 25 жовтня 1932 р.

ГНАТЧЕНКО Андрій Семенович і ОЛІЙНИК Василь Тимофійович обвинувачувалися за ст. 54-8 КК УСРР у приховуванні хліба та злісному ухилянні від хлібозаготівлі. Разом зі своїм родичем А.С. ГНАТЧЕНКОМ наніс побої активістці села ТАНЦЮРІ Уляні, яка брала участь у вилученні хліба в В.Т. ОЛІЙНИКА.

Обвинувач – Олександрійське районне відділення Полтавського сектору ДПУ УСРР (помічник уповноваженого СТАНІШЕВСЬКИЙ, уповноважений ЛОГВИНЕНКО, начальник відділення БЛІНОВ, прокурор ЄРЕМЕНКО).

За вироком виїзної сесії Дніпропетровського обласного суду від 27 квітня 1932 р. А.С. ГНАТЧЕНКА та В.Т. ОЛІЙНИКА визнано винними за ст. 54-8 КК УСРР і засуджено до позбавлення волі в загальних місцях ув'язнення на 5 років кожного без поразки в правах із конфіскацією майна на користь держави на суму 200 крб. з кожного.

Ухвалою Верховного суду УСРР від 25 жовтня 1932 р. касаційну скаргу А.С. ГНАТЧЕНКА та В.Т. ОЛІЙНИКА залишено без наслідків, а вирок Дніпропетровського обласного суду без змін.

А.С. ГНАТЧЕНКО та В.Т. ОЛІЙНИК не реабілітовані.

Населені пункти та регіони: с. Куклівка;

м. Олександрія,

Олександрійський район;

Дніпропетровська область.

**131 Архівно-кримінальна справа
М.К. Ярового, жителя с. Маринівка
Доманівського району
Одеської області.**

22 січня 1932 р.

Спр. 75363-фп

Постанова про початок слідства від 22 січня 1932 р., протоколи допитів свідків та обвинувачуваного, обвинувальний висновок Доманівського райапарату від 1 березня 1932 р., постанова Доманівського райапарату від 6 червня 1932 р.

ЯРОВИЙ Матвій Костянтинівич обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР в агітації проти колективізації та хлібозаготівлі, невиконанні плану хлібозаготівлі, а також сприянні повстанням проти радянської влади. За невиконання плану хлібозаготівлі у 1930 р., був оштрафований у 5-кратному розмірі, ховав та продавав свій хліб на базарі.

Обвинувач – Доманівський районний апарат Одеського обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважений ЧЕБАНОВ, уповноважений РИБАЛЬЧЕНКО, районний уповноважений ІЩУК).

Постановою Доманівського районного апарату ДПУ від 6 червня 1932 р. справу стосовно М.К. ЯРОВОГО припинено за відсутністю складу злочину.

Реабілітований 21 червня 1996 р.

Населені пункти та регіони: с. Маринівка;

м. Доманівка, м. Одеса;

Доманівський район;

Одеська область.

**132 Архівно-кримінальна справа
Д.М. Цветанського й інших
жителів Коларівського району
Дніпропетровської області.**

20 лютого 1932 р.

Спр. 75322-фп

Постанови про початок слідства, обрання запобіжних заходів і пред'явлення обвинувачення, протоколи обшуку, протоколи допиту свідків та обвинувачуваних, обвинувальний висновок, протокол виїзної сесії Дніпропетровського міжрайонного суду в с. Першо-Миколаївка Коларівського району від 20 лютого 1932 р., вирок виїзної сесії Дніпропетровського міжрайонного суду в с. Першо-Миколаївка Коларівського району від 20 лютого 1932 р.

АНГЕЛІВСЬКИЙ Семен Федорович, НАНКІВСЬКИЙ Михайло Михайлович, ТИМОШЕВСЬКИЙ Микола Іванович, ТОДОРЦЕВ Андрій Петрович, ТОПУЗЛІЄВ Іван Іванович, ТОПУЗЛІЄВ Іван Миколайович, ТОПУЗЛІЄВ Іван Степанович, ЦВЕТАНСЬКИЙ Дмитро Маркович обвинувачувались у контрреволюційній агітації серед селян проти хлібозаготівель та організації колгоспів.

Обвинувач – Коларівський апарат ДПУ (районний уповноважений ВЕРХОС, помічники уповноваженого КРИКЕР та БАШКІН).

20 лютого 1932 р. виізною сесією Дніпропетровського обласного суду кожен заарештований у цій справі був засуджений за статтями 54-10 та 54-11 КК УСРР до позбавлення волі у віддалених місцевостях на 5 років з поразкою у правах та висилкою після відбуття позбавлення волі за межі УСРР на 5 років.

Реабілітовані 19 березня 1992 р.

Населені пункти: с. Баннівка, с. Калапчак, с. Манойлівка, с. Низівка, с. Ново-Троїцьке, с. Ногайськ, с. Першо-Миколаївка, с. Петрівка, с. Хорли, с. Юр'ївка;
м. Коларівка, м. Мелітополь, м. Олешьськ, м. Севастополь, м. Скадовськ, м. Харків;

Коларівський район;
Дніпропетровська область;
Бессарабія.

**133 Архівно-кримінальна справа
 П.С. Хіврича, жителя с. Матвіївка
 Миколаївського району
 Одеської області.**

22 лютого 1932 р.

Спр. 75362-фп

Постанова про початок слідства від 22 лютого 1932 р., протоколи допитів свідків та обвинувачуваного, обвинувальний висновок Миколаївського міського відділення ДПУ від 27 лютого 1932 р., постанова помічника міського прокурора від 29 лютого 1932 р., кримінальний вирок Миколаївського народного суду від 11 березня 1932 р.

ХІВРИЧ Прокіп Степанович обвинувачувався за статтями 58-2 та 58-10 КК УСРР у злісному ухилянні від виконання плану хлібозаготівлі, а також у систематичній антирадянській агітації, спрямованій на зрив заходів радянської влади на селі.

Обвинувач – Миколаївське міське відділення Одеського обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважений міськвідділу КОРОЛЬ, помічник уповноваженого секретно-політичної групи Миколаївського міського відділення НУСИМОВИЧ, оперативний уповноважений СПГ ГІТЛЕР, начальник особого відділу 15 Миколаївського міського відділу ДПУ ЛЕНСЬКИЙ, помічник міського прокурора БОН-ДАРЕНКО).

Миколаївський народний суд 11 березня 1932 р. звільнив П.С. ХІВРИЧА з-під варті за відсутністю складу злочину.

Реабілітований 22 січня 1999 р.

Населені пункти: с. Матвіївка;
м. Миколаїв;
Миколаївський район;
Одеська область.

**134 Архівно-кримінальна справа
Г.Ф. Іванченка, В.К. Шалапути та
К.В. Шалапути, жителів с. Ново-
Севастополь Снігурівського району
Одеської області.**

1 березня 1932 р.

Спр. 75357-фп

Постанова про початок слідства від 1 березня 1932 р., протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, обвинувальний висновок Снігурівського райапарату Одеського обласного відділу ДПУ УСРР, протокол виїзної сесії Одеського обласного суду від 25 травня 1932 р.

ІВАНЧЕНКО Григорій Федорович, ШАЛАПУТА Володимир Кузьмович, ШАЛАПУТА Кузьма Васильович обвинувачувалися за статтями 54-10 та 58 КК УСРР у систематичній агітації серед селян, спрямованій на зрив виконання плану хлібозаготівлі, в організації банд, погрозах членам бригади із хлібозаготівлі. Під час обшуку в обвинувачуваних було відібрано, як крадений з артілі, хліб.

Обвинувач – Снігурівський райапарат Одеського обласного відділу ДПУ УСРР (помічник уповноваженого МАЗУР, уповноважений ОРЛИК, районний уповноважений ЧЕРНІЙ).

19 травня 1932 р. Одеським обласним судом кримінальну справу стосовно Г.Ф. ІВАНЧЕНКА, В.К. ШАЛАПУТИ, К.В. ШАЛАПУТИ повернуто на дослідження. 25 травня 1932 р. обвинувачуваних було звільнено з-під варті під підписку про невиїзд.

Реабілітовані 8 серпня 1996 р.

Населені пункти та регіони: с. Березнеговате, с. Ново-Севастополь;

м. Севастополь;

Снігурівський район.

**135 Архівно-кримінальна справа
А.М. Пересунька, хлібороба, жителя
м. Ровеньки Донецької області.**

27 квітня 1932 р.

Спр. 75244-фп

Постанови про початок слідства, обрання запобіжних заходів і пред'явлення обвинувачення від 27 квітня 1932 р., протокол допиту обвинувачуваного, постановою про направлення до Ровенецького дільничого прокурора від 28 травня 1932 р., постановою про зміну запобіжних заходів від 7 липня 1932 р.

У справі міститься фото А.М. ПЕРЕСУНЬКА.

ПЕРЕСУНЬКО Андрій Микитович обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР в антирадянській агітації, спрямованій на зрив заходів радянської влади на селі.

Обвинувач – Ровенецьке районне відділення Донецького обласного відділу ДПУ УСРР (помічник уповноваженого СПВ РОМАНЕНКО, уповноважений СПВ АМАТНЕК, оперативний уповноважений ДПУ КОЖЕВНИК, начальник район-

ного відділення ГОЛУБЕНКО, начальник Сорокинського районного відділення ДПУ ДЕМИДОВ, помічник уповноваженого Сорокинського районного відділення ЯРОВИЙ, уповноважений Сорокинського районного відділення БРИЛЕНКО).

За постановою Ровенецького районного відділення ДПУ від 28 травня 1932 р. справа направлялась начальнику Сорокинського районного відділення ДПУ та на розгляд Ровенецькому дільничному прокурору.

За постановою Сорокинського районного відділення Донецького обласного відділу ДПУ УСРР від 7 липня 1932 р. справу стосовно А.М. ПЕРЕСУНЬКА припинено за відсутністю доказів.

Реабілітований 18 січня 1995 р.

Населені пункти: с. Верхня Краснянка, с. Родівка;

м. Артемівськ, м. Ровеньки, м. Сорокин, м. Сталіно;

Артемівський район, Сорокинський район;

Луганський округ;

Донецька область.

**136 Архівно-кримінальна справа
робітника М.П. Головка,
жителя м. Запоріжжя
Дніпропетровської області.**

7 травня 1932 р.

Спр. 75448-фн

Постанова про початок слідства від 7 травня 1932 р., протокол обшуку, протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, постанова Запорізького міського прокурора про продовження терміну перебування під вартою від 10 липня 1932 р., постанова Запорізького міського відділу Дніпропетровського обласного відділу ДПУ УСРР від 29 червня 1932 р., заключна постанова Запорізького міського відділу Дніпропетровського обласного відділу ДПУ від 15 липня 1932 р., постанова Запорізького міського прокурора про затвердження обвинувального висновку та передачу справи до Запорізького народного суду від 20 серпня 1932 р., вирок народного суду Дніпропетровської області від 4 жовтня 1932 р.

ГОЛОВКО Матвій Полікарпович обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР в тому, що серед робітників «Дніпрострою» систематично вів агітацію проти всіх дій радянської влади та компартії на селі і в місті.

До «антирадянської агітації» віднесено висловлювання М.П. ГОЛОВКА: «Раніше поки не було артільей, жили ми добре і їли хліб, а коли стали артільі, то стали голодні, хліб забирають, а куди його дівають невідомо, членам артільі дають одну кукурудзу. В колгоспах працюють за шматок хліба і того не дають, женуть на роботу. Там дуже жмуть селян. Вони кидають колгоспи та розбігаються»; «Це не влада, а банда, обдирають селянство до останнього, народ голодує, все забирають. В артілях пухнуть з голоду...».

Обвинувач – Запорізький районний відділ Дніпропетровського обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважені районного відділу ПОХИЛОВ, ГОРЕЦЬ, КЛИ-

МЕНКО та ЛОЗНИЙ, начальники міського відділу ЛЕНСЬКИЙ, НІКЕЛЬБЕРГ, міський прокурор ДОЛІНЕР).

За вироком народного суду Дніпропетровської області від 4 жовтня 1932 р. М.П. ГОЛОВКО засуджений до 1 року 6 місяців позбавлення волі з поразкою в правах на 3 роки. Винним себе не визнав.

Реабілітований 29 серпня 1989 р.

Населені пункти та регіони: хут. Морозова, хут. Носачі, хут. Шевченка;

с. Бабине, с. Капустяна Балка, с. Миролюбівка, с. Михайлівка;

м. Запоріжжя;

Лепетиський район, Михайлівський район, Синельниківський район, Софіївський район;

Дніпропетровська область.

**137 Архівно-кримінальна справа
О.Т. Мірошниченка та інших жителів
с. Федунка Диканського району
Харківської області.**

7 травня 1932 р.

Спр. 75214-фп

Постанова про початок слідства від 7 травня 1932 р., протоколи допитів свідків та обвинувачуваних, протоколи очних ставок, обвинувальний висновок секретно-політичного відділу Харківського облвідділу ДПУ УСРР від 22 червня 1932 р., висновок помічника Харківського обласного прокурора по нагляду за органами ДПУ УСРР від 26 червня 1932 р. про затвердження обвинувального висновку, витяг із протоколу особливої наради при колегії ДПУ УСРР від 26 липня 1932 р. про засудження обвинувачуваних.

Заарештованих обвинувачено за ст. 54-10 КК УСРР в антирадянській агітації серед населення, в активній участі у розкраданні зерна та в організації масових «волинок» селян.

Організатори опору висловлювалися: «Радвлада докерувалася до того, що ми пухнемо з голоду», «До яких пір будуть брати, а ви селяни даєте їм останні крихти». «Волинки», в яких брали участь близько 1 500 осіб, завершилися розгромом складів та розбиранням зерна на станції Сагайдак («Це ж наше добро, до яких пір будемо голодувати»).

Обвинувач – секретно-політичний відділ Харківського облвідділу ДПУ УСРР (уповноважений секретно-політичного відділу НІКОЛАЄВ, помічник начальника відділу ЯКУШЕВ, заступник начальника облвідділу ДВІНЯНІНОВ, помічник Харківського обласного прокурора по нагляду за органами ДПУ УСРР КОВАЛЕНКО-КУЗНЕЦОВ).

26 липня 1932 р. особливою нарадою при колегії ДПУ УСРР винесено обвинувальний вирок: А.А. ЛИФАРЮ – 3 роки концтаборів, П.Д. ГНІДАШУ, Я.К. ГОРОБЦЮ, А.Р. ГРИГОРЕНКУ, Г.Є. ЗАХАРЧЕНКУ – заслання до північних країв на 3 роки, О.Т. МІРОШНИЧЕНКУ – 3 роки позбавлення волі в загальних місцях ув'язнень, іншим – 3 роки концтаборів умовно.

Реабілітовані 8 травня 1990 р.

Населені пункти: хут. Андрючинка, хут. Бухуни, хут. Гнідашів, хут. Голуби, хут. Грицини, хут. Жабокрики, хут. Зозулі, хут. Краснюки, хут. Лещани, хут. Півні, хут. Чорнобаї, хут. Чорнобок;

с. Байрак, с. Дмитрівка, с. Надеждине, с. Огіривка, с. Орданка, с. Сагайдак, с. Федунка, с. Шишаки, с. Яреськи;

м. Полтава;

Великобагачанський район, Диканський район.

**138 Архівно-кримінальна справа
Т.Д. Лютак, жительки с. Буринці
Ярмолинецького району
Кам'янець-Подільської області.**

20 червня 1932 р.

Спр. 75483-фп

Постанова про початок слідства від 20 червня 1932 р., постанови про при-тягнення до відповідальності й обрання запобіжних заходів від 24 серпня 1932 р., протоколи допитів обвинуваченої та свідків, обвинувальний висновок від 25 серпня 1932 р.

ЛЮТАК Тетяна Дем'янівна обвинувачувалася за ст. 54-10 КК УСРР в анти-радянській агітації.

17 червня 1932 р. в колгоспі «Селянський промінь» с. Буринці була зменшена норма хліба для колгоспників із 400 грамів до 200. Т.Д. ЛЮТАК умовила колгоспниць (близько 200 осіб) не йти в поле працювати, чим зірвала пропольовання цукрових буряків. Висловлю-валася: «У мене в колгосп забрали весь хліб і діти мої щоденно ходять на роботу, але так як тут не дають хліба, то вони з голоду уже пови-сихали. Мені доводиться з дітьми через колгосп з голоду помирати, а зараз ще норму зменшують. Краще не йти на роботу».

Обвинувач – Ярмолинецьке районне відділення Кам'янець-Подільського обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважений районного відділення ВОЛЯН-СЬКИЙ, начальник районного відділення ГАВРЕГО, помічник уповноваженого районного відділення ЯРОШЕНКО, народний слідчий Ярмолинецького району ЛЮБОМСЬКА, прокурор обласного відділу ДПУ СЕМЕНОВ).

Ухвалою виїзної сесії Вінницького обласного суду від 8 січня 1933 р. Т.Д. ЛЮТАК виправдано і звільнено з-під варті за відсутністю складу злочину.

Населені пункти та регіони: с. Буйволівці, с. Буринці, с. Грабина, с. Тома-шівка;

м. Вінниця, м. Київ, м. Лодзь, м. Ямпіль, м. Ярмолинці;

Ярмолинецький район;

Кам'янець-Подільська область.

139 Архівно-кримінальна справа
І.С. Мотлоха, жителя с. Самсонівка
Корюківського району
Чернігівської області.

16 серпня 1932 р.

Спр. 67513

Протокол обшуку і постанова про початок слідства від 16 серпня 1932 р., анкета обвинувачуваного, протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, обвинувальний висновок, витяг із протоколу судової трійки при колегії ДПУ УСРР від 27 жовтня 1932 р.

У справі є фотографії заарештованого І.С. МОТЛОХА та вилученої у повстанців зброї.

МОТЛОХ Іван Савович обвинувачувався за статтями 54-11 і 196 КК УСРР в контрреволюційних діях проти радянської влади у складі повстанської організації «Вільне козацтво» на території Корюківського та інших районів Чернігівської області восени 1931 р.

Підпільна повстанська організація «Вільне козацтво» діяла у вересні – жовтні 1931 р. У ній нараховувалось близько 200 активних учасників і завербованих членів. Отаман – МОСОЛ Степан Іванович, начальник штабу – ЗАБОРОВСЬКИЙ Іван Петрович. В організації виокремився бойовий загін чисельністю 30 осіб. Вони мали на озброєнні гвинтівки російського й іноземного виробництва, мисливські рушниці, обрізи, револьвери й гранату.

На підпільних зборах було вироблено програму організації: проголошення єдиної, неподільної, самостійної України; незалежна праця й вільна торгівля; урівняння в правах усіх селян і робітників; скасування хлібозаготівель; повернення розкуркуленим землі; створення державного апарату за зразком Запорізької Січі. Готувалось загальне повстання для захоплення влади на території Корюківського, Сновського, Менського й Березнянського районів, де існували повстанські осередки.

У вересні 1931 р. в с. Олександрівка Корюківського району відбувся збройний виступ, у результаті якого було розгромлено сільську раду, колгоспні ремонтні майстерні, підпалений і обстріляний будинок голови сільради.

Обвинувач – Корюківське районне відділення Київського обласного відділу ДПУ УСРР (начальник відділення БРАТУШКО, уповноважений відділення АСНІН, дільничий прокурор ХИЛЕНКО).

Рішенням судової трійки при колегії ДПУ УСРР І.С. МОТЛОХ засуджений до 10 років концтаборів.

Не реабілітований.

Населені пункти і регіони: с. Буда Товстолісова, с. Верховісся, с. Забарівка, с. Киселівка, с. Олександрівка, с. Самсонівка, с. Сахутівка, с. Тютюнниця; Березнянський район, Корюківський район, Менський район, Сновський район; Київська область, Чернігівська область.

**140 Архівно-кримінальна справа
Д.М. Ігнатухи й інших жителів
с. Крячківка Пирятинського району
Харківської області.**

2 вересня 1932 р.

Спр. 75215-фп

Постанова про початок слідства від 2 вересня 1932 р., протоколи допитів обвинувачуваних та свідків, обвинувальний висновок від 15 жовтня 1932 р., постанова секретно-політичного відділу про застосування до обвинувачених заходів «соціального захисту» від 22 листопада 1932 р.

Заарештованих обвинувачено за ст. 54-10 КК УСРР у зриві хлібозаготівельної кампанії та організації жіночої «волинки» в селі Крячківка Пирятинського району Харківської області.

Обвинувачувані обурювались, що «ми дурні віддамо весь хліб, а самі знову залишимося голодувати», звертались до жінок: «Баби, наперед залишайте хліб для дітей, а то знову опухнете з голоду». В результаті таких дій на селі виникла «волинка» жінок, які, боронили хліб, вигукуючи: «Весь хліб заберуть, народ залишиться без хліба і знову буде голодовка».

Обвинувач – Пирятинське райвідділення Харківського облвідділу ДПУ УСРР (уповноважений БОГОМАЗ, начальник райвідділення ДПУ БУЛАНОВ, помічник уповноваженого секретно-політичного відділу БОРЗЕЛЕНКО, начальник секретно-політичного відділу БАБИЧ, заступник начальника облвідділу РАХЛІС).

6 грудня 1932 р. постановою судової трійки при колегії ДПУ УСРР А.М. ІГНАТУХА, Д.М. ІГНАТУХА, Є.М. ІГНАТУХА засуджені до 10 років концтаборів, А.П. КУЧЕРИНА, С.П. КУЧЕРИНА, М.А. ЛИСАК – до 5 років концтаборів.

Реабілітовані 14 листопада 1989 р.

Населені пункти: с. Крячківка;

м. Пирятин, м. Харків;

Пирятинський район;

Харківська область.

**141 Архівно-кримінальна справа
П.А. Демиденка й інших жителів
с. Кучинівка Сновського району
Київської області.**

5 вересня 1932 р.

Спр. 67512

Постанови про початок слідства від 5 вересня 1932 р., протоколи допитів свідків та обвинувачуваних, постанова про припинення справи стосовно Є.П. ЄЗОВИТЕНКА та М.П. ЩЕРБИНИ від 8 жовтня 1932 р., постанови про

початок слідства від 17 жовтня 1932 р., постанова про припинення справи стосовно П.І. АВРАМЕНКО, Ф.Г. ГЕРАСИМЕНКА, Є.З. ЛАРЧЕНКА й А.П. САВОС-ТЕНКА від 17 жовтня 1932 р., обвинувальний висновок від 17 жовтня 1932 р., постанова про клопотання перед судовою трійкою при колегії ДПУ УСРР про зміну вироку всім засудженим від 3 липня 1933 р.

У серпні 1932 р. АВРАМЕНКО Параска Іванівна, АКУЛЕНКО Степан Андрійович, АТАМАНЕНКО Катерина Василівна, БУЛДЕНКО Одарка Микитівна, ВАЩЕНКО Кіндрат Якимович, ДЕМИДЕНКО Платон Оксентійович, КОВАЛЕВ-СЬКА Васирина Іванівна, КОВАЛЕВСЬКА Ганна Матвіївна, КРИВЕНКО Одарка Кіндратівна, МЕЛАЩЕНКО Фекла Зотівна, НАСІННИК Ганна Василівна, СИЛЬ-ЧЕНКО Уляна Іванівна, СИЛЬЧЕНКО Феодосія Михайлівна, СОЛОДОВНИК Меланія Зотівна, УЛЯНИЧ Одарка Микитівна, ЧУЛИНДА Феодосія Абрамівна (всього 16 осіб, з них 13 жінок) обвинувачувалися за ст. 56-16 КК УСРР.

Зазначені селяни брали участь у жіночих «волинках», погромі сільської ради, ідальні сільськогосподарського кооперативу, побитті сільських активістів. Виступали за відміну несповного плану хлібозаготівель. Заявляли: «Жодного кілограма хліба не дамо, а хто буде вимагати хліб – будемо вбивати», «До голоду, як на Полтавщині, не допустимо, контрактації виконувати не будемо, а хто посміє самовільно брати хліб – голови рубати будемо», «У нас все забрали, нас голодними залишили, хай же дають нам їсти».

Обвинувач – секретно-політичний відділ Київського обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважені відділу ВАЛЕШКО, НІКІТІН, МАТЕЙЧУК і ЯНПОЛЬ-СЬКИЙ, начальник відділу МЕДВЕДЕВ, начальники Київського обласного відділу КАМІНСЬКИЙ і РОЗАНОВ, уповноважений секретно-політичного відділу ДПУ УСРР ТЕЛИЧКО, помічник начальника 3 відділення секретно-політичного відділу КАРПЕЙСЬКИЙ, помічник начальника секретно-політичного відділу і начальник 3 відділення РОГАЧОВ).

Рішенням судової трійки при колегії ДПУ УСРР від 6 грудня 1932 р. П.І. АВРАМЕНКО, С.А. АКУЛЕНКО, К.Я. ВАЩЕНКО, П.А. ДЕМИДЕНКО і Д.М. УЛЯНИЧ засуджені до вищої міри покарання – розстрілу; Д.К. КРИВЕНКО, Ф.З. МЕЛАЩЕНКО, У.І. СИЛЬЧЕНКО, Ф.М. СИЛЬЧЕНКО – до ув'язнення в концтабір на 10 років; К.В. АТАМАНЕНКО, Д.М. БУЛДЕНКО, В.І. КОВАЛЕВСЬКА, Г.М. КОВАЛЕВСЬКА, Г.В. НАСІННИК, М.З. СОЛОДОВНИК – до ув'язнення в концтабір на 5 років; Ф.А. ЧУЛИНДА – до ув'язнення в концтабір на 5 років, замінивши висилкою через ПП ОДПУ в Північний край на 5 років.

За рішенням судової колегії ОДПУ від 21 травня 1933 р. постанову ДПУ УСРР стосовно засуджених до розстрілу було відмінено, а справу повернули на дослідження.

За рішенням судової трійки при колегії ДПУ УСРР від 5 липня 1933 р. П.І. АВРАМЕНКО, П.О. ДЕМИДЕНКО, У.І. СИЛЬЧЕНКО, Ф.М. СИЛЬЧЕНКО, О.М. УЛЯНИЧ засуджені до ув'язнення в концтабір на 5 років; О.М. БУЛДЕНКО, Г.М. КОВАЛЕВСЬКА, О.К. КРИВЕНКО, Ф.З. МЕЛАЩЕНКО, М.З. СОЛОДОВНИК – до ув'язнення в концтабір на 3 роки; С.А. АКУЛЕНКО, К.Я. ВАЩЕНКО – до ув'язнення в концтабір на 5 років умовно; В.І. КОВАЛЕВСЬКУ, Г.В. НАСІННИК, Ф.А. ЧУЛИНДУ – до ув'язнення в концтабір на 3 роки умовно.

За рішенням судової трійки при колегії ДПУ УСРР від 17 березня 1934 р. П.І. АВРАМЕНКО достроково звільнили через хворобу.

Всі засуджені не реабілітовані.

Населені пункти: с. Загребелля, с. Кучинівка, с. Рогізки, с. Тур'я;

м. Київ, м. Сновськ, м. Харків;

Сновський район, Київська область.

**142 Архівно-кримінальна справа
М.Х. Кисельова, І.Д. Тараканова й
О.К. Тараканової, жителів
Донецької та Луганської областей.**

10 вересня 1932 р.

Спр. 67586

Постанова про початок слідства, пред'явлення обвинувачення й обрання запобіжних заходів від 10 вересня 1932 р., протоколи допитів свідків та обвинувачуваних, обвинувальний висновок, постанова заступника прокурора Краснолуцької дільниці від 18 вересня 1932 р., касаційна скарга І.Д. ТАРАКАНОВА і Д.К. ТАРАКАНОВОЇ, ухвала Верховного суду від 5 грудня 1932 р.

У справі містяться частівки антирадянського змісту та фото І.Д. ТАРАКАНОВА.

Хлібороби КИСЕЛЬОВ Максим Хрисанович, він же АРХИПОВ Василь Пилипович, ТАРАКАНОВ Іван Данилович, він же ФОМІН Григорій Лаврентійович, і ТАРАКАНОВА Одарка Кирилівна обвинувачувались у вбивстві голови комуні «Червоний колос» І.В. ДУДАРЄВА з метою зриву хлібозаготівлі та посівної кампанії.

Обвинувач – Краснолуцьке міське відділення Донецького обласного відділу ДПУ УСРР (помічник уповноваженого СКОРОХОД, уповноважений ХАРЧЕНКО, помічник уповноваженого ЖОСАН, помічник уповноваженого оперативного відділення АЛІМОВ, начальник оперативного відділення ПОЛЯКОВ, начальник міського відділення ВЕЙС, народний слідчий БАБКІН, міський прокурор РАСПУТЬКО, заступник прокурора Краснолуцької дільничої прокуратури РОХЛЕНКО).

За вироком виїзної сесії Донецького обласного суду від 13–14 жовтня 1932 р. М.Х. КИСЕЛЬОВА й І.Д. ТАРАКАНОВА засуджено за ст. 54-8 КК УСРР до розстрілу з конфіскацією всього майна, О.К. ТАРАКАНОВУ – за статтями 20, 54-8 КК УСРР до позбавлення волі у виправно-трудовах таборах віддалених місцевостей на 10 років із поразкою в правах на 5 років та конфіскацією всього майна.

Ухвалою Верховного суду УСРР від 5 грудня 1932 р. касаційна скарга І.Д. ТАРАКАНОВА залишена без наслідків, а вирок суду щодо нього та М.Х. КИСЕЛЬОВА у силі. За касаційною скаргою О.К. ТАРАКАНОВІЙ вирок суду скасовано, справу стосовно неї закрито та замінено на висилку за межі України на 5 років.

О.К. ТАРАКАНОВУ реабілітовано 5 лютого 1992 р., М.Х. КИСЕЛЬОВ та І.Д. ТАРАКАНОВ не реабілітовані.

Населені пункти та регіони: с. Березівка, с. Витівці, с. Звірове, с. Ключівка, с. Красна Поляна, с. Оріхівка, с. Первозванівка, с. Петропавлівка, с. Христофорівка, с. Шарапкіно, с. Шовкова Протока;

ст. Браунівка, ст. Гукова, ст. Дар'івка, ст. Довжанка, ст. Красна Могила, ст. Нецветаєво, ст. Пенюга, ст. Ровеньки, ст. Штерівка;

м. Архангельськ, м. Дебальцево, м. Київ, м. Красний Луч, м. Луганськ, м. Москва, м. Ровеньки, м. Ростов-на-Дону, м. Уст'їм, м. Харків;

Андрушівський район, Довжанський район, Єрмаківський район, Краснолуцький район, Луганський район, Ровеньківський район, Успенський район, Шахтинський район;

Волинська губернія, Київська губернія, Подільська губернія, Полтавська губернія, Ярославська губернія.

143 Архівно-кримінальна справа М.Ю. і П.Ю. Гнатюків та К.П. Гордійчука, хліборобів, жителів с. Дерешова Муровано-Куриловецького району Вінницької області.

17 жовтня 1932 р.

Спр. 75482-фп

Постанова про обрання запобіжних заходів від 17 жовтня 1932 р., протоколи допиту свідків і обвинувачених, обвинувальний висновок від 5 грудня 1932 р., висновок прокурора Могилівської дільниці від 3 лютого 1933 р., постанова прокурора Вінницького обласного відділу ДПУ УСРР від 10 травня 1933 р., протокол судового засідання виїзної сесії Вінницького обласного суду від 24 травня 1933 р., протокол судового засідання виїзної сесії Вінницького обласного суду від 10 липня 1933 р., протокол судового засідання виїзної сесії Вінницького обласного суду від 13 серпня 1933 р., протокол судового засідання виїзної сесії Вінницького обласного суду від 7 вересня 1933 р.

ГНАТЮК Матвій Юхимович, ГНАТЮК Прокіп Юхимович і ГОРДІЙЧУК Карпо Прокопович обвинувачувалися за ст. 54-8 КК УСРР у підпалі хати колишнього голови сільської ради с. Дерешова й активіста з виконання планів хлібозаготівлі ОСТРОВСЬКОГО Франца та спробі його вбивства з метою помсти за примусово відібраний у них хліб і майно у зв'язку з несплатою податків.

Обвинувач – секретно-політичний відділ Муровано-Куриловецького районного відділення 24 Прикордонного загону ДПУ УСРР (уповноважений секретно-політичного відділу БОЙКО, начальник районного відділення ДРОЗДОВ, дільничний прокурор СЛАВІН, помічник уповноваженого секретно-політичного відділу 24 Прикордонного загону ДПУ УСРР ПІСКУЛЕВ, старший оперативний уповноважений секретно-політичного відділу 24 Прикордонного загону ДПУ УСРР ШУХМАН, заступник начальника 24 Прикордонного загону ДПУ УСРР ПАСТЕЛЬНЯК, прокурор Могилівської дільниці АРТЕМЕНКО, прокурор Вінницького обласного відділу ДПУ УСРР СЕМЕНОВ).

Ухвалою судового засідання виїзної сесії Вінницького обласного суду від 7 вересня 1933 р. кримінальну справу припинено у зв'язку зі смертю обвинувачених.

Не реабілітовані.

Населені пункти: с. Дерешова, с. Котюжани, с. Кривохижинці, с. Курашівці;

м. Жмеринка, м. Київ;

Муровано-Куриловецький район;

Вінницька область.

**144 Архівно-кримінальна справа
А.Н. Кириченка, жителя
с. Калюжинці Варвинського району
Чернігівської області.**

24 жовтня 1932 р.

Спр. 75299-фп

Постанови про початок слідства, обрання запобіжних заходів та пред'явлення обвинувачення від 24 жовтня 1932 р., протоколи допитів свідків та обвинувачуваного, обвинувальний висновок від 4 грудня 1932 р., протокол народного суду Варвинського району від 30 грудня 1932 р., вирок виїзної сесії Варвинського народного суду с. Калюжинці від 30 грудня 1932 р.

КИРИЧЕНКО Антін Ничипорович обвинувачувався в контрреволюційній антирадянській агітації, у закликах до селян «хліб не здавати, а ховати, щоб при обшуках не знайшли».

Обвинувач – Варвинське районне відділення Чернігівського обласного відділу ДПУ УСРР (помічник уповноваженого районного відділення ГРИЖЕНКО, уповноважений районного відділення КОЗАК, начальник районного відділення ПЕРС, помічник прокурора Прилуцької дільниці ПІДЛУЖНИЙ).

За вироком виїзної сесії Варвинського районного народного суду від 30 грудня 1932 р. А.Н. КИРИЧЕНКО засуджений за ч. 1 ст. 54-10 та ч. 2 ст. 58 КК УСРР на 10 років ВТТ з конфіскацією всього майна та поразкою в правах на 5 років, після відбуття основної міри покарання – вислання за межі УСРР на 5 років.

Реабілітований 22 серпня 1994 р.

Населені пункти та регіони: с. Калюжинці;

м. Варва;

Варвинський район;

Чернігівська область.

145 Архівно-кримінальна справа
**Д.З. Омельченка, завгоспа колгоспу
 «Інтернаціонал», жителя с. Гайчур
 Ново-Миколаївського району
 Дніпропетровської області.**

17 листопада 1932 р.

Спр. 75321-фп

Постанови про початок слідства, обрання запобіжних заходів і пред'явлення обвинувачення від 17 листопада 1932 р., протоколи допиту свідків і обвинуваченого, заключна постанова від 13 грудня 1932 р., протокол судового засідання виїзної сесії Дніпропетровського обласного суду в с. Гайчур від 3 січня 1932 р., вирок виїзної сесії Дніпропетровського обласного суду в с. Гайчур від 3–4 січня 1932 р., касаційна скарга, ухвала Верховного суду УСРР від 31 січня 1933 р.

ОМЕЛЬЧЕНКО Дмитро Захарович обвинувачувався в тому, що, будучи головою правління, а пізніше завгоспом колгоспу «Інтернаціонал», розтрачав колгоспні гроші, розбазарював колгоспний хліб, агітував проти хлібозаготівлі.

Обвинувач – Ново-Миколаївський районний апарат Дніпропетровського обласного відділу ДПУ УСРР (помічник уповноваженого ФОМІН, уповноважений ЛОГВІНОВ, районний уповноважений СКУРІДІН).

4 січня 1933 р. виїзною сесією Дніпропетровського обласного суду за ст. 54-7 КК УСРР Д.З. ОМЕЛЬЧЕНКО був засуджений до вищої міри покарання з конфіскацією всього належного йому майна.

31 січня 1933 р. ухвалою Верховного суду УСРР скаргу про зміну міри покарання залишено без наслідків, а вирок суду в силі.

Реабілітований 17 січня 1992 р.

Населені пункти та регіони: хут. Косівцев, хут. Миропіль, хут. Олександрівський, хут. Остапівський;

с. Андріївка, с. Благівіщенка, с. Вербове, с. Гайчур, с. Маслова Пристань, с. Межиріч, с. Ново-Миколаївка, с. Покровське, с. Миколаївка, с. Рождественка; м. Дніпропетровськ, м. Сталіно, м. Харків;

Бердянський район, Ново-Миколаївський район, Покровський район;

Дніпропетровська область, Запорізька область;

Олександрівський повіт;

Курська губернія.

146 Архівно-кримінальна справа
**Т.М. Шинкаренка, хлібороба, жителя
 хут. Низовий Чубарівського району
 Дніпропетровської області.**

17 листопада 1932 р.

Спр. 75323-фп

Постанови про початок слідства, обрання запобіжних заходів і пред'явлення обвинувачення від 17 листопада 1932 р., протоколи обшуку, допиту свідків і

обвинуваченого, обвинувальний висновок від 10 грудня 1932 р., протокол судового засідання народного суду Чубарівського району від 8 січня 1933 р., вирок народного суду с. Санжарівка Чубарівського району від 8 січня 1933 р., касаційна скарга.

ШИНКАРЕНКО Тихін Михайлович обвинувачувався в систематичній агітації проти хлібозаготівель та інших заходів радянської влади на селі.

Серед колгоспників ШИНКАРЕНКО Т.М. заявляв: «Плани не реальні, дурень буде той хто буде його виконувати. Радвлада забрала увесь хліб, треба з колгоспів розбігатись, бо в колгоспі жити не можна»; «З молотью треба не спішити, бо чим скоріше кончим молотью, тим скоріше в нас заберуть хліб».

Обвинувач – Чубарівське районне відділення Дніпропетровського обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважений районного відділення КОВТУН, уповноважений районного відділення ЛАШКОВСЬКИЙ, начальник районного відділення ЗАЙЦЕВ).

За вироком народного суду с. Санжарівка Чубарівського району від 8 січня 1933 р. Т.М. ШИНКАРЕНКА було засуджено за ч. 1 ст. 54-10 КК УСРР до позбавлення волі на 10 років у виправно-трудовах таборах із поразкою у правах на 5 років, конфіскацією частини належного йому майна, а після відбуття цього покарання – заслання у віддалені місцевості СРСР на 5 років.

Реабілітований 15 листопада 1989 р.

Населені пункти: хут. Луначарівський, хут. Низовий;

с. Санжарівка, с. Чубарівка;

Чубарівський район;

Дніпропетровська область.

**147 Архівно-кримінальна справа
Ф.І. Діброва, жителя с. Кисляківка
Миколаївського району
Одеської області.**

19 листопада 1932 р.

Спр. 75334-фп

Постанова про початок слідства від 19 листопада 1932 р., протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, постанова Миколаївського міського відділу від 9 грудня 1932 р., вирок Миколаївського народного суду від 8 січня 1933 р.

ДІБРОВА Федір Іванович обвинувачувався у злісному ухилянні від виконання завдань хлібозаготівлі, тероризуванні та опорі активу села, антирадянській агітації.

Серед одноосібників Ф.І. ДІБРОВА висловлювався, що «селян радянська влада грабує, забирає останнє зерно, помруть всі з голоду». У 1930 р. бригадою радянських активістів у сараї ДІБРОВИ було знайдено 30 пудів захованого проса. У 1932 р. не виконав плану хлібозаготівлі, а приховав зерно.

За постановою Миколаївського міського відділу ДПУ від 9 грудня 1932 р. Ф.І. ДІБРОВА обвинувачувався за статтями 54-10 і 69 КК УСРР та справа направлялась Миколаївському міському прокурору для передачі в суд.

Обвинувач – секретно-політичний відділ Миколаївського міського відділу Одеського обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважений міськвідділу ФЕДОРОВ, помічник уповноваженого міськвідділу КАЛЮЖНИЙ, уповноважений міськвідділу БОГДАНОВ, начальник СПВ Миколаївського міськвідділу ЛЕОНІДОВ).

За вироком Миколаївського народного суду від 8 січня 1933 р. Ф.І. ДІБРОВА засуджений за статтями 54-10 та 69 КК УСРР на 10 років позбавлення волі у виправно-трудовах таборах далеких місцевостей СРСР без поразки в правах та конфіскації майна.

Реабілітований 25 жовтня 1991 р.

Населені пункти та регіони: с. Кисляківка, с. Олександрівка, с. Ольівка, с. Свято-Троїцьке;

м. Миколаїв, м. Москва, м. Тульчин;

Миколаївський район;

Вінницька область, Одеська область;

Орловська губернія.

**148 Архівно-кримінальна справа
А.І. Дзюбенка, хлібороба, жителя
с. Лука-Мовчанська Жмеринського
району Вінницької області.**

20 листопада 1932 р.

Спр. 75466-фп

Постанова про початок слідства від 20 листопада 1932 р., анкета обвинувачуваного, довідка сільської ради про майновий стан і розмір накладеного податку, акт про вилучення хліба, протоколи допитів свідків та обвинувачуваного, обвинувальний висновок від 25 листопада 1932 р., постанова прокурора Барської дільниці про затвердження обвинувального висновку від 26 листопада 1932 р., протокол засідання і вирок виїзної сесії Вінницького обласного суду від 29 листопада 1932 р.

ДЗЮБЕНКО Архип Іванович обвинувачувався за статтями 54-10 і 170-2 КК УСРР у «контрреволюційній агітації» проти хлібозаготівель.

У 1930 р. за невиконання плану хлібозаготівлі продано клуню, коні й корову, які належали А.І. ДЗЮБЕНКУ. На 1932 р. на нього було накладено податок, який він частково сплатив, але не сплатив самообкладання. У нього вилучили закопане жито, пшеницю, горох, просо, кукурудзу, відібрали землю. За крадіжку на колгоспному полі гороху й колосків дружина А.І. ДЗЮБЕНКА. засуджена на один рік примусових робіт.

Обвинувач – Станіславчицький районний апарат ДПУ (районний уповноважений ДПУ УСРР КОРОЛЬ). За вироком виїзної сесії Вінницького обласного суду (суддя МИХАЙЛЮК, народні засідателі РАДІЙЧУК П. та РАДІЙЧУК С.,

секретар КЛЕЙКО), керуючись постановою ЦВК та РНК СРСР від 7 серпня 1932 р., А.І. ДЗЮБЕНКО засуджений до 10 років ув'язнення у виправно-трудовах таборах із конфіскацією майна та поразкою у правах на 5 років.

Реабілітований 28 червня 1993 р.

Населені пункти: с. Лука-Мовчанська; м. Станіславчик;
Вінницька область.

**149 Архівно-кримінальна справа
П.М. Костенка, жителя с. Ольгинка
Сталінського району
Донецької області.**

20 листопада 1932 р.

Спр. 75233-фп

Постанова про початок слідства від 20 листопада 1932 р., характеристика обвинувачуваного, протоколи допитів свідків та обвинувачуваного, постанова про припинення справи від 26 вересня 1933 р., постанова про закінчення слідства від 29 листопада 1932 р., постанова про зміну запобіжних заходів від 8 грудня 1932 р.

Справа містить фотознімок П.М. КОСТЕНКА.

П.М. КОСТЕНКО обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР в антирадянській агітації, спрямованій на зрив хлібозаготівельної кампанії радянської влади на селі.

П.М. КОСТЕНКО висловлювався, що «раніше жили краще, хліба всім вистачало, а тепер в колгоспах голодують, скот дохне від голоду, годувати нічим. Нащо нам сіяти, все рівно заберуть в хлібозаготівлю, а ми зостанемося голодувати». Виступав проти виконання плану м'ясозаготівлі, відкрито заявляв, «коли ми їх нагодуємо, куди дівається м'ясо, селяни голодні, а робітникам не дають».

Обвинувач – секретно-політичний відділ Донецького обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважений відділу ЗАВГОРОДНІЙ, начальник відділу ЗАСЛАВСЬКИЙ, начальник Донецького обласного відділу ДПУ ІВАНОВ, прокурор РАЙХЕНШТЕЙН).

8 грудня 1932 р. у зв'язку з недоведеністю справи П.М. КОСТЕНКА звільнено з-під варті. 26 вересня 1933 р. справу припинено.

Реабілітований 1999 р.

Населені пункти: с. Ольгинка;
м. Сталіно;
Сталінський район;
Донецька область.

150 Архівно-кримінальна справа
**І.І. Мостовик, жительки с. Олексіївка
Станіславчицького району
Вінницької області.**

20 листопада 1932 р.

Спр. 75456-фп

Постанова про початок слідства від 20 листопада 1932 р., анкета обвинувачуваної, характеристика обвинуваченої, видана Олексіївською сільською радою протоколи допитів свідків та обвинувачуваної, обвинувальний висновок районного уповноваженого ДПУ від 24 листопада 1932 р., постанова прокурора Барської дільниці НКЮ УСРР про затвердження обвинувального висновку від 26 листопада 1932 р., протокол і вирок народного суду Станіславчицького району Вінницької області від 1 грудня 1932 р.

МОСТОВИК Ірина Іванівна обвинувачувалась у злісному ухилянні від виконання плану хлібозаготівлі та антирадянській агітації серед колгоспників.

І.І. МОСТОВИК мала на утриманні 7 душ сім'ї. У 1930–1931 рр. виконала плани хлібозаготівлі та оподаткування, а восени 1932 р. «тверде завдання» виявилось непосильним. Чоловіка ув'язнено на два роки, а майно розпродано. І.І. МОСТОВИК закликала рятуватись від голоду й не здавати хліб: «Не виконуйте хлібозаготівлі, бо буде народ голодувати, як навесні 1932 р., а тому краще хліб закупувати та не здавати його державі». Після її арешту хліб у селян вилучили насильно.

Обвинувач – Станіславчицький районний апарат Вінницького обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважений ОСТАШЕВСЬКИЙ, районний уповноважений ДПУ УСРР КОРОЛЬ).

І.І. МОСТОВИК засуджена народним судом Станіславчицького району 1 грудня 1932 р. за ст. 58 КК УСРР на 5 років позбавлення волі, до штрафу в розмірі 150 крб. та поразки в правах на 3 роки.

Населені пункти: с. Олексіївка;
м. Станіславчик;
Станіславчицький район.
Вінницька область.

151 Архівно-кримінальна справа
**В.І. Балабана, жителя с. Старий
Керменчик Старо-Керменчицького
району Донецької області.**

9 грудня 1932 р.

Спр. 75234-фп

Постанова про початок слідства від 9 грудня 1932 р., протокол обшуку від 9 грудня 1932 р., протоколи допитів свідків та обвинувачуваного, обвинувальний висновок від 13 грудня 1932 р., постанова від 16 грудня 1932 р. про утри-

манья В.І. БАЛАБАНА під вартою при Маріупольському будинку примусових робіт, постанова про зміну запобіжних заходів від 10 квітня 1933 р., постанова про припинення справи від 31 серпня 1933 р.

Справа містить фото В.І. БАЛАБАНА.

В.І. БАЛАБАН обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР в антирадянській агітації, спрямованій на зрив господарсько-політичної кампанії сівби та хлібозаготівлі, та в захисті куркулів.

Серед колгоспників та членів правління В.І. БАЛАБАН висловлювався: «Я підрахував весь наш хліб і тільки хватить на виконання плану хлібозаготівлі, звідси виходить, що для колгоспників та коней хліба не буде»; «Ось до чого Ваші керівники та комуністи довели – люди уже з голоду пухнуть, уже всі коні скоро виздыхають – це все тому, що ви бідняки та середняки все дурно ціле літо працюєте і віддаєте весь хліб цим дармоїдам, треба організуватися і в організованому порядку хліба не віддавати, в першу чергу забезпечити хлібом себе, а остачу здавати».

Обвинувач – Старо-Керменчицьке відділення Донецького обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважений секретно-політичного відділення Донецького обласного відділу ДПУ ЧЕРНЯК, помічник уповноваженого секретно-політичного відділення АНТОНЕНКО, начальник секретно-політичного відділення ЗАСЛАВСЬКИЙ, районний уповноважений Старо-Керменчицького району ДПУ АБАРЕНКО, заступник начальника Донецького обласного відділу ДПУ СОКОЛОВ, начальник Донецького обласного відділу ДПУ ІВАНОВ, дільничий прокурор Велико-Янисельського району СТЕПАНЕНКО, прокурор РАЙХЕНШТЕЙН).

31 серпня 1933 р. справу припинено.

Населені пункти: с. Старий Керменчик;

м. Маріуполь, м. Сталіно;

Велико-Янисельський район, Старо-Керменчицький район;

Донецька область.

**152 Архівно-кримінальна справа
Ф.В. Коваленка, М.Т. Письменного
та А.П. Філоненка, жителів
с. Білокуракине Ново-Псковського
району Донецької області.**

10 грудня 1932 р.

Спр. 67589

Постанови про початок слідства, обрання запобіжних заходів і пред'явлення обвинувачення від 10 грудня 1932 р., протоколи допитів обвинувачуваних та свідків, постанова про направлення справи на розгляд дільничного прокурора від 11 грудня 1932 р., постанова прокурора Білолуцької дільниці про передачу справи до Донецького обласного суду від 21 грудня 1932 р., протокол судового засідання виїзної сесії Донецького обласного суду від 23 грудня 1932 р., вирок

виїзної сесії Донецького обласного суду в с. Білокуракине від 23–24 грудня 1932 р., касаційна скарга А.П. ФІЛОНЕНКА.

КОВАЛЕНКО Федір Вікторович, ПИСЬМЕННИЙ Михайло Трохимович і ФІЛОНЕНКО Андрій Петрович обвинувачувались у розкраданні державного хліба та видачі квитанцій на неприйнятий хліб.

Обвинувач – Ново-Псковське районне відділення Донецького обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважений районного відділення КОЛІСНИЧЕНКО, районний уповноважений ЄРЕМЕНКО).

За вироком виїзної сесії Донецького обласного суду від 23–24 грудня 1932 р. за ст. 54-7 КК УСРР А.П. ФІЛОНЕНКО засуджений до розстрілу, М.Т. ПИСЬМЕННИЙ – до позбавлення волі в загальних місцях ув'язнення без поразки в правах на 10 років з конфіскацією всього майна, Ф.В. КОВАЛЕНКО – за ст. 97 КК УСРР – до 5 років позбавлення волі в загальних місцях ув'язнення без поразки в правах.

Не реабілітовані.

Населені пункти: с. Білокуракине, с. Рудівка, с. Чепігівка;

м. Ново-Псков, м. Сталіно;

Ново-Псковський район, Сватівський район;

Донецька область.

**153 Архівно-кримінальна справа
А.Й. Сороки, хлібороба-одноосібника,
жителя с. Кінашів Тульчинського
району Вінницької області.**

15 грудня 1932 р.

Спр. 75474-фп

Постанови про початок слідства, обрання запобіжних заходів і пред'явлення обвинувачення від 15 грудня 1932 р., анкета обвинуваченого, довідка-характеристика обвинуваченого, протоколи допиту свідків та обвинуваченого, протокол очної ставки, обвинувальний висновок від 20 січня 1933 р., постановою про передачу справи до суду, протокол засідання та вирок виїзної сесії Вінницького обласного суду від 28 лютого 1933 р.

СОРОКА Артем Йосипович обвинувачувався у злісному ухилянні від виконання державних податків та невиконанні хлібозаготівлі.

У вересні 1931 р., коли в його господарство прийшли представники сільської ради НЕДЕЛЕВИЧ, СТОЛЯР і САЛИК для виявлення зернопродуктів, учинив опір, схопив сокиру і намагався вдарити нею СТОЛЯРА.

Обвинувач – Тульчинське районне відділення Вінницького обласного відділу ДПУ УСРР (співробітник відділення ПАСТУЩАК, начальник відділення КУХОВАРЕНКО, уповноважений СПВ ТАРАБУКІН, помічник прокурора обласного відділу ДПУ ЛЕВІНА).

28 лютого 1933 р. виїзною сесією Вінницького обласного суду в с. Кінашів Тульчинського району А.Й. СОРОЦІ винесено вирок за статтями 16, 54-8 КК

УСРР: позбавити волі у виправно-трудових таборах віддалених місцевостей на 10 років з поразкою у правах на 5 років.

Реабілітований 13 травня 1992 р.

Населені пункти та регіони: с. Кінашів;

м. Кривий Ріг, м. Тульчин;

Тульчинський район;

Вінницька область.

**154 Архівно-кримінальна справа
Г.Г. Талашка й інших жителів
с. Борщівка і с. Бригадирівка
Балакліївського району
Харківської області.**

15 грудня 1932 р.

Спр. 75404-фп

Постанова про початок слідства, обрання запобіжних заходів і пред'явлення обвинувачення від 15 грудня 1932 р., протоколи допитів обвинувачених та свідків, постанова про початок слідства, обрання міри покарання і пред'явлення обвинувачення від 31 жовтня 1932 р., обвинувальний вирок, витяги з протоколу судової трійки при колегії ДПУ УСРР про міру покарання,

БОЛДИР Михайло Омелянович, БОЛДУЄВА Акулина Митрофанівна, ВОРОПАЄВА Єлизавета Захарівна, ГОРБУНОВ Григорій Гурійович, ЗУБКО Василина Іллівна, ЗУБКО Олександр Ілліч, КРИВОНОС Петро Онукійович, КРИКУН Пилип Спиридонович, ЛОБОДЕНКО Герасим Федорович, ОДЕРІЙ Федот Якович, ПИРОЖОК Микола Якович, САВЧЕНКО Євдокія Лук'янівна, СТОЛБОВИЙ Дмитро Омелянович, СТОЛБОВИЙ Іван Прокопович, ТАЛАШКО Григорій Григорович, ТЮТЮННИК Микола Ісаакович, ТЮТЮННИК Олександр Романович, ЧЕРНОГОРСЬКИЙ Захарій Іванович, ШУЛЬГА Кузьма Павлович обвинувачувалися в контрреволюційній антирадянській агітації проти політичних кампаній партії на селі, в організації саботажу хлібозаготівлі восени 1932 р., збиранні колосків, розкраданні хліба з колгоспного поля.

Обвинувачувані належали до секти краснодраконівців і заявляли:

«Радянської влади визнавати не можна, оскільки це влада антихриста.

Скоро їй буде кінець. Настав голод, влада грабує, обдирає селянство, хліб, у кого є, треба ховати».

Обвинувач – Балакліївське районне відділення Харківського обласного відділу ДПУ УСРР (оперуповноважений секретно-політичного відділу ЛУК'ЯНОВ, начальник СПВ ОСІНІН, заступник начальника Харківського обласного відділу САМОВСЬКИЙ, прокурор Харківського обласного відділу ШРИФТОВ).

Рішенням судової трійки при колегії ДПУ УСРР 29 березня 1933 р. засуджено за ст. 54-10 КК УСРР П.С. КРИКУНА, Г.Г. ТАЛАШКА, О.Р. ТЮТЮННИКА до ув'язнення в концтабір терміном на 10 років, Є.З. ВОРОПАЄВУ, О.І. ЗУБКА, В.І. ЗУБКО, Д.О. СТОЛБОВОГО, І.П. СТОЛБОВОГО, М.І. ТЮТЮННИКА, З.І. ЧЕРНОГОРСЬКОГО, К.П. ШУЛЬГУ, – в концтабір на 5 років, П.О. КРИВО-

НОСА – в концтабір на 3 роки, А.М. БОЛДУЄВУ, Г.Г. ГОРБУНОВА, Ф.Я. ОДЕРІЯ, М.Я. ПИРОЖКА, Є.Л. САВЧЕНКО – до заслання в Північний край терміном на 3 роки, М.О. БОЛДИРЯ, Г.Ф. ЛОБОДЕНКА – в концтабір терміном на 3 роки умовно. Рішенням судової трійки при колегії ДПУ УСРР 17 березня 1934 р. ЗУБКО В.І. через хворобу (хронічний ревматизм та виснаження) ув'язнення в концтаборі замінено висилкою в Північний край на 3 роки. Рішенням судової трійки при колегії ДПУ УСРР 8 січня 1934 р. Є.З. ВОРОПАЄВІЙ через хворобу (виснаження, катар шлунку) ув'язнення в концтаборі замінено висилкою в Північний край на той же термін.

Реабілітовані 17 липня 1989 р. Стосовно М.О. БОЛДИР, А.М. БОЛДУЄВОЇ, Г.Г. ГОРБУНОВА, Г.Ф. ЛОБОДЕНКА відомостей про реабілітацію немає.

Населені пункти та регіони: хут. Веденський;
с. Борщівка, с. Нурове, с. Бригадирівка, с. Волохів Яр;
м. Баку, м. Харків, м. Чугуїв;
Балаклівський район, Бригадирівський район;
Харківська область.

**155 Архівно-кримінальна справа
О.С. Величка, жителя с. Ново-Красне
Арбузинського району
Одеської області.**

16 грудня 1932 р.

Спр. 75343-фп

Постанова про початок слідства та арешт від 16 грудня 1932 р., протоколи обшуку, протоколи допитів свідків, обвинувальний висновок районного відділу ДПУ УСРР від 4 січня 1933 р., кримінальний вирок Арбузинського народного суду від 9 січня 1933 р., ухвала судової колегії Одеського обласного суду від 12 січня 1933 р. про незадоволення касаційної скарги, висновок прокурора Миколаївської області від 9 січня 1932 р. про реабілітацію.

У справі є довідка Ново-Краснівської сільської ради Арбузинського району до народного суду про конфіскацію хати та хліба О.С. ВЕЛИЧКА від 10 січня 1933 р.

ВЕЛИЧКО Опанас Семенович обвинувачувався за статтями 67 та 119 КК УСРР у невиконанні плану здачі хліба державі та контрреволюційну агітацію з метою зриву плану хлібозаготівлі.

Органами ДПУ зафіксовано його висловлювання: «У минулому році колгоспники голодували весною, а в цьому році ще гірше будемо голодувати. Советська влада навмисно дає такі плани, щоб виконувати їх не було можливості, і за невиконання вони забирають не тільки хліб, але й усе майно. Та нехай нас повішають, все одно в колгоспи не підемо, довго совітська влада існувати не буде». Слідством встановлено, що О.С. ВЕЛИЧКО здав 10,5 ц зерна замість 12 ц. Частину хліба заховав і категорично відмовлявся виконувати накинутий план хлібозаготівлі. Під час трусу в нього знайшли 1 мішок жита та 1 мішок

насіння. Під час весняних волинок 1930 р. він організовував жінок на розбір колгоспного майна, заявляючи: «Розбирайте майно. Вам, як жінкам, нічого не буде, а то колгоспи доведуть нас до злиднів».

О.С. ВЕЛИЧКО визнав себе винним у невиконанні плану хлібозаготівлі, але не визнав провини в антирадянській агітації.

6 січня 1933 р. прокурор Ново-Української дільниці, розглянувши справу О.С. ВЕЛИЧКА, виніс рішення про передачу справи до Арбузинського народного суду.

9 січня 1933 р. Арбузинський народний суд на підставі статей 67 та 119 КК УСРР засудив О.С. ВЕЛИЧКА до 10 років позбавлення волі у виправно-трудовах таборах із поразкою в правах після відбуття покарання на 5 років, висилкою за межі Одеської області на 5 років та конфіскацією майна на користь держави.

Ухвалою судової колегії в кримінальних справах Одеського обласного суду від 21 березня 1933 р. вирок залишено в силі, а касаційну скаргу О.С. ВЕЛИЧКА без наслідків.

Обвинувач – Арбузинське районне відділення Одеського обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважений районного відділення МАЛЬЦЕВ, районний уповноважений ЛАШКО).

Реабілітований 9 січня 1992 р.

Населені пункти та регіони: с. Арбузинка, с. Ново-Красне;

м. Вознесенськ, м. Одеса;

Арбузинський район;

Одеська область.

**156 Архівно-кримінальна справа
К.Ф. Римара, жителя с. Протасівка
Недригайлівського району
Чернігівської області.**

18 грудня 1932 р.

Спр. 75219-фп

Постанова про початок слідства від 18 грудня 1932 р., протоколи допитів свідків, обвинувальний висновок від 3 січня 1933 р., вирок народного суду Недригайлівського району від 5 лютого 1933 р., ухвала Чернігівського обласного суду від 11 квітня 1933 р. про незадоволення касаційної скарги, постановою президії Сумського обласного суду від 23 липня 1990 р. про реабілітацію.

У справі є характеристика К.Ф. РИМАРА, видана Протасівською сільською радою Недригайлівського району Чернігівської області, та витяг з протоколу зборів колгоспу «Жовтень» від 16 червня 1932 р. про виключення його з колгоспу.

РИМАР Каленик Федорович обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР за агітацію проти колективізації і хлібозаготівлі.

Органи ДПУ інкримінували К.Ф. РИМАРУ систематичну спекуляцію хлібом, заклики до колгоспників не виходити на роботу («Дурні ті, хто працює в кол-

госпі. Я коли працював у колгоспі, то пухнув з голоду, а тепер у мене все є. Одноосібникам живеться краще»; в період денікінщини видавав денікінцям червоних партизанів та сільських активістів.

Обвинувач – Недригайлівське районне відділення Чернігівського обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважений відділення НОВИКОВ, начальник відділення ЗАДОРЖНИЙ, уповноважений особливого відділу РОМАНОВ, дільничний прокурор Недригайлівського району ОСОВІЦЬКИЙ).

За вироком народного суду Недригайлівського району від 5 лютого 1933 р. К.Ф. РИМАР засуджений до 6 років позбавлення волі у виправно-трудовах таборах з поразкою у правах на 3 роки після відбуття покарання. Винним себе не визнав. Ухвалою Чернігівського обласного суду від 11 квітня вирок залишено без змін, а касаційну скаргу без наслідків.

Постановою Президії Сумського обласного суду від 23 липня 1990 р. справу закрито за відсутністю складу злочину.

Населені пункти та регіони: с. Протасівка, с. Сміле;
Недригайлівський район;
Чернігівська область.

**157 Архівно-кримінальна
справа К.О. Іванова, жителя
с. Костянтинівка Арбузинського
району Одеської області.**

23 грудня 1932 р.

Спр. 75356-фп

Постанова про початок слідства від 23 грудня 1932 р., протокол обшуку, протоколи допитів свідків, обвинувальний висновок від 8 січня 1933 р., постанова прокурора Ново-Української дільниці від 13 січня 1933 р., кримінальний вирок Арбузинського народного суду від 23 березня 1933 р.

ІВАНОВ Карпо Омелянович обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР у систематичній агітації серед односельців, направлений на зрив виконання плану хлібозаготівель, у заклинах виходити з колгоспів.

Як злочин розцінювалися його слова: «При Миколі хліба у нас вистачало. Тепер краще було б, якби розігнати радянську владу, яка змушує працювати, а хліб за кордон вивозить. Через це нам доводиться голодувати».

Обвинувач – Арбузинське районне відділення Одеського обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважений відділення МАЛЬЦЕВ, помічник уповноваженого відділення ТКАЧЕНКО, помічник уповноваженого відділення МЕЛЬНИКОВ, районний уповноважений ЛАШКО).

23 березня 1933 р. Арбузинським народним судом К.О. ІВАНОВ засуджений до 10 років позбавлення волі у виправно-трудовах таборах із поразкою в правах на 5 років, висилкою за межі УСРР на 5 років та конфіскацією всього майна на користь держави. К.О. ІВАНОВ винним себе не визнав.

Реабілітований 19 листопада 1996 р.

Населені пункти та регіони: с. Арбузинка, с. Костянтинівка, с. Солониха;
м. Одеса, м. Вознесенськ, м. Ново-Українка;
Арбузинський район;
Одеська область.

**158 Архівно-кримінальна справа
В.К. Самійленка, жителя
с. Воеводське Арбузинського району
Одеської області.**

23 грудня 1932 р.

Спр. 75365-фп

Постанова про початок слідства від 23 грудня 1932 р., протоколи допитів свідків та обвинувачуваного, обвинувальний висновок Арбузинського районного відділення від 31 січня 1933 р., службовий лист прокурора Ново-Української дільниці Одеської області до Арбузинського районного відділення ДПУ від 6 січня 1933 р., постанова дільничного прокурора Ново-Української дільниці від 31 січня 1933 р., постанова Арбузинського районного відділення від 13 березня 1933 р.

САМІЙЛЕНКО Василь Кіндратович обвинувачувався за ст. 54-14 КК УСРР в участі у «куркульських волинках» та в антирадянській агітації.

Як член правління артiлі «Долина Тараса», В.К. САМІЙЛЕНКО дезорганізував роботу артiлі та зривав план хлібозаготівлі, кажучи, що «план хлібозаготівлі надано артiлі нереальний, артiль плану не виконає і колгоспники залишаться голодні».

Обвинувач – Арбузинське районне відділення Одеського обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважений відділення МАЛЬЦЕВ, районний уповноважений ЛАШКО, дільничний прокурор Ново-Української дільниці Одеської області ВОЛКОВИНСЬКИЙ).

За вироком народного суду Арбузинського району від 24 лютого 1933 р. винесено рішення про застосування до В.К. САМІЙЛЕНКА підписки про невиїзд з місця проживання та направлення справи на дослідження.

За постановою Арбузинського районного відділення від 13 березня 1933 р. справу стосовно В.К. САМІЙЛЕНКА закрито за відсутністю складу злочину.

Реабілітований 27 червня 1996 р.

Населені пункти та регіони: с. Благодатне, с. Воеводське, с. Ново-Українка, с. Овсяник, с. Троїцьке;
м. Одеса;
Арбузинський район;
Одеська область;
Самарська губернія.

159 **Архівно-кримінальна справа**
П.М. Цимбала, жителя с. Спасибівка
Арбузинського району
Одеської області.

23 грудня 1932 р.

Спр. 75348-фп

Постанова про початок слідства 23 грудня 1932 р., протоколи обшуку, протоколи допитів свідків та обвинувачуваного, обвинувальний висновок Арбузинського районного відділення ДПУ від 4 січня 1933 р., постанова дільничного прокурора Ново-Української дільниці від 7 січня 1933 р., кримінальний вирок Арбузинського народного суду від 8 березня 1933 р.

ЦИМБАЛ Полікарп Максимович обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР у систематичній контрреволюційній агітації, спрямованій на зрив виконання плану хлібозаготівель.

П.М. ЦИМБАЛ закликав колгоспників артілі «Червоний садівник» не виходити на роботу. Серед односельців казав: «Хліб не треба вивозити комуністам. Якщо вони хочуть хліба, то нехай самі його сіють, а ми посіяли так для себе, ми повинні не дати хліба, бо помремо з голоду». Винним себе не визнав.

Обвинувач – Арбузинське районне відділення Одеського обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважений відділення МАЛЬЦЕВ, районний уповноважений ЛАШКО, уповноважений відділення СТЕФАНОВИЧ, помічник обласного прокурора ЦАПЕНКО).

За вирокком Арбузинського народного суду від 8 березня 1933 р. П.М. ЦИМБАЛ був виправданий та звільнений з-під варті.

Реабілітований 10 грудня 1998 р.

Населені пункти та регіони: с. Арбузинка, с. Петропавлівка, с. Спасибівка; м. Одеса;

Арбузинський район;

Одеська область.

160 **Архівно-кримінальна справа**
І.К. Піскорського, жителя
с. Воскресенське Миколаївського
району Одеської області.

27 грудня 1932 р.

Спр. 75332-фп

Постанова про початок слідства від 27 грудня 1932 р., протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, обвинувальний висновок секретно-політичного відділу Миколаївського міського відділу ДПУ від 31 грудня 1932 р., постанова про зміну міри покарання від 7 березня 1933 р., постанова СПВ Миколаївського міського відділу від 22 вересня 1933 р., постанова Миколаївського міського прокурора від 25 вересня 1933 р.

ПІСКОРСЬКИЙ Іван Кіндратович обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР в агітації, спрямованій на зрив кампанії хлібозаготівель.

Із 1932 р. І.К. ПІСКОРСЬКИЙ працював завідуючим школою. В кооперативній лавці с. Воскресенське в присутності членів правління колгоспу, під час видачі вчителям борошна, вимагав видати на два місяці вперед у зв'язку з тим, що хліб буде вивезено у хлібозаготівлю і вчителям доведеться пропадати з голоду, та вимагав створення зернохлібних фондів для вчителів. У грудні 1932 р. І.К. ПІСКОРСЬКОГО було виключено з партії.

Обвинувач – Миколаївський міський відділ Одеського обласного відділу ДПУ УСРР (помічник уповноваженого міського відділу ОСОКІН, уповноважений міського відділу ІГНАТЕНКО, уповноважений міського відділу КЕДІС, уповноважений оперативної групи ГВОЗДЄВ, помічник уповноваженого СПВ АРТЕМ'ЄВА, уповноважений СПВ ДАНИЛЕЙКО, начальник СПВ ЛЕОНІДОВ, начальник СПВ ЗАЙЦ, заступник начальника СПВ ШЕРСТОВ, начальник 3 відділення СПВ СПЕКТОР, начальник Миколаївського міського відділу ДПУ і ОВ ЛЕНСЬКИЙ, начальник Миколаївського міського відділу ДПУ УСРР і ОВ МУЛЯВКО, Миколаївський міський прокурор БЕЛЕЦЬКИЙ).

7 березня 1933 р. Миколаївським міським відділом ДПУ міру покарання стосовно обвинувачуваного було змінено на підписку про невиїзд, а 22 вересня 1933 р. кримінальну справу припинено за недоведеністю складу злочину.

Реабілітований 20 вересня 1996 р.

Населені пункти та регіони: с. Воскресенське, с. Кампівка, с. Потіївка;
м. Біла Церква, м. Миколаїв;
Білоцерківський район, Миколаївський район;
Київська область, Одеська область.

**161 Архівно-кримінальна справа
К.З. Шевченка, хлібороба, жителя
с. Переволочне Прилуцького району
Чернігівської області.**

27 грудня 1932 р.

Спр. 75316-фп

Постанови про початок слідства, обрання запобіжних заходів і пред'явлення обвинувачення від 27 грудня 1932 р., витяг з протоколу засідання Президії Переволочинської сільської ради від 17 листопада 1932 р., протоколи допитів обвинуваченого та свідків, протокол допиту, постанова дільничного прокурора про направлення справи до суду від 30 січня 1933 р., протокол судового засідання і вирок народного суду м. Прилуки, касаційна скарга, ухвала Чернігівського обласного суду від 28 лютого 1933 р.

ШЕВЧЕНКО Кузьма Захарович обвинувачувався в антирадянській агітації та невиконанні твердих завдань хлібозаготівлі.

Серед селян висловлювався: «Це не влада, а влада грабіжників, здирників, які серед білого дня забирають майно в людей. Така

влада довго існувати не може. Це не життя». Щодо прийняття хлібозаготівельного плану казав: «Навіщо сільська влада приймає ці плани, в той час, як треба було б відписати, що хліба в селі Переволочній немає і тоді жилось би добре селянам, а то забирають, зсипають десь, а хліб на відкритому місці гние. Нас же, селян, мучать, не даючи можливості жити».

Обвинувач – Прилуцьке районне відділення Чернігівського обласного відділу ДПУ УСРР (заступник начальника відділення КОСТРОВ, помічник уповноваженого відділення СВІРСЬКИЙ).

6 лютого 1933 р. К.З. ШЕВЧЕНКУ винесено кримінальний вирок, передбачений ч. 2 ст. 69 і ст. 54-10 УК УССР – позбавлення волі на 5 років у віддалених таборах СРСР із поразкою у правах на 3 роки.

Реабілітований 13 грудня 1989 р.

Населені пункти та регіони: с. Переволочне;

Прилуцький район;

Чернігівська область.

**162 Архівно-кримінальна справа
П.К. Пікалова, жителя с. Богданівка
Доманівського району
Одеської області.**

30 грудня 1932 р.

Спр. 75361-фп

Постанова про початок слідства від 30 грудня 1932 р., протоколи допитів свідків, обвинувальний висновок від 30 грудня 1932 р., постанова дільничного прокурора Доманівського району від 30 січня 1933 р., протокол судового засідання Доманівського народного суду від 6 червня 1933 р., висновок про реабілітацію, затверджений прокурором Миколаївської області від 14 жовтня 1996 р.

ПІКАЛОВ Пилип Купріянович обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР в антирадянській агітації, спрямованій на зрив хлібозаготівлі, шкідницькій розкладницькій роботі серед колгоспників, що призвело до занепаду трудової дисципліни в колгоспі.

У жовтні 1932 р. на загальних зборах колгоспників П.К. ПІКАЛОВ заявив: «Хліб забирає в хлібозаготівлю, а ми залишимося голодні».

У пред'явленому обвинуваченні П.К. ПІКАЛОВ винним себе не визнав. Доманським районним апаратом ДПУ УСРР пропонувалось застосувати до нього міру покарання – висилку в Північний край строком на 3 роки.

30 січня 1933 р. прокурор Доманівського району виніс постанову, в якій перекваліфікував дії обвинуваченого на ст. 67 КК УСРР. Справу було направлено до народного суду Доманівського району, який на основі довідки з сільської ради про смерть П.К. ПІКАЛОВА 6 червня 1933 р. справу закрит. Даних про дату та причину смерті П.К. ПІКАЛОВА в матеріалах справи немає.

Обвинувач – Доманівський районний апарат ДПУ УСРР (помічник уповноваженого БУРБАТОВ, уповноважений ЖЛОБИНСЬКИЙ, районний уповноважений КАЛЮЖНИЙ).

Реабілітований 14 жовтня 1996 р.

Населені пункти та регіони: хут. Великий Сад;

с. Богданівка;

м. Доманівка, м. Костянтинівка;

Арбузинський район;

Одеська область.

**163 Архівно-кримінальна справа
В.А. Батієнка й інших фахівців
у галузі сільського господарства.**

Грудень 1932 р.

Спр. 75163-фп, т. т. 1-49.

Протоколи допитів обвинувачуваних і свідків, обвинувальний висновок від 2 квітня 1933 р., витяг із протоколу засідання судової трійки від 27 квітня 1933 р., слідчі матеріали.

АПАНАЩЕНКО Микола Миколайович, АРТЕМЕНКО Микола Михайлович, БАТІЄНКО Василь Антонович, БОРЩИК Варфоломій Данилович, БРОВАР Павло Андрійович, БУДНЯК Семен Максимович, ВАСИЛЬКІВСЬКИЙ Євген Євгенович, ГЕПЕНЕР Андрій Володимирович, ДІМАНТ Лазар Наумович, ЕСПОЗИТО Олександр Костянтинович, ЄЛИСЄЄВ Віталій Сергійович, МАКСИМЕНКО Михайло Авакумович, РУМЯНЦЕВ Микита Іванович, РУТКІВСЬКИЙ Семен Тимофійович, СПІВАКОВ Яків Бенціонович обвинувачувались за статтями 54-2, 54-7, 54-11 КК УСРР в участі в «контрреволюційній організації», що ставила за мету підготовку під прапором УНР збройного повстання навесні 1933 р.

Економічні підрозділи ДПУ УСРР розробляли справу протягом грудня 1932 р. – лютого 1933 р. Згідно із обвинувальним виснонком «контрреволюційна організація у сільському господарстві України» на чолі із заступником завідувача сектором врожайності Академії сільськогосподарських наук УСРР В.А. БАТІЄНКОМ планувала повалення радянської влади шляхом збройного повстання. Осередки організації були «викриті» у Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій, Київській, Одеській, Харківській областях.

Для здійснення цієї мети організація нібито веда шкідницьку роботу в сільському господарстві, спрямовану на «спотворення усіх заходів партії з реконструкції сільського господарства, зриву посівної, збиральної і заготівельної кампаній, чим викликала незадоволення серед селян». «Повстанське ядро організації», за висновком ДПУ, підтримувало тісні зв'язки з московським центром і керувалося вказівками «ідеологів української самостійності». Мережа організації охоплювала нібито всю Україну і мала підтримку української еміграції в Польщі та Румунії.

Окрім того, заарештованим інкримінували боротьбу проти хлібозаготівель, затягування термінів жнив, «роздування» споживачьких настроїв серед колгоспників, спотворення хлібофуражних балансів, підривну діяльність у галузі тваринництва, активне руйнування тракторного парку.

Обвинувач – Економічне управління ДПУ УСРР (оперативний уповноважений МАЙСЬКИЙ, помічник начальника управління ПРИХОДЬКО, начальник управління МАЗО).

27 квітня судова трійка при колегії ДПУ УСРР винесла вирок: В.А. БАТІЄНКА, Л.Н. ДІМАНТА, В.С. ЄЛИСЕЄВА, В.Д. БОРЩІКА розстріляти; решту заарештованих ув'язнити в концтабір терміном від 3 до 10 років, справу М.А. МАКСИМЕНКА виділити в окреме виробництво (за рішенням трійки ДПУ УСРР від 28 серпня 1933 р. висланий у Північний край терміном на 3 роки). Для затвердження вироку справу направлено на колегію ОДПУ. На сторінках обвинувального висновку збереглися зроблені від руки помітки великими літерами: «Р» – розстріл, «10 лет» і т. д.

Вирок про розстріл виконано 22 серпня 1933 р.

Визначенням судової колегії у кримінальних справах Верховного суду УРСР від 24 жовтня 1956 р. постанову судової трійки при колегії ДПУ УСРР скасовано, а кримінальну справу припинено за відсутністю складу злочину.

Населені пункти, регіони та країни: хут. Вертячки;

с. Бантне, с. Баси, с. Годунівка, с. Зеленківка;

м. Вінниця, м. Звенигородка, м. Київ, м. Кривий Ріг, м. Кронштадт, м. Мінськ, м. Миколаїв, м. Москва, м. Ново-Українка, м. Одеса, м. Ромодан, м. Харків;

Качанівський район, Недригайлівський район, Пирятинський район, Слов'янський район;

Вінницька область, Дніпропетровська область, Донецька область, Київська область, Одеська область, Смоленська область, Сумська область, Харківська область;

Північний край;

Польща, Румунія.

164 **Архівно-кримінальна справа**
А.Х. Циби, жителя с. Братолюбівка
Долинського району
Дніпропетровської області.

5 січня 1933 р.

Спр. 75450-фп

Постанова про початок слідства від 5 січня 1933 р., протокол допиту обвинуваченого від 4 березня 1933 р., витяг з протоколу засідання Долинської районної контрольної комісії робітничо-селянської інспекції від 12 грудня 1933 р., постанова Долинського районного відділення Дніпропетровського обласного відділу ДПУ УСРР від 4 березня 1933 р.

ЦИБА Андрій Харитонович обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР у тому, що будучи кандидатом у члени КП(б)У, вів «контрреволюційну агітацію», спрямовану на зрив хлібозаготівлі.

Замість «боротьби за хліб» у 1932 р. систематично вів агітацію серед селян колгоспу «3-й Вирішальний» та працівників Братолюбівської лікарні. А.Х. ЦИБА стверджував, що план хлібозаготівлі завищений, його неможливо виконати, категорично відмовлявся працювати на хлібозаготівлі.

Обвинувач – Долинське районне відділення Дніпропетровського обласного відділу ДПУ УСРР (помічники уповноваженого КУЛИКОВ та РУДЕНКО, начальник відділення ГРАБЧЕНКО).

За рішенням Долинської районної контрольної комісії робітничо-селянської інспекції від 12 грудня 1932 р. А.Х. ЦИБУ виключено з партії та заборонено обіймати відповідальні посади протягом 2-х років.

За постановою Долинського районного відділення Дніпропетровського обласного відділу ДПУ УСРР від 4 березня 1933 р. справу стосовно А.Х. ЦИБИ припинено, заарештованого звільнено з-під варти.

Відомостей про реабілітацію у справі немає.

Населені пункти: с. Братолюбівка, с. Шевченкове;

Долинський район;

Дніпропетровська область.

**165 Архівно-кримінальна справа
П.П. Еппа, бригадира колгоспу
Штейнфельде Молочанського району
Дніпропетровської області.**

6 січня 1933 р.

Спр. 75445-фн

Постанови про початок слідства, обрання запобіжних заходів і пред'явлення обвинувачення від 6 січня 1933 р., анкета обвинуваченого, довідки сільради, витяг з протоколу Молочанської трійки про виселення за межі УСРР від 6 січня 1933 р., витяг з протоколу Ліхтрельдської сільради від 1 січня 1933 р., протоколи допиту обвинуваченого і свідків, обвинувальний вирок від 7 січня 1933 р., постанова про припинення справи від 2 березня 1934 р.

ЕПП Петро Петрович обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР в тому, що систематично займався антирадянською агітацією серед односельців, а також шкідництвом, спрямованим на зрив виконання плану хлібозаготівель.

Серед селян з питань хлібозаготівель говорив: «Увесь хліб вивозять, залишають голодними, сіяти теж буде нічим». До членів своєї бригади звертався: «Старайтесь забезпечити себе, а потім уже державу, бачите, як погано в колгоспі. Коли ми жили самі, у нас все було, а тепер сидітимемо голодні».

Обвинувач – Молочанське районне відділення Дніпропетровського обласного відділу ДПУ УСРР (начальник відділення ЧУПРОВ, уповноважений відділення БУБЛИК, уповноважений обласного відділу ФОМІН).

Постановою прокурора Дніпропетровського обласного відділу ДПУ УСРР за недоведеністю провини П.П. ЕППА прийнято рішення про закриття справи.

Населені пункти і регіони: Молочанський район;

Дніпропетровська область.

**166 Архівно-кримінальна справа
І.І. Езау, хлібороба, жителя
с. Розенорт Молочанського району
Дніпропетровської області.**

7 січня 1933 р.

Спр. 75446-фп

Постанови про початок слідства, обрання запобіжних заходів і пред'явлення обвинувачення від 7 січня 1933 р., анкета обвинуваченого, довідка сільради, витяг із протоколу Орловської сільради УСРР від 2 січня 1933 р., витяг із протоколу Молочанської трійки про виселення за межі УСРР від 6 січня 1933 р., протоколи допиту обвинуваченого і свідків, обвинувальний вирок від 7 січня 1933 р., постанова про припинення справи від 11 березня 1934 р.

ЕЗАУ Іван Іванович обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР в антирадянській агітації серед односельців, а також шкідництві, спрямованому на зрив виконання плану хлібозаготівель.

Серед групи селян з питань хлібозаготівель висловлювався: «Плани хлібозаготівлі нереальні й не можуть бути виконані». У період збиральної кампанії І.І. ЕЗАУ займався «розкраданням колгоспного хліба», зрізуючи колоски, а також закликав інших селян, щоб ті запались, оскільки в 1933 р. селянам доведеться голодувати.

Обвинувач – Молочанське районне відділення Дніпропетровського обласного відділу ДПУ УСРР (начальник відділення ЧУПРОВ, уповноважений відділення ЛОГІНОВ).

Постановою прокурора Дніпропетровського обласного відділу ДПУ УСРР за недоведеністю провини І.І. ЕЗАУ прийнято рішення про закриття справи.

Населені пункти і регіони: с. Розенорт;

Молочанський район;

Дніпропетровська область;

Сибір.

167 **Архівно-кримінальна справа**
А.С. Гадлевського й С.І. Гадлевського.
9 січня 1933 р.

Спр. 75230-фп

Протокол про початок слідства від 9 січня 1933 р., протокол обшуку, протоколи допиту свідків, протокол очної ставки від 13 січня 1933 р., постанова про обрання запобіжних заходів від 27 січня 1933 р., постанова про припинення слідства від 22 травня 1933 р.

ГАДЛЕВСЬКИЙ Сава Іванович («заможний куркуль») та його син Антон обвинувачувались за ст. 54-10 КК УСРР у «деморалізації червоноармійців у поглядах на колгоспне будівництво», розкладанні червоноармійців, підриві боєздатності РСЧА.

У грудні 1932 р. С.І. ГАДЛЕВСЬКИЙ дав своєму синові Антону, який служив у Червоній армії в м. Маріуполі, спечені із висівок та відходів вівса два шматочки хліба. Їх Антон приніс у казарму і демонстрував червоноармійцям: «Подивіться, товариші, як живуть колгоспники на селі і що вони їдять».

Обвинувач – Волноваський районний апарат Донецького обласного відділу ДПУ УСРР (помічник уповноваженого ГОНЧАРЕНКО, районний уповноважений САРИЧЕВ, уповноважений ДПУ ШЕВЕЛЄВ, уповноважений особливого відділу КИРНИЦЬКИЙ, начальник особливого відділу АЛЕКСЕЄНКО, начальник міського відділу ДПУ ШАТОВ).

22 травня 1933 р. справу стосовно А.С. ГАДЛЕВСЬКОГО та С.І. ГАДЛЕВСЬКОГО припинено.

Населені пункти та регіони: хут. Прохорівна;

с. Вільне, с. Волноваха;

м. Артемівськ, м. Маріуполь, м. Саратов, м. Сталіно, м. Харків;

Волноваський район, Старо-Каранський район;

Донецька область.

168 **Архівно-кримінальна справа**
А.К. Чебана, жителя с. Лукашівка
Первомайського району
Одеської області.

9 січня 1933 р.

Спр. 75352-фп

Постанова про початок слідства від 9 січня 1933 р., протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, обвинувальний висновок Первомайського районного відділення ДПУ від 9 січня 1933 р., постанова дільничного прокурора від 12 лютого 1933 р. про припинення справи.

У справі є характеристика на А.К. ЧЕБАНА, видана головою Лукашівської сільської ради Первомайського району.

ЧЕБАН Антон Климович обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР в систематичній антирадянській агітації серед колгоспників, спрямованій на зрив плану хлібозаготівель та сівби.

Постановою дільничного прокурора Первомайської дільниці від 12 лютого 1933 р. кримінальну справу стосовно А.К. ЧЕБАНА припинено.

Обвинувач – Первомайське районне відділення Одеського обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважений відділення МІЗРАХ, начальник відділення КУСКОВ, помічник уповноваженого відділення ЦУРКАН, уповноважений відділення АВЕРБУХ, дільничний прокурор РОМАНОВ).

Реабілітований 30 листопада 1998 р.

Населені пункти та регіони: с. Лукашівка;

м. Первомайськ;

Первомайський район;

Одеська область.

169 **Архівно-кримінальна справа**
М.Ф. Логвиненка, жителя
с. Скотовата Макіївського району
Донецької області.

13 січня 1933 р.

Спр. 75228-фп

Постанова про початок слідства від 13 січня 1933 р., протоколи допиту обвинуваченого та свідків, витяг із протоколу засідання бюро Скотоватського осередку КП(б)У від 18 грудня 1932 р. про виключення із партії М.Ф. ЛОГВИНЕНКА, постанова СПВ Макіївського міського відділення Донецького обласного відділу ДПУ УСРР про припинення справи та звільнення М.Ф. ЛОГВИНЕНКА з-під варті від 23 лютого 1933 р., постанова прокурора м. Макіївки про закриття справи та передачу в архів для зберігання від 24 квітня 1933 р.

ЛОГВИНЕНКО Микола Федорович обвинувачувався за ст. 54-14 КК УСРР за «куркульський саботаж та опір при виконанні хлібозаготівель».

Обвинувач – Макіївське міське відділення Донецького обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважений секретно-політичного відділу ШЕРШНЄВ, начальник Макіївського міського відділення КУТИРЄВ, секретар партійного осередку ОЛЕЩУК, прокурор м. Макіївки ПЕРЕПЕЛИЦЯ).

23 лютого 1933 р. справу стосовно М.Ф. ЛОГВИНЕНКА припинено секретно-політичним відділом Макіївського міського відділення Донецького обласного відділу ДПУ УСРР за відсутністю складу злочину.

Населені пункти та регіони: с. Скотовата;

м. Горлівка, м. Макіївка;

Макіївський район;

Донецька область.

170 **Архівно-кримінальна справа**
М.П. Терехова, завгоспа колгоспу
«Червона хвиля» с. Бельманка
Царекостянтинівського району
Дніпропетровської області.

13 січня 1933 р.

Спр. 75336-фп

Постанова про початок слідства від 13 січня 1933 р., протоколи допитів свідків, обвинувальний висновок від 24 січня 1933 р., постанова про припинення справи та звільнення з-під варти від 22 лютого 1933 р.

ТЕРЕХОВ Микола Пилипович обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР в анти-радянській агітації серед колгоспників, спрямованій проти виконання планів хлібозаготівель.

За висновком слідчих, ще 1919 р. М.П. ТЕРЕХОВ виявив свою ненависть до радянської влади та добровільно пішов у загони МАХНА, де активно боровся з червоними. У 1929–1931 рр. М.П. ТЕРЕХОВ працював завгоспом колгоспу «Червона хвиля». Під час обшуку його помешкання було знайдено 18 пудів хліба, за що був засуджений до 1,5 року позбавлення волі. У 1932 р. звертався селян: «Не треба ударно працювати. Все одно хліб забере советська влада, й колгоспники помруть з голоду».

Обвинувач – Царекостянтинівське районне відділення Дніпропетровського обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважений відділення ШОРНІК, районний уповноважений БОРИСЕНКО, помічник уповноваженого секретно-політичного відділу ЛИПНИЦЬКИЙ, уповноважений секретно-політичного відділу ЯСНОГОР, начальник секретно-політичного відділу ГОВЛИЧ, начальник обласного відділу ГРИШИН).

За постановою секретно-політичного відділу Дніпропетровського обласного відділу ДПУ УСРР від 22 лютого 1933 р. слідчу справу стосовно М.П. ТЕРЕХОВА припинено.

Реабілітований 16 вересня 1996 р.

Населені пункти та регіони: с. Бельманка, с. Царекостянтинівка;

м. Дніпропетровськ;

Царекостянтинівський район;

Дніпропетровська область;

АМСРР.

171 **Архівно-кримінальна справа**
Т.П. Меженського, жителя
с. Бараниківка Біловодського району
Донецької області.

14 січня 1933 р.

Спр. 75440-фп

Постанова про початок слідства від 14 січня 1933 р., протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, обвинувальний висновок Біловодського районного відділення Донецького обласного відділу ДПУ УСРР від 15 березня 1933 р., постанова помічника прокурора Біловодської дільниці від 17 березня 1933 р.

МЕЖЕНСЬКИЙ Тимофій Петрович обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР у проведенні антирадянської агітації та невиконанні плану хлібозаготівлі.

Висловлювався серед одноосібників: «В хлібозаготівлю хліба не везіть. Їм скільки не вези – ніколи не нагодуюш, а тільки ми залишимося голодними. У кого є хліб – похороніть в ями, а то навесні їсти нічого буде, тому що весь хліб заберуть в хлібозаготівлю і ви зостанетеся голодні, хіба ви не бачите, що навіть забирають хліб в колгоспах, а колгоспників залишають голодними»; «Радянська влада накладає на селян непосильні плани хлібозаготівель»; «Весь хліб відсилають за кордон, а люди помирають з голоду, коли ми самі жили, то хліб був і ходили не голі і не босі, а коли почали будувати колгоспи, то люди голодні і голі».

Обвинувач – Біловодське районне відділення Донецького обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважений відділення ХОДАРЕВ, районний уповноважений ГРИЩЕНКО, помічник прокурора Біловодської дільниці ЧЕРНОВОЛ).

За постановою помічника прокурора Біловодської дільниці від 17 березня 1933 р. справа направлялася до Донецького обласного суду. За інформацією Бараниківської сільської ради Біловодського району 30 травня 1933 р. Т.П. МЕЖЕНСЬКИЙ помер. За рішенням народного суду Біловодського району від 22 серпня 1933 р. справу закрито у зв'язку зі смертю обвинуваченого.

Реабілітований у 1994 р.

Населені пункти та регіони: с. Бараниківка, с. Біловодське, с. Зелеківка;

м. Луганськ;

Біловодський район;

Донецька область.

172 **Архівно-кримінальна справа
червоноармійця І.А. Трофименка,
уродженця с. Хорошеве
Харківської області.**

14 січня 1933 р.

Спр. 75572-фп

Постанова про початок слідства від 14 січня 1933 р., протоколи допитів свідків та обвинувачуваного, постанова про пред'явлення обвинувачення і обрання запобіжних заходів від 3 лютого 1933 р., обвинувальний висновок від 12 лютого 1933 р.

Червоноармієць ТРОФИМЕНКО Іван Абакумович обвинувачувався за ч. 1 ст. 58-10 КК РРФСР в систематичній антирадянській агітації проти заходів і політики радянської влади на селі та недбалому ставленні до військової служби.

Військову службу І.А. ТРОФИМЕНКО проходив у Кавказькому дивізіоні 5 стрілкового корпусу військ ОДПУ. З дому – із с. Хорошеве Харківської області – він отримував листи, в яких зазначалося, що «худоби із року в рік все менш, врожаї падають, селяни голодують». Після відпустки в рідному селі у лютому 1932 р. казав серед червоноармійців: «В селі живуть дуже погано, колгоспники голодують і розбігаються», «Сім'я моя голодує дома, а влада на місцях їй відмовляє в хлібі».

Обвинувач – особливий відділ повноважного представництва ОДПУ і Північнокавказького військового округу (помічник уповноваженого ВРОНСЬКИЙ, уповноважений ГАВРИЛОВ, помічник начальника особливого відділу ЛАГОДЮК, заступник начальника відділу БУЛАХ, заступник ПП ОДПУ НІКОЛАЄВ).

За вироком військового трибуналу прикордонної охорони і військ ОДПУ Північнокавказького краю від 7 березня 1933 р. І.А. ТРОФИМЕНКО засуджений до позбавлення волі у виправно-трудовах таборах на 3 роки з поразкою в правах на 2 роки. Рішення за справою не змінювалося.

Реабілітований 11 жовтня 1996 р.

Населені пункти та регіони: с. Баба, с. Хорошеве;

м. Запоріжжя, м. Ростов-на-Дону, м. Харків;

Харківська область;

Рловська губернія.

173 **Архівно-кримінальна справа
С.Ф. Куницького, жителя с. Бакша
Кривоозерського району
Одеської області.**

16 січня 1933 р.

Спр. 75347-фп

Постанова про початок слідства 16 січня 1933 р., протоколи допитів свідків та обвинувачуваного, постанова Кривоозерського районного відділення ДПУ від

18 січня 1933 р. про направлення справи на розгляд судової трійки при колегії ДПУ УСРР, постановою Кривоозерського районного відділення ДПУ від 6 лютого 1933 р. про припинення справи.

КУНИЦЬКИЙ Семен Федорович обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР в антирадянській агітації, спрямованій на зрив виконання плану хлібозаготівлі.

Обвинувач – Кривоозерське районне відділення Одеського обласного відділу ДПУ УСРР (помічник уповноваженого відділення ВАСИЛЬЄВ, начальник відділення ГРИГОР'ЄВ, уповноважений відділення ВОРОНІН).

6 лютого 1933 р. Кривоозерським районним відділенням ДПУ кримінальну справу стосовно С.Ф. КУНИЦЬКОГО припинено за відсутністю доказів.

Реабілітований 30 листопада 1998 р.

Населені пункти та регіони: с. Бакша, с. Кайтанівка, с. Шляхове;

м. Криве Озеро, м. Одеса.

Балтський район;

АМСРР.

**174 Архівно-кримінальна справа
Г.В. Негоди, жителя с. Полянецьке
Кривоозерського району
Одеської області.**

18 січня 1933 р.

Спр. 75346-фп

Протокол обшуку від 18 січня 1933 р., протоколи допитів свідків та обвинувачуваного, постановою Кривоозерського районного відділення ДПУ УСРР від 6 лютого 1933 р. про припинення справи за недоведеністю провини.

НЕГОДА Григорій Васильович обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР у антирадянській агітації, крадіжках колгоспного майна, відмові працювати в колгоспі. Був виключений з колгоспу в грудні 1932 р.

Обвинувач – Кривоозерське районне відділення Одеського обласного відділу ДПУ УСРР (помічник уповноваженого відділення ВАСИЛЬЄВ, співробітник опергрупи ГЛАЗОВ, співробітник опергрупи ЗАДАНЮК, начальник районного відділення ГРИГОР'ЄВ).

Обвинувачення Г.В. НЕГОДИ не пред'являлось, обвинувальний висновок не складався. Допитаний винним себе не визнав.

Постановою Кривоозерського районного відділення ДПУ УСРР від 6 лютого 1933 р. кримінальну справу стосовно Г.В. НЕГОДИ припинено за відсутністю складу злочину.

Реабілітований 30 листопада 1998 р.

Населені пункти та регіони: с. Острівка; с. Полянецьке;

Кривоозерський район;

Одеська область.

175 **Архівно-кримінальна справа**
М.Г. Нестеренка, голови артілі
«10 років КНС» с. Вільне
Волноваського району
Донецької області.

18 січня 1933 р.

Спр. 75231-фп

Постанова про початок слідства від 18 січня 1933 р., протокол обшуку, протоколи допиту обвинуваченого та свідків, довідка з народного суду від 6 березня 1933 р., постанова про зміну запобіжних заходів від 1 березня 1933 р., постанова про припинення справи від 6 березня 1933 р.

НЕСТЕРЕНКО Микола Григорович обвинувачувався у зриві виконання планів хлібозаготівлі в 1932 та 1933 роках, а колгоспне зерно, яке, за його словами, «навмисно змішували з землею», розкрадав та безгосподарно направляв на елеватор, бо «у вересні лежало до 500 центнерів зведеного без всякої ваги зерна, яке розбазарили», «брав собі скільки чого хоче, в той же час колгоспникам не давали нічого».

Обвинувач – Волноваський районний апарат Донецького обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважений ДПУ ШЕВЕЛЄВ, районний уповноважений ДПУ САРИЧЕВ, помічник уповноваженого ДПУ ГОНЧАРЕНКО).

За вироком народного суду Волноваського району від 16 листопада 1932 р. М.Г. НЕСТЕРЕНКА засудили до примусових робіт умовно на один рік. 6 березня 1933 р. Доноблвідділ ДПУ справу стосовно нього припинив.

Населені пункти: с. Вільне; с. Волноваха;
Волноваський район;
Донецька область.

176 **Архівно-кримінальна справа**
А.Т. Шарандака,
жителя с. Полянецьке
Кривоозерського району
Одеської області.

18 січня 1933 р.

Спр. 75364-фп

Протокол обшуку від 18 січня 1933 р., протоколи допитів свідків, постанова Кривоозерського районного відділення Одеського обласного відділу ДПУ УСРР від 6 лютого 1933 р. про припинення справи, висновок прокурора Миколаївської області від 27 червня 1936 р. про реабілітацію.

ШАРАНДАК Авксентій Тимофійович обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР у антирадянській агітації, спрямованій на зрив заходів партії на селі.

Закликав не виконувати план хлібозаготівлі та не виходити на роботу, бо «хліб державі увесь вивеземо, а самі подохнемо з голоду». У 1933 р. А.Т. ШАРАНДАКА було виключено з артілі «2 п'ятирічка»

як злісного елемента. Агітував селян закопувати хліб у землю і сам заховав 64 кг зерна.

Обвинувач – Кривоозерське районне відділення Одеського обласного відділу ДПУ УСРР (співробітники опергрупи районного відділення ГЛАЗОВ, ОПРУЖАК і ЗАДАНЮК, помічники уповноваженого відділення СЛЮСАР і ВАСИЛЬЄВ, начальник відділення ГРИГОР'ЄВ).

6 лютого 1933 р. Кривоозерським районним відділенням Одеського обласного відділу ДПУ УСРР кримінальну справу стосовно А.Т. ШАРАНДАКА закрито за відсутністю складу злочину.

Населені пункти та регіони: с. Полянецьке;

м. Одеса,

Кривоозерський район;

Одеська область.

**177 Архівно-кримінальна справа
М.Я. Загоруйка, голови колгоспу
ім. А. Марті в с. Піски
Баштанського району Одеської
області.**

21 січня 1933 р.

Спр. 75354-фп

Постанова про початок слідства від 21 січня 1933 р., протоколи допитів свідків та обвинувачуваного, постанова Баштанського районного відділення ДПУ про зміну запобіжних заходів від 7 лютого 1933 р.

У справі є газета «Під прапором Леніна» за 19 січня 1933 р. і замітками про господарювання М.Я. ЗАГОРУЙКА.

ЗАГОРУЙКО Микита Якович обвинувачувався за статтями 7, 54-14 та 99 КК УСРР у невиконанні плану хлібозаготівлі, безгосподарному ставленні до посівної кампанії, недбалому догляді за худобою, що призвело до загибелі у січні 1933 р. 9 колгоспних коней та 3 поросят, трупи яких споживали члени артїлі.

Обвинувач – Баштанське районне відділення Одеського обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважений відділення КОСАРЕВ, уповноважений опергрупи відділення ШИРМАНКОВ).

За постановою Баштанського районного відділення ДПУ від 7 лютого 1933 р. М.Я. ЗАГОРУЙКА було звільнено під підписку про невиїзд. Винним себе обвинувачуваний не визнав, його провину матеріалами справи не доведено. Рішення у справі не прийнято.

Реабілітований 19 листопада 1996 р.

Населені пункти та регіони: с. Гаражене, с. Гнилиця, с. Піски, с. Привільне, с. Христофорівка;

Баштанський район, Бурлуцький район.

178 **Архівно-кримінальна справа
Т.М. Бережного, жителя
с. Орлово-Іванівки
Чистяківського району.**

23 січня 1933 р.

Спр. 75223-фп

Постанова про початок слідства від 23 січня 1933 р., протоколи допитів свідків та обвинувачуваного, протокол допиту обвинувачуваного, обвинувальний висновок (без дати), висновок прокурора від 16 лютого 1933 р., постанова секретно-політичного відділу Донецького обласного відділу ДПУ УСРР від 27 березня 1933 р. про припинення справи.

Т.М. БЕРЕЖНИЙ обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР у систематичній агітації проти колективізації, критиці хлібозаготівлі та інших заходів радянської влади на селі. Постанова про початок слідства, протокол допиту свідка, протокол допиту обвинувачуваного, обвинувальний висновок за звинуваченням в агітації проти колективізації, критиці хлібозаготівлі та інших заходів радянської влади на селі.

БЕРЕЖНИЙ Тимофій Михайлович після обмолоту зерна висловлювався, що «серед колгоспників хліб забрали на хлібозаготівлю, а нас тримають голодними, треба було красти більше і було б що їсти, а так як не працюй, адохнуть все одно прийдеться», «сім'я його голодує, хліба в колгоспі немає, колгоспники подохнуть від голоду, колгосп – це є смерть народу, а не користь». Виступив на зборах колгоспників з питань хлібозаготівель зі словами: «Ми всі голодні, якщо хліба не дасте, то переобмолочувати хліб не підемо».

Обвинувач – слідча група Чистяківського районного відділення Донецького обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважені слідчої групи ЛУК'ЯНОВ та ЛОВІТА, уповноважені секретно-політичного відділу СПІВАКОВСЬКИЙ і ЧЕРНЯК, начальник Чистяківського районного відділення ДПУ УСРР ЗАЧЕПА, начальник секретно-політичного відділу ЗАСЛАВСЬКИЙ, начальник Доноблвідділу ІВАНОВ, прокурор Чистяківського району ПАВЛЕНКО).

27 березня 1933 р. справу стосовно Т.М. БЕРЕЖНОГО припинено секретно-політичним відділом Донецького обласного відділу ДПУ УСРР.

Населені пункти та регіони: с. Орлово-Іванівка;

м. Сталіно;

Чистяківський район;

Донецька область.

179 **Архівно-кримінальна справа**
І.І. Павлова, жителя с. Красний Кут
Краснолуцького району
Донецької області.

24 січня 1933 р.

Спр. 67588

Постанова про початок слідства від 24 січня 1933 р., витяг із протоколу зборів членів сільськогосподарської артілі «Червоний Плугатар» від 2 листопада 1931 р., протоколи допитів свідків та обвинуваченого, обвинувальний висновок, постанова помічника обласного прокурора від 19 березня 1933 р., протокол судового засідання народного суду м. Красний Луч від 5 квітня 1933 р., вирок народного суду м. Красний Луч від 5 квітня 1933 р., касаційна скарга, ухвала Донецького обласного суду від 20 травня 1933 р., протокол судового засідання народного суду м. Красний Луч від 3 листопада 1933 р., вирок народного суду м. Красний Луч від 3 листопада 1933 р.

ПАВЛОВ Іван Іванович обвинувачувався в агітації проти хлібозаготівлі й інших заходів радянської влади на селі («навіщо здаєте хліб, коли самі голодуєте»).

Обвинувач – Краснолуцьке міське відділення Донецького обласного відділу ДПУ УСРР (помічник уповноваженого ЖОСАН, уповноважені ХАРЧЕНКО та КИСЛЯКОВ, начальник ВЕЙС, старший помічник обласного прокурора КОЛОДІЙ).

За вирокком народного суду Краснолуцького району від 5 квітня 1933 р. І.І. ПАВЛОВ засуджений за ст. 54-10 КК УСРР до 8 років позбавлення волі.

Вирок народного суду скасовано ухвалою Донецького обласного суду від 20 травня 1933 р., справу передано для нового розгляду.

Рішенням народного суду Краснолуцького району від 3 листопада 1933 р. обвинувачуваного І.І. ПАВЛОВА виправдано за ст. 54-10 КК УСРР, а за ч. 2 ст. 58 КК УСРР позбавлено волі терміном на 5 років із поразкою в правах на 3 роки.

Населені пункти та регіони: с. Красний Кут, с. Фащівка;
 м. Красний Луч, м. Луганськ, м. Сталіно;
 Краснолуцький район;
 Донецька область.

180 **Архівно-кримінальна справа**
М.М. Довгоброта, жителя
с. Селидівки Сталінського району.

27 січня 1933 р.

Спр. 75221-фп

Постанова від 27 січня 1933 р. про початок слідства у справі, витяг із протоколу засідання президії Селидівської сільради, протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, постанова про припинення справи від 26 вересня 1933 р.

М.М. ДОВГОБРОД обвинувачувався у критиці хлібозаготівельної кампанії, висловлюваннях, що «хліб заберуть, а нам прийдеться з голоду умирати».

Обвинувач – Донецький обласний відділ ДПУ УСРР (уповноважений секретно-політичного відділу СОКОЛОВ, начальник секретно-політичного відділу ЗАСЛАВСЬКИЙ, начальник Донецького обласного відділу ДПУ ІВАНОВ, прокурор ДЬЯКОВСЬКИЙ).

26 вересня 1933 р. справу припинено секретно-політичним відділом Донецького обласного відділу ДПУ УСРР.

Населені пункти: с. Селидівка;
м. Артемівськ, м. Горлівка, м. Сталіно;
Сталінський район;
Донецька область.

181 **Архівно-кримінальна справа**
В.Є. Житникова, голови колгоспу
«Червоний промінь», хут. Розсипний
Чистяківського району
Донецької області.

31 січня 1933 р.

Спр. 75232-фп

Постанова про початок слідства від 31 січня 1933 р., характеристика обвинуваченого, протоколи допитів свідків, обвинувальний висновок (без дати), висновок прокурора Чистяківської дільниці від 16 лютого 1933 р., висновок секретно-політичного відділу Донецького обласного відділу ДПУ УСРР про передачу справи в суд від 4 березня 1933 р., постанова секретно-політичного відділу про припинення справи та звільнення з-під варті від 27 березня 1933 р.

ЖИТНИКОВ Василь Євсейович обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР.

Слідством по справі встановлено, що середняк – голова колгоспу В.Є. ЖИТНИКОВ під час хлібзаготівлі висловлювався серед членів колгоспу: «Не здавайте державі хліб, тому що ми, колгоспники, будемо голодні»; «Колгоспники зараз голодні, а на виробництві краще». Після цього чимало колгоспників покинули колгосп і пішли працювати на виробництво, особливо молодь.

Обвинувач – Чистяківське районного відділення Донецького обласного відділу ДПУ УСРР (помічник уповноваженого відділення АРХИПКІН, уповноважений слідчої групи ШЕБЕКО, оперативні уповноважені секретно-політичного відділу СПІВАКОВСЬКИЙ і РОГ, начальник районного відділення ЗАЧЕПА, прокурор ЖМАКІН, начальник обласного відділу ДПУ ІВАНОВ, прокурор Чистяківської дільниці ПАВЛЕНКО).

Постановою від 27 березня 1933 р. справу стосовно В.Є. ЖИТНИКОВА припинено. 10 квітня 1933 р. обвинуваченого звільнено з-під варті.

Населені пункти та регіони: хут. Розсипний;
м. Красний Луч; м. Сталіно;
Петропавлівський район, Чистяківський район;
Донецька область.

182 Архівно-кримінальна справа
**І.Г. Герасименка, члена правління
колгоспу «Перемога» с. Байдівка
Старобільського району
Донецької області.**

3 лютого 1933 р.

Спр. 75240-фп

Постанова про початок слідства від 3 лютого 1933 р., протоколи допитів свідків та обвинувачуваного, обвинувальний висновок Старобільського районного відділення ДПУ від 2 березня 1933 р., висновок СПВ Доноблвідділу від 23 березня 1933 р., висновок заступника прокурора Луганської області від 17 серпня 1994 р. про реабілітацію.

У справі є фото І.Г. ГЕРАСИМЕНКА.

ГЕРАСИМЕНКО Іван Григорович обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР у систематичній антирадянській агітації в період проведення на селі 1932 р. хлібозаготівлі.

І.Г. ГЕРАСИМЕНКО висловлювався серед колгоспників: «Вивозять хліб в місто, годують ледарів, а ми голодуємо та пухнемо з голоду. До нас понаїхало різних уповноважених по хлібозаготівлі, які нас об'їдають і забирають від нас хліб».

Обвинувач – Старобільське районне відділення Донецького обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважений відділення МАТВИЄНКО, уповноважений відділення АРСЬКИЙ, начальник відділення БУТАКОВ, співробітник СПВ Доноблвідділу ДПУ ПОЛЕЖАЄВ, помічник дільничного прокурора ГАНОТЧЕНКО).

За обвинувальним висновком Старобільського районного відділення ДПУ від 2 березня 1933 р. слідча справа стосовно І.Г. ГЕРАСИМЕНКА передавалась для розгляду особливої наради при колегії ДПУ УСРР із клопотанням про висилку обвинувачуваного в далекі місцевості строком на 10 років. Винним себе не визнав.

За висновком секретно-політичного відділу Донецького обласного відділу ДПУ УСРР від 23 березня 1933 р. справу стосовно І.Г. ГЕРАСИМЕНКА припинено за відсутністю складу злочину.

Реабілітований 17 серпня 1994 р.

Населені пункти та регіони: с. Байдівка, с. Смолянинове, с. Співаківка, с. Штормове, с. Шульгинка;

м. Артемівськ, м. Варшава, м. Луганськ, м. Сталіно, м. Старобільськ;

Старобільський район;

Донецька область.

183 Архівно-кримінальна справа
Л.А. Потоцького й інших жителів
с. Ріпки Чернігівської області.

7 лютого 1933 р.

Спр. 67511

Постанова про початок слідства від 7 лютого 1933 р., протоколи допитів свідків та обвинувачуваного, анкети обвинувачуваних, вирок виїзної сесії Чернігівського обласного суду від 16 квітня 1933 р., ухвала кримінально-касаційної колегії Верховного суду УСРР від 22 липня 1933 р., витяг із протоколу секретаріату ВУЦВК від 26 липня 1933 р.

БОВДА Митрофан Пилипович, ЛЕПЕХА Василь Миколайович, ПОТОЦЬКИЙ Леонтій Якимович, ПОТОЦЬКИЙ Яків Степанович і РАСУДОВСЬКИЙ Іван Якович, обвинувачувались за ст. 54-8 КК УСРР у злісному саботуванні хлібозаготівлі та скоєнні терористичних актів проти представників радянської влади.

У 1931 р. за невиконання плану хлібозаготівлі та сільськогосподарського податку було продано майно Я.С. ПОТОЦЬКОГО, а взимку 1932 р. і його хату. Так само влада вчинили щодо його дядька – Якіма Івановича. Майно продавав голова сільської ради Є.А. ОСИПЕНКО, якого з мотивів помсти було вбито пострілом через вікно. До Потоцьких приєднався М.П. БОВДА, у якого вилучили хліб і картоплю і залишили сім'ю голодною. Він пропонував убити всіх сільських активістів, але встиг поранити лише члена сільради, уповноваженого із хлібозаготівлі ЗУБАХУ.

Обвинувач – районне відділення Чернігівського обласного відділу ДПУ УСРР (районний уповноважений БОЙКО).

15 квітня 1933 р. виїзна сесія Чернігівського обласного суду засудила М.П. БОВДУ, Л.Я. ПОТОЦЬКОГО, Я.С. ПОТОЦЬКОГО, І.Я. РАСУДОВСЬКОГО до вищої міри покарання – розстрілу, В.М. ЛЕПЕХУ – до 5 років позбавлення волі з конфіскацією майна. Ухвалою кримінально-касаційної колегії Верховного суду УСРР від 22 липня 1933 р. вирок БОВДІ М.П. та РАСУДОВСЬКОМУ І.Я. замінено на 10 років позбавлення волі.

28 грудня 1996 р. пленум Верховного суду України перекваліфікував зазначені дії засуджених у 1933 р. зі статтями 20, 54-8 КК УРСР на ст. 196 КК УРСР і постановив вважати засудженим кожного до 5 років позбавлення волі.

Населені пункти та регіони: с. Зубахи, с. Малий Зліїв, с. Мезин, с. Петрики, с. Петруші, с. Ріпки;

Ріпкинський район;

Чернігівська область.

184 Архівно-кримінальна справа
М.М. Семке, жителя с. Петропавлівка
Макіївського району
Донецької області.

15 лютого 1933 р.

Спр. 75225-фп

Постанова про початок слідства від 15 лютого 1933 р., протоколи допитів свідків та обвинувачуваного, протокол засідання членів артілі ім. Леніна Петропавлівської сільради від 29 грудня 1932 р. про виключення з артілі М.М. СЕМКЕ, постанова про припинення справи від 5 березня 1933 р., постанова прокурора від 16 квітня 1933 р. про закриття справи та збереження в архіві.

М.М. СЕМКЕ обвинувачувався за ст. 54-14 КК УСРР «за злісне невиконання хлібозаготівлі куркульськими елементами, які ведуть наполегливу боротьбу проти хлібозаготівлі».

Обвинувач – секретно-політичний відділ Макіївського міського відділення Донецького обласного відділу ДПУ УСРР (помічник оперуповноваженого відділу ШЕРШНЄВ, оперуповноважений відділу СОЛЯНИЙ, начальник Макіївського міського відділення ДПУ УСРР КУТИРЄВ, прокурор м. Макіївки НЕЧИПОРЕНКО).

5 березня 1933 р. справу стосовно М.М. СЕМКЕ припинено.

Населені пункти та регіони: с. Ольчевське, с. Петропавлівка, с. Успенка;

м. Макіївка;

Донецька область;

Кубанський округ.

185 Архівно-кримінальна справа за
звинуваченням В.М. Жарука, жителя
с. Болеславчик Первомайського району
Одеської області.

8 березня 1933 р.

Спр. 75359-фп

Постанова про початок слідства від 8 березня 1933 р., протоколи допитів свідків, протокол пред'явлення слідчих матеріалів від 10 березня 1933 р., обвинувальний висновок Первомайського районного відділення Одеського обласного відділу ДПУ УСРР від 10 березня 1933 р., вирок Первомайського народного суду від 31 березня 1933 р., висновок в. о. прокурора Миколаївської області від 13 липня 1932 р. про реабілітацію.

У справі є характеристика на В.М. ЖАРУКА як члена правління колгоспу ім. Шевченка, видана Болеславською сільською радою.

ЖАРУК Василь Матвійович обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР в агітації проти колективізації, хлібозаготівельної та посівної кампаній.

В.М. ЖАРУК у 1930 р. був учасником «волинки». Органами ДПУ зафіксовані його висловлювання: «Ми з голоду пухнемо, до весни не доживемо й подохнемо, а тут вимагають від нас насіння».

Обвинувач – Первомайське районне відділення Одеського обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважені відділення МАЗУР і ШАТКОВСЬКИЙ, начальник відділення КУСКОВ, дільничний прокурор РОМАНОВ).

За вироком Первомайського народного суду від 31 березня 1933 р. В.М. ЖАРУК засуджений до виправних робіт строком на 1 рік та звільнений з-під варту під підписку про невиїзд. Винним себе не визнав, у суді казав, що агітацією не займався, а навпаки, був активістом.

Реабілітований 13 липня 1992 р.

Населені пункти та регіони: с. Болеславчик;

м. Первомайське, м. Харків.

Первомайський район;

Одеська область.

**186 Обвинувальний висновок
Вінницького обласного відділу ДПУ
УСРР у справі «контрреволюційної
повстанської організації» на території
Вінницької області «Інтелігенти».**

20 березня 1933 р.

Ф. 13. – Спр. 53. – Арк. 1-25. – Завірена копія. Машинопис.

Обвинувальний висновок адресований судовій трійці при колегії ДПУ УСРР.

У грудні 1932 р. Вінницький обласний відділ ДПУ УСРР повідомив про викриття організації, метою якої було повалення радянської влади шляхом збройного повстання та встановлення Української Народної Республіки. 29 осіб звинувачувались за ст. 54-11 КК УСРР як учасники цієї організації, що робили ставку на розвал колгоспів і зрив заходів партії і радянської влади на селі.

Обвинувальний висновок містить клопотання перед судовою трійкою при колегії ДПУ УСРР про застосування до звинувачених ГРЖИБОВСЬКОГО Степана Васильовича, КОВАЛЕНКА Іустина Порфирійовича, КУШЕРА Захарія Миколайовича, МАЗУРА Михайла Миколайовича, НАЗАРЧУКА Пантелеймона Івановича, СМЯЛКІВСЬКОГО Луку Варфоломійовича, ЧЕРЕМХІВСЬКОГО Гервасія Антоновича вищої міри покарання – розстрілу; до ДОБРОВОЛЬСЬКОГО Матвія Степановича, НАВРОЦЬКОГО Мартина Антоновича, ТВЕРДОХЛІБА Федота Андрійовича, ЧЕРНЕЦЬКОГО Петра Андрійовича, ЧЕРНОБАЯ Федота Дем'яновича – 8 років ув'язнення у концтаборі; до ЗАБОЛОТНОГО Прокопа Дем'яновича, ІВАНИШИНА Івана Даниловича, ІВАНИШИНА Олексія Івановича, МАКОВІЯ Хоми Архиповича, СМЯЛКІВСЬКОГО Павла Варфоломійовича, ЧЕРЕМХІВСЬКОГО Семена Єфремовича, ЧЕРНЮКА Степана Семеновича, ЧОРНОГО Якова Петровича – ув'язнення в концтабір на 5 років; до БАЛАКЕРА Олександра Тимофійовича, БОЙЦУНА Афіногена Корнійовича, КОСЕНКА Юрія Назаровича, СПІВАКА Олександра Федоровича, ЧОРНОГО Петра Антоновича, ШЕВЧУКА Дмитра Івановича – заслання на північ на 5 років; до ІВАНИШИНА

Олександра Івановича, ПАНАСЮКА Гаврила Даниловича та ЧОРНОГО Артема Івановича – заслання на північ на 3 роки.

Начальник секретно-політичного відділу Вінницького обласного відділу ДПУ УСРР БАБИЧ Ісай Якович, начальник оперативної слідчої групи БРУК, помічник уповноваженого секретно-політичного відділу ГРЕЧИХІН.

Населені пункти: с. Великі Хутори, с. Дзялів, с. Жабокрич, с. Людавка, с. Мала Жмеринка, с. Мар'янівка, с. Мелішани, с. Неньківка, с. Носківці, с. Олексіївка, с. Писарівка, с. Примощаниця, с. Слобода-Носковецька, с. Снітків, с. Станіславчик, с. Шитки;

м. Вишневець, м. Вінниця, м. Жмеринка, м. Одеса;

Барський район, Вінницький район, Жмеринський район, Калинівський район, Копайгородський район, Крижопільський район, Немирівський район, Станіславчицький район, Шаргородський район;

Вінницька область,

Смоленська губернія;

Бессарабія, Поділля;

Польща, Румунія, Україна.

**187 Архівно-кримінальна справа
І.Д. Колиханова, жителя с. Ново-
Сергіївки Баштанського району
Одеської області.**

22 березня 1933 р.

Спр. 75351-фп

Постанова про початок слідства від 22 березня 1933 р., протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, обвинувальний висновок Баштанського районного відділення ДПУ від 23 квітня 1933 р.

КОЛИХАНОВ Іван Дмитрович обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР у проведених агітації проти весняної сівби 1933 р.

У 1931 р. «проліз» у колгосп; у 1932 р. виключений з артілі «Модельний цех». Під час обшуку в нього було знайдено 3 ями з хлібом. Висловлювався серед селян, що сіяти хліб не потрібно, бо його забере держава, а колгоспники помруть з голоду.

Обвинувач – Баштанське районне відділення Одеського обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважений відділення ГОНЧАРОВ, уповноважений відділення ВІЛВІРОВ, співробітник опергрупи БУРТОВЕНКО, районний уповноважений ЧАЛКОВ).

За вироком Баштанського районного народного суду від 20 травня 1933 р. І.Д. КОЛИХАНОВ засуджений на 5 років позбавлення волі без поразки в правах.

Реабілітований 23 березня 1990 р.

Населені пункти: с. Баштанка, с. Ново-Сергіївка;

Баштанський район;

Одеська область.

188 Архівно-кримінальна справа
Г.К. Касьяненко та С.Г. Касьяненка,
жителів с. Нова Петрівка
Новобузького району Одеської області.
23 березня 1933 р.

Спр. 75350-фп

Постанова про початок слідства від 23 березня 1933 р., протокол обшуку, протоколи допитів свідків, обвинувальний висновок від 21 квітня 1933 р., вирок народного суду Новобузького району від 9 травня 1933 р., постанова президії Миколаївського обласного суду від 23 березня 1990 р. про реабілітацію.

КАСЬЯНЕНКО Гнат Кузьмович і КАСЬЯНЕНКО Семен Гнатович обвинувачувались за статтями 54-7 та 54-10 КК УСРР у антирадянській агітації, розкранні колгоспного хліба та переховуванні його в ямах.

У 1930 р. батько й син вели, за висновком слідства, розкладницьку роботу в артілі «Більшовик», внаслідок чого ця артіль розпалась. У 1931 р. за антирадянську агітацію та невиконання плану хлібозаготівлі Г.К. КАСЬЯНЕНКО був засуджений до 3 років позбавлення волі, 5 років висилки за межі УСРР та 800 крб. штрафу, але через 8 місяців повернувся додому на попереднє місце проживання. У 1933 р. Г.К. КАСЬЯНЕНКО разом із сином Семеном вели антирадянську агітацію з метою зриву весняної посівної, серед колгоспників казали: «Сіяти не потрібно, тому що ця влада забере все знову і ви будете пухнуть з голоду».

За вироком народного суду Новобузького району 9 травня 1933 р. Г.К. КАСЬЯНЕНКО засуджений до 8 років ув'язнення, С.Г. КАСЬЯНЕНКО – до 7 років з поразкою в правах на 5 років кожного. Обвинувачувани винними себе не визнали. В касаційному порядку вирок оскаржений не був.

Обвинувач – Новобузьке районне відділення Одеського обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважений відділення МОЗГОВОЙ, співробітник відділення ОСТАПЕНКО, начальник відділення ГОТЛІБ).

Реабілітовані 23 березня 1990 р.

Населені пункти та регіони: с. Нова Петрівка;

м. Миколаїв;

Новобузький район;

Одеська область.

189 Архівно-кримінальна справа Є.В. Дибка,
жителя с. Степанівка Чистяківського
району Донецької області.
30 березня 1933 р.

Спр. 75227-фп

Постанова про початок слідства від 30 березня 1933 р., характеристика обвинуваченого, витяг із протоколу засідання президії Чистяківського райвиконкому 2 лютого 1933 р., протокол допиту свідків, постанова про зміну запобіжних

заходів від 18 травня 1933 р., підписка про невиїзд від 18 травня 1933 р., обвинувальний висновок від 23 вересня 1933 р., постанова прокурора від 11 березня 1934 р. про закриття справи.

Є.В. ДИБКО обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР у тому, що «проводив розкладницьку роботу серед колгоспників та антирадянську агітацію проти заходів влади», казав, «працюйте, скоро будете здихати від голоду».

Обвинувач – Чистяківське міське відділення Донецького обласного відділу ДПУ УСРР (помічник уповноваженого секретно-політичного відділу ГРУНЬ, оперуповноважений відділення ЛИМАНЮК, начальник відділення ДПУ ЗАЧЕПА, прокурор ЖМАКІН).

11 березня 1934 р. прокурором Чистяківського району ЖМАКІНИМ установлено, що справу передавати до суду недоцільно.

Населені пункти: с. Нова Павлівка, с. Степанівка;

м. Чистяків;

Чистяківський район;

Донецька область.

190 **Архівно-кримінальна справа**
Г.І. Французова, заступника
голови артїлі с. Воскресенське
Миколаївського району
Одеської області.

2 квітня 1933 р.

Спр. 75358-фп

Постанова про початок слідства від 2 квітня 1932 р., протоколи допитів свідків, постанова Миколаївського міського відділення Одеського обласного відділу ДПУ УСРР від 11 квітня 1933 р. про направлення справи на розгляд у народний суд, постанова Миколаївського дільничного прокурора від 17 квітня 1932 р. про затвердження постанови Миколаївського міського відділення, вирок Миколаївського народного суду від 5 травня 1932 р.

ФРАНЦУЗОВ Григорій Іванович обвинувачувався за ч. 1 ст. 54-10 КК УСРР за діяльність, спрямовану на підрив колгоспного будівництва, та в погрозах представникам влади.

У 1931 р. Г.І. ФРАНЦУЗОВ був обраний заступником голови артїлі.

В лютому 1932 р. кричав на голову артїлі: «Ти вивіз хліб туди до міста. Так дивись, годуй народ, а інакше ми приведемо своїх дітей і тоді розрахуємось за наш голод». Працюючи трактористом, Г.І. ФРАНЦУЗОВ закликав людей йти до правління артїлі й вимагати їжі та грошей.

Обвинувач – Миколаївське міське відділення Одеського обласного відділу ДПУ УСРР (помічники уповноваженого відділення ОСЬКІН і ФЕДОРОВ, оперативний уповноважений ГІТЛЕР, начальник особливого відділу та Миколаївського міського відділення ЛЕНСЬКИЙ, дільничний прокурор РОМАНОВ).

За вироком Миколаївського народного суду від 5 травня 1932 р. Г.І. ФРАНЦУЗОВ засуджений до позбавлення волі на півтора роки у виправно-трудових таборах.

Постановою президії Миколаївського обласного суду від 15 березня 1991 р. справу закрито за відсутністю складу злочину з реабілітацією засудженого.

Населені пункти: с. Воскресенське;

м. Миколаїв;

Троїцький округ;

Журавинський район (Білорусія), Миколаївський район, Одеська область.

**191 Обвинувальний висновок ЕКВ
Одеського обласного відділу ДПУ
УСРР у справі «контрреволюційної
повстанської організації»
в Одеській області.**

7 квітня 1933 р.

Ф. 13. – Спр. 72. – Арк. 1-24. – Друкарський примірник.

Обвинувальний висновок адресований судовій трійці при колегії ДПУ УСРР.

БАРАХТЯНСЬКИЙ Григорій Логвинович, БОБУХ Григорій Харитонович, ВОЛКОВ Яків Іванович, GERMAN Іван Григорович, ГРИДИН Павло Максимович, ЖУЧЕНКО Олександр Іванович, ІЩЕНКО Іван Порфірович, ІЩЕНКО Максим Андрійович, ІЩЕНКО Спиридон Григорович, КАВЕРНИЙ Федір Микитович, КОРНІЄНКО Андрій Іванович, ЛИТВИН Іван Севастьянович, МАКСИМОВ Василь Тихонович, МАКСИМОВ Ілля Тихонович, ПРОТАС Федір Мойсейович, СКЛЯРЕНКО Іван Георгійович, РЕШЕТИЛОВ Демид Романович, ХЛУДЄЄВ Павло Євдокимович, ШЕВЧЕНКО Оксентій Трохимович обвинувачувались у «контрреволюційній, шкідницькій, повстанській» діяльності в сільському господарстві Одеської області за ст. 54-7 КК УСРР із клопотанням про застосування до них жорстоких заходів: 5–10 років позбавлення волі або розстріл. На полях проти прізвищ олівцем проставлено літери «Р» («розстріл») або відповідні цифри (5 років концтаборів, 10 років концтаборів), що означало самовільне досудове винесення вироку. За висновком слідства, організація намагалась викликати незадоволення селян і втягнути їх у загальне повстання для повалення радянської влади.

Обвинувач – заступник начальника Одеського обласного відділу ДПУ УСРР КАМІНСЬКИЙ Яків Зельманович, начальник економічного відділу ОРЛОВ, уповноважений економічного відділу ХАРЛІП.

Населені пункти: с. Безводне, с. Вахнове, с. Воеводське, с. Любомирівка, с. Мала Помічна, с. Нова Павлівка, с. Ново-Українка, с. Піщаний Брід, с. Рівне; м. Оріхове, м. Одеса, м. Ямпіль; Арбузинський район, Ново-Український район; Одеська область, Херсонська область, Чернігівська область; Олександрійський повіт; Тверська губернія.

192 **Архівно-кримінальна справа**
П.Т. Ігнатенка, жителя с. Михайлівка
Рубіжанського району
Донецької області.

27 квітня 1933 р.

Спр. 75243-фп

Постанова про початок слідства від 27 квітня 1933 р., анкета обвинувачуваного, довідка сільської ради про майновий стан та розмір податку обвинувачуваного, протоколи допитів обвинувачуваного та свідків.

ІГНАТЕНКО Петро Тихонович обвинувачувався за ст. 54-10 в антирадянській агітації.

П.Т. ІГНАТЕНКО агітував односельчан проти вступу в колгосп.

У 1931 р. все його майно було розпродане за несплату податків. Жив з того, що купляв у Лисичанському районі гас і міняв його в своєму селі на продукти.

У справі відсутні обвинувальний висновок і рішення суду. Постанову про початок слідства й утримання П.Т. ІГНАТЕНКА під вартою виніс уповноважений Рубіжанського районного відділення ДПУ УСРР КРАСЮК.

Населені пункти та регіони: с. Михайлівка;

Лисичанський район, Рубіжанський район;

Донецька область.

193 **Архівно-кримінальна справа**
І.А. Клименка, жителя с. Калузьке
Снігурівського району
Одеської області.

27 квітня 1933 р.

Спр. 75360-фп

Постанова про початок слідства від 27 квітня 1933 р., протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, обвинувальний висновок Снігурівського районного відділення, постанова Снігурівського районного відділення від 24 травня 1933 р.

КЛИМЕНКО Іван Ананійович обвинувачувався за ст. 54-14 КК УСРР у зриві весняної сівби та невиконанні плану хлібзаготівлі у 1932 р.

Обвинувач – Снігурівське районне відділення Одеського обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважений відділення ГОРБУНОВ, помічник уповноваженого МАЗУР, районний уповноважений КАПУСТІН, дільничний прокурор МОРОЗОВ).

24 травня 1933 р. Снігурівським районним відділенням кримінальну справу стосовно І.А. КЛИМЕНКА припинено за відсутністю складу злочину.

Реабілітований 11 липня 1996 р.

Населені пункти та регіони: с. Калузьке;

м. Снігурівка;

Снігурівський район;

Одеська область.

194 **Архівно-кримінальна справа**
П.І. Єременка, жителя с. Марківка
Марківського району Донецької області.
30 квітня 1933 р.

Спр. 75238-фп

Постанова про початок слідства від 30 квітня 1933 р., анкета заарештованого, протоколи допитів свідків та обвинувачуваного, обвинувальний висновок від 4 травня 1933 р., висновок секретно-політичного відділу Донецького обласного відділу ДПУ УСРР від 17 червня 1933 р.

ЄРЕМЕНКО Петро Іванович обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР у систематичній антирадянській агітації, спрямованій на зрив весняної сівби та розвал колгоспу.

Серед односельців П.І. ЄРЕМЕНКО висловлювався: «Радянська влада довго існувати не буде, колгоспи будуть розпущені»; «Колгоспників загнуждають, хліб забирають, а їх залишають голодними»; «Ось дивіться до чого радянська влада і партія довели люди й коні гинуть, куди не подивись, немає ні коней ні людей, ходять одні комуністи».

Обвинувач – Марківське районне відділення Донецького обласного відділу ДПУ УСРР (помічник уповноваженого БРЮХОВЕЦЬКИЙ, дільничний інспектор Марківської районної міліції ЗУБРИЦЬКИЙ, районний уповноважений ДПУ УСРР НІКОЛАЄВ, помічник уповноваженого СПВ Донецького обласного відділу ДПУ УСРР ЗАВГОРОДНІЙ).

За обвинувальним висновком Марківського райапарату ДПУ від 4 травня 1933 р. справу стосовно П.І. ЄРЕМЕНКА пропонувалось направити на розгляд судової трійки при колегії ДПУ УСРР із застосуванням міри покарання – висилка в Північний край строком на 10 років.

За висновком СПВ Донецького обласного відділу ДПУ УСРР від 17 червня 1933 р. справу припинено, заарештованого звільнено.

Реабілітований 31 березня 1994 р.

Населені пункти та регіони: с. Марківка;

м. Сталіно;

Марківський район;

Донецька область;

Північний край.

195 **Архівно-кримінальна справа**
І.С. Колесника, жителя с. Марківка
Марківського району
Донецької області.

30 квітня 1933 р.

Спр. 75236-фп

Постанова про початок слідства від 30 квітня 1933 р., протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, обвинувальний висновок Марківського райапарату

ДПУ від 5 травня 1933 р., висновок СПВ Донецького обласного відділу ДПУ від 25 вересня 1933 р.

КОЛЕСНИК Іван Сидорович обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР у систематичній агітації проти сівби у колгоспі та в крадіжках колгоспного майна.

У квітні 1933 р. під час виїзду колгоспників у поле на сівбу, заявляв: «Навіщо ви їдете в поле сіяти, коли в минулому році весь урожай забрали, а вас залишили голодними і ви пухнете з голоду».

Обвинувач – Марківський районний апарат Донецького обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважений районної міліції ЛИМАРЄВ, помічник уповноваженого БРЮХОВЕЦЬКИЙ, районний уповноважений НІКОЛАЄВ, уповноважений секретно-політичного відділу Донецького облвідділу ЗАВГОРОДНІЙ). За обвинувальним висновком Марківського райапарату ДПУ від 5 травня 1933 р. справа стосовно І.С. КОЛЕСНИКА направлялась на розгляд судової трійки при колегії ДПУ УСРР із клопотанням про висилку в Північний край терміном на 10 років.

15 червня 1933 р. І.С. КОЛЕСНИК помер у Марківській районній лікарні (так зазначено в довідці районного уповноваженого ДПУ УСРР).

За висновком секретно-політичного відділу Донецького обласного відділу ДПУ УСРР від 25 вересня 1933 р. справу стосовно І.С. КОЛЕСНИКА припинено за відсутністю доказів.

Реабілітований 15 серпня 1994 р. за висновком заступника прокурора Луганської області.

Населені пункти та регіони: с. Марківка;

м. Гайсин, м. Сталіно;

Марківський район;

Донецька область.

196 **Архівно-кримінальна справа**
П.Ф. Пивоварова, жителя с. Марківка
Марківського району
Донецької області.

30 квітня 1933 р.

Спр. 75441-фп

Постанова про початок слідства від 30 квітня 1933 р., протоколи допитів свідків та обвинувачуваного, обвинувальний висновок Марківського районного відділення ДПУ УСРР від 4 травня 1933 р., висновок Донецького обласного відділу ДПУ УСРР від 17 червня 1933 р.

У справі є довідки про соціально-майновий стан та фінансові платежі П.Ф. ПИВОВАРОВА.

ПИВОВАРОВ Полікарп Федорович обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР у тому, що систематично проводив антирадянську агітацію, спрямовану на зрив весняної сівби та інших кампаній на селі.

Провина П.Ф. ПИВОВАРОВА перед радянською владою полягала в тому, що в 1932–1933 рр. він казав односельцям: «Хто вступить в колгосп все рівно буде голодний, тому що колгоспи створю-

ються з метою закабалення селян»; «В минулому році теж сіяли, а що отримали, колгоспники сидять голодні і пухнуть від голоду. Так буде і зараз. Однаково хліб заберуть і відправлять за кордон, а колгоспники знову залишаться голодними».

Обвинувач – Марківське районне відділення Донецького обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважений Марківської районної міліції ЛИМАРЄВ, дільничні інспектори Марківської районної міліції ЗУБРИЦЬКИЙ і ГРИБОВ, районний уповноважений ДПУ УСРР НИКОЛАЄВ, помічник уповноваженого СПВ Донецького обласного відділу ДПУ УСРР ЗАВГОРОДНИЙ).

За обвинувальним висновком Марківського районного відділення Донецького обласного відділу ДПУ УСРР від 4 травня 1933 р. справу за звинуваченням П.Ф. ПИВОВАРОВА надіслано для розгляду судової трійки при колегії ДПУ УСРР із клопотанням про висилку у Північний край строком на 5 років. За висновком Донецького обласного відділу ДПУ УСРР від 17 червня 1933 р. пропозицію про висилку обвинуваченого відхилено, справу закрито за відсутністю доказів.

Реабілітований 1995 р.

Населені пункти: с. Марківка;

м. Сталіно;

Марківський район;

Донецька область;

Центрально-Чорноземна область;

АМСРР.

197 **Архівно-кримінальна справа**
А.А. Онопрієнка, жителя с. Марківка
Марківського району
Донецької області.

30 квітня 1933 р.

Спр. 75442-фп

Постанова про початок слідства від 30 квітня 1933 р., протоколи допитів свідків та обвинувачуваного, обвинувальний висновок Марківського районного відділення ДПУ УСРР від 4 травня 1933 р., висновок секретно-політичного відділу Донецького обласного відділу ДПУ УСРР від 7 червня 1933 р.

У справі є довідки про соціально-майновий стан та про фінансові платежі обвинувачених.

ОНОПРІЄНКО Андрій Андрійович обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР у тому, що систематично проводив антирадянську агітацію серед колгоспників і одноосібників з метою зриву весняної сівби 1933 р. та крав колгоспне майно.

Антирадянська агітація А.А. ОНОПРІЄНКА полягала у висловлюваннях: «Навіщо ви будете сіяти землю і вкидати насіння тоді, коли посіяний хліб однаково вам не дістанеться, його заберуть в плани по хлібозаготівлі, як брали і в минулі роки, а людей залишили голодувати, тепер помирають з голоду»; «Колгоспникам нічим їхати сіяти, повмирали всі коні і більша частина людей»; «Колгоспи – це кабала,

які довгий час існувати не будуть»; «Наїлися хліба в колгоспах, тепер пухнете з голоду».

Обвинувач – Марківське районне відділення Донецького обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважений Марківської районної міліції ЛИМАРЄВ, дільничний інспектор Марківської районної міліції ЗУБРИЦЬКИЙ, районний уповноважений ДПУ НІКОЛАЄВ, помічник уповноваженого секретно-політичного відділу Донецького обласного відділу ДПУ УСРР ЗАВГОРОДНІЙ).

За обвинувальним висновком Марківського районного відділення ДПУ від 4 травня 1933 р. справа направлялася на розгляд судової трійки при колегії ДПУ УСРР з клопотанням застосувати до обвинуваченого висилку в Північний край терміном на 5 років.

За висновком секретно-політичного відділу Донецького обласного відділу ДПУ УСРР від 7 червня 1933 р. справу припинено за відсутністю доказів.

Реабілітований 1995 р.

Населені пункти: с. Марківка;

м. Сталіно;

Марківський район;

Донецька область.

198 **Архівно-кримінальна справа**
І.П. Пономаренка, хлібороба, жителя
с. Гончарівка Сватівського району
Донецької області.

30 квітня 1933 р.

Спр. 75239-фп

Постанови про початок слідства, обрання запобіжних заходів і пред'явлення обвинувачення від 30 квітня 1933 р., протоколи допиту свідків та обвинувачуваного, постанови про зміну запобіжних заходів від 4 червня 1933 р., постанова про припинення справи від 21 червня 1933 р.

ПОНОМАРЕНКО Іван Петрович обвинувачувався в антирадянській агітації з метою зриву весняної сівби.

До антирадянської агітації належали, зокрема, висловлювання

І.П. ПОНОМАРЕНКА: «В колгоспі люди мруть і будуть гинути з голоду. Навіщо сіяти в колгоспі. Краще йти кудись на заробіток».

Обвинувач – Сватівське районне відділення Донецького обласного відділу ДПУ УСРР (помічник уповноваженого АГЕНКІН, уповноважений відділення ОНЩУК, начальник районного відділення УРЕКІН).

4 червня 1933 р. І.П. ПОНОМАРЕНКА звільнено з-під варті під підписку про невиїзд.

Реабілітований 30 січня 1995 р.

Населені пункти та регіони: с. Гончарівка;

м. Сватово;

Сватівський район;

Донецька область.

**199 Обвинувальний висновок у справі
про контрреволюційну змову
в сільському господарстві.**

Квітень 1933 р.

Ф. 13. – Спр. 131. – Арк. 1-143.
Друкарський примірник.

Обвинувальний висновок адресований судовій колегії ОДПУ.

Містить відомості про викриття «контрреволюційну організацію» у сільському господарстві, філіали якої нібито існували в усіх сільськогосподарських районах СРСР. У документі зазначено 100 осіб, які обвинувачувались у керівництві «контрреволюційною організацією» на периферії. Загалом за цією справою в Україні було заарештовано 761 особу.

Обвинувач – ЕКУ ОДПУ (начальник 8 відділу АПРЕСЯН, помічник начальника ЕКУ ОДПУ МІНАЄВ, начальник ЕКУ ОДПУ МИРОНОВ).

Населені пункти, регіони, країни: с. Рихта, с. Биків, с. Волочиськ, с. Заруддя, с. Кайданове, с. Тітусівка;

м. Варшава, м. Вінниця, м. Вітебськ, м. Гомель, м. Горки, м. Жлобин, м. Кам'янець, м. Київ, м. Кінешма, м. Ленінград, м. Лепель, м. Мінськ, м. Могилів, м. Москва, м. Новоросійськ, м. Одеса, м. Оренбург, м. Орша, м. Пенза, м. Полоцьк, м. Проскурів, м. Ростов-на-Дону, м. Самара, м. Сизрань, м. Славгород, м. Слуцьк, м. Харків, м. Херсон, м. Чита;

Володарський район, Кайданівський район, Лепельський район, Мархлевський район, Полоцький район;

Вінницька область, Дніпропетровська область, Донецька область, Київська область, Кримська область, Ленінградська область, Одеська область, Харківська область;

Барнаулський округ, Бійський округ;

Галичина, Донбас, Кубань, Кузбас, Сибір, Урал, Далекий Схід, Західний Сибір, Західносибірський край, Північний Кавказ, Поволжя, Правобережна Україна;

Англія, Бессарабія, Білорусія, Молдавія, Німеччина, Польща, Росія, Румунія, СРСР, Франція, Японія.

**200 Архівно-кримінальна справа
Ф.П. Агурєвої, жительки с. Ольховатка
Великобурлуцького району
Харківської області.**

18 травня 1933 р.

Спр. 75205-фн

Постанова про початок слідства від 18 травня 1933 р., протоколи допитів свідків та обвинувачуваної, обвинувальний висновок Великобурлуцького райпарату Харківського обласного відділу ДПУ УСРР від 18 травня 1933 р., постановова про припинення справи від 28 травня 1933 р.

АГУРЕЄВА Федора Петрівна обвинувачувалася за ст. 7-174 КК УСРР у людожерстві.

Ф.П. АГУРЕЄВА мала 5 дітей віком від 6 до 24 років. Під час хлібозаготівельної кампанії у 1932 р. не виконала контракцію хліба, а сховала його в яму, де було знайдено та відібрано 26 пудів хліба. Сім'я пухла з голоду через нестачу харчів. Своєю 10-річну померлу доньку АГУРЕЄВА поховала на городі, а наступного дня відкопала труп і годувала ним ще живих дітей.

Обвинувач – Великобурлуцький районний апарат Харківського обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважений районного апарату МИХАЛЕЦЬ, уповноважений ПОПОВ, районний уповноважений ЧАЛИЙ, уповноважений секретно-політичного відділу ВІНОГРАДОВ, начальник секретно-політичного відділу ОСІНІН, заступник начальника Харківського обласного відділу ДПУ УСРР БРОНЕВОЙ).

Великобурлуцький районний апарат Харківського обласного відділу ДПУ УСРР обвинувальним висновком від 18 травня 1933 р. пропонував судовій трійці при колегії ДПУ УСРР Ф.П. АГУРЕЄВУ ув'язнити у виправно-трудоий табір строком на 5 років.

Справу закрито 28 травня 1933 р. у зв'язку зі смертю Ф.П. АГУРЕЄВОЇ.

Населені пункти та регіони: хут. Івашкин,

с. Козівка, с. Ольховатка, с. Устинівка;

м. Харків;

Великобурлуцький район.

201 **Архівно-кримінальна справа**
Н.Х. Бондарчука та П.Х. Бондарчук,
жителів с. Меленці Любарського району
Вінницької області.

25 червня 1933 р.

Спр. 67617

Постанови про початок слідства від 25 червня 1933 р., протокол обшуку від 23 червня 1933 р., протоколи допитів обвинувачуваних та свідків, постанова про закриття справи від 16 липня 1933 р.

БОНДАРЧУК Никифор Харитонович та БОНДАРЧУК Параска Харитонівна обвинувачувалися за ст. 54-11 КК УСРР у вбивстві свого рідного брата з метою людоїдства.

Зі слів обвинуваченого Н.Х. БОНДАРЧУКА у 1933 р. в колгоспі «Червона слобода» брат «не мав чого їсти, отощав дуже», до того ж знущався над рідними, що й послужило причиною вбивства і людоїдства.

Обвинувач – Любарське районне відділення Вінницького обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважені відділення МАЗУРЕНКО і КОБЕРНЮК, начальник відділення ФЛЕЙШМАН, дільничний прокурор ГЕЛЛЕР).

За постановою Любарського районного відділу ДПУ УСРР від 16 липня 1933 р. справа провадженням закрита у зв'язку зі смертю обвинувачених.

Населені пункти та регіони: с. Меленці, с. Мотовилівка, с. Семенів;
м. Любар;
Любарський район, Ляховецький район;
Вінницька область.

202 **Архівно-кримінальна справа**
Г.П. Білорус, селянки, уродженки
с. Нова Буда Потіївського району
Київської області.

7 липня 1933 р.

Спр. 75501-фн

Постанова про початок слідства від 7 липня 1933 р., протоколи допитів обвинуваченої та свідків, обвинувальний висновок від 23 липня 1933 р., постанова особливого відділу Київського обласного управління ДПУ УСРР про закриття справи від 5 вересня 1933 р.

У справі містяться акт Мойсіївської сільської ради від 29 червня 1933 р. стосовно громадянки Г.П. БІЛОРУС, складений для направлення в районну міліцію на розслідування, та довідка медичної комісії від 8 липня 1933 р. з висновком про виснаження організму і недокрів'я у Г.П. БІЛОРУС.

БІЛОРУС Ганна Прохорівна обвинувачувалася за ст. 7, 54-6 КК УСРР у людоїдстві та шпигунській діяльності на користь Польщі.

Г.П. БІЛОРУС виманювала малолітніх дітей за село з метою вбивства і вживання людського м'яса в їжу. В 1933 р. відвідала села Селець і Бражинці Потіївського району, села Фасова і Топороща Володарського району та с. Уварівка Житомирського району, де просила їсти та розпитувала про життя селян. Казала, що «в цих селах селяни голодують, хліба немає і багато людей мре з голоду». Про голод в Україні розповіла синові, який проживав у Польщі.

Обвинувач – особливий відділ Коростенського районного відділення Київського обласного відділу ДПУ УСРР (помічник уповноваженого КОСТЕНКО, уповноважений особливого відділу РУДЮК, заступник начальника особливого відділу Коростенського районного відділення ЮРИЛОВ, уповноважений Київського обласного відділу ДПУ УСРР КРИВИНСЬКИЙ, уповноважений 1 відділення особливого відділу Київського обласного відділу ДПУ УСРР ГАЛЬСЬКИЙ, в.о. начальника 1 відділення особливого відділу ГРАНСЬКИЙ, начальник особливого відділу Київського обласного відділу ДПУ УСРР БОРИСОВ, начальник особливого відділу Київського обласного відділу ДПУ УСРР РОЗАНОВ).

Перебуваючи під слідством, Г.П. БІЛОРУС померла в Київському будинку примусових робіт 20 серпня 1933 р.

За постановою особливого відділу Київського обласного управління ДПУ УСРР від 5 вересня 1933 р. справу провадженням закрито у зв'язку зі смертю обвинуваченої.

Реабілітована 1996 р.

Населені пункти та регіони: хут. Клен, хут. Стовець;

с. Блідки, с. Бражинці, с. Будилівка, с. Городище, с. Кам'яний Брід, с. Кропивенка, с. Мойсіївка, с. Нова Буда, с. Новий Бобрик, с. Селець, с. Ставище, с. Старий Бобрик, с. Топороща, с. Турчинка, с. Уварівка, с. Фасова, с. Шлямарки;

м. Житомир, м. Київ, м. Коростень, м. Ленінград, м. Потіївка, м. Радомишль;

Володарський район, Житомирський район, Коростенський район, Потіївський район;

Київська область.

203 **Архівно-кримінальна справа**
М.С. Церковного, священика, жителя
с. Андріївка Гришинського району
Донецької області.

14 серпня 1933 р.

Спр. 75226-фп

Постанова про початок слідства від 14 серпня 1933 р., постанова про обрання запобіжних заходів від 14 серпня 1933 р., постанова про пред'явлення обвинувачення від 14 серпня 1933 р., протоколи допитів обвинуваченого та свідків, обвинувальний вирок від 30 вересня 1933 р., висновок Гришинського дільничного прокурора про затвердження обвинувального висновку від 30 вересня 1933 р., висновок секретно-політичного відділу Донецького обласного відділу ДПУ УСРР про припинення справи та звільнення обвинуваченого з-під варті від 4 жовтня 1933 р.

Справа містить фото М.С. ЦЕРКОВНОГО.

ЦЕРКОВНИЙ Макар Семенович обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР у контрреволюційній агітації серед віруючих проти політичних кампаній на селі.

М.С. ЦЕРКОВНИЙ закликав віруючих «не прибирати хліб та не здавати державі, бо все одно заберуть весь хліб і будуть знову голодати», говорив, що «антихристи – це більшовики». Виступаючи з проповідями перед парафіянами Андріївської церкви в 1933 р., стверджував, що «зараз життя стало дуже тяжким, селяни не мають хліба, пухнуть та помирають з голоду, що хліб у селян забирають і заберуть до останнього», «в голоді та масовій смерті навесні 1933 року винна радвлада та колективізація» і що «єдине спасіння – це потрібно організуватися тісніше навколо церкви та допомагати один одному чим хто може».

Обвинувач – Гришинське районне відділення Донецького обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважені ДПУ РАДОС та СИВОЗАЛЄЗОВ, начальник відділення ГАЛЛЬ, Гришинський дільничний прокурор ДОБРОТІН).

4 жовтня 1933 р. справу стосовно М.С. ЦЕРКОВНОГО припинено секретно-політичним відділом Донецького облвідділу ДПУ УСРР.

Населені пункти: хут. Шевченка;

с. Андріївка, с. Вухвар, с. Донино-Кам'янка, с. Катеринівка;
м. Гришине, м. Зінов'євськ, м. Олександрія, м. Сталіно;
Гришинський район, Знам'янський район, Першотравневий район;
Донецька область, Одеська область.

204 **Архівно-кримінальна справа**
Х.Г. Меннера, електрослюсаря шахти
«Американка».

20 жовтня 1933 р.

Спр. 75229-фп

Постанови про початок слідства, про обрання запобіжних заходів та про пред'явлення обвинувачення від 20 жовтня 1933 р., протокол допиту обвинуваченого, постанова про продовження терміну ведення слідства від 28 грудня 1933 р., постанова про припинення справи від 3 лютого 1934 р.

МЕННЕР Християн Готлібович обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР в антирадянській агітації проти колективізації, поширенні інформації, що «колгоспи зараз знаходяться в безвихідному становищі, голодні і холодні пухнуть від голоду, настрої колгоспників дуже погані – антирадянський і колгоспники чогось чекають».

Обвинувач – Чистяківське міськвідділення Донецького обласного відділу ДПУ УСРР (помічник уповноваженого відділення СТОРОЖУК, уповноважений ГАЛЬПЕРН, начальник відділення ЗАЧЕПА).

3 лютого 1934 р. справу стосовно Х.Г. МЕННЕРА припинено.

Населені пункти та регіони: с. Матвієве, с. Сергіївка;

м. Чистякове;

Краснокутський район, Курганський район, Люксембурзький район;

Донецька область;

Катеринославська губернія.

205 **Архівно-кримінальна справа**
А.В. Баранова, жителя с. Ново-Красне
Арбузинського району
Одеської області.

16 грудня 1933 р.

Спр. 75340-фп

Постанова про початок слідства від 16 грудня 1932 р., протокол обшуку, протоколи допитів свідків, обвинувальний висновок від 4 січня 1933 р., постанова прокурора Ново-Української дільниці про затвердження обвинувального висновку від 6 січня 1933 р., кримінальний вирок народного суду Арбузинського району від 9 січня 1933 р.

БАРАНОВ Андрій Вікторович обвинувачувався за ст. 67 КК УСРР за антирадянську агітацію, спрямовану на зрив хлібозаготівельної кампанії.

У 1930 р. А.В. БАРАНОВ був церковним старостою та керівником весняних «волинок» серед селян. Завдяки його агітації на селі «волинцями» були розігнані колгоспи, все майно розібране. У 1931 р. не виконав план хлібозаготівлі («гноїв хліб у скиртах, молотити не хотів»), за що у нього забрали та розпродали майно. У жовтні 1932 р. на базарній площі в с. Ново-Красне казав селянам: «Советська влада дає великі плани. Як колгоспникам, так і індивідуальникам їх виконати неможливо. Вони заберуть увесь хліб і люди помиратимуть з голоду. Це не влада, а грабіжники».

Обвинувач – Арбузинське районне відділення Одеського обласного відділу ДПУ УСРР (помічник уповноваженого районного відділення ВЕЛИЧКО, уповноважений відділення МАЛЬЦЕВ, районний уповноважений ЛАШКО).

За постановою прокурора Ново-Української дільниці 6 січня 1933 р. справу було направлено на розгляд народного суду Арбузинського району.

За вироком народного суду Арбузинського району від 9 січня 1933 р. А.В. БАРАНОВ засуджений до 10 років позбавлення волі з поразкою в правах на 5 років та висилкою за межі УСРР на 5 років. Винним себе не визнав. Ухвалою Одеського обласного суду від 21 січня 1933 р. вирок залишено без змін, а касаційну скаргу без наслідків.

Реабілітований 16 вересня 1991 р.

Населені пункти: с. Арбузинка, с. Ново-Красне;

м. Рига;

Арбузинський район;

Одеська область.

**206 Архівно-кримінальна справа
Т.А. Пікала, жителя с. Костянтинівка
Арбузинського району
Одеської області.**

Спр. 75355-фп

Постанова про початок слідства від 23 грудня 1932 р., протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, обвинувальний висновок Арбузинського районного відділення ДПУ від 8 січня 1933 р., вирок Арбузинського народного суду від 2 лютого 1933 р.

ПІКАЛ Тимофій Абакумович обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР в антирадянській агітації з метою зриву хлібозаготівельної кампанії.

У 1930 році під час весняних «волинок» Т.А. ПІКАЛ закликав селян розбирати колгоспне майно та бити активістів, не допускати вивезення хліба. Згуртувавши навколо себе селян, казав: «В цьому році радянська влада забере весь хліб і всі пропадуть з голоду, якщо заберуть хліб».

Обвинувач – Арбузинське районне відділення Одеського обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважений відділення МАЛЬЦЕВ, уповноважені відділення МАЛЬЦЕВ, СТЕФАНОВИЧ і ТКАЧЕНКО, районний уповноважений ЛАШКО, помічник обласного прокурора ЦАПЕНКО).

За вироком Арбузинського народного суду від 2 лютого 1933 р. Т.А. ПІКАЛ засуджений до 10 років позбавлення волі у виправно-трудовах таборах із поразкою у правах на 5 років, висилкою за межі України на 5 років та конфіскацією майна.

Реабілітований 19 листопада 1996 р.
Населені пункти: с. Арбузинка, с. Костянтинівка;
м. Одеса;
Арбузинський район;
Одеська область.

**207 Архівно-кримінальна справа
Г.С. Віцина, жителя с. Семенівка
Арбузинського району
Одеської області.**

31 грудня 1933 р.

Спр. 75349-фп

Протокол допиту обвинувачуваного від 31 грудня 1932 р., довідка про утримання обвинуваченого під вартою, постанова про припинення справи від 2 лютого 1933 р.

У справі є довідка сільради про майновий стан обвинувачуваного.

ВІЩИН Григорій Степанович обвинувачувався за ст. 54-14 КК УСРР у ворожому ставленні до колективізації та виконання плану хлібозаготівлі.

У 1930 р. під час «волинки» закликав до виходу з колгоспу. Першим забрав інвентар та коней з колгоспу. Пізніше був бригадиром у колгоспі ім. Молотова та систематично «допускав розкрадання хліба на полях». Під час хлібозаготівельної кампанії казав селянам, що «хліб заберуть, знову будемо голодувати».

Обвинувач – Арбузинське районне відділення Одеського обласного відділу ДПУ УСРР (інспектор Одеської обласної міліції ГОНЧАРУК, уповноважений відділення МАЛЬЦЕВ).

2 лютого 1933 р. Арбузинським районним відділенням ДПУ кримінальну справу стосовно Г.С. ВІЩИНА припинено за відсутністю складу злочину.

Реабілітований 1998 р.
Населені пункти та регіони: с. Арбузинка, с. Семенівка;
Арбузинський район;
Одеська область.

208 Архівно-кримінальна справа
Ф.К. Колишня, жителя с. Гнатівка
Новгород-Сіверського району
Чернігівської області.

25 березня 1934 р.

Спр. 67534

Постанова про початок слідства від 25 березня 1934 р., протоколи допитів свідків та обвинувачуваного, постанова про пред'явлення обвинувачення від 26 березня 1934 р., обвинувальний висновок від 26 березня 1934 р., постанова прокурора Новгород-Сіверської дільниці від 26 березня 1934 р. про передачу справи до Чернігівського обласного суду.

КОЛИШНЯ Федос Кирилович обвинувачувався за ст. 54-8 КК УСРР у скоєнні терористичного акту проти голови та бригадира колгоспу «Пролетар».

У 1932 р. розпродав все своє майно, а потім вступив в колгосп.

Був незадоволений проведенням колективізації на селі, заявляв: «Я голодний і працювати не підю». З 1934 р. у колгоспі не працював.

Обвинувач – Новгород-Сіверське районне відділення Чернігівського обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважені відділення ДОЛГОВ і ЧЕПУРНЯК, начальник відділення ТРУШКІН, прокурор Новгород-Сіверської дільниці ЩЕРБАНЬ).

За вироком Новгород-Сіверської виїзної сесії Чернігівського обласного суду від 27–28 березня 1934 р. Ф.К. КОЛИШНЯ засуджений до вищої міри покарання – розстрілу з конфіскацією всього належного йому майна.

Справа переглядалася Генеральною прокуратурою України 1998 р. Не реабілітований.

Населені пункти та регіони: с. Гнатівка, с. Грем'яч, с. Кирилівка;

м. Новгород-Сіверський, м. Чернігів;

Новгород-Сіверський район, Понорницький район;

Чернігівська область.

209 Архівно-кримінальна справа
В.В. Неба, мірошника колгоспу «Серп
і Молот», жителя с. Грінталь Старо-
Каранського району
Донецької області.

30 квітня 1934 р.

Спр. 75561-фп

Постанова про обрання запобіжних заходів від 30 квітня 1934 р., постанова про початок слідства від 5 травня 1934 р., постанова про пред'явлення обвинувачення від 27 липня 1934 р., протоколи допиту обвинуваченого та свідків, обвинувальний висновок (дату не зазначено), постанова прокурора про направлення справи до спеціальної колегії Донецького обласного суду від 19 грудня 1934 р., протокол судового засідання спеціальної колегії Донецького обласного

суду від 28 грудня 1934 р., протокол судового засідання та вирок спеціальної колегії Донецького обласного суду від 29 грудня 1934 р., попередня касаційна скарга від 8 січня 1935 р., додаткова касаційна скарга від 20 січня 1935 р., ухвала Верховного суду УСРР про розгляд касаційної скарги від 4 лютого 1935 р.

У справі міститься фото В.В. НЕБА.

НЕБ Василь Васильович обвинувачувався за ч. 1 ст. 54-10 КК УСРР у тому, що в грудні 1933 і січні 1934 рр. писав листи в Німеччину про тяжке матеріальне становище серед односельців, пропонував їм теж писати до Німеччини листи про тяжкий стан у Радянському Союзі і просити про матеріальну допомогу. НЕБ В.В. говорив, що колгоспи нічого народіві не дають, окрім мук, і що незабаром німці займуть Україну.

Обвинувач – секретно-політичний відділ Донецького обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважений 3 відділення РОДАЛ, помічник уповноваженого відділу БЛИЗНЮК, начальник відділу ГЕРЗОН, заступник начальника обласного відділу КОРНЄВ, уповноважений 2 відділення ПІЛЬДЕШ, начальник 2 відділення ГНЕСІН, начальник обласного управління НКВД ІВАНОВ, уповноважений Старо-Каранського районного відділення АБРАМОВИЧ А.І., начальник Старо-Каранського районного відділення СИРОМЯТНИКОВ, прокурор ОНУФРІЄНКО).

29 грудня 1934 р. спеціальна колегія Донецького обласного суду засудила В.В. НЕБА до 7 років позбавлення волі у виправно-трудових таборах у віддалених місцях Радянського Союзу з поразкою в правах на 5 років.

У справі є відомості про те, що В.В. НЕБ трійкою УНКВС по Далекосхідному краю 5 квітня 1938 р. засуджений до вищої міри покарання.

Реабілітований 3 липня 1991 р.

Населені пункти та країни: хут. Кошкине, хут. Марксфельд, хут. Ново-Карпівка, хут. Ново-Марієнталь, хут. Сонцеве, хут. Тешена;

с. Грінталь;

м. Маріуполь, м. Одеса, м. Ростов, м. Сталіно, м. Таганрог, м. Харків;

Старо-Каранський район;

Донецька область;

Далекий Схід;

Німеччина, Росія, СРСР.

210 Обвинувальний висновок у справі працівників господарського об'єднання Київського облвиконкому й інших господарських установ м. Києва.

Квітень 1934 р.

Ф. 13. – Спр. 15. – Арк. 1-152. – Копія. Машинопис.

Обвинувальний висновок Економічного управління ОДПУ адресований голові ДПУ УСРР В.А. БАЛИЦЬКОМУ.

На початку 1934 р. ЕКУ ОДПУ ліквідувало розгалужену систему розкрадання продуктів і майна в м. Києві та в інших містах України та за її межами.

До злочинних дій виявилися причетними працівники Господарського об'єднання Київського обласного виконавчого комітету (створене в лютому 1933 р. для задоволення потреб партійно-державної номенклатури), низки господарських установ м. Києва й інших міст. Закрита розподільча мережа використовувала валютні операції «Торгзнів», конфісковані у селян продукти й коштовності для численних спекуляцій і власного збагачення. В обладках брали участь вихідці з чекістського апарату. У березні–квітні 1934 р. до відповідальності було притягнуто 78 осіб. Кримінальна справа нараховувала не менше 84 томів.

Населені пункти, регіони та країни: м. Іваново, м. Київ, м. Ленінград, м. Москва, м. Одеса;

Смоленська область.

**211 Архівно-кримінальна справа
П.В. Палаша, тракториста
Чорнобаївської МТС, жителя
с. Крутьки Чорнобаївського району
Київської області.**

23 травня 1934 р.

Спр. 75484-фп

Постанова про обрання запобіжних заходів від 23 травня 1934 р., протокол обшуку від 23 травня 1934 р., протоколи допитів свідків та обвинуваченого, постанова про обрання запобіжних заходів від 25 травня 1934 р., постанова про пред'явлення обвинувачення від 1 червня 1934 р., протокол пред'явлення слідчих матеріалів від 15 липня 1934 р., обвинувальний акт.

Справа містить особисті вірші П.В. ПАЛАША, вилучені під час обшуку, почесну грамоту, якою він був нагороджений 10 листопада 1932 р. за «ударну працю на соціалістичних колгоспних полях» та газети «Тракторист-ударник» № 1 від 25 вересня 1932 р. і № 3 від 4 жовтня 1932 р., в яких розміщено фото обвинуваченого та статті про нього.

ПАЛАШ Петро Володимирович обвинувачувався за статтями 54-10, 54-11 КК УСРР у тому, що проводив антирадянську агітацію шляхом розповсюдження власних віршів серед молоді та намагався створити контрреволюційну групу.

П.В. ПАЛАШ негативно висловлювався щодо дій радянської влади: «Радянська влада веде населення до голоду»; «Зараз у нас багато паразитів, а тому і податки тягнуть і ведуть населення до злиднів». У своїх віршах писав про голод та смертність людей на Україні навесні 1933 року. Зокрема, «забрали хліб весь на голо. Залишилися люди всі голодні і їли трави і тварин». Неодноразово П.В.ПАЛАШ відвідував військові частини, де розповідав червоноармійцям, що «поки вони служать, їх рідні з голоду по селах помирають». Говорив: «У 1933 році більше всього померло людей на Україні. Багато людей їхало в Росію за хлібом»; «Своїм керівництвом та політикою довели країну до того, що люди страждають та з голоду помирають і в цьому винна вся верхівка уряду»; «Населення села, не див-

лячись на те, що працює більше, ніж населення міста, живе гірше, помирає і пухне від голоду».

Обвинувач – Чорнобаївське районне відділення Київського обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважений відділення ЛИМАР, начальник відділення СЕМЕНОВ, заступник начальника політичного відділу по ДПУ БОНДАРЕНКО, уповноважений секретно-політичного відділу Київського обласного відділу МАКОВСЬКИЙ, начальник секретно-політичного відділу Київського обласного відділу ІМАШИН, заступник начальника Київського обласного відділу ЧЕРДАК, в.о. заступника начальника Київського обласного відділу ВОРОНОВ, прокурори по спеціальних справах Київської області ГРИНЬОВ, ВАСИЛЕНКО та ШРІФТОВ).

За вироком спеціальної колегії Київського обласного суду від 25 листопада 1934 р. П.В. ПАЛАШ засуджений до позбавлення волі у виправно-трудових таборах терміном на 3 роки.

Реабілітований 1990 р.

Населені пункти: с. Варининці, с. Іркліїв, с. Крутьки, с. Чорнобай;

м. Київ, м. Харків;

Лозівський район, Чорнобаївський район;

Київська область, Харківська область.

**212 Архівно-кримінальна
справа Б.Ф. Меженського та
С.М. Меженського, ковалів колгоспу
«Перемога», жителів хут. Лимарів
Марківського району
Донецької області.**

25 травня 1934 р.

Спр. 67587

Постанови про початок попереднього слідства від 25 травня 1934 р., постанови про обрання запобіжних заходів від 20 і 25 червня 1934 р., протоколи допиту свідків, постанови про оголошення розшуку від 25 червня 1934 р., обвинувальний висновок від 25 червня 1934 р., протокол судового засідання виїзної сесії Старобільського окружного суду в с. Марківка від 26 червня 1934 р., вирок Старобільського окружного суду від 26 червня 1934 р., касаційна скарга обвинувачених від 30 червня 1934 р., витяг з протоколу від 8 серпня 1934 р., ухвала Верховного суду УСРР від 26 вересня 1934 р.

Справа містить газету «Більшовицький штурм» за 26 червня 1934 р.

МЕЖЕНСЬКИЙ Борис Федотович і МЕЖЕНСЬКИЙ Спиридон Микитович обвинувачувались за ст. 54-8 КК УСРР у вбивстві з метою помсти за активну діяльність щодо зміцнення колгоспного ладу члена правління, завгоспа колгоспу «Перемога» МЕЖЕНСЬКОГО Степана Івановича.

Обвинувач – Старобільський окружний відділ Донецького обласного відділу ДПУ УСРР (уповноважений ТРОЯН, начальник СПВ ГОРІН, районний уповноважений Марківського районного відділення НІКОЛАЄВ, начальник Старобільського окружного відділу ДРОЗДОВ).

За вироком Старобільського окружного суду від 26 червня 1934 р. МЕЖЕНСЬКИЙ С.М. та МЕЖЕНСЬКИЙ Б.Ф. були засуджені за ст.54-8 КК УСРР до розстрілу з конфіскацією всього майна.

Ухвалою Верховного суду УСРР від 16 липня 1934 р. вирок Старобільського окружного суду залишено без змін, а касаційні скарги засуджених – без наслідків.

За постановою секретаріату Всеукраїнського Центрального виконавчого комітету від 8 серпня 1934 р. Б.Ф. МЕЖЕНСЬКОМУ розстріл замінено на 10 років позбавлення волі з обмеженням у правах на 5 років та висилкою на 5 років. С.М. МЕЖЕНСЬКОМУ у перегляді рішення було відмовлено.

Не реабілітовані.

Населені пункти: хут. Лимарів;

м. Старобільськ;

Марківський район;

Донецька область.

**213 Архівно-кримінальна справа
Н.І. Гецьфріда, В.В. Гордока, А.П. Іллі,
О.П. Мака та Г.Я. Функа, жителів
м. Костянтинівка Донецької області.**

15 червня 1934 р.

Спр. 75554-фп

Постанови про початок слідства від 15, 24 і 25 червня 1934 р., постанови Костянтинівського міського прокурора про арешт, протоколи обшуку, постанови про обрання запобіжних заходів від 15, 24, 25 червня і 10 серпня 1934 р., протоколи допитів обвинувачених та свідків, постанови про пред'явлення обвинувачення від 27 червня і 5 липня 1934 р., постанови про пред'явлення слідчих матеріалів від 14 серпня 1934 р., обвинувальний висновок (дату не зазначено), висновок секретно-політичного відділу УДБ Донецького обласного управління НКВС про передачу справи в секретно-політичний відділ УДБ НКВС УСРР для подальшого направлення від 23 вересня 1934 р., постанова секретно-політичного відділу УДБ НКВС УСРР про направлення справи на розгляд спеціальної колегії Донецького обласного суду від 1 жовтня 1934 р., протоколи пред'явлення слідчих матеріалів від 18 листопада 1934 р., постанова прокурора Донецької обласної прокуратури УСРР про затвердження обвинувального висновку та передачу справи до спеціальної колегії Донецького обласного суду від 27 листопада 1934 р.

ГЕЦФРІД Никодим Іванович, ГОРДОК Валентин Валентинович, ІЛЛІ Адольф Пилипович, МАК Олексій Петрович та ФУНК Григорій Якович обвинувачувалися за статтями 54-10 та 68 КК УСРР у проведенні антирадянської пропаганди, зв'язках з «Комітетом допомоги» у Німеччині, до якого надсилали листи про стан у СРСР й отримували грошову допомогу.

У 1932–1934 рр. направляли листи до Німеччини із проханнями про допомогу у зв'язку зі скрутою та голодом, який «царює

уже в нашому середовищі». Писали, що у них великі сім'ї, отримують маленьку заробітну платню, не можуть прохарчувати свої сім'ї і тому просять про допомогу. Отримували грошові перекази через філію «Торгзін» у м. Слов'янську.

Обвинувач – СПВ Костянтинівського міського відділу УДБ НКВС Донецької області (уповноважений відділу КИСІЛЕНКО, помічник уповноваженого СТАРОВОТІН, начальник відділу ВІРЬОВКА, Костянтинівський міський прокурор НАЗАРЕНКО, помічник уповноваженого СПВ Донецького обласного відділу ДПУ ЛАВРИНОВ, уповноважений СПВ Донецького обласного відділу ДПУ РАБІНОВИЧ, уповноважений СПВ УДБ Краматорського міського районного відділу НКВС Донецької області БОРОВСЬКИЙ, начальник УДБ Донецького обласного управління НКВС ГЕРЗОН, в.о. начальника Донецького обласного управління НКВС УСРР ЗАГОРСЬКИЙ, обласний прокурор у спеціальних справах ЖАРИЧ, уповноважений 1 відділення СПВ УДБ НКВС УСРР ГРОЗНИЙ, начальник 1 відділення СПВ УДБ БРУК, в.о. начальника СПВ УДБ НКВС УСРР КОЗЕЛЬСЬКИЙ, прокурор Донецької обласної прокуратури ОНУФРІЄНКО, помічник прокурора у спеціальних справах УСРР ЦЕЙТЛІН).

За вироком спеціальної колегії Донецького обласного суду від 8 грудня 1934 р. були засуджені за статтями 54-10, 68-1 і 68-3 КК УСРР: В.В. ГОРДОК – до 10 років позбавлення волі у виправно-трудових таборах, А.П. ІЛЛІ – до 8 років, Н.І. ГЕЦФРІД – до 6 років, О.П. МАК і Г.Я. ФУНК – до 5 років ВТТ. Усіх засуджених було обмежено у правах на 5 років.

На вирок спеціальної колегії Донецького обласного суду від 8 грудня 1934 р. засуджені подавали касаційні скарги до Верховного суду УСРР. За висновком спеціальної колегії Верховного суду УСРР від 15 січня 1935 р. касаційні скарги засуджених залишено без наслідків.

Справа містить дві довідки на засуджених А.П. ІЛЛІ та Г.Я. ФУНКА. Зазначається, що Г.Я. ФУНК 29 квітня 1938 р. засуджений трійкою УНКВС «Дальстрой»¹ до вищої міри покарання. Вирок виконано 16 травня 1938 р. А.П. ІЛЛІ 25 грудня 1937 р. засуджений трійкою УНКВС Новосибірської області до вищої міри покарання. Вирок виконано 13 січня 1938 р.

Реабілітовані 1991 р.

Населені пункти: кол. Гейдельберг, кол. Карло-Рус, кол. Роштат;
с. Безпальців;

м. Варшава, м. Костянтинівка, м. Краматорськ, м. Одеса, м. Слов'янськ, м. Сталіно, м. Харків, м. Штутгарт;

Барвінківський район, Запорізький район, Зміївський район, Карло-Лібкнехтівський район, Молочанський район;

Донецька область, Одеська область, Харківська область.

¹ Дальстрой – організація для освоєння й експлуатації ув'язненими північного сходу Сибіру (основне завдання – видобуток золота). Заснована в 1932–1933 рр. у верхів'ї Колими. В 1953 р. передана у відання міністерства гірничорудної промисловості СРСР.

214 Архівно-кримінальна справа
**П.І. Козія, М.І. Кудрявцева,
С.С. Кудрявцева і М.І. Лазарева,
жителів Харківської області.**

5 листопада 1934 р.

Спр. 75570-фп

Постанова про початок слідства від 5 листопада 1934 р., постанови про обрання запобіжних заходів від 5 листопада 1934 р., постанова прокурора від 5 листопада 1934 р. про арешт, протоколи обшуку від 5 листопада 1934 р., протоколи допитів обвинувачуваних та свідків, протоколи очних ставок, постанови про долучення речових доказів до справи від 20 грудня 1934 р., протокол про пред'явлення слідчих матеріалів від 20 грудня 1934 р., обвинувальний висновок від 26 грудня 1934 р., постанови прокурора про передачу справи до суду від 11 січня 1935 р., протокол судового засідання спецколегії і вирок Харківського обласного суду від 15 березня 1935 р., касаційна скарга М.І. ЛАЗАРЄВА, ухвала Верховного суду УСРР від 28 квітня 1935 р.

Справа містить особисті документи засуджених (паспорт П.І. КОЗІЯ, службове посвідчення, перепустка в їдальню, довідки М.І. КУДРЯВЦЕВА).

КОЗІЙ Петро Іванович, КУДРЯВЦЕВ Микола Іванович, КУДРЯВЦЕВ Степан Сергійович і ЛАЗАРЄВ Микола Ілліч обвинувачувалися за ч. 1 ст. 54-10 КК УСРР за те, що серед робітників керамічного заводу систематично проводили контрреволюційну агітацію.

У документах справи є свідчення про скрутне становище селянства у 1933 р. («Обдирають людей дощенту. За хліб відбирають останнє. Народ знову пухне від голоду»).

Обвинувач – СПВ УДБ Харківського обласного управління НКВС (уповноважений відділу ДОБРОТВОРСЬКИЙ, начальник відділу НАДЕЖДІН, начальники відділу ЯКУШЕВ і ГОВЛІЧ, в.о. начальника Харківського обласного управління НКВС КАМІНСЬКИЙ, начальник Харківського обласного управління НКВС КАРЛСОН, прокурор по спецсправах Харківської обласної прокуратури МОРОЗ).

За вироком спеціальної колегії Харківського обласного суду від 15 березня 1935 р. П.І. КОЗІЙ, М.І. КУДРЯВЦЕВ і С.С. КУДРЯВЦЕВ засуджені до позбавлення волі на 4 роки кожний, а М.І. ЛАЗАРЄВ – до позбавлення волі на 5 років. П.І. КОЗІЙ і М.І. ЛАЗАРЄВ засуджені з поразкою в правах на 3 роки.

На вирок спеціальної колегії Харківського обласного суду М.І. ЛАЗАРЄВ подав касаційну скаргу до Верховного суду УСРР, інші засуджені касаційних скарг не подавали. Ухвалою Верховного суду УСРР від 28 квітня 1935 р. вирок Харківського обласного суду затверджено, а касаційну скаргу М.І. ЛАЗАРЄВА залишено без наслідків.

Реабілітовані 28 вересня 1992 р.

Населені пункти та регіони: с. Глодове, с. Городок, с. Довге, с. Лазарево, с. Нелидівка, с. Поділ, с. Соснівка, с. Шейно, с. Щетинівка;
м. Київ, м. Новоросійськ, м. Опішня, м. Харків;

Білгородський район, Борисівський район, Гайворонський район, Золочівський район, Лоханський район, Уразівський район;
Курська область, Харківська область.

**215 Архівно-кримінальна справа
К.А. Мельман, домогосподарки,
жительки с. Межова
Дніпропетровської області.**

11 листопада 1934 р.

Спр. 75530-фп

Постанова про обрання запобіжних заходів від 11 листопада 1934 р., постанова про зміну запобіжних заходів від 14 грудня 1934 р., протоколи допиту, постанова про пред'явлення обвинувачення від 7 квітня 1935 р., обвинувальний висновок від 5 січня 1935 р., витяг з обвинувального висновку (дата не зазначена), протокол судового засідання та вирок спеціальної колегії Донецького обласного суду від 19 грудня 1937 р.

МЕЛЬМАН Клара Августівна обвинувачувалась за ст. 54-4 КК УСРР у тому, що у березні 1934 р. надсилала за кордон і на адресу іноземних установ на території СРСР «контрреволюційні й наклепницькі» листи про становище в Радянському Союзі.

У листах К.А. МЕЛЬМАН писала: «Маю малолітню дитину 4-х місяців, хвора й прошу надіслати трохи марок... засобів до існування не вистачає». Розповсюджувала адреси в німецьке товариство допомоги між німцями, особисто складала листи для інших осіб. У бесідах з односельчанами казала: «Німці в колонії Межовій живуть дуже погано, все у них забрали, їсти нічого, в колгоспі працюють день і ніч, а в себе нічого не мають».

У справі йдеться про голод 1932–1933 рр.: «Жили погано, їсти нічого, хліба в мене не вистачало, діти пухлі»; «Німці живуть дуже погано, голодують, хліб кожного року забирають у хлібозаготівлі, в результаті чого німці-колоністи починають розбігатися, хто куди надумается»; «Колгоспники голодують, колгоспи існувати не можуть, так як колективно працюючи нічого не досягнеш, хліб буде лише тоді, коли землю повернуть селянам, щоб її обробляли індивідуально».

Обвинувач – СПВ УДБ Постишівського районного відділення Донецького обласного управління НКВС УСРР (уповноважені районного відділення БАУПІН і РАЙСЬКИЙ, оперативний уповноважений СПВ обласного управління РАБІНОВИЧ, уповноважений СПВ обласного управління ЛАВРІНОВ, в.о. начальника СПВ обласного управління ГЕРЗОН, начальник обласного управління ЗАГОРСЬКИЙ).

За вироком спеціальної колегії Донецького обласного суду від 19 грудня 1937 р. К.А. МЕЛЬМАН засуджена до 5 років позбавлення волі у виправно-трудових таборах у віддалених місцях Радянського Союзу з конфіскацією особисто їй належного майна та поразкою у правах на 3 роки.

Реабілітована 29 вересня 1992 р.
 Населені пункти, регіони та країни: с. Межова;
 м. Харків;
 Молочанський район;
 Дніпропетровська область, Ленінградська область;
 Німеччина, СРСР, Україна.

216 **Архівно-кримінальна справа**
Е.В. Фрейзе, робітника, жителя
м. Маріуполя.

13 листопада 1934 р.

Спр. 75532-фп

Ордер на арешт від 13 листопада 1934 р., постанови про початок слідства й обрання запобіжних заходів від 14 листопада 1934 р., протокол обшуку від 12 листопада 1934 р., анкета обвинувачуваного, постанова про пред'явлення обвинувачення від 14 листопада 1934 р., протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, довідки Донецької контори «Торгзін», обвинувальний висновок від 16 грудня 1934 р. уповноваженого ЕКВ, протокол та вирок судового засідання спецколегії Донецького обласного суду.

ФРЕЙЗЕ Едуард Вільгельмович обвинувачувався за статтями 54-4 і 68-2 КК УСРР у зв'язках із закордоном та виготовленні фіктивних довідок для оформлення на роботу.

Сім'я Е.В. ФРЕЙЗЕ нараховувала 6 душ, одна дочка проживала в Німеччині. Із 1933 р. він повідомляв їй про тяжке матеріальне становище й голод у СРСР і зрідка одержував через «Торгзін» грошову допомогу. За секретною довідкою Донецької контори «Торгзіну», підготовленою для НКВС УСРР, у 1933–1934 рр. на ім'я Е.В. ФРЕЙЗЕ надійшло 80,8 німецьких марок.

Обвинувач – економічне відділення Маріупольського міського відділу ДПУ УСРР (уповноважений відділення ВИСОЦЬКИЙ, начальник відділення ІГНАТОВ, начальник Маріупольського міського відділу НКВС УСРР ШТУРМ).

За вирокком спецколегії Донецького обласного суду Е.В. ФРЕЙЗЕ засуджено до 5 років позбавлення волі у виправно-трудовах таборах у віддалених місцях Радянського Союзу з конфіскацією особисто йому належного майна та поразкою у правах на 3 роки. Визначенням спецколегії Верховного суду УСРР від 21 квітня 1935 р. касаційну скаргу Е.В. ФРЕЙЗЕ залишено без наслідків. За вирокком трійки УНКВС «Дальстрой» в Магаданській області розстріляний 16 травня 1938 р.

Реабілітований 27 червня 1991 р.
 Населені пункти, регіони та країни: м. Маріуполь;
 Донецька область, Магаданська область;
 Німеччина.

217 **Архівно-кримінальна справа Я.І. Діка і Г.А. Ремпеля, проповідників секти «Менонітів», жителів с. Гродівка Постишівського району Донецької області.**

14 листопада 1934 р.

Спр. 75558-фп

Постанова про обрання запобіжних заходів від 14 листопада 1934 р., постанова про початок слідства від 16 листопада 1934 р., постанова про пред'явлення обвинувачення від 16 листопада 1934 р., протоколи допиту обвинувачених та свідків, постанова про обрання запобіжних заходів від 23 листопада 1934 р., постанова про початок слідства від 26 листопада 1934 р., постанова про пред'явлення обвинувачення від 26 листопада 1934 р., обвинувальний висновок (дата не зазначена), постанова прокурора про направлення справи до спеціальної колегії Донецького обласного суду від 28 березня 1935 р., протокол судового засідання та вирок спеціальної колегії Донецького обласного суду від 8 квітня 1935 р., касаційна скарга Г.А. РЕМПЕЛЯ від 10 квітня 1935 р., ухвала Верховного суду УСРР про розгляд касаційної скарги від 13 травня 1935 р.

ДІК Яків Іванович і РЕМПЕЛЬ Герман Аронович обвинувачувалися за ч. 1 ст. 54-4 КК УСРР у тому, що в 1932-1934 рр. писали «наклепницькі» листи від себе й односельців у Німеччину, Швейцарію й Америку про тяжке матеріально-правове становище німців у СРСР, про їх голодування та вислання і за це одержували матеріальну допомогу та продукти харчування.

Обвинувач – Постишівське районне відділення Донецького обласного управління НКВС УСРР (помічник уповноваженого відділення МАЗНІЧЕНКО, уповноважений відділення БАУТІН, оперативний уповноважений відділення РАЙСЬКИЙ, т.в.о. начальника районного відділення АБОРЕНКО, начальник районного відділення АСТРОВ, т.в.о. прокурора ХАРЛАМОВ, прокурор ОНУФРІЕНКО).

8 квітня 1935 р. спеціальна колегія Донецького обласного суду засудила Я.І. ДІКА. до 8 років, Г.А. РЕМПЕЛЯ до 6 років позбавлення волі у виправно-трудових таборах у віддалених місцях Радянського Союзу з конфіскацією особистого майна і поразкою в правах на 5 років.

Я.І. ДІК помер 8 березня 1940 р. у місцях позбавлення волі.

Ухвалою Донецького обласного суду від 13 травня 1935 р. вирок залишено в силі, а касаційну скаргу Г.А. РЕМПЕЛЯ без наслідків.

Населені пункти та регіони: хут. Котлярівка, хут. Мунтово, хут. Олександрваль, хут. Орлівка, хут. Паства, хут. Ріканау, хут. Тігенгаген;

с. Гродівка, с. Постишеве;

м. Макіївка, м. Мінськ, м. Молочанськ, м. Москва, м. Свердловськ;

Молочанський район, Постишівський район, Сталінський район;

Донецька область;

Німеччина, СРСР, США, Швейцарія.

218 **Архівно-кримінальна справа**
Д.І. Міньха та інших жителів
с. Щербинівка Горлівського району
Донецької області.

14 листопада 1934 р.

Спр. 75559-фп

Постанова про початок слідства й обрання запобіжних заходів від 14 листопада 1934 р., постанова про пред'явлення обвинувачення від 14 листопада 1934 р., протоколи допиту обвинувачених та свідків, обвинувальний висновок (дата не зазначена), постанова прокурора про направлення справи до спеціальної колегії Донецького обласного суду від 3 лютого 1935 р., протокол судового засідання спеціальної колегії Донецького обласного суду від 11 лютого 1935 р., вирок спеціальної колегії Донецького обласного суду від 12 лютого 1935 р., касаційна скарга обвинувачених від 13 лютого 1935 р., касаційна скарга Д.І. МІНЬХА від 14 лютого 1935 р., ухвала найвищого суду про розгляд касаційних скарг від 29 березня 1935 р.

У справі містяться фото обвинувачених, членський квиток Г.Г. ЕЙТЕНЕРА та його особисті листи німецькою мовою.

ВЕЦЕЛЬ Густав Християнович, ВОЛЬФ Вільгельм Вільгельмович, ЕЙТЕНЕР Генріх Генріхович, МЕЙНЦЕР Микола Людвігович, МЕЙНЦЕР Яків Августович, МІЛЛЕР Генріх Людвігович, МІНЬХ Данило Іванович, МІНЬХ Омелян Християнович, НЕЙБЕРГЕР Альфред Федорович, НЕЙБЕРГЕР Олександр Федорович, ФРЕЙ Василь Якович, ШМИДГАЛЬ Євген Карлович, ШМИДГАЛЬ Карло Карлович, ШМИДГАЛЬ Олександр Карлович обвинувачувались у тому, що в 1929–1934 рр. розповсюджували провокаційні чутки, відправляли «наклепницькі» листи за кордон і за це одержували винагороду в іноземній валюті.

Д.І. МІНЬХ під час хлібозаготівельної кампанії серед німців-колоністів казав: «Накладені на нас податки і плани хлібозаготівлі виконувати не треба, бо якщо виконаєш, то все одно на тебе накладуть повторно податки й хлібозаготівлю».

ШМИДГАЛЬ і ФРЕЙ серед робітників висловлювалися: «Зараз погано постачають робітників, не вистачає одержаного пайка, зросли ціни на хліб, робітникам добавили зарплату на незначну суму, а хліб підвищили до високої вартості».

Обвинувач – СПВ УДБ Горлівського міського відділу Донецького обласного управління НКВС УРСР (уповноважений СПВ Горлівського міського відділу ШИБАЄВ, помічник уповноваженого СПВ Горлівського міського відділу ВОРОНОВ, оперативний уповноважений СПВ Горлівського міського відділу КОНЬКОВ, начальник Горлівського міського відділу ВЕЙС, уповноважений СПВ Риківського міського відділу ПОПОВ, оперативний уповноважений СПВ Риківського міського відділу, начальник Риківського міського відділу ВРОНСЬКИЙ, помічник уповноваженого СПВ Донецького обласного управління ЛАВРІНОВ, оперуповноважений СПВ Донецького управління РАБІНОВИЧ, начальник СПВ Донецького управління ГЕРЗОН, начальник Донецького управління В. ІВАНОВ, т.в.о. начальника Донецького обласного управління ЗАГОРСЬКИЙ, помічник

уповноваженого СПВ Костянтинівського міського районного відділу ГРЕЧКА, оперативний уповноважений СПВ Костянтинівського міського районного відділу НЕМИРІВСЬКИЙ, начальник Костянтинівського міського районного відділу ЄРМАКОВ, прокурор у спеціальних справах ОНУФРІЄНКО, Риківський міський прокурор ДЕНИСОВ, помічник Горлівського міського прокурора НЕСТЕРЕНКО, помічник прокурора у спеціальних справах ЦЕЙТЛІН).

За вироком спеціальної колегії Донецького обласного суду від 12 лютого 1935 р. на підставі ч. 1 ст. 54-4 КК УСРР Г.Х. ВЕЦЕЛЬ, М.Л. МЕЙНЦЕР, Я.А. МЕЙНЦЕР, А.Ф. НЕЙБЕРГЕР, О.Ф. НЕЙБЕРГЕР, Є.К. ШМИДГАЛЬ, К.К. ШМИДГАЛЬ засуджені до 5 років позбавлення волі кожен, В.В. ВОЛЬФ, О.Х. МІНЬХ, В.Я., ФРЕЙ – до 8 років, Г.Г. ЕЙТЕНЕР, Г.Л. МІЛЛЕР, О.К. ШМИДГАЛЬ – до 10 років з конфіскацією особисто їм належного майна та поразкою у правах на 5 років, Д.І. МІНЬХ на підставі ч. 2 ст. 54-4 КК УСРР засуджений до вищої міри покарання – розстрілу з конфіскацією особистого його майна.

Ухвалою Донецького обласного суду від 29 березня 1935 р. вирок залишено в силі, а касаційні скарги – без наслідків.

В.В. ВОЛЬФ реабілітований 17 липня 1991 р.

Г.Х. ВЕЦЕЛЬ, Г.Л. МІЛЛЕР, О.Ф. НЕЙБЕРГЕР, А.Ф. НЕЙБЕРГЕР реабілітовані 22 липня 1991 р.

А.К. ШМИДГАЛЬ, Є.К. ШМИДГАЛЬ, К.К. ШМИДГАЛЬ, В.Я. ФРЕЙ, Д.І. МІНЬХ, О.Х. МІНЬХ, М.Л. МЕЙНЦЕР реабілітовані 24 липня 1991 р.

МЕЙНЦЕР Я.А. реабілітований 29 липня 1991 р.

Населені пункти, регіони та країни: с. Щербинівка;

м. Лозова, м. Москва, м. Харків;

Барвінківський район, Горлівський район, Олександрівський район;

Донецька область;

Німеччина, Росія, СРСР.

219 **Архівно-кримінальна справа**
Я.Я. Роммеля, вантажника
будівництва «Азовсталь», жителя
м. Маріуполь Донецької області.

14 листопада 1934 р.

Спр. 75560-фп

Постанови про початок слідства, обрання запобіжних заходів та пред'явлення обвинувачення від 14 листопада 1934 р., протоколи допиту обвинувачуваного та свідків, обвинувальний висновок від 4 лютого 1935 р., постанова прокурора про направлення справи до спеціальної колегії Донецького обласного суду від 19 березня 1935 р., протокол судового засідання спеціальної колегії Донецького обласного суду від 23 березня 1935 р., вирок спеціальної колегії Донецького обласного суду від 23 березня 1935 р., касаційна скарга від 14 травня 1935 р., ухвала суду про розгляд касаційної скарги від 11 червня 1935 р.

У справі міститься колективне фото, паспорт Я.Я. РОММЕЛЯ, військовий квиток, довідки, листи німецькою мовою.

РОММЕЛЬ Яків Якович обвинувачувався за ч. 1 ст. 54-4 КК УРСР за «допомогу міжнародній буржуазії».

У 1932 р., збираючись на квартирі з односельцями, Я.Я. РОММЕЛЬ казав: «Постачання робітників паршиїве, неспроможне дати всього того, що необхідно, тому робітники живуть напівголодні, підписка на позику проводиться насильно, колгоспники живуть гірше, ніж коли були односібники».

Агітував німців Маріуполя надсилати до Німеччини листи з метою отримання матеріальної допомоги від німецького товариства «Брати в нужді». В листах йшлося про те, що вони живуть у злиднях, голодують, що в них великі родини, а жити немає можливості. У 1933 р. Я.Я. РОММЕЛЬ отримав з Німеччини матеріальну допомогу у вигляді 16 марок і 50 пфенігів.

Обвинувач – СПВ Маріупольського міського відділу Донецького обласного УНКВС УРСР (помічники уповноваженого СПВ КУНИЦЯ і НУТЕЛЬС, начальник СПВ ШИРИН, начальник СПВ УДБ ЄРОХІН, начальник міського відділу ШТУРМ, Маріупольський міський прокурор КАЦЕЛЬ, прокурор у спеціальних справах ОНУФРІЄНКО).

За вироком спеціальної колегії Донецького обласного суду від 23 квітня 1935 р. Я.Я. РОММЕЛЬ засуджений до 8 років позбавлення волі у виправно-трудових таборах у віддалених місцях Радянського Союзу з конфіскацією особистого його майна та поразкою в правах на 3 роки.

Ухвалою Донецького обласного суду від 11 червня 1935 р. вирок залишено в силі, а касаційні скарги – без наслідків.

Реабілітований 23 липня 1991 р.

Населені пункти та країни: кол. Корнталь;

с. Клинкине, с. Розенфельд;

м. Маріуполь, м. Москва, м. Сталіно, м. Харків;

Старо-Каранський район;

Донецька область;

Німеччина, СРСР.

Північний Кавказ.

220 **Архівно-кримінальна справа**
Ф.Ф. Пробста і М.М. Шліхенмаєра,
колгоспників, жителів колонії
Гавриків Старо-Бешівського району
Донецької області.

14 листопада 1934 р.

Спр. 75548-фп

Постанова про обрання запобіжних заходів від 26 жовтня 1936 р., постанова про пред'явлення обвинувачення від 20 жовтня 1936 р., протоколи допиту обвинувачених та свідків, обвинувальний висновок від 22 грудня 1936 р., постанова прокурора про направлення справи до спеціальної колегії Донецького обласного

суду від 26 грудня 1936 р., протокол судового засідання та вирок спеціальної колегії Донецького обласного суду від 4 лютого 1937 р., касаційні скарги, ухвала суду про розгляд касаційних скарг від 28 квітня 1937 р.

ШЛІХЕНМАЄР Мартин Мартинович і ПРОБСТ Федорович обвинувачувалися за ст.ст. 54-4 і ч. 1 ст. 54-10 КК УРСР у тому, що в 1933–1935 р. брали активну участь у організації зібрань німецького населення, де проводили «контр-революційні» бесіди, закликаючи німців писати колективний лист консульству Німеччини в Харкові про голод, злидні та просити надати матеріальну допомогу.

Обвинувач – Старо-Бешівське районне відділення Донецького обласного управління НКВС УСРР (начальник відділення ГАРБУЗОВ, помічник оперативного уповноваженого СПВ Старо-Бешівського районного відділення ЧЕРНУХА, помічник оперативного уповноваженого 4 відділення УНКВС по Донецькій області ЗЕЛЬЦМАН, начальник 4 відділу УНКВС по Донецькій області ГОЛЬДМАН, заступник начальника УНКВС по Донецькій області ЗАГОРСЬКИЙ, прокурор БАБИНСЬКИЙ).

За вироком спеціальної колегії Донецького обласного суду від 4 лютого 1937 р. М.М. ШЛІХЕНМАЄР засуджений до 8 років позбавлення волі у виправно-трудовах таборих у віддалених місцях Радянського Союзу з конфіскацією всього майна та поразкою в правах на 5 років, Ф.Ф. ПРОБСТ – до 5 років позбавлення волі в виправно-трудовах таборих у віддалених місцях Радянського Союзу з конфіскацією однієї третини особистого його майна, з поразкою в правах на 3 роки.

Ухвалою Донецького обласного суду від 28 квітня 1937 р. вирок залишено в силі, а касаційні скарги – без наслідків.

У справі є відомості від 24 березня 1989 р. про те, що Військовим трибуналом НКВС «Дальстрой» Магаданської області 17 лютого 1942 р. М.М. ШЛІХЕНМАЄР заарештований за статтями 58-10, 58-14 КК РРФСР та засуджений до 10 років позбавлення волі. Помер 3 серпня 1942 р. у місцях позбавлення волі Магаданської області.

Реабілітовані 26 березня 1992 р.

Населені пункти та регіони: кол. Августинівка, кол. Гавриків;

с. Кутейникове;

м. Харків;

Старо-Бешівський район;

Донецька область;

Німеччина, СРСР.

221 Архівно-кримінальна справа Г.Г. Енса, грабаря шахти ім. Димитрова, жителя колонії Бродівка Постишівського району Донецької області.

16 листопада 1934 р.

Спр. 75553-фп

Постанова про початок слідства від 16 листопада 1934 р., постанова про обрання запобіжних заходів та направлення в обласну прокуратуру від 16 листопада 1934 р., протоколи допиту обвинуваченого, постанова про пред'явлення обвинувачення від 23 листопада 1934 р., протоколи допиту свідків, обвинувальний висновок від 4 січня 1935 р., постанова прокурора про направлення справи до спеціальної колегії Донецького обласного суду від 25 січня 1935 р., протокол судового засідання і вирок спеціальної колегії Донецького обласного суду від 15 лютого 1935 р., касаційна скарга від 22 лютого 1935 р., ухвала Верховного суду УСРР про розгляд касаційної скарги від 14 березня 1935 р.

ЕНС Гергард Генріхович обвинувачувався за ч. 1 ст. 54-4 КК УСРР у тому, що в 1932–1933 рр. писав листи за кордон з проханням надати йому допомогу. Іноземним комітетам допомоги він повідомляв про відсутність у нього їжі, одягу і взуття.

Обвинувач – особливий відділ УДБ Донецького обласного управління НКВС (оперативні уповноважені відділу ЦУКАРЄВ, МЕДОВИЙ і КАРІКОВ, т.в.о. начальника відділу ЛЮТИЙ, начальник відділу ЛЕОПОЛЬД, заступник начальника обласного управління ЗАГОРСЬКИЙ, помічник уповноваженого Постишівського районного відділення ХОЛЯВА, т.в.о. начальника Постишівського районного відділення АБОРЕНКО, прокурор ОНУФРІЄНКО).

15 лютого 1935 р. спеціальна колегія Донецького обласного суду засудила Г.Г. ЕНСА до 8 років позбавлення волі в виправно-трудових таборах у віддалених місцях Радянського Союзу з конфіскацією особистого майна з поразкою в правах на 5 років.

Ухвалою Донецького обласного суду від 11 березня 1935 р. вирок залишено в силі, а касаційну скаргу Г.Г. ЕНСА – без наслідків.

У справі є довідка від 18 січня 1990 р. про смерть Г.Г. ЕНСА 3 лютого 1946 р. в місцях позбавлення волі у виправному таборі Карагандинської області.

Реабілітований 9 вересня 1991 р.

Населені пункти та регіони: кол. Бродівка, кол. Шейнбрун;

Постишівський район;

Донецька область, Запорізька область.

222 **Архівно-кримінальна справа
І.Ф. Йордана, робітника заводу
«Автоскло», жителя м. Костянтинівки
Донецької області.**

5 грудня 1934 р.

Спр. 75533-фн

Постанови про обшук, арешт та утримання під вартою І.Ф. ЙОРДАНА від 5 грудня 1934 р., постанова про початок слідства (без дати), постанова про обрання запобіжних заходів (без дати), постанова про зміну статті обвинувачення від 14 грудня 1934 р., протоколи допитів свідків та обвинувачуваного, протокол пред'явлення слідчих матеріалів від 14 грудня 1934 р., протокол пред'явлення слідчих матеріалів від 17 лютого 1935 р., обвинувальний висновок, постанова прокурора по передачу справи до суду від 2 березня 1935 р., протокол судового засідання спецколегії і вирок спецколегії Донецького обласного суду від 21 березня 1935 р.

ЙОРДАН Іван Федорович (Іоганн Фрідріхович) обвинувачувався за ч. 2 ст. 68, ч. 1 ст. 54-4 КК УСРР у проведенні контрреволюційної агітації, проживанні за підробленими документами.

Листувався з німецькими організаціями та отримував гроші з Німеччини. У 1933 р. доручив своїй жінці надіслати кілька листів про своє голодне та злиденне життя. У відповідь отримав продуктову посилку.

Обвинувач – Костянтинівський міський відділ Донецького обласного управління НКВС УСРР (помічники уповноваженого відділу ПЕТРУЩИНСЬКИЙ і БІДНЯК, в.о. уповноваженого відділу НЕМИРІВСЬКИЙ, уповноважені ДУДКО і СПІВАКІВСЬКИЙ, начальник міського відділу ЄРМАКОВ, Костянтинівський міський прокурор НАЗАРЕНКО).

Вироком спеціальної колегії Донецького обласного суду від 21 березня 1935 р. І.Ф. ЙОРДАН засуджений до позбавлення волі у виправно-трудових таборах на 5 років із поразкою в правах на 3 роки та конфіскацією майна.

Реабілітований 27 травня 1991 р.

Населені пункти та регіони: кол. Вайнау, кол. Гейдельберг;

с. Фрідріхсфельд;

м. Костянтинівна;

Молочанський район;

Донецька область.

223 **Архівно-кримінальна справа**
В.Г. Антоненка, Г.Ф. Торяника,
Я.В. Сапсая, жителів м. Харкова.

13 грудня 1934 р.

Спр. 75517-фп

Постанова про початок слідства від 13 грудня 1934 р., постанова про обрання запобіжних заходів від 13 грудня 1934 р., постанови прокурора спецпрокуратури Харківської області, протоколи обшуку, протоколи допитів обвинувачуваних та свідків, обвинувальний висновок економічного відділу управління держбезпеки НКВС від 14 січня 1935 р., постанова прокурора спецпрокуратури від 20 січня 1935 р., вирок спецколегії Харківського обласного суду від 10–11 лютого 1935 р., ухвала спецколегії Верховного суду УСРР від 11 березня 1935 р., витяг з протоколу засідання судово-наглядової колегії Верховного суду СРСР від 23 квітня 1935 р., обвинувальний висновок слідчого відділу УМДБ Харківської області від 18 лютого 1949 р.

У справі є листи, написані власноруч Я.В. САПСАЄМ польському і німецькому консулам у м. Харкові, письменнику М. ГОРЬКОМУ, що були конфісковані як речові докази.

АНТОНЕНКО Василь Григорович, ТОРЯНИК Григорій Федорович і САПСАЙ Яків Васильович обвинувачувались у контрреволюційній агітації, намаганні встановити зв'язки з польським та німецьким консульствами для передачі заяви контрреволюційного змісту.

У грудні 1934 р. АНТОНЕНКО та САПСАЙ від імені родичів 37-ми арештованих, засуджених судом Військової колегії Верховного суду СРСР, написали лист польському консулу із протестом проти засудження арештованих як терористів-білогвардійців¹. У листі вказувалось, що арештовані – це представники молоді української інтелігенції, які прагнули будівництва незалежної української культури. Крім того, у 1933 р. САПСАЙ написав листа М. ГОРЬКОМУ, в якому доводив, що радянська влада довела Україну до голоду та злиднів².

Обвинувач – економічний відділ управління державної безпеки Харківського обласного управління НКВС УСРР (уповноважений відділу РОВИНСЬКИЙ, помічники начальника відділу АЛЕКСАНДРОВ і КАРАГАНОВ, начальник Харківського обласного управління НКВС КАРЛСОН, начальник відділу АРРОВ, начальник 3 відділення КУШНІР, заступник начальника обласного управління НКВС КАМІНСЬКИЙ, в. о. прокурора у спецсправах УСРР МАЛЬЦЕВ, помічник прокурора у спецсправах УСРР ЦЕЙТЛІН, старший помічник генерального прокурора УСРР у спецсправах КРАЙНІЙ, заступник начальника відділення слідчого відділу УМДБ Харківської області ДЕВІТОВ, заступник начальника слідчого відділу УМДБ Харківської області ГРАЩЕНКОВ, начальник УМДБ Харківської області ЧЕРНИХ).

¹ 13–15 грудня 1934 р. виїзна сесія Військової колегії Верховного суду СРСР розглянула в м. Києві справи 37 заарештованих діячів української культури і, безпідставно звинувативши їх у підготовці терористичних актів проти представників радянської влади, засудила 28 осіб до розстрілу.

² Див. док. № 361.

За обвинувальним висновком ЕКВ управління держбезпеки НКВС від 14 січня 1935 р. справа стосовно В.Г. АНТОНЕНКА, Я.В. САПСАЯ і Г.Ф. ТОРЯНИКА направлялась прокурору у спецправах для передачі до спецколегії Харківського обласного суду.

Заарештованих обвинувачено за статтями 17, 54-3 КК УСРР. За вироком спецколегії Харківського обласного суду від 10-11 лютого 1935 р. Г.Ф. ТОРЯНИКА засуджено на 7 років виправно-трудових таборів у віддалених місцевостях з конфіскацією всього належного йому майна та поразкою в правах на 5 років, В.Г. АНТОНЕНКА – на 10 років виправно-трудових таборів у віддалених місцевостях з конфіскацією всього належного йому майна та поразкою в правах на 5 років, Я.В. САПСАЯ – до розстрілу з конфіскацією всього належного йому майна.

Ухвалою спецколегії Верховного суду УСРР від 11 березня 1935 р. касаційні скарги засуджених відхилено, вирок спеціальної колегії Харківського обласного суду від 11 лютого 1935 р. у справі АНТОНЕНКА, САПСАЯ та ТОРЯНИКА залишено без змін.

За рішенням судово-наглядової колегії Верховного суду СРСР від 23 квітня 1935 р. Я.В. САПСАЮ розстріл замінено позбавленням волі строком на 10 років з обмеженням у правах на 5 років.

За обвинувальним висновком слідчого відділу УМДБ Харківської області від 16 лютого 1949 р. Я.В. САПСАЙ після відбуття покарання був висланий на поселення в Красноярський край.

Я.В. САПСАЙ реабілітований 1989 р., а В.Г. АНТОНЕНКО та Г.Ф. ТОРЯНИК у 1991 р.

Населені пункти: с. Вуйна, с. Єлисаветівка, с. Краснопілля, с. Рогань, с. Синівка;

м. Київ, м. Одеса, м. Славгород, м. Харків;

Галицький район, Краснопільський район, Махнівський район;

Вінницька область, Харківська область;

Херсонська губернія.

**224 Архівно-кримінальна справа
Г.Я. Веккера, конюха, жителя
м. Маріуполя Донецької області.**

14 грудня 1934 р.

Спр. 75546-фп

Постанови про обрання запобіжних заходів, пред'явлення обвинувачення та початок слідства від 14 грудня 1934 р., протокол обшуку, протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, постанова про продовження термінів ведення справи від 1 лютого 1935 р., постанова про продовження терміну утримання під вартою від 10 лютого 1935 р., постанова про зміну статті обвинувачення від 23 лютого 1935 р., протокол пред'явлення слідчих матеріалів від 25 лютого 1935 р., висновок прокурора від 27 лютого 1935 р., обвинувальний висновок від 15 квітня 1935 р., постанова про припинення справи від 16 травня 1935 р., обви-

нувальний висновок від 24 жовтня 1937 р., витяг із протоколу судової трійки УНКВС по Донецькій області від 25 жовтня 1937 р.

У справі міститься фото Г.Я. ВЕККЕРА.

ВЕККЕР Готліб Якович обвинувачувався за ч. 1 ст. 54-4 КК УСРР у зв'язках з німецьким консульством у Харкові та посольством у Москві, яких інформував про стан у німецьких колоніях, настроях серед німців, хлібозаготівельну кампанію, а також в агітації німців за виїзд до Німеччини.

Органами ДПУ зафіксовано висловлювання Г.Я. ВЕККЕРА: «Хлібозаготівля в селі проходить важко. Радянська влада дає непосильні для селян норми здачі хліба державі. Завдання по здачі хліба селяни не виконували, за що розпродавали їх господарства. Деякі німці страшно голодують».

Обвинувач – СПВ Маріупольського міського відділу Донецького обласного управління НКВС УСРР (помічник уповноваженого відділу КУНИЦЯ, уповноважені відділу СКВОРЦОВ і БІЛОВИЦЬКИЙ, начальник СПВ ЄРОХІН, начальник міського відділу НКВС ШТУРМ, Маріупольський міський прокурор КАЦЕЛЬ, начальник СПВ УДБ Донецького обласного управління НКВС ГЕРЗОН, начальник Донецького обласного управління НКВС УСРР ІВАНОВ, Маріупольський міський прокурор КАЦЕЛЬ, уповноважений 4 відділу УДБ Маріупольського міського відділу НКВС ТАШКОВ).

Постановою СПВ УДБ Донецького обласного управління НКВС від 16 травня 1935 р. слідчу справу за звинуваченням Г.Я. ВЕККЕРА припинено за недостатністю матеріалів для передачі до суду та звільнено обвинувачуваного з-під варти.

За постановою трійки УНКВС по Донецькій області від 25 жовтня 1937 р. Г.Я. ВЕККЕР Г.Я. засуджений до розстрілу з конфіскацією майна.

Реабілітований у 1989 р.

Населені пункти та регіони: хут. Остгейм;

с. Тельманове;

м. Маріуполь, м. Сталіно;

Старо-Каранський район;

Донецька область.

225 **Архівно-кримінальна справа**
Є.П. Пивоварова, студента
Харківського державного
університету, жителя м. Харкова.

26 грудня 1934 р.

Спр. 75569-фп

Постанова про обрання запобіжних заходів від 26 грудня 1934 р., ордер на арешт від 26 грудня 1934 р., протокол обшуку від 26 грудня 1934 р., протоколи допиту обвинувачуваного та свідків, постанова про перекваліфікацію обвинувачення від 26 січня 1935 р., протокол про пред'явлення слідчих матеріалів від 25 лютого 1935 р., обвинувальний висновок від 3 березня 1935 р., постанова

прокурора про передачу справи до суду від 9 березня 1935 р., протокол судового засідання виїзної сесії спецколегії і вирок Харківського обласного суду від 15 квітня 1935 р.

У справі міститься протокол засідання комісії партійної організації Харківського державного університету від 19 листопада 1934 р. про виключення Є.П. ПИВОВАРОВА із членів КП(б)У, анонімний лист до комісії партійної організації Харківського державного університету та особисте тимчасове посвідчення.

ПИВОВАРОВ Євсей (він же Володимир) Петрович обвинувачувався за ст. 54-10, ч. 1 ст. 54-11 і ст. 68 КК УСРР у проведенні контрреволюційної агітації, спрямованої на зрив заходів радянської влади.

У 1932–1933 рр. серед студентів неодноразово скаржився на скрутне становище селян: «План хлібозаготівлі великий, колгоспників примушують працювати, а їсти не дають», «Радянська влада хліб вивозить за кордон, а народ гине з голоду. Продукти, які вивозять, ми продаємо за безцінь, а у нас хліб не продається», «Радянська влада примушує вивозити із сіл весь хліб, навіть посівний матеріал, а на селі народ помирає з голоду», «Партія все робить по ухваленому плану, щоб частину людей знищити, тому і забирають у колгоспників та одноосібників весь хліб». У 1933 р. в одному із сіл Велико-Писарівського району Є.П. ПИВОВАРОВ бачив, що «люди голодують, хліба немає, колгоспники їдять лупу». В справі є згадка про посилення репресій за невиконання планів хлібозаготівлі.

Обвинувач – 2 відділення СПВ УДБ НКВС УСРР по Харківській області (уповноважений відділення ЗАМКОВ, начальник 2 відділення ЛИСИЦЬКИЙ, помічники начальника СПВ ГОВЛІЧ і ЯКУШЕВ, заступник начальника Харківського обласного управління НКВС КАМІНСЬКИЙ, начальник Харківського обласного управління НКВС КАРЛСОН, військовий прокурор 14 стрілецького корпусу САФРОНОВ, помічник військового прокурора 14 стрілецького корпусу ЦИРУЛЬНИЦЬКИЙ, прокурор у спецсправах Харківської області МОРОЗ).

За вироком спеціальної колегії Харківського обласного суду від 15 квітня 1935 р. Є.П. ПИВОВАРОВ засуджений на 10 років позбавлення волі у віддалених виправно-трудовах таборих з поразкою в правах на 5 років. Від подання касаційної скарги Є.П. ПИВОВАРОВ відмовився, про що свідчить довідка, написана ним власноруч.

Реабілітований у 1992 р.

Населені пункти та регіони: с. Білилівка, с. Западинець, с. Молодове, с. Печище, с. Семенівка, с. Щербинівка;

м. Бар, м. Біла Церква, м. Вінниця, м. Київ, м. Костянтинівка, м. Сквиря, м. Харків;

Антонинський район, Барський район, Велико-Писарівський район, Велико-солтанівський район, Лисянський район, Ульянівський район;

Вінницька область, Київська область, Харківська область.

226 Архівно-кримінальна справа
Г.Є. Литвиновича, священика
с. Ярославка Меджибізького району
Вінницької області.

11 лютого 1935 р.

Спр. 75276-фп

Постанова про обрання запобіжних заходів від 11 лютого 1935 р., постанова помічника Вінницького обласного прокурора у спецсправах від 11 лютого 1935 р., постанова про утримання обвинувачуваного під вартою від 19 лютого 1935 р., постанова про притягнення до відповідальності від 26 лютого 1935 р., протокол обшуку, протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, постанова про вилучення особистих документів як речових доказів від 27 квітня 1935 р., обвинувальний висновок від 27 квітня 1935 р., постанова помічника Вінницького обласного прокурора у спецсправах про затвердження обвинувального висновку та направлення справи в суд від 10 травня 1935 р., протокол засідання спецколегії Вінницького обласного суду від 14 травня 1935 р., кримінальний вирок від 15 травня 1935 р., копія заяви обвинувачуваного до Проскурівського єпархіального управління.

До справи долучено речові докази (особисті листи, паспорти, копія рапорту обвинувачуваного до Проскурівського єпархіального управління).

ЛИТВИНОВИЧ Григорій Євменович обвинувачувався за ст. 54-4 КК УСРР у систематичному надсиланні в 1933–1935 рр. родичам у Польщі листів «контрреволюційного» змісту.

Один з листів Г.Є. ЛИТВИНОВИЧ надіслав голові Варшавського комітету допомоги духовенству в СРСР. У ньому він писав: «У нас тяжке становище, доводиться страждати від голоду і їсти всяку зелень»; «В селах голод і велика смертність..., народ сильно обіднів [і] не надає матеріальної підтримки духовенству», «4 місяці буквально в очі не бачимо ні хліба, ні картоплі».

Обвинувач – 4 відділення СПВ УДБ Вінницького обласного управління НКВС УСРР (уповноважений СПВ ДАНКЕВИЧ, начальник відділення ЛЕВЧЕНКО, начальник СПВ УДБ СИМХОВИЧ, начальник обласного управління НКВС СОКОЛИНСЬКИЙ, помічник Вінницького обласного прокурора у спецсправах РИМАРЧУК, старший помічник генерального прокурора УСРР у спецсправах КРАЙНІЙ, помічник прокурора у спецсправах УСРР ГОЛОДНИЦЬКА).

15 травня 1935 р. спеціальною колегією Вінницького обласного суду Г.Є. ЛИТВИНОВИЧУ винесено вирок за ст. 54-4 КК – позбавити волі у виправно-трудових таборах віддалених місцевостей Союзу РСР на вісім років і обмежити у правах на п'ять років з конфіскацією всього належного йому майна.

На рішення суду Г.Є. ЛИТВИНОВИЧ подав касаційну скаргу до Верховного суду УСРР. Ухвалою спецколегії Верховного суду УСРР від 15 червня 1935 р. вирок Вінницького обласного суду від 15 травня 1935 р. затверджено, а касаційну скаргу відхилено.

Реабілітований 1990 р.

Населені пункти та регіони: с. Врублівка, с. Жар, с. Ілляшівка, с. Кульчинки, с. Облапи, с. Радулин, с. Ставниця, с. Черниця, с. Ярославка;

м. Бахмач, м. Вінниця, м. Житомир, м. Київ, м. Новоград-Волинський, м. Романове, м. Шепетівка;

Антонинський район, Ковельський район, Меджибізький район, Новоград-Волинський район, Старо-Костянтинівський район;

Вінницька область, Волинська область.

**227 Архівно-кримінальна справа
Т.Л. Герасименка, машиніста
лісопильного заводу, жителя
м. Чернігова.**

22 лютого 1935 р.

Спр. 75310-фп

Постанова про початок слідства від 22 лютого 1935 р., постанова про пред'явлення обвинувачення від 4 березня 1935 р., протоколи допитів свідків та обвинувачуваного, обвинувальний висновок від 27 квітня 1935 р., обвинувальний висновок від 27 квітня 1935 р., протокол підготовчого засідання спецколегії Чернігівського обласного суду від 29 травня 1935 р., витяг із протоколу судового засідання спецколегії Чернігівського обласного суду від 3-4 серпня 1935 р., обвинувальний висновок від 16 вересня 1935 р., протокол судового засідання спеціальної колегії Чернігівського обласного суду від 17 жовтня 1935 р., вирок судового засідання спецколегії Чернігівського обласного суду від 17 жовтня 1935 р., ухвала Верховного суду від 17 листопада 1935 р., обвинувальний висновок від 3 січня 1935 р., протокол судового засідання спеціальної колегії Київського обласного суду від 28 березня 1936 р., протокол судового засідання спецколегії Київського обласного суду від 13 квітня 1936 р., вирок судового засідання спецколегії Київського обласного суду від 13 квітня 1936 р.

Справа містить випуск газети «Більшовик» за 16 липня 1934 р.

ГЕРАСИМЕНКО Трохим Леонтійович обвинувачувався в систематичній антирадянській агітації серед робітників на підприємстві, засудженні заходів влади та партії, підбурюванні до страйків.

Він, зокрема, висловлювався: «Люди голодують, смертність набагато збільшилась, голод і смертність докотилися і до міста, на заводі отримують по 100 грамів хліба».

Обвинувач – секретно-політичний відділ Чернігівського обласного управління НКВС УСРР (помічник уповноваженого АЛЬПЕРТ, уповноважений 1 відділення СПВ ІВАНОВ, начальники 1-го відділення СПВ ЛЕОНІДОВ та ТРУШКІН, помічники начальника СПВ ШЕПЕТІН та БРИЛЬ, начальник обласного управління ТИМОФЄЄВ, прокурор у спецсправах МАКСИМЕНКО).

Спецколегією Чернігівського обласного суду від 17 жовтня 1935 р. Т.Л. ГЕРАСИМЕНКО засуджений за ст. 54-10 ч. 1 КК УСРР до позбавлення волі у виправно-трудовах таборих на 5 років і поразкою у правах на 3 роки.

Спецколегією Київського обласного суду Т.Л. ГЕРАСИМЕНКА 13 квітня 1936 р. виправдано за недоведеністю обвинувачення.

Населені пункти та регіони: с. Буда, с. Зайці;

м. Куйбишев, м. Чернігів;

Куйбишевський район, Олешнівський район, Ріпкинський район;

Чернігівська область.

228 Архівно-кримінальна справа
М.П. Омерди, студента Ніжинського
педагогічного інституту, жителя
м. Ніжина Чернігівської області.

14 березня 1935 р.

Спр. 75313-фп

Постанова про початок слідства від 14 березня 1935 р., постанова про обрання запобіжних заходів, постанова помічника прокурора про утримання обвинуваченого під вартою, протокол обшуку, протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, обвинувальний висновок від 29 квітня 1935 р., постанова прокурора Ніжинського району про затвердження обвинувального висновку та передачу справи до спецколегії Чернігівського обласного суду, протокол судового засідання спецколегії Чернігівського обласного суду від 11 червня 1935 р., вирок спецколегії Чернігівського обласного суду від 11 червня 1935 р., ухвала Верховного суду УСРР від 7 серпня 1935 р., протокол судового засідання спецколегії Київського обласного суду від 7 вересня 1935 р., вирок спецколегії Київського обласного суду від 7 вересня 1935 р., ухвала Верховного суду УСРР про відхилення касаційної скарги від 4 листопада 1935 р.

ОМЕРДА Максим Пилипович обвинувачувався за ч. 1 ст. 54-10 КК УСРР за критику політики комуністичної партії у колгоспному будівництві та індустріалізації.

М.П. ОМЕРДА у 1934 р. був виключений із лав комсомолу за відмову від поїздки в село для проведення господарських політичних кампаній. Він заявляв: «У мене в колгоспі дуже мало отримують за трудові і таких колгоспів ще багато. Такий стан пояснюється тим, що колгоспне будівництво поставлене погано»; «У нас в колгоспі погано і колгоспники голодують, бо голова колгоспу вивіз весь хліб»; «У 1933 році люди їли акацію і там же на деревах помирили».

Обвинувач – секретно-політичний відділ Ніжинського районного відділу НКВС УСРР (уповноважений РЖАВСЬКИЙ, начальник районного відділу ШТАРКМАН, помічник прокурора ШАЛТАЄВА, прокурор у спецсправах МАКСИМЕНКО, заступник прокурора у спецсправах МАЛЬЦЕВ, обласний прокурор СЕМЕНОВ).

11 червня 1935 р. спецколегією Чернігівського обласного суду М.П. ОМЕРДА виправданий, проте 7 серпня 1935 р. спецколегія Верховного суду УСРР це рішення скасувала і М.П. ОМЕРДА був знову заарештований.

7 вересня 1935 р. спецколегією Київського обласного суду М.П. ОМЕРДА засуджений за ч. 1 ст. 54-10 КК УСРР до позбавлення волі у виправно-трудовах таборах віддалених місцевостей СРСР на 3 роки без поразки в правах.

Реабілітований 20 лютого 1993 р.

Населені пункти та регіони: с. Бережівка, с. Вертіївка, с. Галиця, с. Монастирище, с. Нова Басань, с. Новий Биків, с. Пальчики;

м. Бахмач, м. Ічня, м. Київ, м. Ніжин, м. Пирятин;

Бахмацький район, Іваницький район, Ічнянський район, Лосинівський район, Ніжинський район, Ново-Басанський район;

Чернігівська область.

229 **Архівно-кримінальна справа**
Я.Ю. Гончаревського, жителя
с. Кременне Рубіжанського району
Донецької області.

16 березня 1935 р.

Спр. 75237-фп

Постанови про початок слідства, пред'явлення обвинувачення та обрання запобіжних заходів від 16 березня 1935 р., протокол обшуку, постанова прокурора Рубіжанського району від 16 березня 1935 р. про утримання обвинувачуваного під вартою, протоколи допитів свідків та обвинувачуваного, протокол пред'явлення слідчих матеріалів від 16 квітня 1935 р., постанова про долучення до справи речових доказів від 23 березня 1935 р., протокол очної ставки, обвинувальний висновок та постанова прокурора Рубіжанського району від 15 травня 1935 р., постанова про зміну міри покарання від 26 травня 1935 р., постанова про припинення справи від 27 червня 1935 р.

Обвинувач – Рубіжанське районне відділення Донецького обласного відділу НКВС УСРР (помічник уповноваженого ПЕТРОВ, уповноважений СПВ БОТНАРЬОВ, начальник відділення БАЛИЧЕВ, начальник відділення БОЙКО, уповноважений СПВ Донецького обласного управління АБРАМОВИЧ, начальник районного відділення ХОЛІН, районний прокурор СВЯТЕЦЬ).

ГОНЧАРЕВСЬКИЙ Яків Юхимович обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР у тому, що під час роботи методистом шкіл поширював серед викладачів ідею українського націоналізму та на підставі тверджень про голод в Україні «висловлював ненависть до вождів СРСР».

За обвинувальним висновком Рубіжанського районного відділення НКВС від 15 травня 1935 р. справа стосовно Я.Ю. ГОНЧАРЕВСЬКОГО передавалась для розгляду спецколегії Донецького обласного суду.

26 травня 1935 р. за постановою Рубіжанського районне відділення НКВС обвинувачуваного було звільнено під підписку про невізд.

За постановою СПВ Рубіжанського райвідділення Донецького обласного УДБ НКВС УСРР від 27 червня 1935 р. справу припинено за відсутністю доказів.

Реабілітований 24 жовтня 1994 р.

Населені пункти та регіони: хут. Гончарівка;

с. Бубни, с. Горянка, с. Диканька, с. Кременне, с. Печеніги, с. Федунка, с. Червоно-Попівка;

м. Ленінград, м. Полтава, м. Рубіжне, м. Харків;

Білоцерківський район, Печенізький район, Шишацький район;

Харківська область.

230 **Архівно-кримінальна справа**
М.П. Качори, священика
с. Новоселиця Грицівського району
Вінницької області.

27 березня 1935 р.

Спр. 75278-фп

Постанова про обрання запобіжних заходів від 27 березня 1935 р., постанова про притягнення до відповідальності від 28 березня 1935 р., постанова помічника Вінницького обласного прокурора у спецсправах від 28 березня 1935 р., протоколи допитів, обвинувальний висновок від 5 червня 1935 р., протокол засідання спеціальної колегії Вінницького обласного суду від 1 липня 1935 р., кримінальний вирок від 1 липня 1935 р.

У справі є листи 1933–1934 рр. обвинувачуваного до брата та до закордонних церковних об'єднань і організацій.

КАЧОРА Микола Петрович обвинувачувався у зв'язках з закордонними контрреволюційними колами і благодійними організаціями Польщі, Німеччини, Швейцарії, від яких отримував допомогу.

М.П. КАЧОРА повідомляв за кордон про тяжке становище населення України, зокрема духовенства. У своїх листах він писав про голод, про відсутність матеріальної допомоги від парафіян, вказував, що раніше духовенству жилося краще, а зараз доводиться голодувати.

Обвинувач – 4 відділення СПВ УДБ Вінницького обласного управління НКВС УСРР (уповноважений відділу ДАНКЕВИЧ, начальник відділу ЛЕВЧЕНКО, начальник СПВ УДБ СИМХОВИЧ, начальник Грицівського районного відділення НКВС ЮСЮК, заступник начальника управління НКВС у Вінницькій області ПРИХОДЬКО, начальник обласного управління НКВС СОКОЛИНСЬКИЙ, помічник Вінницького обласного прокурора у спецсправах РИМАРЧУК).

1 липня 1935 р. М.П. КАЧОРИ винесено вирок за ст. 54-4 КК УСРР – позбавити волі в загальних місцях ув'язнення строком на 5 років з обмеженням у правах на три роки без конфіскації майна за неспроможністю.

3 липня 1935 р. М.П. КАЧОРА подав касаційну скаргу до Верховного суду УСРР. Ухвалою спецколегії Верховного суду УСРР від 22 липня 1935 р. касаційну скаргу засудженого М.П. КАЧОРА відхилено, а вирок спецколегії Вінницького обласного суду від 1 липня 1935 р. затверджено.

Реабілітований 11 червня 1997 р.

Населені пункти та регіони: с. Борщовичі, с. Веселець, с. Коханівка, с. Крехів, с. Медведівка, с. Новоселиця, с. Онишківці, с. Траулин, с. Хролин, с. Цеглівка;

м. Вінниця, м. Гриців, м. Дніпропетровськ, м. Житомир, м. Ленінград,
м. Львів, м. Москва, м. Одеса, м. Орел, м. Твер;

Грицівський район, Сатанівський район, Шепетівський район;
Вінницька область, Львівська область.

231 **Архівно-кримінальна справа**
П.П. Величка, І.М. Ляшка,
С.П. Українцева, І.Й. Яловенка,
жителів м. Харкова.

28 березня 1935 р.

Спр. 75515-фп

Постанова про початок слідства від 28 березня 1935 р., постанова про арешт від 29 березня 1935 р., постанова про пред'явлення обвинувачення від 5 квітня 1935 р., ордер на арешт, протокол обшуку, анкети арештованих, протоколи допитів обвинувачуваних та свідків, протоколи очної ставки, обвинувальний вирок від 31 травня 1935 р., протокол засідання та вирок спеціальної колегії Харківського обласного суду від 1 липня 1935 р.

У справі зберігається членський квиток С.П. УКРАЇНЦЕВА.

ВЕЛИЧКО Павло Прохорович, ЛЯШКО Іван Микитович, УКРАЇНЦЕВ Самуїл Пилипович, ЯЛОВЕНКО Іван Йосипович обвинувачувалися у «приналежності до контрреволюційної групи, що проводила агітацію, спрямовану на збудження національної ворожнечі».

У розмовах із робітниками інформатори ДПУ зафіксували висловлювання підсудних.

П.П. ВЕЛИЧКО: «5 копійок ціна нашому уряду, яке саме живе добре, а решта гине з голоду», «Без допомоги із-за кордону тут не можна ні про що думати, треба тільки зачекати, поки що-небудь почнетися, а тоді вже не зівати».

І.М. ЛЯШКО: «СТАЛІН напівбожевільний, каже, що йому збрєде в голову, а решта танцює під його дудку».

С.П. УКРАЇНЦЕВ: «Теперь неволя, та ж панщина, що колись була», «на 100 осіб може знайдеться 5–10 задоволених радянською владою, а селяни всі незадоволені... Треба, щоб почали згори, а тоді ми всі почнемо допомагати».

Обвинувач – секретно-політичний відділ УДБ Харківського обласного управління НКВС УСРР (уповноважений СПВ ГОХБЕРГ, начальник 1 відділу СПВ НАДЕЖДІН, начальник СПВ ГОВЛИЧ, заступник начальника ХОУ НКВС УСРР КАМІНСЬКИЙ, начальник ХОУ НКВС УСРР КАРЛСОН).

1 липня 1935 р. спеціальною колегією Харківського обласного суду за ч. 1 ст. 54-10, статтями 54-11 і 54-12, ч. 1 ст. 56-21 КК УСРР засуджено: І.Й. ЯЛОВЕНКА – до позбавлення волі у віддалених виправно-трудовах таборах на 4 роки, П.П. ВЕЛИЧКА, І.М. ЛЯШКА та С.П. УКРАЇНЦЕВА – до позбавлення волі у віддалених виправно-трудовах таборах на 5 років з поразкою у правах на 3 роки кожного.

Реабілітовані 23 січня 1992 р.

Населені пункти, регіони та країни: хут. Лозова;

с. Березівка, с. Богодарівка, с. Борисівка, с. Гладкове, с. Жихар, с. Колонтаїв, с. Мельниково, с. Наталівка, с. Нова Прага, с. Смірни, с. Товжанка;

м. Вовчанськ, м. Іваниця, м. Ново-Усурийськ, м. Охтирка, м. Проскурів, м. Сталіно, м. Харків;

Білолуцький район, Валківський район, Краснокутський район, Лозівський район, Пирятинський район, Шебекінський район;

Харківська область, Чернігівська область, Старобільський округ;

Вологодська губернія, Херсонська губернія;

Польща.

**232 Архівно-кримінальна справа
П.О. Лібацького, священика
с. Онишківці Грицівського району
Вінницької області.**

28 березня 1935 р.

Спр. 75277-фп

Постанови про початок слідства, обрання запобіжних заходів, арешт та утримання під вартою від 28 березня 1935 р., протокол обшуку від 4 квітня 1935 р., протоколи допитів обвинувачуваного, постанова про пред'явлення обвинувачення від 14 квітня 1935 р., протоколи допитів свідків, протокол пред'явлення слідчих матеріалів від 1 червня 1935 р., постанова про долучення до справи речових доказів від 5 червня 1935 р., обвинувальний висновок від 5 червня 1935 р., постанова помічника Вінницького обласного прокурора у спецсправах від 20 червня 1935 р. про затвердження обвинувального висновку та передачу обвинуваченого до суду, протокол засідання спеціальної колегії Вінницького обласного суду від 25 червня 1935 р.

У справі є особистий лист, конфіскований як речовий доказ.

ЛІБАЦЬКИЙ Петро Онисимович обвинувачувався за статтями 54-4, 54-10 і 54-11 КК УСРР в антирадянській діяльності та зв'язках із закордонними контрреволюційними церковними колами, від яких отримував грошову допомогу, надсилаючи навзамін «наклепницьку інформацію» про становище населення та духовенства в СРСР («життя наше кінчається і починається житіє»), «матеріальне становище наше важке, так як ми зовсім нічого не маємо і доводиться переживати голод і скруту»).

Обвинувач – 4 відділення секретно-політичного відділу УДБ Вінницького обласного управління НКВС УСРР (уповноважений відділення ДАНКЕВИЧ, начальник 4 відділення ЛЕВЧЕНКО, начальник секретно-політичного відділу УДБ СИМХОВИЧ, начальник обласного управління НКВС СОКОЛИНСЬКИЙ, заступник начальника управління ПРИХОДЬКО, помічник Вінницького обласного прокурора у спецсправах РИМАРЧУК).

25 червня 1935 р. спецколегією Вінницького обласного суду П.О. ЛІБАЦЬКОМУ винесено вирок за ст. 54-4 КК УСРР – позбавлення волі у виправно-

трудових таборах на 6 років з обмеженням у правах на 3 роки без конфіскації майна.

Засуджений подавав касаційну скаргу до Верховного суду УСРР. Ухвалою спецколегії Верховного суду УСРР від 22 липня 1935 р. касаційну скаргу П.О. ЛІБАЦЬКОГО залишено без наслідків, а вирок спецколегії Вінницького обласного суду від 25 червня 1935 р. затверджено. Покарання відбував у Пермській області, де й помер 17 грудня 1938 р.

Реабілітований 19 червня 1991 р.

Населені пункти та регіони: хут. Дубно;

с. Береги, с. Брикуля, с. Козин, с. Коськів, с. Лози, с. Муковець, с. Новоселиця, с. Онишківці, с. Ридомиль, с. Ростоки, с. Сквородки, с. Чотирбоки;

м. Варшава, м. Вінниця, м. Гриців, м. Житомир, м. Ізяслав, м. Київ, м. Козин, м. Кременець, м. Почаїв, м. Судилків, м. Шепетівка;

Грицівський район, Красилівський район, Кременецький район, Старо-Костянтинівський район, Шепетівський район;

Вінницька область.

**233 Архівно-кримінальна справа
Я.П. Штобе, жителя колонії Орлівка
Сталінського району
Донецької області.**

19 квітня 1935 р.

Спр. 75552-фн

Постанови про початок слідства, обрання запобіжних заходів та про арешт обвинуваченого від 19 квітня 1935 р., ордер на арешт від 22 квітня 1935 р., протокол обшуку від 25 квітня 1935 р., постанова про пред'явлення обвинувачення від 7 травня 1935 р., протоколи допиту свідків та обвинуваченого, обвинувальний акт від 14 червня 1935 р., постанова про пред'явлення обвинувачення від 9 серпня 1935 р., протокол підготовчого засідання відділу Військового трибуналу прикордонної і внутрішньої охорони УСРР в Донецькій області від 14 серпня 1935 р., обвинувальний акт від 14 серпня 1935 р., заява обвинуваченого від 16 серпня 1935 р., протокол судового засідання Донецького відділу Військового трибуналу прикордонної і внутрішньої охорони УСРР від 17 серпня 1935 р., вирок Донецького відділу прикордонної і внутрішньої охорони УСРР від 17 серпня 1935 р.

ШТОБЕ Яків Петрович обвинувачувався за ч. 1 ст. 54-10 КК УРСР у «контрреволюційній» діяльності, спрямованій проти партії і Радянського Союзу, під час проведення колективізації на селі.

Надсилав листи до Канади та Німеччини, висвітлюючи в них події в СРСР у «контрреволюційному» дусі, просив про матеріальну допомогу. У 1932–1933 рр. одержував грошові перекази в німецьких марках, на які купував цукор та олію.

Обвинувач – особливий відділ УДБ Донецького обласного управління НКВС УСРР (оперативний уповноважений відділу НОВИЦЬКИЙ, уповноважений відділу ШЕЙГАМ, начальник відділу ЛЕОПОЛЬД, заступник начальника управління

ЗАГОРСЬКИЙ, прокурор у спеціальних справах ОНУФРІЄНКО, начальник 3 відділення особливого відділу ЛЕВІТАН, начальник відділу ЛЮТИЙ, помічник відділу Військового трибуналу прикордонної і внутрішньої охорони УСРР ВИШНЯКОВ).

За вироком спеціальної колегії Донецького відділу Військового трибуналу прикордонної і внутрішньої охорони УСРР від 17 серпня 1935 р. Я.П. ШТОБЕ засуджений до 5 років позбавлення волі у виправно-трудовах таборих.

Реабілітований 22 серпня 1991 р.

Населені пункти, регіони та країни: кол. Орлівка;

м. Москва, м. Харків;

Сталінський район, Донецька область;

Канада, Німеччина.

**234 Архівно-кримінальна справа
Х.Х. Фрідріха, тесляра, жителя
м. Маріуполя Донецької області.**

19 квітня 1935 р.

Спр. 75538-фп

Постанови про початок слідства, обрання запобіжних заходів та про пред'явлення обвинувачення від 19 квітня 1935 р., протоколи допиту обвинувачуваного та свідків, обвинувальний висновок від 15 червня 1935 р., постанова прокурора про направлення справи до спеціальної колегії Донецького обласного суду від 19 червня 1935 р., протокол судового засідання та вирок спеціальної колегії Донецького обласного суду від 3 липня 1935 р.

ФРІДРІХ Християн Християнович обвинувачувався за ч. 1 ст. 54-4 КК УРСР у тому, що в 1933 р. писав «наклепницькі» листи до Німеччини.

У листах до благодійного товариства «Фаст Діамант» Х.Х. ФРІДРІХ описував тяжке матеріальне становище в Радянському Союзі і просив матеріальної допомоги: «Я в теперішній час проживаю в Маріуполі, на приватній квартирі, так як власну квартиру відібрала влада, живу в поганих умовах і не маю засобів до існування». Отримав допомогу 8 німецьких марок.

Обвинувач – особливий відділ УДБ Маріупольського міського відділу Донецького обласного управління НКВС УСРР (уповноважений ОВ ЗАЙЦЕВ, начальник ОВ НІЛОВ, начальник міського відділу ШТУРМ, начальник 2 відділення особливого відділу ЛЕВІТАН, в.о. начальника Донецького обласного управління ЗАГОРСЬКИЙ, помічник прокурора ВОЛИНЕЦЬ, прокурор ШЕСТАКОВ).

За вироком спеціальної колегії Донецького обласного суду від 3 липня 1935 р. Х.Х. ФРІДРІХ засуджений до 5 років позбавлення волі у виправно-трудовах таборих у віддалених місцях Радянського Союзу з конфіскацією особистого його майна та поразкою у правах на 5 років.

Реабілітований 31 липня 1992 р.

Населені пункти, регіони та країни: м. Маріуполь; м. Харків;

Донецька область;

Німеччина.

235 **Архівно-кримінальна справа
В.Г. Герцена, рахівника фенольного
заводу, жителя с. Нью-Йорк
Горлівського району
Донецької області.**

20 квітня 1935 р.

Спр. 75545-фп

Постанова про початок слідства та обрання запобіжних заходів від 20 квітня 1935 р., протоколи допиту обвинуваченого, постанова про пред'явлення обвинувачення від 20 квітня 1935 р., протоколи допиту свідків та обвинувачених, обвинувальний висновок від 2 липня 1935 р., постанова прокурора про направлення справи до спеціальної колегії Донецького обласного суду від 11 липня 1935 р., протокол судового засідання спеціальної колегії Донецького обласного суду від 26 липня 1935 р., вирок спеціальної колегії Донецького обласного суду від 26 липня 1935 р., касаційна скарга від 29 липня 1935 р., ухвала Верховного суду УСРР про розгляд касаційної скарги від 11 вересня 1935 р.

У справі містяться окладні листи В.Г. ГЕРЦЕНА на єдиний сільськогосподарський податок за 1923–1929 рр.

ГЕРЦЕН Вільгельм Генріхович обвинувачувався за ч. 1 ст. 54-4 КК УСРР у тому, що в 1932–1934 рр. вів контрреволюційну діяльність серед населення с. Нью-Йорк, писав «наклепницькі» листи за кордон про тяжке матеріальне становище в Радянському Союзі.

Обвинувач – особливий відділ УДБ Горлівського міського відділу Донецького обласного управління НКВС УСРР (начальник ОВ ТУРИНСЬКИЙ, начальник міського відділу ВЕЙС, помічник Горлівського прокурора БЕЛИЙ, уповноважений ОВ ЯЩУК, начальник ОВ ЛЕОПОЛЬД, в.о. начальника Донецького обласного управління ЗАГОРСЬКИЙ, прокурор БЛЕХМАН).

За вирком спеціальної колегії Донецького обласного суду від 26 липня 1935 р. В.Г. ГЕРЦЕН засуджений до 7 років позбавлення волі у виправно-трудових таборах у віддалених місцях Радянського Союзу з конфіскацією особистого майна та поразкою у правах на 5 років.

Ухвалою Донецького обласного суду від 11 вересня 1935 р. вирок залишено в силі, а касаційні скарги – без наслідків.

Реабілітований 17 січня 1995 р.

Населені пункти, регіони та країни: хут. Реброво;

с. Бобрик, с. Нью-Йорк;

м. Магнітогорськ;

Горлівський район;

Донецька область;

СРСР.

236 Архівно-кримінальна справа
Й.Л. Гака, К.І. Міллер, Л.Л. Оленберга,
Р.І. Оленберга, І.П. Штрауфа, жителів
Тельманівського району
Донецької області.

26 квітня 1935 р.

Спр. 75551-фп

Постанова про початок слідства від 26 квітня 1935 р., постанова про обрання запобіжних заходів від 26 квітня 1935 р., постанова про пред'явлення обвинувачення від 27 квітня 1935 р., протоколи допитів обвинувачуваних та свідків, протоколи обшуку, постанови про обрання запобіжних заходів від 30 травня 1935 р. та 7 червня 1935 р., постанова прокурора з санкцією на арешт від 9 червня 1935 р., постанова про утримання під вартою від 4 липня 1935 р., протокол пред'явлення слідчих матеріалів від 8 липня 1935 р., протоколи очної ставки, обвинувальний висновок від 2 серпня 1935 р., постанова прокурора про передачу справи в Донецький обласний суд від 8 серпня 1935 р., протокол судового засідання спецколегії і вирок спецколегії Донецького обласного суду від 11 вересня 1935 р.

ГАК Йосип Людвігович, МІЛЛЕР Клара Іванівна, ОЛЕНБЕРГ Лук'ян Лук'янович, ОЛЕНБЕРГ Рудольф Іванович і ШТРАУФ Іван Пилипович обвинувачувалися за ч. 1 ст. 54-4 і ст. 54-10 КК УСРР у систематичній антирадянській агітації.

У 1933–1935 рр. обвинувачувані закликали до виходу з місцевого колгоспу «Червона зірка» («Навіщо нам працювати в колгоспі, коли із року в рік голодуємо»), поширювали чутки про голод, надсилали в Німеччину листи із проханням про допомогу їм як голодуючим, шкодили під час весняної сівки.

Обвинувач – Тельманівське районне відділення Донецького обласного управління НКВС УСРР (уповноважений відділення ПЕШКОВ, начальник відділення СУХОВ, уповноважені СПВ УДБ УНКВС по Донецькій області АБРАМОВИЧ і СПІВАКОВСЬКИЙ, заступник начальника СПВ ГЕРЗОН, в.о. начальника СПВ ПІЛЬДЕШ, заступник начальника УНКВС по Донецькій області ЗАГОРСЬКИЙ, прокурор ШЕСТАКОВ).

За рішенням судового засідання спеціальної колегії Донецького обласного суду від 11 вересня 1935 р. матеріали справи стосовно Й.Л. ГАКА, Р.І. ОЛЕНБЕРГА і І.П. ШТРАУФА виділено в окреме провадження та направлено на дослідження.

За вироком спеціальної колегії Донецького обласного суду від 10 вересня 1935 р.¹ К.І. МІЛЛЕР засуджена за ст. 54-4 КК УСРР до позбавлення волі у виправно-трудовах таборих на 5 років з конфіскацією всього належного їй майна та поразкою в правах на 3 роки, Л.Л. ОЛЕНБЕРГА – за ст. 54-4 КК УСРР до позбавлення волі в загальних місцях ув'язнення на 3 роки з конфіскацією всього належного йому майна та поразкою в правах на 3 роки.

¹ Так зазначено в документі.

К.І. МІЛЛЕР подавала касаційну скаргу. Ухвалою спеціальної колегії Верховного суду УСРР від 31 жовтня 1935 р. вирок стосовно К.І. МІЛЛЕР затверджено, а касаційну скаргу залишено без наслідків.

К.І. МІЛЛЕР і Л.Л. ОЛЕНБЕРГ реабілітовані у 1991 р.

Населені пункти та регіони: кол. Вассарай, кол. Горбачево, кол. Гутерваль, кол. Корнталь, кол. Марксфельд, кол. Ново-Марієнталь, кол. Тельманове; с. Грінталь, с. Розенфельд, с. Розівка, с. Степанівка; м. Маріуполь, м. Сталіно; Люксембурзький район, Старо-Каранський район, Тельманівський район; Донецька область.

**237 Архівно-кримінальна справа
М.І. Золотухіна, хлібороба, жителя
с. Піщанка Червоноградського
району Харківської області.**

30 квітня 1935 р.

Спр. 75568-фп

Постанова про початок слідства від 30 квітня 1935 р., постанова про обрання запобіжних заходів від 30 квітня 1935 р., постанова про пред'явлення обвинувачення від 3 травня 1935 р., протоколи допиту обвинувачуваного та свідків, протокол про обрання запобіжних заходів від 3 травня 1935 р., протокол пред'явлення слідчих матеріалів від 17 травня 1935 р., обвинувальний висновок, постанова помічника прокурора у спецсправах Харківської області від 23 травня 1935 р., постанова помічника прокурора у спецсправах Харківської області про затвердження вироку від 7 грудня 1935 р., протокол судового засідання виізної сесії спецколегії і вирок Харківського обласного суду від 8 серпня 1940 р.

У справі міститься характеристика на члена колгоспу ім. Крупської М.І. ЗОЛОТУХІНА.

ЗОЛОТУХІН Матвій Іванович обвинувачувався за ст. 54-10 КК УСРР у проведеному антирадянській агітації серед колгоспників.

Із 1933 р. був головою колгоспу ім. Крупської, а 1934 р. за «розвал» колгоспу виключений із партії та знятий із посади. Неодноразово висловлював серед колгоспників своє незадоволення продовольчим становищем: «Хліба не купити і сім'я залишалась голодна», «Народ без хліба вмирає голодний, в чергах душиться і не купиш хліба».

Обвинувач – секретно-політичний відділ Червоноградського районного відділу НКВС УСРР (уповноважений відділу ЛЕОНОВИЧ, начальник районного відділу БУТАКОВ, помічники прокурора у спецсправах ЛІПСЬКИЙ і ВАЗОНОВ, заступник обласного прокурора у спецсправах МОРОЗ).

За вироком виізної сесії спецколегії Харківського обласного суду від 8 серпня 1935 р. М.І. ЗОЛОТУХІН виправданий за недоведеністю провини та звільнений з-під варті.

Населені пункти та регіони: с. Піщанка, с. Чапаєве;

м. Дніпропетровськ, м. Полтава, м. Харків, м. Червоноград;
Червоноградський район;
Харківська область.

238 **Архівно-кримінальна справа**
А.І. Замаха й І.І. Чергикала,
курсантів-червоноармійців.

21 червня 1935 р.

Спр. 56321-фп

Постанови про пред'явлення обвинувачення й обрання запобіжних заходів від 21 червня 1935 р., анкети заарештованих, протоколи допитів обвинувачуваних та свідків, протокол судового засідання та вирок військового трибуналу 17 стрілецького корпусу КВО від 31 серпня 1935 р., витяг із протоколу особливої наради при народному комісарі внутрішніх справ СРСР від 8 липня 1938 р.

ЧЕРГИКАЛО Іван Іванович та ЗАМАХ Андрій Іванович обвинувачувалися за ст. 54-10 КК УСРР в антирадянській агітації.

Під час політзанять курсант І.І. ЧЕРГИКАЛО виступив із запереченням критики капіталістичного ладу, натомість нагадав, що 1933 р. селяни «дохли з голоду» й про це знав радянський уряд. Він розповів, що якраз тоді в їхнє село приїжджав С. КОСІОР. Побачивши опухлу від голоду жінку, партійний діяч лише запитав її, скільки вона виробила трудоднів і нічим не допоміг. Присутній на політзанятті курсант А.І. ЗАМАХ підтримав виступаючого.

Обвинувач – особливий відділ УДБ Вінницького обласного управління НКВС УСРР (уповноважений відділу Л. ВИШНЕВЕЦЬКИЙ, начальник відділу ДЕТИНКО, в.о. начальника Вінницького обласного управління НКВС УСРР ПРИХОДЬКО).

За вирокком військового трибуналу 17 стрілецького корпусу КВО від 31 серпня 1935 р. А.І. ЗАМАХА й І.І. ЧЕРГИКАЛО засуджено до 3 років позбавлення волі у виправно-трудовах таборах. 8 липня 1938 р. особлива нарада при наркомі внутрішніх справ СРСР постановила знову ув'язнити у ВТТ І.І. ЧЕРГИКАЛА за критику колгоспного ладу терміном на 3 роки.

Реабілітовані 30 листопада 1999 р.

Населені пункти та регіони: с. Кобижча, с. Раковище;
Бобровицький район, Яготинський район;
Харківська область, Чернігівська область.

**239 Архівно-кримінальна справа
М.Я. Шкварченка й інших студентів
Всеукраїнського інституту споживчої
кооперації, м. Харків.**

19 липня 1935 р.

Спр. 75516-фп

Протоколи допитів обвинувачуваних та свідків, протоколи очної ставки, обвинувальний вирок від 19 липня 1935 р., протокол спеціальної колегії Харківського обласного суду від 15 вересня 1935 р., вирок спеціальної колегії Харківського обласного суду від 19 червня 1936 р.

Справа містить фото обвинувачених, хлібні картки, картки на цукор, картки на харчування, талони в їдальню, особисті листи, перепустку на тракторний завод А.В. БАСЬКА, студентський квиток О.У. ВОЙТЕНКА.

БАСЬКО Яким Васильович, ВОЙТЕНКО Остап Іванович, ГАФТАНЮК Іван Захарович, ДЖУЛАЙ Петро Захарович, КРИВУНЧЕНКО Іван Григорович, МИРОНЕЦЬ Олександр Григорович, ШКВАРЧЕНКО Михайло Якимович, ФУРСЕНКО Федір Федорович обвинувачувалися у створенні 1933 р. контрреволюційної групи у Всеукраїнському інституті споживчої кооперації, де обговорювали національну політику партії, колгоспне будівництво, яке, на їх думку, призвело селянство до зубожіння й загибелі.

Зафіксовані, зокрема, висловлювання О.І. ВОЙТЕНКА про те, що «з селянами радянська влада поводить як із худобою, що голодне селянство й студентство стоїть в чергах за хлібом, простоюючи по кілька діб і замість хліба Влада розганяє їх з допомогою кінної міліції»; П.З. ДЖУЛАЯ: «Приїхавши в своє рідне село, я його не пізнав, бо є цілі вулиці в моєму селі, де не проживає жодної людини і де пустують хати, старі вимирали, а молодь, не бажаючи йти в колгоспи через голод, тікала в міста»

Обвинувач – секретно-політичний відділ УДБ Харківського обласного управління НКВС УСРР (уповноважена СПВ БЕЛОВА, т.в.о. начальника 2 відділу СПВ ЦВЕТУХІН, т.в.о. начальника СПВ ЯКУШЕВ, заступник начальника ХОУ НКВС КАМІНСЬКИЙ, помічник прокурора у спецсправах Харківської області ЛПСЬКИЙ).

Спеціальною колегією Харківського обласного суду 15–16 вересня 1935 р. винесено вирок за ч. 1 ст. 154-10 і ст. 54-12 КК УСРР – О.І. ВОЙТЕНКА та П.З. ДЖУЛАЯ позбавити волі в загальних місцях ув'язнення на 2 роки, А.В. БАСЬКА та Ф.Ф. ФУРСЕНКА позбавити волі у ВТТ на 3 роки, М.А. ШКВАРЧЕНКА позбавити волі у ВТТ на 5 років, І.З. ГАФТАНЮКА, І.Г. КРИВУНЧЕНКА й О.Г. МИРОНЦЯ виправдано.

19 червня 1936 р. спецколегія Харківського обласного суду засудила за п. 11 ст. 54, ч. 1 ст. 54-10, КК УСРР П.З. ДЖУЛАЯ, І.Г. КРИВУНЧЕНКА, А.Г. МИРОНЦЯ до 3 років позбавлення волі у ВТТ, І.З. ГАФТАНЮКА – до 2 років позбавлення волі.

Реабілітовані 29 вересня 1992 р.

Населені пункти та регіони: с. Будьонівка, с. Ковалівка, с. Косарі, с. Кропивня, с. Миловатка, с. Ольгопіль, с. Сокільниківка;

м. Харків;
 Бирлівський район, Дворічанський район, Золотоніський район, Кам'янський район, Рубіжанський район;
 Вінницька область, Київська область, Харківська область.

240 **Архівно-кримінальна справа**
С.В. Залевського, жителя с. Кошелівка
Пулинського району Новоград-
Волинського округу.

5 серпня 1935 р.

Спр. 75206-фп

Постанова про початок слідства від 5 серпня 1935 р., постанова про обрання запобіжних заходів від 6 серпня 1935 р., постанова прокурора Пулинського району від 6 серпня 1935 р. про утримання обвинуваченого під вартою, протокол обшуку, протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, постанова Пулинського районного відділення про пред'явлення обвинувачення від 8 серпня 1935 р., постанова Пулинського районного відділення від 10 серпня 1935 р. про додаткове розслідування справи, постанова Пулинського районного відділення від 29 серпня 1935 р. про направлення С.В. ЗАЛЕВСЬКОГО в Житомир для утримання під вартою до суду, постанова помічника обласного прокурора у спецсправах від 18 вересня 1935 р., обвинувальний акт від 18 вересня 1935 р., кримінальний вирок спеціальної колегії Київського обласного суду від 23 жовтня 1935 р.

ЗАЛЕВСЬКИЙ Станіслав Войцехович обвинувачувався за ст. 54-10, ч. 1 ст. 75 і ст. 150 КК УСРР за проведення контрреволюційної роботи серед трактористів колгоспу, розповіді про невігідність перебування в колгоспі та неправильні дії Радянської влади, заклики до тероризму.

Обвинувач – секретно-політичний відділ Пулинського районного відділення НКВС УСРР (уповноважений відділення ШАПІРО, помічник уповноваженого ОВ СКОРОДУМОВ, начальник відділення БАУМАН, прокурор Пулинського району ФАЛЬКЕНШТЕРН, помічник обласного прокурора у спецсправах КОСМАН).

За вироком спецколегії Київського обласного суду від 23 жовтня 1935 р. С.В. ЗАЛЕВСЬКИЙ засуджений на 4 роки ув'язнення у виправно-трудовах таборах без поразки в правах. Касаційну скаргу ухвалою Верховного суду 17 листопада 1935 р. було відхилено, а вирок спецколегії обласного суду залишено в силі. Заслання відбував в «Севвостлаге» Магаданської області. Звільнений 21 березня 1939 р.

Реабілітований 19 жовтня 1990 р.

Населені пункти та регіони: с. Високе, с. Кошелівка, с. Солодері, с. Чорнявка, с. Юлянівка;

м. Київ, м. Мархлевськ, м. Пулино;

Пулинський район, Черняхівський район.

241 **Архівно-кримінальна справа
П.Г. Квецинського, співробітника
Інституту польської культури.**

4 листопада 1935 р.

Спр. 31308-фп

Постанова про початок слідства від 4 листопада 1935 р., постанова військового прокурора Київського військового округу від 4 листопада 1935 р., протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, обвинувальний висновок особливого відділу від 28 лютого 1936 р., постанова заступника прокурора у спецсправах УСРР від 21 березня 1936 р., протокол судового засідання і вирок спеціальної колегії Київського обласного суду від 29 березня 1936 р., ухвала Верховного суду УСРР від 23 квітня 1936 р.

Справа містить особисті документи (посвідчення Всеукраїнської академії наук, тимчасовий членський квиток, військовий квиток, посвідчення спеціального кореспондента польської центральної робітничої газети «Трибуна Радзецька»), щоденник П.Г. КВЕЦИНСЬКОГО, а також довідку про смертність у 1932–1933 рр. у с. Шаровечка.

КВЕЦИНСЬКИЙ Павло Григорович обвинувачувався у причетності до діяльності контрреволюційної «Польської Організації Військової» та в антирадянській агітації.

КВЕЦИНСЬКИЙ П.Г. – уродженець с. Коротки Люблінського воеводства, Польща, до арешту працював молодшим науковим співробітником Інституту польської культури у м. Києві, кореспондентом газети «Серп». Під час обшуку у нього було вилучено щоденник із записами польською мовою про стан колгоспу с. Шаровечка Проскурівського району Вінницької області 1933 р., де проводилась насильницька колективізація.

Вироком спецколегії Київського обласного суду від 29 березня 1936 р. П.Г. КВЕЦИНСЬКИЙ був засуджений за ст. 54-10 КК УСРР до позбавлення волі у виправно-трудових таборах строком на 3 роки без конфіскації майна з поразкою в правах на 2 роки.

Обвинувач – особливий відділ УДБ НКВС УСРР (уповноважені відділу СТАРОДУБЦЕВ та ШТЕРЕНБЕРГ, начальник 6 відділення ОВ ДЕТИНКО, помічники начальника ОВ САМОЙЛОВ та БРЖЕТОВСЬКИЙ, заступник начальника ОВ ДУХНЕНКО, військовий прокурор КВО ПЕРФІЛЬЄВ, заступник прокурора у спецсправах МАЛЬЦЕВ).

Ухвалою Верховного суду УСРР від 6 квітня 1936 р. касаційну скаргу засудженого П.Г. КВЕЦИНСЬКОГО П.Г. було відхилено, а вирок спецколегії Київського обласного суду залишено в силі.

Реабілітований 18 жовтня 1992 р.

Населені пункти та регіони: с. Мацьківці, с. Шаровечка;

м. Артемівськ, м. Київ, м. Проскурів, м. Харків;

Проскурівський район;

Вінницька область.

242 **Архівно-кримінальна справа
Д.Д. Заволоки і С.І. Ткаченка,
жителів м. Києва.**

19 листопада 1935 р.

Спр. 49905-фп, тт. 1, 2.

Постанова про початок слідства від 19 листопада 1935 р., постанови про обрання запобіжних заходів від 20 листопада 1935 р., протоколи обшуку, протоколи допитів обвинувачуваних та свідків, обвинувальний висновок від 13 січня 1936 р., постанова прокурора від 9 грудня 1935 р., вирок спецколегії Київського обласного суду від 14 лютого 1936 р., ухвала Верховного суду УСРР від 17 березня 1936 р., вирок спецколегії Верховного суду УСРР від 4 червня 1936 р., ухвала судової колегії у кримінальних справах Верховного суду СРСР від 14 травня 1940 р., обвинувальний висновок від 20 серпня 1949 р., постанова про арешт від 14 червня 1949 р., постанова про обрання запобіжних заходів від 14 червня 1949 р., обвинувальний висновок слідчої частини МДБ УРСР від 19 серпня 1949 р., постанова прокурора УРСР від 1 серпня 1949 р., витяг із протоколу особливої наради при МДБ СРСР від 15 жовтня 1949 р.

У справі є особисте фото ЗАВОЛОКИ Д.Д. та його щоденник 1932–1935 рр.¹

ЗАВОЛОКА Дмитро Дмитрович, будучи членом КП(б)У, вів щоденники, в яких записував роздуми про політику більшовицької партії і відверто її засуджував. За рішенням Київського міського комітету КП(б)У від 21 листопада 1935 р. Д.Д. ЗАВОЛОКУ виключено з партії. За постановою 1 відділу СПВ УДБ КОУ НКВС від 13 січня 1936 р. при обшуку у ЗАВОЛОКИ було вилучено різноманітну переписку та два щоденники.

ТКАЧЕНКО Семен Ілліч, будучи в близьких стосунках з ЗАВОЛОКОЮ Д.Д., разом з ним вів розмови, в яких засуджував політику партії. У 1932–1933 рр. під час зустрічей Д.Д. ЗАВОЛОКА і С.І. ТКАЧЕНКО обговорювали лінію партії по сільському господарству і колективізацію. Казали, що колективізація сільського господарства проходить дуже швидкими темпами, що селян примушують йти в колгоспи, що керівництво партії винне в тяжкому становищі на селі.

Обвинувач – 1 відділ СПВ УДБ Київського обласного управління НКВС УСРР (оперуповноважений відділу КРИВИЙ, заступник начальника відділу ГОЛЬДМАН, заступник начальника КОУ НКВС ГРИШИН, прокурор у спецсправах Київської області КОСМАН, помічник генерального прокурора УСРР – прокурор Київської області СТАРОВОЙТОВ, начальник СПВ УДБ БАБИЧ, старший помічник генерального прокурора УСРР у спецсправах КРАЙНІЙ).

За рішенням бюро Сталінського райпарткому від 13 грудня 1935 р. С.І. ТКАЧЕНКА було виключено з лав партії. За обвинувальним висновком 1 відділу СПВ УДБ КОУ НКВС УСРР від 13 січня 1936 р. справа направлялась обласному прокуророві у спецсправах для передачі спецколегії Київського обласного суду.

За постановою прокурора Київської області від 20 січня 1936 р. обвинувальний висновок затверджено та справу передано до спецколегії Київського

¹ Див. док. № 359.

обласного суду з обвинуваченням ЗАВОЛОКИ і ТКАЧЕНКА за ч. 1 ст. 54-10 КК УСРР.

За вироком спецколегії Київського обласного суду від 14 лютого 1936 р. ЗАВОЛОКА засуджений до позбавлення волі у ВТТ далеких місцевостей Союзу РСР строком на 5 років без обмеження в правах, ТКАЧЕНКО – до позбавлення волі в загальних місцях ув'язнення строком на 2 роки без обмеження в правах.

За вироком Верховного суду в спеціальній колегії від 17 березня 1936 р. протест старшого помічника генерального прокурора УСРР у спецсправах задовольнили, вирок спецколегії суду від 14 лютого 1936 р. скасовано та надіслано справу на новий розгляд зі стадії судового слідства в Чернігівську спецколегію.

Президія Верховного суду УСРР 5 травня 1936 р. ухвалила передати справу Д.Д. ЗАВОЛОКИ і С.І. ТКАЧЕНКА спецколегії Верховного суду УСРР.

За вироком спеціальної колегії Верховного суду УСРР від 4 червня 1936 р. Д.Д. ЗАВОЛОКА засуджений за ч. 1 ст. 54-10 КК УСРР до позбавлення волі у ВТТ на 10 років з обмеженням у правах на 5 років, С.І. ТКАЧЕНКО засуджений за ст. 54-12 КК УСРР до позбавлення волі в загальних місцях ув'язнення на 2 роки з обмеженням у правах на один рік. Вирок оскарженню не підлягав.

ТКАЧЕНКО відбував покарання на будівництві каналу Москва – Волга у 1936–1937 роках. Був звільнений у липні 1937 р. ЗАВОЛОКА відбував покарання в Комі АРСР у таборі, розташованому в м. Воркуті. Був звільнений 20 листопада 1945 р.

Судова колегія по кримінальних справах Верховного суду СРСР розглянула на засіданні від 14 травня 1940 р. протест на предмет припинення справи стосовно засудженого ТКАЧЕНКА за відсутністю в його діях складу злочину. За ухвалою вирок Верховного суду УСРР від 4 червня 1936 р. скасовано та справу з обвинувачування С.І. ТКАЧЕНКА за ст. 54-12 КК УСРР припинено.

21 серпня 1949 р. Д.Д. ЗАВОЛОКУ повторно було заарештовано та притягнуто до кримінальної відповідальності за підозрою у злочинах, передбачених ст. 54-10 КК УСРР.

Обвинувач – слідча частина міністерства державної безпеки УРСР (слідчий слідчастини МДБ УРСР РАПОТА, начальник відділення слідчастини МДБ УРСР ОЛІЙНИК, начальник 2 відділу слідчастини МДБ УРСР ЛИМАРЧЕНКО, начальник слідчої частини МДБ УРСР ЦЕПКОВ, заступник міністра МДБ УРСР ЄСИПЕНКО, заступник міністра МДБ УРСР ПОПЕРЕКА, заступник прокурора УРСР ШУГУРОВ, уповноважений 1 відділення 2 відділу 5 Управління МДБ НОВОЖИЛОВ, заступник начальника 2 відділу 5 Управління МДБ ЧЕРНОВ, начальник 5 Управління МДБ ЦВЕТУХІН, прокурор УРСР РУДЕНКО, помічник прокурора УРСР у спецсправах УТІНА).

За рішенням особливої наради при МДБ СРСР від 15 жовтня 1949 р. Д.Д. ЗАВОЛОКУ за антирадянську агітацію, тобто фактично за той же щоденник із записами 1932–1933 рр., було повторно засуджено і заслано на поселення в Красноярський край.

За ухвалою судової колегії у кримінальних справах Верховного суду УРСР від 13 лютого 1959 р. постанову особливої наради при МДБ СРСР від 15 жовтня 1949 р. стосовно Д.Д. ЗАВОЛОКИ скасовано та справу припинено за відсутністю в його діях складу злочину.

Населені пункти та регіони: хут. Голосієво;
с. Бища, с. Дар-Наdejда, с. Макарів, с. Старо-Михайлівка, с. Ходорів;
м. Бориспіль, м. Воркута, м. Кагарлик, м. Київ, м. Нікополь;
Андрушівський район, Барашівський район, Мар'янівський район, Олександрійський район, Ржищівський район, Сахновщанський район;
Дніпропетровська область, Донецька область, Київська область.

243 **Архівно-кримінальна справа**
О.Й. Пультера, жителя с. Адамівки
Новоград-Волинського округу
Київської області.

18 грудня 1935 р.

Спр. 75306-фп

Постанова про початок слідства від 18 грудня 1935 р., протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, обвинувальний висновок від 15 лютого 1936 р.

Справа містить поштову листівку, надіслану О.Й. ПУЛЬТЕРУ від Д. ДЖОНСОНА з Америки.

ПУЛЬТЕР Олександр Йосипович обвинувачувався у зв'язках із зарубіжними антирадянськими організаціями, до яких надсилав листи із проханням про матеріальну допомогу.

Зокрема, пастиреві ДЖОНСОНУ в США він писав: «Я та мої діти голодуємо, вихли від голоду, немає хліба» та отримував від нього грошові перекази. Серед односельців проводив антирадянську агітацію, спрямовану проти зміцнення колгоспів.

Обвинувач – секретно-політичний відділ Новоград-Волинського окружного відділу НКВС УСРР (уповноважений ШАПІРО, начальник Червоноармійського районного відділення НКВС УСРР БАУМАН, начальник Новоград-Волинського окружного відділу НКВС АЛЕКСАНДРОВ, начальник СПВ РОЗЕНМАН, прокурор Червоноармійського району ФАЛЬКЕНШТЕРН, окружний прокурор Новоград-Волинського округу КОМІСАРЕНКО, помічник обласного прокурора у спецсправах КОСМАН, прокурор у спецсправах Київської обласної прокуратури ГРИНЬОВ).

За вироком спецколегії Київського обласного суду від 16 березня 1936 р. О.Й. ПУЛЬТЕР засуджений за ст. 54-4 КК УСРР до позбавлення волі у ВТТ віддалених місцевостей СРСР строком на 5 років та поразкою в правах на 3 роки.

Реабілітований 26 січня 1990 р.

Населені пункти та регіони: с. Адамівка, с. Довжик, с. Мартинівка;
м. Житомир, м. Київ, м. Новоград-Волинський, м. Червоноармійськ;
Червоноармійський район;
Новоград-Волинський округ;
Київська область.

244 **Архівно-кримінальна справа
І.К. Микулинця, П.П. Муругого
та В.В. Роговенка, студентів
Бібліотечного технікуму, жителів
м. Ніжина Чернігівської області.**

14 лютого 1936 р.

Спр. 75312-фп

Постанови про початок слідства від 14 лютого 1936 р., постанови дільничного прокурора Ніжинського району про утримання під вартою, протоколи обшуку, протоколи допитів обвинувачуваних та свідків, обвинувальний висновок Ніжинського районного відділення НКВС від 19 березня 1936 р., постанова 2 відділення СПВ УДБ Чернігівського обласного управління НКВС від 25 березня 1936 р. про передачу справи до суду, постанова обласного прокурора від 29 квітня 1936 р., вирок спецколегії Чернігівського обласного суду від 23 травня 1936 р.

У справі є рукописні вірші, конфісковані у В.В. РОГОВЕНКА під час обшуку, та паспорти заарештованих.

МИКУЛИНЕЦЬ Іван Корнійович, МОРУГИЙ Павло Петрович, РОГОВЕНКО Василь Васильович, ЯРЕШКО Леонтій Семенович обвинувачувалися за ч. 1 ст. 54-10 КК УСРР у тому, що писали контрреволюційні вірші та частівки, які розповсюджували серед студентів Бібліотечного технікуму та проводили антирадянську агітацію. Винними себе визнали частково.

Свої рукописні вірші В.В. РОГОВЕНКО писав 1933 р., відображаючи в них труднощі в сільському господарстві. Зазначав, що партія забирає хліб у селян і повністю вивозить за кордон, людям доводиться голодувати. За його словами, колективізація сільського господарства погіршила становище колгоспників. Під час зібрань студентів обвинувачувани неодноразово висловлювалися про становище селян. Зокрема, казали, що «радянська влада тільки знає, що керує та вправляє, а про те не знає, що народ з голоду умирає», «партія будує колгоспи, а селяни голодують», «колгоспне будівництво себе не виправдало, колгоспники отримують на трудовень по 300 грамів хліба і в результаті їм доводиться голодувати».

Обвинувач – секретно-політичний відділ Ніжинського районного відділення НКВС УСРР (уповноважений відділення РЖАВСЬКИЙ, начальник відділення ШТАРКМАН, дільничний прокурор Ніжинського району НОСЕНКО, начальник 2 відділення СПВ УДБ Чернігівського обласного управління НКВС ЗАВГОРОДНИЙ, начальник СПВ ШЕПЕТІН, начальник обласного управління НКВС ТИМОЄВ).

За постановою обласного прокурора від 29 квітня 1936 р. справу стосовно І.К. МИКУЛИНЦЯ, П.П. МОРУГОГО, Л.С. ЯРЕШКА та В.В. РОГОВЕНКА було направлено до спецколегії Чернігівського обласного суду.

За вирокком спецколегії Чернігівського обласного суду від 23 травня 1936 р. І.К. МИКУЛИНЦЯ, В.В. РОГОВЕНКА та Л.С. ЯРЕШКА засуджено до 4 років позбавлення волі в далеких місцевостях СРСР кожного з поразкою в правах

на 2 роки, П.П. МОРУГОГО засуджено на 3 роки ув'язнення без поразки в правах.

За ухвалою Верховного суду від 15 червня 1936 р. вирок спецколегії обласного суду від 23 травня 1936 р. залишено в силі, а касаційні скарги відхилені.

Реабілітовані 2 липня 1991 р.

Населені пункти та регіони: с. Бакланова Муравейка, с. Березанка, с. Велика Кошелівка, с. Вересоч, с. Вергіївка, с. Гнилиця, с. Гнідинці, с. Гужівка, с. Дрімайлівка, с. Дроздівка, с. Кобижча, с. Мало-Загорівка, с. Мрин, с. Недригайлів, с. Пекарі, с. Петрушівка, с. Сваричівка, с. Хороше Озеро, с. Червоне, с. Червонопартизанське;

м. Макіївка, м. Ніжин, м. Чернігів;

Бахмацький район, Бобровицький район, Варвинський район, Ічнянський район, Комарівський район, Куликівський район, Лосинівський район, Малодівицький район, Ніжинський район, Носівський район, Яготинський район;

Чернігівська область.

**245 Архівно-кримінальна справа
Л.С. Пукася, жителя м. Полтави.**

8 березня 1936 р.

Спр. 75275-фп

Постанова про початок слідства від 8 березня 1936 р., постанова про утримання під вартою і пред'явлення обвинувачення від 23 квітня 1936 р., протоколи допитів обвинувачуваного, обвинувальний висновок від 11 травня 1936 р., постанова про обрання запобіжних заходів від 15 травня 1936 р., постанова про направлення справи до особливої наради при НКВС СРСР від 28 травня 1936 р., витяг з протоколу особливої наради при НКВС СРСР від 21 червня 1936 р.

Справа містить 4 зошити – особисті щоденники Л.С. ПУКАСЯ.

ПУКАСЬ Логвин Степанович обвинувачувався за ч. 1 ст. 54-10 КК УСРР. У 1931 р. він був висланий за «контрреволюційну діяльність». Із заслання повернувся 1934 р. Під час обшуку 10 березня 1936 р. в його квартирі знайдено щоденники з нотатками про голод 1932–1933 рр. в Україні.

Обвинувач – секретно-політичний відділ УДБ Харківського обласного управління НКВС УСРР (уповноважений СПВ Полтавського міського відділу СУПРУНОВ, начальник СПВ Полтавського міського відділу ЛАЗУРЕНКО, начальник Полтавського міського відділу КУЛИКОВСЬКИЙ, міський прокурор НЕЛЬСОН, уповноважений 1-го відділення СПВ ХОУ НКВС ТОМІН, начальник 1 відділення ШИРІН, начальник СПВ УДБ ГОВЛІЧ, заступник начальника ХОУ НКВС КАМІНСЬКИЙ, прокурор у спецсправах Харківської обласної прокуратури МОРОЗ, помічник прокурора у спецсправах ЛИПСЬКИЙ, уповноважений СПВ УДБ НКВС ГОЛЬДФАРБ, помічник начальника СПВ УДБ НКВС БРУК).

За постановою особливої наради при НКВС СРСР від 21 червня 1936 р. засуджений за «контрреволюційну троцькістську діяльність» до 5 років ув'язнення у ВТТ. Відбував покарання на Колимі, де й помер 13 квітня 1938 р.

Реабілітований 15 листопада 1988 р.
Населені пункти та регіони: с. Красногірка;
м. Київ, м. Харків, м. Полтава;
Нехворощанський район;
Харківської область.

246 **Архівно-кримінальна справа**
Я.А. Марковича, студента фізико-
математичного факультету
Чернігівського інституту вчителів,
жителя м. Ніжина
Чернігівської області.

23 березня 1936 р.

Спр. 75317-фп

Постанова про початок слідства від 23 березня 1936 р., постанова про проведення обшуку, протокол обшуку, постанова про пред'явлення обвинувачення від 25 березня 1936 р., постанова про пред'явлення обвинувачення від 3 квітня 1936 р., протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, обвинувальний висновок від 11 травня 1936 р., постанова помічника прокурора по спецсправах від 16 травня 1936 р. про направлення справи до спецколегії Чернігівського обласного суду, протокол судового засідання та вирок спецколегії Чернігівського обласного суду від 3 червня 1936 р.

У справі є вірші Я.А. МАРКОВИЧА та особисті листи.

МАРКОВИЧ Яків Андрійович обвинувачувався за ч. 1 ст. 54-10 КК УСРР у тому, що «складав вірші контрреволюційного та націоналістичного змісту» та розповсюджував їх серед своїх знайомих.

У 1933–1934 рр. у своїх віршах писав про «оббирання селян», «про пригноблення України», захищав «куркулів», вважаючи, що колективізація та розкуркулення – помилкові заходи.

Обвинувач – секретно-політичний відділ УДБ Чернігівського обласного управління НКВС УСРР (уповноважений відділу ДРІБІНСЬКИЙ, начальник відділу ШЕПЕТІН, начальник обласного управління НКВС УСРР ТИМОФЄЄВ, помічник прокурора у спецсправах ТОВЧИ-ГРЕЧКО).

За вирокком спецколегії Чернігівського обласного суду від 3 червня 1936 р. Я.А. МАРКОВИЧ засуджений на 4 роки позбавлення волі у віддалених місцях СРСР та поразкою в правах на 2 роки. Касаційна скарга не подавалась.

Реабілітований 19 травня 1988 р.

Населені пункти та регіони: с. Виблі, с. Горбове, с. Куликівка, с. Лави, с. Петрушівка;
м. Чернігів;
Добрянський район, Ічнянський район, Куликівський район;
Чернігівська область.

247 **Архівно-кримінальна справа
В.І. Мартового, студента учительських
курсів при Ніжинському
педагогічному інституті, жителя
м. Ніжина Чернігівської області.**

23 червня 1936 р.

Спр. 75314-фп

Постанова про початок слідства й обрання запобіжних заходів від 23 червня 1936 р., постанова про утримання обвинуваченого під вартою від 23 червня 1936 р., постанова про пред'явлення обвинувачення від 2 липня 1936 р., постанова про проведення очних ставок, протоколи допитів свідків та обвинувачуваного, обвинувальний висновок 7 липня 1936 р., постанова прокурора від 22 липня 1936 р. про затвердження обвинувального висновку та передачу справи до спецколегії Чернігівського обласного суду від 22 липня 1936 р., протокол підготовчого засідання спеціальної колегії Чернігівського обласного суду від 26 липня 1936 р., протокол судового засідання і вирок спеціальної колегії Чернігівського обласного суду від 26 серпня 1936 р.

Справа містить фото В.І. МАРТОВОГО та його паспорт.

МАРТОВИЙ Василь Іванович обвинувачувався за ч. 1 ст. 54-10 КК УСРР у систематичній антирадянській агітації серед учнівської молоді.

Неодноразово казав серед студентів про голод 1932–1933 рр.: «Вся ця катастрофа, яка була на Україні, була зроблена для того, щоб український народ зубожів. Партія та влада пригноблюють Україну і тому у 1932–1933 рр. вимерло 35 % населення».

Обвинувач – секретно-політичний відділ Ніжинського районного відділу НКВС УСРР (помічник уповноваженого РЖАВСЬКИЙ, начальник районного відділу ШТАРКМАН, прокурор Ніжинського району НОСЕНКО, помічник обласного прокурора у спецсправах ТОВЧИ-ГРЕЧКО).

26 серпня 1936 р. спецколегією Чернігівського обласного суду В.І. МАРТОВИЙ засуджений до позбавлення волі у віддалених місцях СРСР на 3 роки з поразкою в правах на 2 роки.

Реабілітований 20 жовтня 1992 р.

Населені пункти та регіони: с. Бистрик, с. Браниця, с. Камінь, с. Мала Дівича, с. Мала Кошелівка, с. Петропавлівка, с. Рудьківка;

м. Кролевець, м. Ніжин, м. Сосниця, м. Чернігів;

Бобровицький район, Грем'яцький район, Кролевецький район, Ніжинський район, Петрівський район;

Чернігівська область.

**248 Архівно-кримінальна справа
В.О. Гродзинського, заступника
юридичної консультації при
Корюківському народному суді,
жителя м. Корюківка
Чернігівської області.**

17 січня 1937 р.

Спр. 75309-фп

Постанова про початок слідства від 17 січня 1937 р., постанова про пред'явлення обвинувачення від 28 січня 1937 р., протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, обвинувальний висновок від 3 березня 1937 р., протокол судового засідання та вирок спеціальної колегії Чернігівського обласного суду від 23 березня 1937 р., ухвала Верховного суду УРСР від 17 квітня 1937 р.

Справа містить фото В.О. ГРОДЗИНСЬКОГО.

ГРОДЗИНСЬКИЙ Віктор Олексійович обвинувачувався в антирадянській та антикогоспній агітації, розповсюдженні наклепницьких чуток про вождів партії та уряду.

ДПУ зафіксовано висловлювання ГРОДЗИНСЬКОГО В.О.: «Позаганяли людей в колгоспи і якби ви знали, як вони там мучаються, а письменники пишуть, що колгоспники добре живуть. За кордоном, без сумніву, всі знають, що коли у нас був голод, то там в газетах друкували, в якому селі і скільки за день помирало людей. В закордонних газетах писали про голод в СРСР, а у нас це питання правдиво не висвітлювалося».

Обвинувач – 3 відділення 4 відділу Чернігівського обласного управління НКВС УРСР (уповноважений ТРЕТЬЯКОВ, начальник 3 відділення АРБУТ-СЬКИЙ, начальник 4 відділу ШЕПЕТІН, помічник начальника обласного управління НКВС СОКОЛОВ, заступник начальника обласного управління САМО-ВСЬКИЙ, заступник обласного прокурора у спецсправах ДОНЧЕНКО).

Спецколегією Чернігівського обласного суду 23 березня 1937 р. В.О. ГРОДЗИНСЬКИЙ засуджений за ч. 1 ст. 54-10 КК УРСР до позбавлення волі в загальних місцях ув'язнення на 3 роки з поразкою в правах на 2 роки.

За ухвалою Верховного суду УРСР від 17 квітня 1937 р. касаційну скаргу В.О. ГРОДЗИНСЬКОГО залишено без наслідків, а вирок спецколегії Чернігівського обласного суду від 23 березня 1937 р. у силі.

Реабілітований 11 травня 1990 р.

Населені пункти та регіони: с. Зікрачі, с. Петропавлівська Борщагівка, с. Топори;

м. Київ, м. Корюківка, м. Чернігів;

Київський район, Ружинський район;

Київська область, Чернігівська область.

249 **Архівно-кримінальна справа**
Д.В. Пожарського, помічника
механіка Прилуцької електростанції,
жителя м. Прилуки
Чернігівської області.

4 лютого 1937 р.

Спр. 75308-фп

Постанови про початок слідства, обрання запобіжних заходів і пред'явлення обвинувачення від 4 лютого 1937 р., протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, обвинувальний висновок від 16 лютого 1937 р.

ПОЖАРСЬКИЙ Дмитро Васильович обвинувачувався в антирадянській агітації серед робітників.

Працюючи на Прилуцькій електростанції, Д.В. ПОЖАРСЬКИЙ розповідав про перебування в 1933–1934 рр. «в кількох селах, де колгоспники голодують, їдять терте листя та жолуді. Тому голодують, що хліб забрали в хлібозаготівлю».

Обвинувач – Прилуцьке районне відділення Чернігівського обласного відділу НКВС УРСР (помічник уповноваженого ФОМЕНКО, начальники районного відділення БАУТІН та ІВАНОВ, в.о. районного прокурора ШЕВЧЕНКО, начальник 1 відділення 4 відділу ТРУШКІН, начальник 4 відділу ШЕПЕТІН, заступник начальника обласного управління СОКОЛОВ, т.в.о. заступника обласного прокурора ТОВЧИ-ГРЕЧКО).

За вироком спецколегії Чернігівського обласного суду від 29 березня 1937 р. Д.В. ПОЖАРСЬКИЙ засуджений за ч. 1 ст. 54-10 КК УРСР до позбавлення волі у ВТТ на 3 роки та поразкою в правах на один рік.

Реабілітований 8 серпня 1990 р.

Населені пункти та регіони: с. Гнилиця, с. Піддубівка, с. Рудівка, с. Турівка; м. Одеса, м. Прилуки, м. Чернігів;

Згурівський район;

Харківська область, Чернігівська область.

250 **Архівно-кримінальна справа**
І.І. Вейцбліга, начальника сектору
народонаселення УНГО УРСР.

29 березня 1937 р.

Спр. 46333-фп

Постанови про пред'явлення обвинувачення та обрання запобіжних заходів, ордер на обшук та арешт від 29 березня 1937 р., протокол обшуку, анкета заарештованого, протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, обвинувальний висновок 4 відділу УДБ НКВС УРСР від 31 серпня 1937 р., протокол підготовчого засідання виїзної сесії військової колегії Верховного суду УРСР від 31 серпня 1937 р., протокол і вирок закритого судового засідання виїзної сесії військової колегії Верховного суду СРСР від 1 вересня 1937 р., довідка про виконання вироку 2 вересня 1937 р.

ВЕЙЦБЛІТ Ілля Ісакович заарештований 29 березня 1937 р. Обвинувачувався за статтями 54-11, 54-8 КК УРСР як «учасник контрреволюційної правотроцькістської організації», що вела «шкідницьку» діяльність в органах народногосподарського обліку¹.

На допиті 7 травня 1937 р. слідчий – лейтенант державної безпеки ГРУШЕВСЬКИЙ (пізніше розстріляний) – заявив про «підривну» роботу в системі ЦУНГО СРСР з метою зриву і фальсифікації Всесоюзного перепису населення 1937 р. На вимогу слідчого, ВЕЙЦБЛІТ І.І. визначив основні напрями шкідницької діяльності: до початку перепису уряду було надано завищені цифри про кількість населення; під час перепису його результати штучно применшувались. Внаслідок таких дій нестача населення в Україні порівняно з прогнозованою становила близько 6 млн осіб. При цьому не враховувалось, за словами І.І. ВЕЙЦБЛІТА, планове переселення національних меншин за межі України (близько 1 млн) та рух населення до індустриальних центрів на Урал, Далекий Схід, в Кузбас.

Обвинувач – 4 відділ УДБ НКВС УРСР (оперативний уповноважений 3 відділення ГОЛЬДМАН, начальник 6 відділення СОКОЛОВ, заступник начальника відділу ГОВЛІЧ, оперативний уповноважений відділу ХАЄТ, начальник 1 відділення БОРИСОВ).

1 вересня 1937 р. на закритому судовому засіданні виїзної сесії військової колегії Верховного суду СРСР (голова – дивізійний військовий юрист А.М. ОРЛОВ, члени колегії – бригадний військовий юрист І.Ф. КОЗЛОВСЬКИЙ, військовий юрист 1 рангу Ф.А. КЛІМІН, секретар – військовий юрист 1 рангу А.А.БАТНЕР) І.І. ВЕЙЦБЛІТА засуджено за статтями 54-7, 54-8, 54-11 КК УСРР до вищої міри покарання – розстрілу з конфіскацією всього належного йому майна.

Визначенням військової колегії Верховного суду СРСР від 19 грудня 1957 р. вирок стосовно І.І. ВЕЙЦБЛІТА скасовано, справу припинено за відсутністю складу злочину.

Населені пункти, регіони та країни: м. Київ, м. Москва, м. Харків;
Харківська область;
Далекий Схід; Кузбас, Урал;
СРСР, УРСР, Фінляндія.

**251 Архівно-кримінальна справа
М.Т. Варфоломєєва, заступника
начальника УНГО УРСР.**

22 червня 1937 р.

Спр. 39249-фп

Постанови про пред'явлення обвинувачення та обрання запобіжних заходів, ордер на обшук та арешт від 22 червня 1937 р., протокол обшуку від 23 червня 1937 р., анкета заарештованого, протоколи допитів обвинувачуваного та свідків,

¹ Див. також док. № 27, 251, 252, 254.

обвинувальний висновок 4 відділу УДБ НКВС УРСР від 31 серпня 1937 р., протокол підготовчого засідання виїзної сесії військової колегії Верховного суду УРСР від 31 серпня 1937 р., протокол і вирок закритого судового засідання виїзної сесії військової колегії Верховного суду СРСР від 1 вересня 1937 р., довідка про виконання вироку 2 вересня 1937 р.

ВАРФОЛОМЄЄВ Максим Тимофійович заарештований 22 червня 1937 р. Обвинувачувався за статтями 54-11, 54-6 як «учасник контрреволюційної організації правих»¹.

Обвинувач – 4 відділ УДБ НКВС УРСР (заступник начальника відділу ГОЛЬДМАН, помічник начальника 3 відділення 4 відділу ПРИДАТКО, помічник начальника відділу ГРИГОРЕНКО, т.в.о. військового прокурора Київського військового округу бригадний військовий юрист ШАХТЕН).

М.Т. ВАРФОЛОМЄЄВ – член ВКП(б) із 1918 р., до арешту був кандидатом у члени ЦК КП(б)У, працював заступником начальника управління народногосподарського обліку УРСР, віце-президентом Академії сільськогосподарських наук УРСР.

На допитах показав, що тривалий час перебував під впливом «контрреволюційних націоналістичних елементів». У 1933 р. переконався, що політика партії в Україні є згубною і став учасником троцькістської організації, яка в боротьбі проти радянської влади і партії блокувалася з «націоналістами». На інших допитах, які вів уповноважений 4 відділу ДПУ УРСР ХАСТ, стверджував, що є членом «української націоналістичної організації». До неї його нібито залучив віце-президент Академії сільськогосподарських наук Ф.П. ТЕСЛЕНКО. Наприкінці 1933 р. останній заявив, що становище в країні веде до вимирання населення, і якщо це не зупинити, Україна так і залишиться колонією Москви. Вихід у тому, щоб відірвати Україну від СРСР і створити самостійну державу. Схиляючи інших до боротьби з партією та радянською владою, М.Т. ВАРФОЛОМЄЄВ стверджував, що в Україні викидають із роботи, позбавляють шматка хліба тільки через приналежність до української нації.

1 вересня 1937 р. на закритому судовому засіданні виїзної сесії військової колегії Верховного суду СРСР (голова – дивізійний військовий юрист А.М. ОРЛОВ, члени колегії – бригадний військовий юрист І.Ф. КОЗЛОВСЬКИЙ, військовий юрист 1 рангу Ф.А. КЛІМІН, секретар – військовий юрист 1 рангу А.А.БАТНЕР) М.Т. ВАРФОЛОМЄЄВА засуджено за статтями 54-7, 54-8, 54-11 до вищої міри покарання – розстрілу з конфіскацією всього належного йому майна.

Визначенням військової колегії Верховного суду СРСР від 23 березня 1957 р. вирок стосовно М.Т. ВАРФОЛОМЄЄВА скасовано, справу припинено за відсутністю складу злочину.

Населені пункти, регіони та країни: м. Київ, м. Москва, м. Харків;
Чернігівська область;
Німеччина, СРСР, УРСР.

¹ Див. також док. № 27, 250, 252, 254.

252 **Архівно-кримінальна справа
Є.О. Кустоляна, заступника
начальника УНГО УРСР.**

22 червня 1937 р.

Спр. 41264-фп

Постанови про пред'явлення обвинувачення та обрання запобіжних заходів, ордер на обшук та арешт від 22 червня 1937 р., протоколи обшуку від 22 та 23 червня 1937 р., анкета заарештованого, протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, обвинувальний висновок 4 відділу УДБ НКВС УРСР від 31 серпня 1937 р., протокол підготовчого засідання виїзної сесії військової колегії Верховного суду УРСР від 31 серпня 1937 р., протокол і вирок закритого судового засідання виїзної сесії військової колегії Верховного суду СРСР від 1 вересня 1937 р., довідка про виконання вироку 2 вересня 1937 р.

КУСТОЛЯН Євген Олексійович заарештований 22 червня 1937 р. Обвинувачувався за статтями 54-11, 54-8 як «учасник контрреволюційної троцькістської організації», який вів «шкідницьку діяльність» в органах народногосподарського обліку¹.

Обвинувач – 4 відділ УДБ НКВС УРСР (заступник начальника відділу ГОЛЬДМАН, помічник начальника 3 відділення 4 відділу ПРИДАТКО, помічник начальника відділу ГРИГОРЕНКО, т.в.о. військового прокурора Київського військового округу бригадний військовий юрист ШАХТЕН).

КУСТОЛЯН Є.О. – член ВКП(б) з 1917 р., до арешту працював заступником начальника управління народногосподарського обліку УРСР.

На допитах показав, що потрапив під вплив «троцькістів» у 1933 р. Він солідаризувався з їхніми висловлюваннями про те, що в селі панує голод, який став наслідком неправильної політики хлібозаготівлі, а куркульські виступи є протестом селян проти колективізації. В 1936 р. інформував керівників ЦУНГО СРСР, що перепис в Україні через голод 1933 р. і високу смертність населення не дасть більше 28–29 млн осіб. Під час слідства «зівнався» у фальсифікації перепису 1937 р. з метою доведення банкрутства політики партії, яка призвела до вимирання населення

1 вересня 1937 р. на закритому судовому засіданні виїзної сесії військової колегії Верховного суду СРСР (голова – дивізійний військовий юрист А.М. ОРЛОВ, члени колегії – бригадний військовий юрист І.Ф. КОЗЛОВСЬКИЙ, військовий юрист 1 рангу Ф.А. КЛІМІН, секретар – військовий юрист 1 рангу А.А.БАТНЕР) Є.О. КУСТОЛЯНА засуджено за статтями 54-7, 54-8, 54-11 до вищої міри покарання – розстрілу з конфіскацією всього належного йому майна.

Визначенням військової колегії Верховного суду СРСР від 23 травня 1957 р. вирок стосовно Є.О. КУСТОЛЯНА скасовано, справу припинено за відсутністю складу злочину.

Населені пункти, регіони та країни: м. Київ, м. Москва, м. Харків;
СРСР, УРСР.

¹ Див. також док. № 27, 250, 251, 254.

253 **Архівно-кримінальна справа студентів Лебединського педагогічного технікуму Г.А. Бурика, жителя с. Рябушки Лебединського району Харківської області, та П.Д. Пономаренка, жителя м. Лебедин.**

27 червня 1937 р.

Спр. 75207-фп

Постанови про початок слідства та про арешт від 27 червня 1937 р., постанови прокурора Лебединського району від 27 та 29 червня 1937 р. про утримання обвинувачуваних під вартою, протокол обшуку, протоколи допитів обвинувачуваних та свідків, обвинувальний висновок Лебединського районного відділення НКВС, постанова 6 відділення 4 відділу УДБ Харківського обласного управління НКВС від 19 липня 1937 р., постанова прокурора Харківської області від 9 серпня 1937 р., кримінальний вирок спецколегії Харківського обласного суду від 28 серпня 1937 р.

У справі є оригінал поеми «Домовина»¹, написаної Г.А. БУРИКОМ, що була конфіскована як речовий доказ.

БУРИК Григорій Арсентійович та ПОНОМАРЕНКО Прокіп Дем'янович обвинувачувалися за ч. 1 ст. 54-10 КК УРСР в антирадянській агітації серед студентів педагогічного технікуму, складанні наклепницьких віршів про життя селян у 1932–1933 рр. та контрреволюційних творів про СТАЛІНА.

28 серпня 1937 р. за вироком виїзної сесії спецколегії Харківського обласного суду Г.А. БУРИКА засуджено до 3 років позбавлення волі у виправно-трудовах таборих, а П.Д. ПОНОМАРЕНКА – на 2 роки ув'язнення з позбавленням політичних прав терміном на 1 рік кожного після відбуття ув'язнення. За вироком Верховного суду УРСР від 19 вересня 1937 р. вирок залишено в силі, а касаційна скарга ПОНОМАРЕНКА не задоволена. БУРИК касаційної скарги не подавав.

Постановою пленуму Верховного суду УРСР від 10 серпня 1962 р. стосовно Г.А. БУРИКА та П.Д. ПОНОМАРЕНКА вирок спецколегії Харківського обласного суду від 28 серпня 1937 р. скасовано, а справу закрито за відсутністю складу злочину.

Обвинувач – Лебединське районне відділення НКВС (уповноважений відділення БОНДАР, начальник районного відділення БОЯРОВ), прокурор Лебединського району КАЗБАН, начальник 6 відділення ІВАНОВ, заступник начальника 4 відділу УДБ СПЕКТОР, помічник начальника Харківського обласного управління НКВС ПАН, помічник прокурора у спецсправах ЛПІСЬКИЙ, т.в.о. облпрокурора ЛЕОНОВ.

Населені пункти та регіони: хут. Костів;

с. Артемо-Растівка, с. Грунь, с. Погребеле, с. Рябушки;

м. Лебедин, с. Славгород, м. Суми, м. Харків;

Краснопільський район, Лебединський район, Муровано-Куриловецький район, Тростянецький район, Шпиківський район.

¹ Див. документ № 365.

254 **Архівно-кримінальна справа**
О.М. Асаткіна, начальника
УНГО УРСР.

4 липня 1937 р.

Спр. 43187-фп

Постанови про пред'явлення обвинувачення та обрання запобіжних заходів від 4 липня 1937 р., ордер на обшук та арешт, протокол обшуку, анкета заарештованого, заява О.М. АСАТКІНА наркомуні внутрішніх справ УРСР, постанова про пред'явлення обвинувачення від 8 липня 1937 р., протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, обвинувальний висновок 4 відділу УДБ НКВС УРСР від 31 серпня 1937 р., протокол підготовчого засідання виїзної сесії військової колегії Верховного суду УРСР від 31 серпня 1937 р., протокол і вирок закритого судового засідання виїзної сесії військової колегії Верховного суду СРСР від 1 вересня 1937 р., довідка про виконання вироку 2 вересня 1937 р.

АСАТКІН Олександр Миколайович заарештований 4 липня 1937 р. Обвинувачувався за статтями 54-2 і 54-8 КК УРСР в активній участі в «контрреволюційної організації правих» та шкідницькій діяльності в управлінні народногосподарського обліку УРСР, а також шпигунств¹.

Обвинувач – 4 відділ УДБ НКВС УРСР (оперативний уповноважений відділу ХРОМОЙ, начальник 3 відділення ПУСТОВОЙТОВ, начальник відділу УДБ НКВС УРСР АБУГОВ, т.в.о. військового прокурора Київського військового округу бригадний військовий юрист ШАХТЕН).

О.М. АСАТКІН – член ВКП(б) із 1904 р., до арешту був членом ЦК КП(б)У, делегатом XVII партійного з'їзду, працював начальником управління народногосподарського обліку УРСР, директором Інституту економіки й членом Президії Академії наук УРСР.

Керівнику УНГО УРСР інкримінували активну участь у «шкідництві» під час перепису населення 1937 р., публікації праць, які «дискредитують успіхи соціалістичного будівництва в СРСР», «фальсифікують політику партії і радянської влади», а також співробітництво з польською та німецькою розвідками.

1 вересня 1937 р. на закритому судовому засіданні виїзної сесії військової колегії Верховного суду СРСР (голова – дивізійний військовий юрист А.М. ОРЛОВ, члени колегії – бригадний військовий юрист І.Ф. КОЗЛОВСЬКИЙ, військовий юрист 1 рангу Ф.А. КЛІМІН, секретар – військовий юрист 1 рангу А.А.БАТНЕР) О.М. АСАТКІНА засуджено за статтями 54-6, 54-7, 54-8, 54-11 до вищої міри покарання – розстрілу з конфіскацією всього належного йому майна.

Визначенням військової колегії Верховного суду СРСР від 19 липня 1957 р. вирок стосовно О.М. АСАТКІНА скасовано, справу припинено за відсутністю складу злочину.

Населені пункти, регіони та країни: м. Дніпропетровськ, м. Київ, м. Москва; Дніпропетровська область, Харківська область; СРСР, УРСР, Чехословаччина,

¹ Див. також док. № 27, 250–252.

255 Архівно-кримінальна справа
Л.М. Даниленка, військовослужбовця.

16 липня 1937 р.

Спр. 75203-фп, т. 1– 2.

Постанова про пред'явлення обвинувачення від 16 липня 1937 р., ордер на проведення обшуку й арешт від 31 липня 1937 р., протокол обшуку й анкета заарештованого, постанова про пред'явлення обвинувачення від 9 травня 1938 р., протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, обвинувальний висновок від 20 травня 1938 р., вирок виїзної сесії військової колегії Верховного суду СРСР від 22 травня 1938 р., довідка про виконання вироку 22 травня 1938 р.

ДАНИЛЕНКО Лука Мокійович заарештований 31 липня 1937 р. за звинуваченням за статтями 58-1б, 58-7, 58-8 і 58-11 КК РРФСР у контрреволюційній агітації серед військовослужбовців, виступах проти рішень партії, а також у трюцькістській діяльності.

Л.М. ДАНИЛЕНКО народився 5 листопада 1905 р. на Сумщині в с. Вакулки Недригайлівського району в родині селян-бідняків, українець. З 1927 р. в Червоній армії. В 1930–1932 рр. навчався в Ленінградській артилерійській школі. До арешту – лейтенант, заступник командира батареї 31 артилерійського полку 35 стрілецької дивізії Далекосхідного військового округу. Під час відпустки літом-осінню 1932 р. побачив страхіття голоду в Україні й сам голодував. Після цього рішуче став на антипартійні й антирадянські позиції. Про голод та порочність колгоспної системи розповідав червоноармійцям і командирам, показуючи їм сурогати хліба, привезеного з України: «На Україні жити важко, хліба немає, люди їдять якусь суміш, деякі через нестачу хліба з голоду пухнуть. Хто не виконує плану хлібозаготівлі, того заарештовують... Я втратив усю свою рідню, усе своє потомство, всі вимерли від голоду». Перед військовослужбовцями відкрито критикував рішення січневого (1933 р.) пленуму ЦК і ЦКК ВКП(б), кажучи, що успіхи в галузі сільського господарства перебільшені, на практиці їх зовсім не видно.

У 1930–1933 рр. Л.М. ДАНИЛЕНКО був членом ВКП(б), однак ставився до цього байдуже і партійний квиток фактично викинув. У 1931 р. за втрату партійного квитка одержав догану, у 1932 р. за повторну втрату – сувору догану. В 1933 р. демонстративно заявив про вихід із ВКП(б) і здав партійні документи до полкового бюро, яке прийняло рішення про виключення Л.М. ДАНИЛЕНКА з партії «за неправильне трактування класової боротьби на селі» та «опортуністичні погляди». На допитах підтвердив, що ворожість до радянської влади зародилась у 1932 р. через незгоду з лінією партії з питань колективізації сільського господарства та індустріалізації країни. Висловлював впевненість, що майбутню війну СРСР програє через те, що голодний народ воювати не буде. Вважав, що мільйони ув'язнених і виселених, яких він бачив у 1934 р., переїжджаючи до місця служби на Далекому Сході, неодмінно повстануть і тоді пощади не буде нікому.

Обвинувальні постанови підписали начальник особливого відділення управління державної безпеки УНКВС 35 стрілецької дивізії ОСОКІН, помічник начальника особливого відділу Далекосхідної армії і 5 відділу управління державної безпеки УНКВС по Далекосхідному краю БОГОСЛОВСЬКИЙ, заступник начальника УНКВС по Далекосхідному краю ЗАПАДНИЙ, тимчасово виконуючий обов'язки прокурора краю В.А. БАУБЕРГ, полковий оперативний уповноважений особливого відділення УДБ НКВС 35 стрілецької дивізії БАТУРСЬКИЙ, тимчасово виконуючий обов'язки начальника відділення особливого відділу Далекосхідної армії і 5 відділу УДБ НКВС Далекосхідного краю РУДАКОВ, заступник начальника УНКВС Далекосхідного краю ОСІНІН, помічник головного військового прокурора РСЧА бригадний військовий юрист КАЛУГІН, заступник начальника особливого відділу Далекосхідної армії і 5 відділу УДБ УНКВС ХОРОШЛКІН.

22 травня 1938 р. на закритому засіданні виїзної сесії військової колегії Верховного суду СРСР (голова – дивізійний військовий юрист І.Т. НІКІТЧЕНКО, члени колегії – бригадний військовий юрист Ф.Ф. КАРАВАЙКІН, військовий юрист 1-го рангу Ф.А. КЛІМІН, секретар – військовий юрист 1-го рангу Л.Н. КУДРЯВЦЕВ) Л.М. ДАНИЛЕНКА позбавили військового звання та засудили до вищої міри покарання – розстрілу з конфіскацією всього особистого його майна. Вирок виконано у той же день у м. Хабаровську.

Справу переглянуто військовою колегією Верховного суду СРСР 12 листопада 1959 р. і вирок військової колегії від 22 травня 1938 р. стосовно Л.М. ДАНИЛЕНКА скасовано, а справу за відсутністю складу злочину припинено. Реабілітований.

Населені пункти та регіони: хут. Пушкарщина;

с. Вакулки, с. Лончакове;

м. Астрахань, м. Бікін, м. Ленінград, м. Радом (Польща), м. Сталінград, м. Хабаровськ;

Недригайлівський район;

Сумська область, Далекій Схід.

**256 Архівно-кримінальна справа
Н.М. Білоуса, колгоспника, жителя
с. Леб'яже Печенізького району
Харківської області.**

2 серпня 1937 р.

Спр. 75578-фп, т. 1–2.

Постанова про початок попереднього слідства від 2 серпня 1937 р., постанова про утримання під вартою і ордер на арешт від 4 серпня 1937 р., постанова про притягнення до відповідальності, протокол обшуку і опис вилучених у арештованого речових доказів від 5 серпня 1937 р., анкета, характеристики й протоколи допитів заарештованого й свідків, постанови Печенізького районного відділення НКВС УРСР і прокурора району про направлення справи до спецколегії Харківського обласного суду, протокол засідання і вирок спецколле-

гії Харківського обласного суду від 28 листопада 1937 р., довідка про звільнення Н.М. БІЛОУСА після відбуття терміну покарання від 25 лютого 1947 р., документи повторного арешту і заслання в Красноярський край 1949 р.

БІЛОУС Нестор Микитович обвинувачувався за ст. 54-10 у контрреволюційній діяльності, спрямованій на «підрив колгоспів і керівництва партії», та веденні з цією метою щоденника.

У справі (т. 2) є фото заарештованого та щоденник 1929–1934 рр.¹

Органи слідства обвинувачували Н.М. БІЛОУСА як учасника есерівської організації в 1917 р., однак через відсутність найменших доказів він обидва рази був засуджений за ведення антирадянської агітації. Його провина зводилась до ведення щоденника із записами про голод 1932–1933 рр. в Україні та висловлювань проти колективізації і постійного голодування селян.

Обвинувальні документи підписали: (1937 р.) – помічник оперативного уповноваженого Печенізького районного відділення Харківської області ТРИЗНА, т.в.о. начальника районного відділення НКВС ЄРКО, прокурор району СКАЧКО, прокурор у спецсправах ДЬОМІН, начальник районного відділення НКВС ВЕКЛЕНКО, заступник начальника відділу ФЕДОРОВ, заступник начальника Харківського обласного відділу НКВС РЕЙХМАН, спецколегія Харківського обласного суду (голова ДМИТРУК, члени колегії МІРЕР та ГАЙЛІТ, секретар НАГОРНА); 1949 р. – 5 відділ УМДБ Харківської області (в.о. начальника відділення ХАРИТОНОВ, начальник відділу АЛЕКСАНДРОВ), начальник слідчого відділу ЧЕПИЖЕНКО, заступник начальника відділення слідчого відділу САМАРКІН, помічник прокурора Харківської області у спецсправах АЛЕКСЕЄНКО, заступник начальника УМДБ Харківської області АЛЕКСЕЄВ, заступник прокурора Харківської області у спецсправах МАРШЕВ, заступник міністра державної безпеки УРСР ЄСИПЕНКО, старший слідчий слідчої частини МДБ УРСР ШВИДКИЙ, начальник відділення САЛАЦЬКИЙ, начальник відділу МАЙОРОВ).

Згідно з вироком спецколегії Харківського обласного суду від 28 листопада 1937 р. Н.М. БІЛОУС засуджений до позбавлення волі у ВТТ строком на 6 років з позбавленням прав строком на 2 роки після відбуття основного покарання. Постановою особливої наради при МДБ СРСР від 13 квітня 1949 р. засланий на поселення в Красноярський край. У засланні перебував до 1954 р. Останню справу припинено 12 липня 1958 р. за відсутністю складу злочину.

Реабілітований 30 липня 2008 р.

Населені пункти та регіони: с. Леб'яже; м. Харків;

Печенізький район; Харківська область;

Красноярський край.

¹ Див. док. № 357.

257 **Архівно-кримінальна справа сторожа радгоспу К.І. Фітца, жителя с. Греково-Зайцеве Харцизького району Донецької області.**

13 вересня 1937 р.

Спр. 75566-фп

Постанова про обрання запобіжних заходів від 13 вересня 1937 р., протокол обшуку від 13 вересня 1937 р., постанова про пред'явлення обвинувачення від 18 вересня 1937 р., протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, висновок про направлення справи у 8 відділ ГУДБ НКВС СРСР від 20 вересня 1937 р., витяг із протоколу засідання трійки УНКВД по Донецькій області від 22 вересня 1937 р.

ФІТЦ Карл Іванович обвинувачувався за статтями 54-10 і 54-11 КК УРСР у членстві в «контрреволюційній фашистській організації» та проведенні активної антирадянської діяльності, зокрема виступах проти колгоспного будівництва та хлібозаготівель.

У період колективізації 1930 р. був розкуркулений. Протягом хлібозаготівельної кампанії 1932 р. сховав 3 центнери хліба та втік, повернувся у 1933 р. У 1934–1935 рр. писав листи в Німеччину про погане життя й отримував грошову допомогу.

Обвинувач – 3 відділ УДБ Харцизького районного відділу УНКВС по Донецькій області (помічник уповноваженого АЛЕКСЄЄВ, начальник районного відділу ГРОМІЛОВ, прокурор Харцизького району БАХАЄВ, начальник УНКВС по Донецькій області СОКОЛИНСЬКИЙ).

За постановою трійки УНКВС по Донецькій області від 22 вересня 1937 р. К.І. ФІТЦ розстріляний.

Реабілітований 1 вересня 1989 р.

Населені пункти та регіони: с. Вербівка, с. Греково-Зайцеве;

м. Сталіно, м. Харцизьк;

Харцизький район;

Донецька область.

258 **Архівно-кримінальна справа Д.І. Новицького, начальника адміністративно-господарського управління.**

23 вересня 1937 р.

Спр. 46747-фп

Постанова про початок слідства і пред'явлення обвинувачення від 23 вересня 1937 р., протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, обвинувальний висновок від 22 жовтня 1937 р., протокол виїзної сесії військової колегії Верховного суду СРСР від 22 жовтня 1937 р., протокол закритого судового засідання військової колегії Верховного суду СРСР від 23 жовтня 1937 р., вирок виїзної сесії військової колегії Верховного суду СРСР від 23 жовтня 1937 р.

НОВИЦЬКИЙ Дмитро Ісакович обвинувачувався як учасник антирадянської націоналістичної організації, що готувала повалення радянської влади в Україні та здійснення терористичних актів проти керівників ВКП(б) і радянського уряду.

На допитах стверджував, що український селянин є «основним виробником хліба в СРСР, а радянська влада все забирає у нього і цьому селянину нічого не залишається, як помирати з голоду», «не тільки у 1932–1933 рр., але й зараз селянство сидить без хліба, пухне від голоду тому, що партія веде неправильну політику».

Обвинувач – 4 відділ УДБ НКВС УРСР (уповноважений ГОЛЬДМАН, начальник 2 відділення 4 відділу БРИЛЬ, начальник 3 відділення 4 відділу ЛИФАР, помічник начальника 4 відділу ПЕРЦОВ, заступник начальника відділення 4 відділу ЛЕВІН, Військовий прокурор Київського військового округу КАЛОШИН, народний комісар внутрішніх справ УРСР ЛЕПЛЕВСЬКИЙ).

Виізною сесією Військової колегії Верховного суду СРСР від 23 жовтня 1937 р. Д.І. НОВИЦЬКИЙ засуджений за статтями 54-8 та 54-11 КК УРСР до вищої міри покарання – розстрілу з конфіскацією всього майна. Вирок виконано в м. Києві 24 жовтня 1937 р.

Рішенням Військової колегії Верховного суду СРСР від 25 лютого 1958 р. справу припинено за відсутністю складу злочину, Д.І. НОВИЦЬКИЙ реабілітований.

Населені пункти та регіони: с. Вуйна;

м. Київ;

Комсомольський район;

Вінницька область.

259 **Архівно-кримінальна справа**
А.І. Біккерта, жителя с. Романівка
Дзержинського району
Донецької області.

29 вересня 1937 р.

Спр. 75535-фп

Постанова про обрання запобіжних заходів від 29 вересня 1937 р., протокол обшуку від 30 вересня 1937 р., протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, обвинувальний висновок, витяг із протоколу трійки УНКВС Донецької області від 9 жовтня 1937 р., довідка про розстріл від 2 березня 1938 р.

БІККЕРТ Абрам Іванович обвинувачувався у «контрреволюційній» діяльності, розповсюдженні чуток про загибель радянської влади.

У 1933 р. писав листи в Німеччину про тяжке становище в Радянському Союзі: «В СРСР народ голодує, ходять голі і босі». Через «Торгзін» одержав п'ять посилок, а з Польщі від своїх знайомих – двічі по 5 доларів.

Обвинувач – Дзержинський районний відділ УДБ Донецького обласного управління НКВС УРСР (начальник відділу КУДИШ, прокурор Дзержинського

району ЄГЕЛЬСЬКИЙ, співробітники районного відділу ЗЕМЦОВ, КОБИФА та ШЕВЦОВ, начальник міжрайонної оперативної групи ШЕЛУДЧЕНКО).

Рішенням трійки УНКВС Донецької області від 9 жовтня 1937 р. А.І. БІККЕРТ засуджений до вищої міри покарання – розстрілу з конфіскацією майна.

Реабілітований 31 травня 1989 р.

Населені пункти та країни: с. Романівка;

м. Москва;

Дзержинський район;

Донецька область;

США, Німеччина, СРСР.

260 Архівно-кримінальна справа
І.Д. Классена, жителя с. Романівка
Дзержинського району
Донецької області.

29 вересня 1937 р.

Спр. 75540-фп

Постанови про обрання запобіжних заходів та про арешт від 29 вересня 1937 р., протокол обшуку від 30 вересня 1937 р., протоколи допитів обвинуваченого та свідків, обвинувальний висновок, витяг з протоколу засідання трійки УНКВС Донецької області від 9 жовтня 1937 р., довідка про виконання вироку.

КЛАССЕН Іван Давидович обвинувачувався за ст. 54-10 КК УРСР у «контрреволюційній агітації» серед селян проти колгоспного будівництва і хлібозаготівель та «наклепницькому» листуванні з родичами за кордоном.

І.Д. КЛАССЕН писав, що «колгоспи в СРСР побудовані на примусовій праці, колгоспники голодують, ходять роздягнені, роззуті та часто помирають з голоду». У 1931–1933 рр. просив про допомогу й отримував гроші з німецького комітету допомоги та Америки. Неодноразово висловлювався серед колгоспників, що «навіщо здавати хліб державі, коли ми самі голодуємо», «скільки колгоспники не працюють – хліб держава забере, а колгоспники як були голодними, так і залишаться голодувати».

Обвинувач – Дзержинський районний відділ НКВС Донецької області (уповноважений АРОНСОН, співробітники відділу ЗЕМЦОВ, КОБИФА та ШЕВЦОВ, начальник районного відділу КУДИШ, районний прокурор Дзержинського району ЄГЕЛЬСЬКИЙ).

За обвинувальним висновком кримінальну справу І.Д. КЛАССЕНА було передано в спеціальну обласну трійку УНКВС.

За постановою трійки УНКВС Донецької області від 9 жовтня 1937 р. І.Д. КЛАССЕН засуджений до розстрілу з конфіскацією майна. Вирок виконано 2 березня 1938 р.

Реабілітований 8 червня 1989 р.

Населені пункти: с. Гнатівка, с. Романівка;
м. Дзержинськ, м. Костянтинівка;
Дзержинський район;
Донецька область.

261 **Архівно-кримінальна справа**
М.І. Школьника, молодшого
командира хімоти.

7 жовтня 1937 р.

Спр. 75220-фп

Постанова про початок слідства від 7 жовтня 1937 р., постанова про арешт, протокол обшуку, протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, обвинувальний висновок особого відділу управління державної безпеки 22 мотострілецької бригади від 1 листопада 1937 р., вирок Військового трибуналу 7-го кавалерійського корпусу Київського військового округу від 21 січня 1938 р.

ШКОЛЬНИК Михайло Іванович обвинувачувався за ч. 1 ст. 54-10 КК УРСР у систематичній контрреволюційній агітації серед військовослужбовців проти радянської влади та керівників партії.

За словами М.І. ШКОЛЬНИКА, «в 1932 році був голод в СРСР від недороду, а в 1933 році був хороший урожай, а люди голодували, у той час, як на станціях в елеваторі лежав хліб. У 1933 році голод був створений штучно комуністами». В бесіді з червоноармійцями з питань колгоспного будівництва він доводив, що 1933 року комуністи штучно створили голод у СРСР, щоб частину людей знищити, а решту насильно загнати в колгоспи.

Обвинувач – особливий відділ 22 мотострілецької бригади (полковий уповноважений особливого відділу 22 мотострілецької бригади ЖЕРЕВЧУК, начальник особливого відділу 22 мотострілецької бригади, в.о. начальника особливого відділу і районного відділення НКВС АЛЕКСАНДРОВ, т.в.о. Військового прокурора ДЕНИСЕНКО).

За вироком Військового трибуналу 7-го кавалерійського корпусу Київського військового округу від 21 січня 1938 р. М.І. ШКОЛЬНИКА засуджено на 4 роки позбавлення волі у виправно-трудовах таборих із поразкою у правах на 2 роки. Винним себе не визнав. Військовий трибунал Київського військового округу від 15 березня 1938 р. вирок залишив без змін. М.І. ШКОЛЬНИКА було звільнено з місць позбавлення волі 27 червня 1942 р. (Магаданська область).

За висновком Військової колегії Верховного суду СРСР від 11 липня 1974 р. вирок Військового трибуналу 7-го кавалерійського корпусу від 21 січня 1938 р. та висновок Військового трибуналу Київського військового округу від 15 березня 1938 р. стосовно М.І. ШКОЛЬНИКА скасовано за відсутністю складу злочину.

Населені пункти та регіони: с. Вир, с. Озерна, с. Пархомівна;
м. Мценськ, м. Старо-Костянтинів, м. Шепетівка;
Звенигородський район, Краснокутський район, Ульяновський район;
Київська область, Орловська область, Харківська область.

262 **Архівно-кримінальна справа
робітника Ф.Ф. Бабича,
жителя м. Києва.**

14 серпня 1939 р.

Спр. 18355-фп

Постанова про початок слідства від 14 серпня 1939 р., постанова про обрання запобіжних заходів від 14 серпня 1939 р., постанова прокурора Київської області про утримання обвинуваченого під вартою від 14 серпня 1939 р., протоколи обшуків, постанова про пред'явлення обвинувачення від 15 серпня 1939 р., протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, протоколи очних ставок, протокол пред'явлення матеріалів слідства від 13 жовтня 1939 р., обвинувальний висновок від 13 жовтня 1939 р., постанова помічника обласного прокурора у спеціальних справах про затвердження обвинувального висновку та передачу справи до Київського обласного суду від 21 жовтня 1939 р.

БАБИЧ Федот Федотович обвинувачувався за ч. 1 ст. 54-10 КК УРСР у проведеному антирадянській агітації серед робітників хлібзаводу, направленої на дискредитацію заходів радянської влади.

У 1930 р. Ф.Ф. БАБИЧ, проживаючи в с. Пилипче Березанського району Київської області, не вступав у колгосп, оскільки вважав цей захід радянської влади неправильним. Казав: «Дурні тільки працюють в колгоспах, колгоспи довели селян до загибелі. Селяни жили при царському устрою краще, ніж зараз при радянській владі. Селяни у 1932–1933 роках помирили цілими сім'ями, в чому винні більшовики, запроваджуючи колективізацію»; «У 1932-1933 роках наші люди сотнями, тисячами помирили з голоду»; «Радянська влада все забирає у колгоспників та одноосібників з метою не дати гарно жити трудящим, а надалі селянам буде іще гірше».

Обвинувач – 3 відділення економічного відділу Київського обласного управління НКВС УРСР (начальник 3 відділення економічного відділу БЕЛОВ, начальник економічного відділу КАРАФЕЛОВ, заступник начальника Київського обласного управління МАРЧЕНКО, прокурор Київської області КОЛЕСНИКОВ, помічник Київського обласного прокурора у спеціальних справах ЮФФА, заступник Київського обласного прокурора у спеціальних справах ЮРКІВСЬКИЙ).

За вироком Київського обласного суду від 29 жовтня 1939 р. Ф.Ф. БАБИЧ засуджений до позбавлення волі у ВТТ строком на 5 років з поразкою в правах на 2 роки. На вирок Київського обласного суду засуджений подавав касаційну скаргу. За ухвалою судової колегії Верховного суду УРСР від 11 грудня 1939 р. касаційну скаргу Ф.Ф. БАБИЧА частково задовольнили, зменшивши міру покарання до позбавлення волі в далеких таборах СРСР строком на 3 роки з обмеженням у правах на 2 роки.

Реабілітований 1992 р.

Населені пункти та регіони: хут. Сосяки;

с. Гнатків, с. Жабокрич, с. Пилипча, с. Рожнятівка, с. Тростинська Новоселиця;

м. Київ, м. Кременчук;

Березанський район, Гребінківський район, Крижопільський район, Томашівський район, Томашпільський район;
Вінницька область, Київська область.

**263 Архівно-кримінальна справа
Ф.Д. Дорошека, робітника цегляного
заводу в м. Кролевець
Сумської області.**

7 лютого 1940 р.

Спр. 75216-фп

Постанова про обрання запобіжних заходів від 7 лютого 1940 р., постанова про початок слідства від 14 лютого 1940 р., постанова про арешт, протокол обшуку, протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, обвинувальний висновок Кролевецького районного відділення від 9 березня 1940 р., постанова про затвердження обвинувального висновку, підписана обласним прокурором від 26 березня 1940 р., вирок виїзної сесії Сумського обласного суду від 27 квітня 1940 р.

ДОРОШЕК Федір Дмитрович обвинувачувався за ч. 1 ст. 54-10 КК УРСР у контрреволюційних поглядах, спрямованих проти радянської влади, які він виказував серед робітників цегляного заводу, та у дискредитації керівників партії та уряду.

За «спекуляцію» в 1933 р. Ф.Д. ДОРОШЕК був засуджений до 5 років позбавлення волі. Після звільнення у 1938 р. приїхав до м. Кролевець. Заарештований цього разу висловлювався, що «в 1933 році було створено голодовку, щоб знищити український народ, а заселити Україну прибульцями з різних країн. І цю політику проводив КАГАНОВИЧ».

Обвинувач – Кролевецьке районне відділення УНКВС Сумської області (в.о. начальника відділення НЕКРАШЕВИЧ, начальник 1 відділення економічного відділу ВАХЛІС, начальник економічного відділу ГЛОЗМАН, начальник УНКВС Сумської області ВЕЩЕНІКІН, обласний прокурор ЧЕТКІН, заступник обласного прокурора у спецсправах ШОРОХОВ).

27 квітня 1940 р. вироком виїзної сесії Сумського обласного суду Ф.Д. ДОРОШЕК засуджений до 6 років позбавлення волі у ВТТ із поразкою у правах на 3 роки після відбуття покарання. Винним себе не визнав.

Реабілітований 9 липня 1993 р.

Населені пункти та регіони: с. Мельникове, с. Семенівка;

м. Конотоп, м. Кролевець, м. Суми;

Валківський район, Семенівський район;

Сумська область, Чернігівська область.

**264 Архівно-кримінальна справа
референта райзаготконтори
«Укрплодовоч» Г.І. Бандисіка,
жителя с. Крути Комарівського
району Чернігівської області.**

10 лютого 1940 р.

Спр. 75311-фп

Постанова про арешт від 10 лютого 1940 р., протокол обшуку, протоколи допитів обвинуваченого та свідків, обвинувальний висновок від 26 квітня 1940 р., постанова прокурора про затвердження обвинувального висновку та передачу справи до суду від 29 квітня 1940 р., протокол судового засідання і вирок Чернігівського суду від 20 травня 1940 р., касаційна скарга, висновок прокурора про зміну міри покарання від 8 червня 1940 р., ухвала Верховного суду УСРР від 19 червня 1940 р.

Справа містить фото Г.І. БАНДИСІКА, його особистий щоденник, збірник віршів та лист СТАЛІНУ.

Г.І. БАНДИСІК обвинувачувався в антирадянській агітації – висловлювався про труднощі з продовольством в Україні та критикував політику комуністичної партії й радянської влади з питань ліквідації індивідуальних господарств та колективізації на селі.

25 січня 1940 р. Г.І. БАНДИСІК написав та надіслав анонімний лист секретарю ЦК ВКП(б) СТАЛІНУ, в якому обвинувачував його, зокрема, в голоді 1933 р. Писав: «Ви не звертали уваги в 1933 р. – помирали голодною смертю сотні тисяч чоловік. Візьміть статистичні дані смертності за 1933 р. на Україні і дізнаєтесь, якою ціною обійшлися народу помилки. Особисто я Вас вважаю винним, бо при виникненні голоду Вами не прийнято ніяких мір».

Обвинувач – 1 відділення 2 відділу УДБ УНКВС Чернігівської області (начальник 1 відділення КОБЦЕВ, начальник 2 відділу СОЛОМАХА, начальники обласного управління НКВС ДМИТРИЄВ і МАШЛЯТІН, обласний прокурор САВРАНСЬКИЙ).

20 травня 1940 р. Чернігівським обласним судом Г.І. БАНДИСІК засуджений за ч. 2 ст. 54-10 КК УСРР до позбавлення волі у ВТТ на 8 років з поразкою в правах на 3 роки. 8 червня 1940 р. судова колегія у кримінальних справах Верховного суду УСРР своїм рішенням змінила вирок Чернігівського обласного суду, засудивши Г.І. БАНДИСІКА за ч. 1 ст. 54-10 КК УСРР. 19 червня 1940 р. судова колегія у кримінальних справах Верховного суду УСРР розглянула касаційну скаргу засудженого і залишила її без задоволення. Вирок обласного суду було змінено, вважаючи Г.І. БАНДИСІКА засудженим за ч. 1 ст. 54-10 КК УСРР до міри покарання, яку обрав суд.

16 квітня 1961 р. Г.І. БАНДИСІК подав заяву до Чернігівського обласного суду з проханням про реабілітацію.

29 грудня 1962 р. вирок Чернігівського обласного суду від 20 травня 1940 р. і ухвалу судової колегії по кримінальних справах Верховного суду УСРР від

19 червня 1940 р. стосовно Г.І. БАНДИСІКА скасовано, справу закрито за відсутністю складу злочину.

Населені пункти та регіони: хут. Твані;
с. Бакаївка, с. Крути, с. Ріпки, с. Хороше Озеро;
м. Київ, м. Комарівка, м. Ніжин, м. Чернігів;
Ічнянський район, Комарівський район, Ніжинський район;
Чернігівська область.

265 **Архівно-кримінальна справа**
К.М. Бонзюка, жителя с. Андронівка
Грицівського району Кам'янець-
Подільської області.

23 лютого 1940 р.

Спр. 75279-фп

Постанова про обрання запобіжних заходів від 23 лютого 1940 р., постанова про арешт від 4 березня 1940 р., протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, обвинувальний висновок Грицівського районного відділення НКВС Кам'янець-Подільської області від 27 березня 1940 р.

У справі є лист К.М. БОНЗЮКА до матері, конфіскований як речовий доказ.

К.М. БОНЗЮК обвинувачувався за ч. 1 ст. 54-10 КК УРСР у тому, що протягом кількох років проводив серед місцевого населення антирадянську діяльність, а також надсилав родичам та знайомим у Польщу листи «наклепницького» характеру.

У листі від 15 січня 1933 р. писав, що «люди у нас їдять хліб з картопляних лушпайок – [хіба] це хліб, діти попухли від голоду. Ми ще живемо, але по світу ходимо опухлі, що діти не можуть злізти з ліжка». У провину ставилось і те, що К.М. БОНЗЮК 1932 р. під час виконання хлібозаготівлі нападав на представників сільської ради, відбирав колгоспне майно і 1933 р. був засуджений до 5 років позбавлення волі у виправно-трудових таборах із поразкою у правах строком на 3 роки.

30 травня 1940 р. виізною сесією Кам'янець-Подільського обласного суду К.М. БОНЗЮКА повторно засуджено до позбавлення волі у ВТТ на 7 років із поразкою у правах строком на 3 роки.

Обвинувач – Грицівське районне відділення НКВС Кам'янець-Подільської області (начальник відділення БОЖЕЙ, помічник уповноваженого відділення ПЕТРОВ, заступник начальника економічного відділу ГЕНШКЕВИЧ, начальник економічного відділу ГУСЄВ, начальник УНКВС Кам'янець-Подільської області МОРДОВЕЦЬ, обласний прокурор МАСЛОВ, заступник обласного прокурора у спецсправах КОЛЕСНИК, помічник обласного прокурора у спецсправах АРАБОВ).

Реабілітований 28 червня 1991 р.

Населені пункти та регіони: с. Андронівка, с. Бортнів, с. Пеньки;
м. Гриців, м. Житомир, м. Кам'янець-Подільський, м. Проскурів, м. Шепетівка;
Грицівський район;
Володимир-Волинська область, Кам'янець-Подільська область.

266 Архівно-кримінальна справа
С.Ф. Гайдая й О.І. Кубрака,
жителів Сумської області.

3 травня 1940 р.

Спр. 75218-фп

Постанова про початок слідства від 3 травня 1940 р., постанова про арешт, протоколи допитів обвинувачуваних та свідків, обвинувальний висновок Роменського районного відділення НКВС Сумської області від 3 червня 1940 р., постанова заступника обласного прокурора у спецсправах про затвердження обвинувального висновку Роменського районного відділу НКВС та передачу справи до суду, вирок Сумського обласного суду від 2 серпня 1940 р.

У справі є фотознімки обвинувачуваних.

ГАЙДАЙ Сергій Федорович і КУБРАК Остап Іванович обвинувачувалися за ч. 1 ст. 54-10 КК УРСР в антирадянській агітації.

О.І. КУБРАК був заарештований 1931 р. Сумським оперсектором ДПУ УСРР. Постановою особливої наради при колегії ДПУ УСРР від 13 вересня 1931 р. засуджений до висилки в Північний край терміном на 3 роки. Ув'язнення відбував у м. Архангельську. У 1934 р. після відбуття терміну покарання повернувся в м. Ромни, де знову серед населення почав проводити контрреволюційну агітацію. Висловлювався, що радянська влада силою примушувала селян вступати в колгоспи, а хто не хотів, тих розкуркулювали та висилали в далекі місцевості країни і що 1933 р. голод був організований штучно. У 1934 р. його господарство за невиконання державних завдань було розпродане. Наприкінці 1938 р. КУБРАК пророкував падіння радянської влади внаслідок війни з фашизмом.

За висновком слідчих, О.І. ГАЙДАЙ систематично вів серед населення контрреволюційну агітацію, виказуючи свою симпатію до фашизму.

Обвинувач – Роменське районне відділення УДБ УНКВС Сумської області (начальник 2 відділення 3 відділу УДБ ЗЕЛЕНЕНЬКИЙ, начальник 3 відділу УДБ УНКВС РЕПІНСЬКИЙ, начальник Смілівського районного відділу НКВС ПОЛЬОВИЙ, начальник Роменського районного відділення НКВС ОНИЩЕНКО, старший слідчий УНКВС ПАРХОМЕНКО, заступник начальника слідчої частини ДАВИДЕНКО, молодший слідчий УНКВС Сумської області ЗАЩИТИН, начальник слідчої частини УНКВС Сумської області ХУТОРЯНСЬКИЙ, заступник начальника УНКВС Сумської області ШРАМЕНКО, начальник УНКВС Сумської області ВЕЩЕНІКІН, заступник обласного прокурора ШОРОХОВ, обласний прокурор ЧЕТКІН).

За вирокком Сумського обласного суду від 2 серпня 1940 р. були засуджені: С.Ф. ГАЙДАЙ – до 4 років позбавлення волі в далеких місцевостях СРСР, О.І. КУБРАК – до 8 років позбавлення волі в далеких місцевостях СРСР та обмеженням у правах на 5 років кожного. Підсудні винними себе не визнали. За

висновком Верховного суду УРСР від 7 жовтня 1940 р. касаційні скарги обвинувачуваних відхилено та залишено без змін вирок Сумського обласного суду.

Реабілітовані 11 травня 1992 р.

Населені пункти та регіони: хут. Кубраки, хут. Якименки;
с. Гринівка, с. Насташка, с. Сміле, с. Суворове, с. Томашівка;
м. Архангельськ, м. Кривий Ріг, м. Ромни, м. Суми, м. Харків;
Рокитянський район, Роменський район, Смілівський район;
Київська область, Орловська область, Сумська область.

267 **Архівно-кримінальна справа**
М.А. Реви, колгоспника с. Хильківка
Покровсько-Багачанського району
Полтавської області.

27 травня 1940 р.

Спр. 75208-фп

Постанова про початок слідства від 27 травня 1940 р., постанова про арешт від 29 травня 1940 р., протоколи допитів обвинувачуваного та свідків, постанова про пред'явлення обвинувачення, обвинувальний висновок від 20 вересня 1940 р., постанова заступника обласного прокурора у спецсправах про затвердження обвинувального висновку від 26 вересня 1940 р., вирок судової колегії Полтавського обласного суду від 9 жовтня 1940 р.

У справі є лист М.А. РЕВИ до СТАЛІНА про масовий голод 1933 р.¹, особисті документи та фотографія РЕВИ.

РЕВА Микола Антонович обвинувачувався за ч. 1 ст. 54-10 КК УРСР у тому, що не схвалював системи державного оподаткування та вів розкладницьку діяльність серед селян колгоспу «Ленінський шлях», доказом чого служив, зокрема, зазначений лист до СТАЛІНА.

Обвинувач – Покровсько-Багачанське районне відділення НКВС Полтавської області (оперуповноважений відділення СТРИК, начальник відділення КОРБАН, слідчий слідчої частини УНКВС Полтавської області ДОЦЕНКО, начальник слідчої частини СВИРИДОВ, начальник УНКВС Полтавської області БУХТІАРОВ, районний прокурор ПАВЛЮК, заступник обласного прокурора у спецсправах МАЛИЙ, прокурор відділення ПРОКОПЕНКО).

За вирок суду колегії Полтавського обласного суду від 9 жовтня 1940 р. М.А. РЕВУ засуджено до 6 років позбавлення волі у ВТТ із поразкою у правах після відбуття ув'язнення строком на 3 роки.

Ухвалою судової колегії в кримінальних справах Верховного суду УРСР від 23 листопада 1940 р. касаційну скаргу М.А. РЕВИ відхилено, а вирок Полтавського облсуду залишено в силі.

Постановою пленуму Верховного суду УРСР 26 червня 1965 р. вирок судової колегії Полтавського обласного суду стосовно М.А. РЕВИ скасовано та справу припинено за відсутністю складу державного злочину. Реабілітований.

Населені пункти та регіони: хут. Тернівщина;

¹ Див. також док. № 367.

с. Березняки, с. Мар'їне, с. Новокурівка, с. Покровська Багачка, с. Хильківка, с. Худолівка;

м. Лубни, м. Москва, м. Полтава, м. Харків;
Оболонський район, Покровсько-Багачанський район;
Полтавська область;
Хабаровський край.

268 **Архівно-кримінальна справа**
Г.І. Журиго, жителя м. Коростеня
Житомирської області.

22 червня 1941 р.

Спр. 44881-фп

Ордер на проведення обшуку та арешту від 22 червня 1941 р., протокол обшуку, постанови про арешт та обрання запобіжних заходів від 28 червня 1941 р., анкета заарештованого, протоколи допитів свідка й обвинувачуваного, обвинувальний висновок від 13 серпня 1941 р., протокол судового засідання та вирок Новосибірського обласного суду від 12 вересня 1941 р.,

У справі є фото та автобіографія Г.І. ЖУРИГИ, оригінал листа на ім'я Й. СТАЛІНА¹.

ЖУРИГО Георгій Іванович обвинувачувався за ст. 54-10 КК УРСР в анти-радянській агітації в наклепницькій формі проти наявного в СРСР колгоспного ладу.

Із 1935 р. Г.І. ЖУРИГО працював у Москві, 6 листопада 1940 р. виїхав в Україну. Під враженням побаченого 27 листопада 1940 р. написав лист Й. СТАЛІНУ про становище в колгоспах Житомирської, Київської, Полтавської, Харківської та Чернігівської областей. До арешту працював у м. Києві на будівництві.

Обвинувач – 1 управління НКДБ УРСР (уповноважений РЯБОВ, начальник слідчої частини САГІН, народний комісар державної безпеки УРСР МЕШИК, слідчий слідчастини НКВС ГРИГОРОВ, начальник слідчої групи ЛІСНИЙ, заступник начальника слідчої частини УНКВС ЄРМОЛІН, начальник УНКВС БЕКМАН, помічник прокурора Новосибірської області в спеціальних справах БОБРОВ, заступник обласного прокурора в спеціальних справах НАЗАРЮК, прокурор РРФСР НЕГАНОВ).

За вирокком судової колегії Новосибірського обласного суду від 12 вересня 1941 р. Г.І. ЖУРИГО засуджений за ч. 1 ст. 58-10 КК РРФСР до позбавлення волі у ВТТ на 6 років із поразкою в правах на 3 роки.

За касаційним протестом прокурора РРФСР від 22 жовтня 1941 р. справу було повернуто на новий розгляд.

За ухвалою судової колегії в кримінальних справах Верховного суду СРСР від 25 березня 1942 р. залишено в силі вирок судової колегії Новосибірського обласного суду від 12 вересня 1941 р.

¹ Див. док. № 368.

Постановою пленуму Верховного суду СРСР від 12 вересня 1957 р. вирок Новосибірського обласного суду від 12 вересня 1941 р. та ухвалу судової колегії Верховного суду СРСР від 25 березня 1942 р. стосовно Г.І. ЖУРИГО скасовано і справу припинено за відсутністю в його діях складу злочину.

Населені пункти та регіони: с. Білоусівка, с. Стукалівка;
м. Київ, м. Коростень, м. Новосибірськ, м. Полтава, м. Прилуки, м. Ялта;
Гребінківський район, Дравівський район;
Житомирська область, Полтавська область, Чернігівська область.

269 **Архівно-кримінальна справа**
О.М. Радченко, вчительки, жительки
м. Городок Городоцького району
Кам'янець-Подільської області.

7 липня 1945 р.

Спр. 75164-фп

Постанова про арешт від 7 липня 1945 р., постанова про обрання запобіжних заходів від 26 липня 1945 р., протокол обшуку, постанова від 20 вересня 1945 р. про пред'явлення обвинувачення, протоколи допитів обвинувачуваної та свідків, постанова про залучення речових доказів від 22 жовтня 1945 р., постанова від 23 жовтня 1945 р. про пред'явлення обвинувачення, обвинувальний висновок від 24 жовтня 1945 р., постанова помічника обласного прокурора у спецсправах про передачу справи до Кам'янець-Подільського обласного суду від 3 листопада 1945 р., вирок Кам'янець-Подільського обласного суду від 14 грудня 1945 р., ухвала судової колегії у кримінальних справах Верховного суду УРСР від 25 січня 1946 р.

РАДЧЕНКО Олександра Миколаївна обвинувачувалася в тому, що, будучи вороже настроєною до радянської влади в період 1930–1933 рр., писала щоденник контрреволюційного змісту, в якому засуджувала дії комуністичної партії із організації колгоспів у СРСР та описувала тяжкий матеріальний стан трудящих.

Свої записи О.М. РАДЧЕНКО зберігала до приходу німців в Україну, а потім у серпні 1941 р. передала їх секретарю німецького консульства в м. Чернівцях для публікації в німецькій пресі.

Під час обшуку, проведеного в помешканні О.М. РАДЧЕНКО 24 серпня 1945 р., було виявлено й вилучено як речові докази 7 зошитів – щоденників, написаних нею в 1926–1943 рр. 22 жовтня 1945 р. начальником відділення слідчого відділу УНКДБ Кам'янець-Подільської області в м. Проскуріві складено акт про знищення шляхом спалення двох зошитів за 1926–1927 і 1928 рр. та одного зошита з різними записами «як не представляючі жодної цінності». У справі зберігаються чотири конфісковані зошити-щоденники О.М. РАДЧЕНКО.

Обвинувач – слідчий відділ УНКДБ Кам'янець-Подільської області (начальник Городоцького районного відділу ПЕТУШКОВ, начальник слідчого відділу

УНКДБ ЩЕПЕТОВ, начальник УНКДБ РУДЕНКО, начальник відділення слідчого відділу СИДОРЕНКО, заступник начальника слідчого відділу ЛЕБЕДЄВ, старший слідчий слідчого відділу ЛАВРЕНКО, слідчий слідчого відділу УНКДБ МІРОШНИЧЕНКО, помічник обласного прокурора у спецсправах В'ЮГІН, прокурор БОЄР, заступник прокурора А. ГАДЮЧКА).

23 жовтня 1945 р., розглянувши матеріали слідства зі звинувачення О.М. РАДЧЕНКО за ст. 54-1 і ч. 2 ст. 54-10 КК УРСР, висунутих 20 вересня 1945 р., начальник відділення слідчого відділу УНКДБ по Кам'янець-Подільській області констатував, що складу злочину за ст. 54-1 не встановлено й слід визначити її дії за ч. 2 ст. 54-10 КК УРСР.

На засіданні Кам'янець-Подільського обласного суду 14 грудня 1945 р. в м. Проскуріві О.М. РАДЧЕНКО сказала: «Мета моїх записів – присвятити їх дітям. Я писала, що через 20 років діти не повірять, що такими жорстокими методами будували соціалізм. На Україні в 1930–1933 роках український народ переживав страхиття...».

За вироком обласного суду О.М. РАДЧЕНКО позбавлено волі у ВТТ терміном на 10 років із поразкою в правах на 5 років та конфіскацією всього належного їй майна.

У справі є відомості, що О.М. РАДЧЕНКО звільнилася після відбуття покарання в серпні 1955 р., потім проживала разом з чоловіком у м. Вовчанську Харківської області.

Реабілітована 23 липня 1991 р.

Населені пункти та регіони: с. Велика Яромірка, с. Кузьмин, с. Мархлівка, с. Миколаївка, с. Остапківці, с. Рідкодуб, с. Річки;

м. Городок, м. Кам'янець-Подільський, м. Охтирка, м. Проскурів, м. Смотрич, м. Станіслав, м. Чернівці, м. Яромолинці;

Городоцький район, Кузьминський район, Смотрицький район, Чорноострівський район;

Кам'янець-Подільська область, Чорноострівський район, Сумська область, Харківська область, Чернівецька область.

**270 Архівно-кримінальна справа
(відновлена у 1964 р.) В.П. Головіна
й інших керівників Оріхівського
району Дніпропетровської області.**

10 березня 1964 р.

Спр. 75165-фп

Постанова про поновлення архівної кримінальної справи від 10 березня 1964 р., протоколи допитів свідків, визначення судової колегії у кримінальних справах Верховного суду УРСР від 23 січня 1965 р.

У справі є оригінал листа колишнього секретаря Оріхівського райкому партії В.П. ГОЛОВІНА до прокуратури з поясненням подій 1932 р. та проханням про реабілітацію.

1932 р. керівників Орхівського району звинуватили за ст. 54-14 КК УСРР у тому, що вони не забезпечили виконання плану хлібозаготівель та звільнили їх із займаних посад, а згодом заарештували¹.

Обвинувач – Дніпропетровський обласний відділ ДПУ УСРР. Міру покарання керівникам Орхівського району ще до суду визначив особисто СТАЛІН².

За вироком виїзної сесії Дніпропетровського обласного суду від 25–28 грудня 1932 р. АНІСТРАТ Іван Андрійович, ГОЛОВІН Василь Петрович, ЛУЦЕНКО Іван Іванович, ПАЛАМАРЧУК Михайло Сергійович і ПРИГОДА Іван Андрійович засуджені до 10 років позбавлення волі у ВТТ; АНДРЮЩЕНКО Іван Іванович, БУРКОВСЬКИЙ Сава Володимирович, В'ЯЛИХ Федір Степанович, МЕДВІДЬ Григорій Тимофійович, СКІЧКО Єлизар Єлизарович – до 8 років позбавлення волі у ВТТ; ГРИШКО Яким Петрович, ОРДЕЛЬЯН Федір Єлисейович – до 5 років позбавлення волі у ВТТ; МАХНОРИЛО Андрій Лук'янович – до 3 років позбавлення волі у ВТТ. Винними себе не визнали.

Засуджені відбували покарання в Байкало-Амурському виправно-трудовому таборі м. Свободний Хабаровського краю.

За постановою Центрального виконавчого комітету СРСР від 11 серпня 1935 р. всі засуджені були звільнені зі зняттям судимості.

Справу було цілком сфабриковано, проте вона послужила підставою для розгортання масових репресій проти середньої ланки партійного і державного керівництва в роки Голодомору. Коли постраждали спробували добитися реабілітації в 1960-х роках, слідчі не знайшли жодних процесуальних документів, окрім типографських примірників протоколів допитів свідків, які на повторних допитах не підтвердили своїх показань. Один зі свідків згадував, що 1932 р. в Орхівському районі померло від голоду не менше 1 000 колгоспників.

За визначенням судової колегії у кримінальних справах Верховного суду УРСР від 23 січня 1965 р. вирок Дніпропетровського обласного суду від 25–28 грудня 1932 р. стосовно всіх засуджених скасовано, а справу припинено за відсутністю складу злочину. Всі обвинувачувані реабілітовані.

Населені пункти та регіони: с. Басань, с. Біленьке, с. Веселе, с. Воловодівка, с. Воскресенівка, с. Єлисаветградка, с. Жеребець, с. Іванівка, с. Кашперівка, с. Кірове, с. Лукашеве, с. Михайлівка, с. Нижня Білка, с. Ново-Андріївка, с. Омельник, с. Преображенка, с. Тарасівка, с. Товмачівка, с. Цибулів, с. Чайківщина, с. Чубарівка, с. Юр'ївка, с. Юрківка;

м. Березань, м. Волгоград, м. Дніпропетровськ, м. Запоріжжя, м. Київ, м. Мелітополь, м. Нікополь, м. Оріхове, м. Пологи, м. Свободний, м. Таганрог, м. Харків, м. Херсон;

Верхньохортицький район, Вороновицький район, Знам'янський район, Коларівський район, Олександрівський район, Орхівський район, Пологівський район, Тетіївський район, Чубарівський район, Шполянський район;

Дніпропетровська область, Запорізька область, Київська область, Кіровоградська область;

Хабаровський край.

¹ Див. також док. № 8, 9, 11.

² Див. док. № 11.